විනයපිටකෙ

චූළවග්ග-අට්ඨකථා

ධම්මවිචය

පටුන

1. කම්මක්ඛන්ධකං 1
තජ්ජනීයකම්මකථා 1
අධම්මකම්මද්වාදසකකථා 1
නප්පටිප්පස්සම්භෙතබ්බඅට්ඨාරසකාදිකථා 2
නියස්සකම්මකථා 2
පබ්බාජනීයකම්මකථා 2
පටිසාරණීයකම්මකථා 3
අධම්මකම්මාදිද්වාදසකකථා 3
ආපත්තියා අදස්සනෙ උක්ඛෙපනීයකම්මකථා 4
2. පාරිවාසිකක්ඛන්ධකං 5
පාරිවාසිකවත්තකථා 5
මූලායපටිකස්සනාරහවත්තකථා 12
මානත්තචාරිකවත්තකථා 13
3. සමුච්චයක්ඛන්ධකං 14
සුක්කවිස්සට්ඨිකථා 14
පරිවාසකථා 16
පටිච්ඡන්නපරිවාසකථා 29
සමොධානපරිවාසකථා 29
අග්ඝසමොධානපරිවාසකථා 30
ද්වෙමාසපරිවාසකථා 30
සුද්ධන්තපරිවාසාදිකථා 30
ද්වෙභික්ඛුවාරඑකාදසකාදිකථා 31
4. සමථක්ඛන්ධකං 32
සම්මුඛාවිනයකථා 32
සතිවිනයකථා 32
අමූළ්හවිනයකථා 32
යෙභුය්‍යසිකාකථා 33

තස්සපාපියසිකාකථා 33
තිණවත්ථාරකාදිකථා 34
අධිකරණකථා 34
අධිකරණවූපසමනසමථකථා 37
තිවිධසලාකග්ගාහකථා 38
තස්සපාපියසිකාවිනයකථා 38
5. ඛුද්දකවත්ථුක්ඛන්ධකං 40
ඛුද්දකවත්ථුකථා 40
6. සෙනාසනක්ඛන්ධකං 52
විහාරානුජානනකථා 52
ආසනප්පටිබාහනාදිකථා 57
සෙනාසනග්ගාහකථා 58
උපනන්දවත්ථුකථා 67
අවිස්සජ්ජියවත්ථුකථා 68
නවකම්මදානකථා 75
අඤ්ඤත්‍රපටිභොගපටික්ඛෙපාදිකථා 77
සඞ්ඝභත්තාදිඅනුජානනකථා 78
උද්දෙසභත්තකථා 78
නිමන්තනභත්තකථා 85
සලාකභත්තකථා 87
පක්ඛිකභත්තාදිකථා 91
7. සඞ්ඝභෙදකක්ඛන්ධකං 97
ඡසක්‍යපබ්බජ්ජාකථා 97
පකාසනීයකම්මාදිකථා 98
සඞ්ඝභෙදකකථා 98
උපාලිපඤ්හාකථා 99
8. වත්තක්ඛන්ධකං 103

ආගන්තුකවත්තකථා 103
ආවාසිකවත්තකථා 103
ගමිකවත්තකථා 104
අනුමොදනවත්තකථා 104
භත්තග්ගවත්තකථා 105
පිණ්ඩචාරිකවත්තකථා 106
ආරඤ්ඤිකවත්තකථා 106
සෙනාසනවත්තකථා 107
ජන්තාඝරවත්තාදිකථා 107
9. පාතිමොක්ඛට්ඨපනක්ඛන්ධකං 109
පාතිමොක්ඛුද්දෙසයාචනකථා 109
පාතිමොක්ඛසවනාරහකථා 109
ධම්මිකාධම්මිකපාතිමොක්ඛට්ඨපනකථා 109
ධම්මිකපාතිමොක්ඛට්ඨපනකථා 110
අත්තාදානඅඞ්ගකථා 110
චොදකෙනපච්චවෙක්ඛිතබ්බධම්මකථා 111
චොදකෙනඋපට්ඨාපෙතබ්බකථා 111
චොදකචුදිතකපටිසංයුත්තකථා 112
10. භික්ඛුනික්ඛන්ධකං 113
මහාපජාපතිගොතමීවත්ථුකථා 113
භික්ඛුනීඋපසම්පදානුජානනකථා 113
11. පඤ්චසතිකක්ඛන්ධකං 118
ඛුද්දානුඛුද්දකසික්ඛාපදකථා 118
12. සත්තසතිකක්ඛන්ධකං 119
දසවත්ථුකථා 119

“ධම්මා සුතා ධාතා වචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා.”

(මහා සුඤ්ඤත සුත්තං; මජ්ඣිම නිකායො, උපරිපණ්ණාසකො, සුඤ්ඤත වග්ගො.)

පටුන සංස්කරණය - භික්ඛු ධම්මවිහාරි

(ඡට්ඨ සංගායනා ත්‍රිපිටක වැඩසටහනින් උපුටා සකසන ලදී)

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස

විනයපිටකෙ

චූළවග්ග-අට්ඨකථා

1. කම්මක්ඛන්ධකං

තජ්ජනීයකම්මකථා

1. චූළවග්ගස්ස පඨමෙ කම්මක්ඛන්ධකෙ තාව **පණ්ඩුකලොහිතකාති** පණ්ඩුකො චෙව ලොහිතකො චාති ඡබ්බග්ගියෙසු ද්වෙ ජනා; තෙසං නිස්සිතකාපි පණ්ඩුකලොහිතකාත්වෙව පඤ්ඤායන්ති. **බලවාබලවං පටිමන්තෙථාති** සුට්ඨුබලවං පටිවදථ. **අලමත්ථතරාති** සමත්ථතරා.

තජ්ජනීයකම්මකථා නිට්ඨිතා.

අධම්මකම්මද්වාදසකකථා

4. **අසම්මුඛා කතන්ති**ආදීසු සඞ්ඝධම්මවිනයපුග්ගලසම්මුඛානං විනා කතං, චුදිතකං අප්පටිපුච්ඡිත්වා කතං, තස්සෙව අප්පටිඤ්ඤාය කතං. **අදෙසනාගාමිනියාති** පාරාජිකාපත්තියා වා සඞ්ඝාදිසෙසාපත්තියා වා. එත්ථ පුරිමකෙසු තීසු තිකෙසු නව පදා අධම්මෙනකතං වග්ගෙනකතන්ති ඉමෙහි සද්ධිං එකෙකං ගහෙත්වා නව තිකා වුත්තා. එවං සබ්බෙපි ද්වාදස තිකා හොන්ති. පටිපක්ඛවසෙන සුක්කපක්ඛෙසුපි එතෙයෙව ද්වාදස තිකා වුත්තා.

6. **අනනුලොමිකෙහි ගිහිසංසග්ගෙහීති** පබ්බජිතානං අනනුච්ඡවිකෙහි සහසොකිතාදීහි ගිහිසංසග්ගෙහි.

තිණ්ණං, භික්ඛවෙ, භික්ඛූනන්තිආදි එකෙකෙනාපි අඞ්ගෙන තජ්ජනීයකම්මං කාතුං වට්ටතීති දස්සනත්ථං වුත්තං. තජ්ජනීයස්ස හි විසෙසෙන භණ්ඩනකාරකත්තං අඞ්ගං, නියස්සස්ස අභිණ්හාපත්තිකත්තං, පබ්බාජනීයස්ස කුලදූසකත්තං වුත්තං. ඉමෙසු පන තීසු අඞ්ගෙසු යෙන කෙනචි සබ්බානිපි කාතුං වට්ටති. යදි එවං යං චම්පෙය්‍යක්ඛන්ධකෙ වුත්තං – ‘‘තජ්ජනීයකම්මාරහස්ස නියස්සකම්මං කරොති…පෙ…. උපසම්පදාරහං අබ්භෙති; එවං ඛො උපාලි අධම්මකම්මං හොති අවිනයකම්මං, එවඤ්ච පන සඞ්ඝො සාතිසාරො හොතී’’ති ඉදං විරුජ්ඣතීති. ඉදඤ්ච න විරුජ්ඣති. කස්මා? වචනත්ථනානත්තතො, ‘‘තජ්ජනීයකම්මාරහස්සා’’ති ඉමස්ස හි වචනස්ස කම්මසන්නිට්ඨානං අත්ථො. ‘‘තිණ්ණං, භික්ඛවෙ’’තිආදිවචනස්ස අඞ්ගසම්භවො, තස්මා යදා සඞ්ඝෙන සන්නිපතිත්වා ‘‘ඉදං නාම ඉමස්ස

භික්ඛුනො කම්මං කරොමා''ති සන්නිට්ඨානං කතං හොති, තදා කම්මාරහො නාම හොති. තස්ස ඉමිනා ලක්ඛණෙන තජ්ජනීයාදිකම්මාරහස්ස නියස්සකම්මාදිකරණං අධම්මකම්මඤ්චෙව අවිනයකම්මඤ්චාති වෙදිතබ්බං. යස්ස පන භණ්ඩනකාරකාදීසු අඞ්ගෙසු අඤ්ඤතරං අඞ්ගං අත්ථි, තස්ස ආකඞ්ඛමානො සඞ්ඝො යථානුඤ්ඤාතෙසු අඞ්ගෙසු ච කම්මෙසු ච යෙන කෙනචි අඞ්ගෙන යංකිඤ්චි කම්මං වවත්ථපෙත්වා තං භික්ඛුං කම්මාරහං කත්වා කම්මං කරෙය්‍ය. අයමෙත්ථ විනිච්ඡයො. එවං පුබ්බෙනාපරං සමෙති.

තත්ථ කිඤ්චාපි තජ්ජනීයකම්මෙ භණ්ඩනකාරකවසෙන කම්මවාචා වුත්තා, අථ ඛො බාලස්ස අබ්‍යත්තස්ස ආපත්තිබහුලස්ස තජ්ජනීයකම්මං කරොන්තෙන බාලඅබ්‍යත්තවසෙනෙව කම්මවාචා කාතබ්බා. එවඤ්හි භූතෙන වත්ථුනා කතං කම්මං හොති, න ච අඤ්ඤස්ස කම්මස්ස වත්ථුනා. කස්මා? යස්මා ඉදම්පි අනුඤ්ඤාතන්ති. එස නයො සබ්බත්ථ. **අට්ඨාරස සම්මාවත්තනවත්ථූනි** පාරිවාසිකක්ඛන්ධකෙ වණ්ණයිස්සාම.

අධම්මකම්මද්වාදසකකථා නිට්ඨිතා.

නප්පටිප්පස්සම්භෙතබ්බඅට්ඨාරසකාදිකථා

8. **ලොමං පාතෙන්තීති** පන්නලොමා හොන්ති; භික්ඛූ අනුවත්තන්තීති අත්ථො. **නෙත්ථාරං වත්තන්තීති** නිත්ථරන්තානං එතන්ති නෙත්ථාරං; යෙන සක්කා නිස්සාරණා නිත්ථරිතුං, තං අට්ඨාරසවිධං සම්මාවත්තනං වත්තන්තීති අත්ථො. කිත්තකං කාලං වත්තං පූරෙතබ්බන්ති? දස වා පඤ්ච වා දිවසානි. ඉමස්මිඤ්හි කම්මක්ඛන්ධකෙ එත්තකෙන වත්තං පූරිතමෙව හොති.

නප්පටිප්පස්සම්භෙතබ්බඅට්ඨාරසකාදිකථා නිට්ඨිතා.

නියස්සකම්මකථා

11. සෙය්‍යසකවත්ථුස්මිං – **අපිස්සු භික්ඛූ පකතාති** අපිස්සු භික්ඛූ නිච්චං බ්‍යාවටා හොන්ති. සෙසං තජ්ජනීයෙ වුත්තසදිසමෙව.

නියස්සකම්මකථා නිට්ඨිතා.

පබ්බාජනීයකම්මකථා

21. අස්සජිපුනබ්බසුකවත්ථු සඞ්ඝාදිසෙසවණ්ණනායං වුත්තං.

27. **කායිකෙන දවෙනාතිආදීසු** පනෙත්ථ කායිකො දවො නාම කායකීළා වුච්චති. සෙසපදද්වයෙපි එසෙව නයො. **කායිකො අනාචාරො** නාම

කායද්වාරෙ පඤ්ඤත්තසික්ඛාපදවීතික්කමො වුච්චති. සෙසද්වයෙපි එසෙව නයො. **කායිකං උපඝාතිකං** නාම කායද්වාරෙ පඤ්ඤත්තසික්ඛාපදස්ස අසික්ඛනභාවෙන උපහනනං වුච්චති; නාසනං විනාසනන්ති අත්ථො. සෙසද්වයෙපි එසෙව නයො. **කායිකො මිච්ඡාජීවො** නාම පටික්ඛිත්තවෙජ්ජකම්මාදිවසෙන තෙලපචනඅරිට්ඨපචනාදීනි. **වාචසිකො මිච්ඡාජීවො** නාම ගිහීනං සාසනසම්පටිච්ඡනාරොචනාදීනි. **කායිකවාචසිකො** නාම තදුභයං. සෙසං තජ්ජනීයෙ වුත්තනයමෙව.

පබ්බාජනීයකම්මකථා නිට්ඨිතා.

පටිසාරණීයකම්මකථා

33. සුධම්මවත්ථුස්මිං පන – **අනපලොකෙත්වාති** න ආපුච්ඡිත්වා. **එතදවොචාති** කිං තෙ ගහපති ථෙරානං පටියත්තන්ති සබ්බං විචරාපෙත්වා දිස්වා එතං අවොච. **එකා ච ඛො ඉධ නත්ථි යදිදං තිලසංගුළිකාති** යා අයං තිලසක්ඛලිකා නාම වුච්චති, සා නත්ථීති අත්ථො. තස්ස කිර ගහපතිනො වංසෙ ආදිම්හි එකො පූවියො අහොසි. තෙන නං ථෙරො ජාතියා ඛුංසෙතුකාමො එවමාහ. **යදෙව කිඤ්චීති** එවං බහුං බුද්ධවචනං රතනං පහාය කිඤ්චිදෙව තිලසංගුළිකාවචනං භාසිතං. කුක්කුටපොතකඋදාහරණෙන ඉදං දස්සෙති ‘‘යථා සො නෙව කාකවස්සිතං න කුක්කුටවස්සිතං අකාසි, එවං තයාපි නෙව භික්ඛුවචනං න ගිහිවචනං වුත්ත’’න්ති.

පටිසාරණීයකම්මකථා නිට්ඨිතා.

අධම්මකම්මාදිද්වාදසකකථා

37. **අසම්මුඛා කතන්ති**ආදයො තිකා වුත්තප්පකාරා එව.

39. අඞ්ගසමන්නාගමො පුරිමෙහි අසදිසො. තත්ථ යථා ලාභං න ලභන්ති; එවං පරිසක්කන්තො පරක්කමන්තො **අලාභාය පරිසක්කති** නාම. එස නයො අනත්ථාදීසු. තත්ථ **අනත්ථොති** අත්ථභඞ්ගො. **අනාවාසොති** තස්මිං ඨානෙ අවසනං. **ගිහීනං බුද්ධස්ස අවණ්ණන්ති** ගිහීනං සන්තිකෙ බුද්ධස්ස අවණ්ණං භාසති. **ධම්මිකං පටිස්සවං න සච්චාපෙතීති** යථා සච්චො හොති, එවං න කරොති; වස්සාවාසං පටිස්සුණිත්වා න ගච්ඡති, අඤ්ඤං වා එවරූපං කරොති. **පඤ්චන්නං භික්ඛවෙති**ආදි එකඞ්ගෙනපි කම්මාරහභාවදස්සනත්ථං වුත්තං. සෙසමෙත්ථ උත්තානත්ථඤ්චෙව, තජ්ජනීයෙ ච වුත්තනයමෙව.

අධම්මකම්මාදිද්වාදසකකථා නිට්ඨිතා.

ආපත්තියා අදස්සනෙ උක්ඛෙපනීයකම්මකථා

46. ඡන්නවත්ථුස්මිං – **ආවාසපරම්පරඤ්ච භික්ඛවෙ සංසථාති** සබ්බාවාසෙසු ආරොචෙථ.

50. **භණ්ඩනකාරකො**තිආදීසු භණ්ඩනාදිපච්චයා ආපන්නං ආපත්තිං රොපෙත්වා තස්සා අදස්සනෙයෙව කම්මං කාතබ්බං. තිකා වුත්තප්පකාරා එව.

51. සම්මාවත්තනායං පනෙත්ථ තෙචත්තාළීස වත්තානි. තත්ථ **න අනුද්ධංසෙතබ්බො**ති න චොදෙතබ්බො. **න භික්ඛු භික්ඛූහී**ති අඤ්ඤො භික්ඛු අඤ්ඤෙහි භික්ඛූහි න භින්දිතබ්බො. **න ගිහිද්ධජො**ති ඔදාතවත්ථානි අච්ඡින්නදසපුප්ඵදසානි ච න ධාරෙතබ්බානි. **න තිත්ථියද්ධජො**ති කුසචීරාදීනි න ධාරෙතබ්බානි. **න ආසාදෙතබ්බො**ති න අපසාදෙතබ්බො. **අන්තො වා බහි වා**ති විහාරස්ස අන්තො වා බහි වා. න තිත්ථියාදිපදත්තයං උත්තානමෙව. සෙසං සබ්බං පාරිවාසිකක්ඛන්ධකෙ වණ්ණයිස්සාම. සෙසං තජ්ජනීයෙ වුත්තනයමෙව. ආපත්තියා අප්පටිකම්මෙ උක්ඛෙපනීයකම්මං ඉමිනා සදිසමෙව.

65. අරිට්ඨවත්ථු බුද්දකවණ්ණනායං වුත්තං. ‘‘භණ්ඩනකාරකො’’තිආදීසු යං දිට්ඨිං නිස්සාය භණ්ඩනාදීනි කරොති, තස්සා අප්පටිනිස්සග්ගෙයෙව කම්මං කාතබ්බං. සෙසං තජ්ජනීයෙ වුත්තනයමෙව. සම්මාවත්තනායම්පි හි ඉධ තෙචත්තාළීසංයෙව වත්තානීති.

ආපත්තියා අදස්සනෙ උක්ඛෙපනීයකම්මකථා නිට්ඨිතා.

කම්මක්ඛන්ධකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. පාරිවාසිකක්ඛන්ධකං

පාරිවාසිකවත්තකථා

75. පාරිවාසිකක්ඛන්ධකෙ – **පාරිවාසිකා**ති පරිවාසං පරිවසන්තා. තත්ථ චතුබ්බිධො පරිවාසො – අප්පටිච්ඡන්නපරිවාසො, පටිච්ඡන්නපරිවාසො, සුද්ධන්තපරිවාසො, සමොධානපරිවාසොති. තෙසු ‘‘යො, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤොපි අඤ්ඤතිත්ථියපුබ්බො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ ආකඞ්ඛති පබ්බජ්ජං, ආකඞ්ඛති උපසම්පදං, තස්ස චත්තාරො මාසෙ පරිවාසො දාතබ්බො’’ති (මහාව. 86) එවං මහාඛන්ධකෙ වුත්තො තිත්ථියපරිවාසො අප්පටිච්ඡන්නපරිවාසො නාම. තත්ථ යං වත්තබ්බං තං වුත්තමෙව. අයං පන ඉධ අනධිප්පෙතො. සෙසා තයො යෙන සඞ්ඝාදිසෙසාපත්ති ආපන්නා චෙව හොති පටිච්ඡාදිතා ච, තස්ස දාතබ්බා. තෙසු යං වත්තබ්බං තං සමුච්චයක්ඛන්ධකෙ වක්ඛාම. එතෙ පන ඉධ අධිප්පෙතා. තස්මා එතෙසු යංකිඤ්චි පරිවාසං පරිවසන්තා ‘‘පාරිවාසිකා’’ති වෙදිතබ්බා.

පකතත්තානං භික්ඛූනන්ති ඨපෙත්වා නවකතරං පාරිවාසිකං අවසෙසානං අන්තමසො මූලායපටිකස්සනාරහාදීනම්පි. **අභිවාදනපච්චුට්ඨාන**න්ති යං තෙ අභිවාදනාදිං කරොන්ති, තං සාදියන්ති, සම්පටිච්ඡන්ති; න පටික්ඛිපන්තීති අත්ථො. තත්ථ **සාමීචිකම්ම**න්ති ඨපෙත්වා අභිවාදනාදීනි අඤ්ඤස්ස අනුච්ඡවිකස්ස බීජනවාතදානාදිනො ආභිසමාචාරිකස්සෙතං අධිවචනං. **ආසනාභිහාර**න්ති ආසනස්ස අභිහරණං, ආසනං ගහෙත්වා අභිගමනං පඤ්ඤාපනමෙව වා. සෙය්‍යාභිහාරෙපි එසෙව නයො. **පාදොදක**න්ති පාදධොවනඋදකං. **පාදපීඨ**න්ති ධොතපාදට්ඨපනකං. **පාදකඨලික**න්ති අධොතපාදට්ඨපනකං පාදඝංසනං වා. **ආපත්ති දුක්කටස්සා**ති සද්ධිවිහාරිකානම්පි සාදියන්තස්ස දුක්කටමෙව, තස්මා තෙ වත්තබ්බා – ‘‘අහං විනයකම්මං කරොමි, මය්හං වත්තං මා කරොථ, මා මං ගාමප්පවෙසනං ආපුච්ඡථා’’ති. සචෙ සද්ධාපබ්බජිතා කුලපුත්තා ‘‘තුම්හෙ, භන්තෙ, තුම්හාකං විනයකම්මං කරොථා’’ති වත්වා වත්තං කරොන්ති, ගාමප්පවෙසනම්පි ආපුච්ඡන්තියෙව, වාරිතකාලතො පට්ඨාය අනාපත්ති. **මිථු යථාවුඩ්ඪ**න්ති පාරිවාසිකභික්ඛූනං අඤ්ඤමඤ්ඤං යො යො වුඩ්ඪො තෙන තෙන නවකතරස්ස සාදිතුං.

පඤ්ච යථාවුඩ්ඪන්ති පකතත්තෙහිපි සද්ධිං වුඩ්ඪපටිපාටියා එව. තස්මා පාතිමොක්ඛෙ උද්දිස්සමානෙ හත්ථපාසෙ නිසීදිතුං වට්ටති. මහාපච්චරියං පන ‘‘පාළියා අනිසීදිත්වා පාළිං විහාය හත්ථපාසං අමුඤ්චන්තෙන නිසීදිතබ්බ’’න්ති වුත්තං. පාරිසුද්ධිඋපොසථෙ කරීයමානෙ සඞ්ඝනවකට්ඨානෙ නිසීදිත්වා තත්ථෙව නිසින්නෙන අත්තනො පාළියා පාරිසුද්ධිඋපොසථො කාතබ්බො. පවාරණායපි සඞ්ඝනවකට්ඨානෙ නිසීදිත්වා තත්ථෙව නිසින්නෙන අත්තනො

පාළියා පවාරෙතබ්බං. සඞ්ඝෙන සණ්ටිං පහරිත්වා භාජීයමානං වස්සිකසාටිකම්පි අත්තනො පත්තට්ඨානෙ ගහෙතුං වට්ටති.

ඔණොජනන්ති විස්සජ්ජනං වුච්චති. සචෙ හි පාරිවාසිකස්ස ද්වෙ තීණි උද්දෙසභත්තාදීනි පාපුණන්ති, අඤ්ඤා චස්ස පුග්ගලිකභත්තපච්චාසා හොති, තානි පටිපාටියා ගහෙත්වා ''භන්තෙ, හෙට්ඨා ගාහෙථ, අජ්ජ මය්හං භත්තපච්චාසා අත්ථි, ස්වෙ ගණ්හිස්සාමී''ති වත්වා විස්සජ්ජෙතබ්බානි. එවං තානි පුනදිවසෙසු ගණ්හිතුං ලභති. පුනදිවසෙ සබ්බපඨමං එතස්ස දාතබ්බන්ති කුරුන්දියං වුත්තං. යදි පන න ගණ්හාති න විස්සජ්ජෙති, පුනදිවසෙ න ලභති, ඉදං ඔණොජනං නාම පාරිවාසිකස්සෙව ඔදිස්ස අනුඤ්ඤාතං. කස්මා? තස්ස හි සඞ්ඝනවකට්ඨානෙ නිසින්නස්ස භත්තග්ගෙ යාගුඛජ්ජකාදීනි පාපුණන්ති වා න වා, තස්මා සො ''භික්ඛාහාරෙන මා කිලමිත්ථා''ති ඉදමස්ස සඞ්ගහකරණත්ථාය ඔදිස්ස අනුඤ්ඤාතං.

භත්තන්ති ආගතාගතෙහි වුඩ්ඪපටිපාටියා ගහෙත්වා ගන්තබ්බං විහාරෙ සඞ්ඝස්ස චතුස්සාලභත්තං, එතං යථාවුඩ්ඪං ලභති. පාළියා පන ගන්තුං වා ඨාතුං වා න ලභති, තස්මා පාළිතො ඔසක්කිත්වා හත්ථපාසෙ ඨිතෙන හත්ථං පසාරෙත්වා යථා සෙනො නිපතිත්වා ගණ්හාති, එවං ගණ්හිතබ්බං. ආරාමිකසමණුද්දෙසෙහි ආහරාපෙතුං න ලභති. සචෙ සයමෙව ආහරන්ති, වට්ටති. රඤ්ඤො මහාපෙළභත්තෙපි එසෙව නයො. චතුස්සාලභත්තෙ පන සචෙ ඔණොජනං කත්තුකාමො හොති, අත්තනො අත්ථාය උක්ඛිත්තෙ පිණ්ඩෙ ''අජ්ජ මෙ භත්තං අත්ථි, ස්වෙ ගණ්හිස්සාමී''ති වත්තබ්බං. පුනදිවසෙ ද්වෙ පිණ්ඩෙ ලභතීති මහාපච්චරියං වුත්තං. උද්දෙසභත්තාදීනිපි පාළිතො ඔසක්කිත්වාව ගහෙතබ්බානි. යත්ථ පන නිසීදාපෙත්වා පරිවිසන්ති, තත්ථ සාමණෙරානං ජෙට්ඨකෙන භික්ඛූනං සඞ්ඝනවකෙන හුත්වා නිසීදිතබ්බං.

76. ඉදානි යා අයං සම්මාවත්තනා වුත්තා, තත්ථ **න උපසම්පාදෙතබ්බන්ති** උපජ්ඣායෙන හුත්වා න උපසම්පාදෙතබ්බං; වත්තං නික්ඛිපිත්වා පන උපසම්පාදෙතුං වට්ටති. ආචරියෙන හුත්වාපි කම්මවාචා න සාවෙතබ්බා, අඤ්ඤස්මිං අසති වත්තං නික්ඛිපිත්වා සාවෙතුං වට්ටති. **න නිස්සයොති** ආගන්තුකානං නිස්සයො න දාතබ්බො. යෙහිපි පකතියාව නිස්සයො ගහිතො, තෙ වත්තබ්බා – ''අහං විනයකම්මං කරොමි, අසුකත්ථෙරස්ස නාම සන්තිකෙ නිස්සයං ගණ්හථ, මය්හං වත්තං මා කරොථ, මා මං ගාමප්පවෙසනං ආපුච්ඡථා''ති. සචෙ එවං වුත්තෙපි කරොන්තියෙව, වාරිතකාලතො පට්ඨාය කරොන්තෙසුපි අනාපත්ති.

න සාමණෙරොති අඤ්ඤො සාමණෙරො න ගහෙතබ්බො. උපජ්ඣං දත්වා ගහිතසාමණෙරාපි වත්තබ්බා – ‘‘අහං විනයකම්මං කරොමි, මය්හං වත්තං මා කරොථ, මා මං ගාමප්පවෙසනං ආපුච්ඡථා’’ති. සචෙ එවං වුත්තෙපි කරොන්තියෙව, වාරිතකාලතො පට්ඨාය කරොන්තෙසුපි අනාපත්ති. භික්ඛුනොවාදකසම්මුති නාම ආධිපච්චට්ඨානභූතාති පටික්ඛිත්තා, තස්මා භික්ඛුසඞ්ඝස්ස වත්තබ්බං – ‘‘භන්තෙ, අහං විනයකම්මං කරොමි, භික්ඛුනොවාදකං ජානාථා’’ති, පටිබලස්ස වා භික්ඛුස්ස භාරො කාතබ්බො. ආගතා භික්ඛුනියො ‘‘සඞ්ඝසන්තිකං ගච්ඡථ, සඞ්ඝො වො ඔවාදදායකං ජානිස්සතී’’ති වා ‘‘අහං විනයකම්මං කරොමි, අසුකභික්ඛුස්ස නාම සන්තිකං ගච්ඡථ, සො වො ඔවාදං දස්සතී’’ති වා වත්තබ්බා.

සා ආපත්තීති සුක්කවිස්සට්ඨියා පරිවාසෙ දින්නෙ සුක්කවිස්සට්ඨි නාපජ්ජිතබ්බා. **අඤ්ඤා වා තාදිසිකාති** කායසංසග්ගාදිගරුකාපත්ති. **තතො වා පාපිට්ඨතරාති** පාරාජිකාපත්ති; සත්තසු හි ආපත්තීසු දුබ්භාසිතාපත්ති පාපිට්ඨා; දුක්කටාපත්ති පාපිට්ඨතරා; දුක්කටාපත්ති පාපිට්ඨා, පාටිදෙසනීයාපත්ති පාපිට්ඨතරාති එවං පාචිත්තියථුල්ලච්චයසඞ්ඝාදිසෙසපාරාජිකාපත්තීසු නයො නෙතබ්බො. තාසං වත්ථූසුපි දුබ්භාසිතවත්ථු පාපිට්ඨං, දුක්කටවත්ථු පාපිට්ඨතරන්ති පුරිමනයෙනෙව භෙදො වෙදිතබ්බො. පණ්ණත්තිවජ්ජසික්ඛාපදෙ පන වත්ථුපි ආපත්තිපි පාපිට්ඨා. ලොකවජ්ජෙ උභයම්පි පාපිට්ඨතරං.

කම්මන්ති පරිවාසකම්මවාචා වුච්චති. තං කම්මං ‘‘අකතං දුක්කට’’න්තිආදීහි වා ‘‘කිං ඉදං කම්මං නාම කසිකම්මං ගොරක්ඛකම්ම’’න්තිආදීහි වා වචනෙහි න ගරහිතබ්බං. **කම්මිකාති** යෙහි භික්ඛූහි කම්මං කතං, තෙ වුච්චන්ති, තෙ ‘‘බාලා අබ්‍යත්තා’’තිආදීහි වචනෙහි න ගරහිතබ්බා. **න සවචනීයං කාතබ්බන්ති** පලිබොධත්ථාය වා පක්කොසනත්ථාය වා සවචනීයං න කාතබ්බං, පලිබොධත්ථාය හි කරොන්තො ‘‘අහං ආයස්මන්තං ඉමස්මිං වත්ථුස්මිං සවචනීයං කරොමි, ඉමම්හා ආවාසා එකපදම්පි මා පක්කාමි, යාව න තං අධිකරණං වූපසන්තං හොතී’’ති එවං කරොති. පක්කොසනත්ථාය කරොන්තො ‘‘අහං තෙ සවචනීයං කරොමි, එහි මයා සද්ධිං විනයධරානං සම්මුඛීභාවං ගච්ඡාමා’’ති එවං කරොති; තදුභයම්පි න කාතබ්බං.

න අනුවාදොති විහාරෙ ජෙට්ඨකට්ඨානං න කාතබ්බං. පාතිමොක්ඛුද්දෙසකෙන වා ධම්මජ්ඣෙසකෙන වා න භවිතබ්බං. නාපි තෙරසසු සම්මුතීසු එකසම්මුතිවසෙනාපි ඉස්සරියකම්මං කාතබ්බං. **න ඔකාසොති** ‘‘කරොතු මෙ ආයස්මා ඔකාසං, අහං තං වත්තුකාමො’’ති එවං

පකතත්තස්ස ඔකාසො න කාරෙතබ්බො, වත්ථුනා වා ආපත්තියා වා න චොදෙතබ්බො, ''අයං පුබ්බෙ තෙ දොසො''ති න සාරෙතබ්බො. **න භික්ඛූහි සම්පයොජෙතබ්බ**න්ති අඤ්ඤමඤ්ඤං යොජෙත්වා කලහො න කාරෙතබ්බො.

පුරතොති සඞ්ඝත්ථෙරෙන හුත්වා පුරතො න ගන්තබ්බං, ද්වාදසහත්ථං උපචාරං මුඤ්චිත්වා එකකෙන ගන්තබ්බං. නිසීදනෙපි එසෙව නයො. **ආසනපරියන්තොති** භත්තග්ගාදීසු සඞ්ඝනවකාසනං වුච්චති; ස්වාස්ස දාතබ්බො, තත්ථ නිසීදිතබ්බං. **සෙය්‍යාපරියන්තොති** සෙය්‍යානං පරියන්තො, සබ්බලාමකං මඤ්චපීඨං. අයඤ්හි වස්සග්ගෙන අත්තනො පත්තට්ඨානෙ සෙය්‍යං ගහෙතුං න ලභති. සබ්බභික්ඛූහි විචිනිත්වා ගහිතාවසෙසා මඞ්කුලගූථභරිතා වෙත්තලතාදිවිනද්ධා ලාමකසෙය්‍යා අස්ස දාතබ්බා. **විහාරපරියන්තොති** යථා ච සෙය්‍යා, එවං වසනආවාසොපි වස්සග්ගෙන අත්තනො පත්තට්ඨානෙ තස්ස න වට්ටති. සබ්බභික්ඛූහි විචිනිත්වා ගහිතාවසෙසා පන රජොහතභූමි ජතුකමූසිකභරිතා පණ්ණසාලා අස්ස දාතබ්බා. සචෙ පකතත්තා සබ්බෙ රුක්ඛමූලිකා අබ්භොකාසිකා ච හොන්ති, ඡන්නං න උපෙන්ති, සබ්බෙපි එතෙහි විස්සට්ඨාවාසා නාම හොන්ති. තෙසු යං ඉච්ඡති, තං ලභති. වස්සූපනායිකදිවසෙ පච්චයං එකපස්සෙ ඨත්වා වස්සග්ගෙන ගණ්හිතුං ලභති. සෙනාසනං න ලභති, නිබද්ධවස්සාවාසිකං සෙනාසනං ගණ්හිතුකාමෙන වත්තං නික්ඛිපිත්වා ගහෙතබ්බං.

තෙන ච සො සාදිතබ්බොති යං අස්ස ආසනාදිපරියන්තං භික්ඛූ දෙන්ති, සො එව සාදිතබ්බො. **පුරෙසමණෙන වා පච්ඡාසමණෙන වාති** ඤාතිපවාරිතට්ඨානෙ ''එත්තකෙ භික්ඛූ ගහෙත්වා ආගච්ඡථා''ති නිමන්තිතෙන ''භන්තෙ, අසුකං නාම කුලං භික්ඛූ නිමන්තෙසි, එථ තත්ථ ගච්ඡාමා''ති එවං සංවිධාය භික්ඛූ පුරෙසමණෙ වා පච්ඡාසමණෙ වා කත්වා න ගන්තබ්බං. ''භන්තෙ, අසුකස්මිං නාම ගාමෙ මනුස්සා භික්ඛූනං ආගමනං ඉච්ඡන්ති, සාධු වතස්ස සචෙ තෙසං සඞ්ගහං කරෙය්‍යාථා''ති එවං පන පරියායෙන කථෙතුං වට්ටති.

න ආරඤ්ඤිකඞ්ගන්ති ආගතාගතානං ආරොචෙතුං හරායමානෙන ආරඤ්ඤිකධුතඞ්ගං න සමාදාතබ්බං. යෙනාපි පකතියා සමාදින්නං, තෙන දුතියං භික්ඛුං ගහෙත්වා අරඤ්ඤෙ අරුණං උට්ඨාපෙතබ්බං, න ච එකකෙන වත්ථබ්බං. තථා භත්තග්ගාදීසු ආසනපරියන්තෙ නිසජ්ජාය හරායමානෙන පිණ්ඩපාතිකධුතඞ්ගම්පි න සමාදාතබ්බං. යො පන පකතියාව පිණ්ඩපාතිකො තස්ස පටිසෙධො නත්ථි.

න ච තප්පච්චයාති ‘‘නීහටහත්තො හුත්වා විහාරෙයෙව නිසීදිත්වා භුඤ්ජන්තො රත්තියො ගණයිස්සාමි, ගච්ඡතො මෙ භික්ඛුං දිස්වා අනාරොචෙන්තස්ස රත්තිච්ඡෙදො සියා’’ති ඉමිනා කාරණෙන පිණ්ඩපාතො න නීහරාපෙතබ්බො. **මා මං ජානිංසූති** ‘‘මා මං එකභික්ඛුපි ජානාතූ’’ති ච ඉමිනා අජ්ඣාසයෙන විහාරෙ සාමණෙරෙහි පචාපෙත්වා භුඤ්ජිතුම්පි න ලභති. ගාමං පිණ්ඩාය පවිසිතබ්බමෙව. ගිලානස්ස පන නවකම්මආචරියුපජ්ඣායකිච්චාදිපසුතස්ස වා විහාරෙයෙව අච්ඡිතුං වට්ටති. සචෙපි ගාමෙ අනෙකසතා භික්ඛූ විචරන්ති, න සක්කා හොති ආරොචෙතුං, ගාමකාවාසං ගන්ත්වා සභාගට්ඨානෙ වසිතුං වට්ටති.

ආගන්තුකෙනාති කඤ්චි විහාරං ගතෙන තත්ථ භික්ඛූනං ආරොචෙතබ්බං. සචෙ සබ්බෙ එකට්ඨානෙ යීතෙ පස්සති, එකට්ඨානෙ යීතෙනෙව ආරොචෙතබ්බං. අථ රුක්ඛමූලාදීසු විසුං විසුං යීතා හොන්ති, තත්ථ තත්ථ ගන්ත්වා ආරොචෙතබ්බං. සඤ්චිච්ච අනාරොචෙන්තස්ස රත්තිච්ඡෙදො ච හොති, වත්තභෙදෙ ච දුක්කටං. අථ විචිනන්තො එකච්චෙ න පස්සති, රත්තිච්ඡෙදොව හොති, න වත්තභෙදදුක්කටං.

ආගන්තුකස්සාති අත්තනො වසනවිහාරං ආගතස්සාපි එකස්ස වා බහූනං වා වුත්තනයෙනෙව ආරොචෙතබ්බං. රත්තිච්ඡෙදවත්තභෙදාපි චෙත්ථ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බා. සචෙ ආගන්තුකා මුහුත්තං විස්සමිත්වා වා අවිස්සමිත්වා එව වා විහාරමජ්ඣෙන ගච්ඡන්ති, තෙසම්පි ආරොචෙතබ්බං. සචෙ තස්ස අජානන්තස්සෙව ගච්ඡන්ති, අයඤ්ච පන ගතකාලෙ ජානාති, ගන්ත්වා ආරොචෙතබ්බං. සම්පාපුණිතුං අසක්කොන්තස්ස රත්තිච්ඡෙදොව හොති, න වත්තභෙදදුක්කටං. යෙපි අන්තොවිහාරං අප්පවිසිත්වා උපචාරසීමං ඔක්කමිත්වා ගච්ඡන්ති, අයඤ්ච නෙසං ඡත්තසද්දං වා උක්කාසිතසද්දං වා ඛිපිතසද්දං වා සුත්වාව ආගන්තුකභාවං ජානාති, ගන්ත්වා ආරොචෙතබ්බං. ගතකාලෙ ජානන්තෙනපි අනුබන්ධිත්වා ආරොචෙතබ්බමෙව. සම්පාපුණිතුං අසක්කොන්තස්ස රත්තිච්ඡෙදොව හොති, න වත්තභෙදදුක්කටං. යොපි රත්තිංයෙව ආගන්ත්වා රත්තිංයෙව ගච්ඡති, සොපිස්ස රත්තිච්ඡෙදං කරොති, අඤ්ඤාතත්තා පන වත්තභෙදදුක්කටං නත්ථි. සචෙ අජානිත්වාව අබ්භානං කරොති, අකතමෙව හොතීති කුරුන්දියං වුත්තං. තස්මා අධිකා රත්තියො ගහෙත්වා කාතබ්බං, අයං අපණ්ණකපටිපදා.

නදීආදීසු නාවාය ගච්ඡන්තම්පි පරතීරෙ යීතම්පි ආකාසෙන ගච්ඡන්තම්පි පබ්බතතලඅරඤ්ඤාදීසු දූරෙ යීතම්පි භික්ඛුං දිස්වා සචෙ ‘‘භික්ඛූ’’ති වවත්ථානං අත්ථි, නාවාදීහි වා ගන්ත්වා මහාසද්දං කත්වා වා වෙගෙන අනුබන්ධිත්වා වා ආරොචෙතබ්බං, අනාරොචෙන්තස්ස රත්තිච්ඡෙදො චෙව

වත්තභෙදදුක්කටඤ්ච. සචෙ වායමන්තොපි සම්පාපුණිතුං වා සාවෙතුං වා න සක්කොති, රත්තිච්ඡෙදොව හොති, න වත්තභෙදදුක්කටං. සඞ්ඝසෙනාභයත්ථෙරො පන විසයාවිසයෙන කථෙති – ''විසයෙ කිර අනාරොචෙන්තස්ස රත්තිච්ඡෙදො චෙව වත්තභෙදදුක්කටඤ්ච හොති, අවිසයෙ පන උභයම්පි නත්ථී''ති. කරවීකතිස්සත්ථෙරො ''සමණො අයන්ති වචත්ථානමෙව පමාණං, සචෙපි අවිසයො හොති, වත්තභෙදදුක්කටමෙව නත්ථි, රත්තිච්ඡෙදො පන හොතියෙවා''ති ආහ.

උපොසථෙති ''උපොසථං සම්පාපුණිස්සාමා''ති ආගන්තුකා භික්ඛූ ආගච්ඡන්ති, ඉද්ධියා ගච්ඡන්තාපි උපොසථභාවං ඤත්වා ඔතරිත්වා උපොසථං කරොන්ති, තස්මා ආගන්තුකසොධනත්ථං උපොසථදිවසෙ ආරොචෙතබ්බං. පවාරණායපි එසෙව නයො. **ගිලානොති** ගන්තුං අසමත්ථො. **දූතෙනාති** එත්ථ අනුපසම්පන්නං පෙසෙතුං න වට්ටති, භික්ඛුං පෙසෙත්වා ආරොචාපෙතබ්බං.

අභික්ඛුකො ආවාසොති සුඤ්ඤවිහාරො; යත්ථ එකොපි භික්ඛු නත්ථි, තත්ථ වාසත්ථාය න ගන්තබ්බං. න හි තත්ථ වුත්ථරත්තියො ගණනූපිකා හොන්ති, පකතත්තෙන පන සද්ධිං වට්ටති. දසවිධන්තරායෙ පන සචෙපි රත්තියො ගණනූපිකා න හොන්ති, අන්තරායතො පරිමුච්චනත්ථාය ගන්තබ්බමෙව. තෙන වුත්තං – ''අඤ්ඤත්‍ර අන්තරායා''ති. නානාසංවාසකෙහි සද්ධිං විනයකම්මං කාතුං න වට්ටති. තෙසං අනාරොචනෙපි රත්තිච්ඡෙදො නත්ථි, අභික්ඛුකාවාසසදිසමෙව හොති. තෙන වුත්තං – **''යත්ථස්සු භික්ඛූ නානාසංවාසකා''**ති. සෙසං උපොසථක්ඛන්ධකෙ වුත්තනයමෙව.

81. **එකච්ඡන්නෙ ආවාසෙති**ආදීසු **ආවාසො** නාම වසනත්ථාය කතසෙනාසනං. **අනාවාසො** නාම චෙතියඝරං බොධිඝරං සම්මුඤ්ජනිඅට්ටකො දාරුඅට්ටකො පානීයමාළො වච්චකුටි ද්වාරකොට්ඨකොති එවමාදි. තතියපදෙන තදුභයම්පි ගහිතං. එතෙසු යත්ථ කත්ථචි එකච්ඡන්නෙ ඡදනතො උදකපතනට්ඨානපරිච්ඡින්නෙ ඔකාසෙ උක්ඛිත්තකො වසිතුං න ලභති. ''පාරිවාසිකො පන අන්තොආවාසෙයෙව න ලභතී''ති මහාපච්චරියං වුත්තං. මහාඅට්ඨකථායං පන ''අවිසෙසෙන උදකපාතෙන වාරිත''න්ති වුත්තං. කුරුන්දියං ''එතෙසු එත්තකෙසු පඤ්චවණ්ණච්ඡදනබද්ධට්ඨානෙසු පාරිවාසිකස්ස ච උක්ඛිත්තකස්ස ච පකතත්තෙන සද්ධිං උදකපාතෙන වාරිත''න්ති වුත්තං. තස්මා නානූපචාරෙපි එකච්ඡන්නෙ න වට්ටති. සචෙ පනෙත්ථ තදහුපසම්පන්නෙපි පකතත්තෙ පඨමං පවිසිත්වා නිපන්නෙ සට්ඨිවස්සොපි පාරිවාසිකො පච්ඡා පවිසිත්වා ජානන්තො නිපජ්ජති, රත්තිච්ඡෙදො චෙව වත්තභෙදදුක්කටඤ්ච. අජානන්තස්ස රත්තිච්ඡෙදොව න වත්තභෙදදුක්කටං. සචෙ පන තස්මිං පඨමං නිපන්නෙ පච්ඡා පකතත්තො

පවිසිත්වා නිපජ්ජති, පාරිවාසිකො ච ජානාති, රත්තිච්ඡෙදො චෙව වත්තභෙදදුක්කටඤ්ච. නො චෙ ජානාති, රත්තිච්ඡෙදොව න වත්තභෙදදුක්කටං.

වුට්ඨාතබ්බං නිමන්තෙතබ්බොති තදහුපසම්පන්නම්පි දිස්වා වුට්ඨාතබ්බමෙව; වුට්ඨාය ච ''අහං ඉමිනා සුඛනිසින්නො වුට්ඨාපිතො''ති පරම්මුඛෙන න ගන්තබ්බං, ''ඉදං ආචරිය-ආසනං, එත්ථ නිසීදථා''ති එවං නිමන්තෙතබ්බොයෙව. නවකෙන පන ''මහාථෙරං ඔබද්ධං කරොමී''ති පාරිවාසිකත්ථෙරස්ස සන්තිකං න ගන්තබ්බං. **එකාසනෙති** සමානවස්සිකාසනෙ මඤ්චෙ වා පීඨෙ වා. **න ඡමායං නිසින්නෙති** පකතත්තෙ භූමියං නිසින්නෙ ඉතරෙන අන්තමසො තිණසන්ථාරෙපි උච්චතරෙ වාලිකාතලෙපි වා න නිසීදිතබ්බං, ද්වාදසහත්ථං පන උපචාරං මුඤ්චිත්වා නිසීදිතුං වට්ටති. **එකචඞ්කමෙති** සභාගෙන විය සද්ධිං චඞ්කමන්තො එකස්මිං චඞ්කමෙ.

ඡමායං චඞ්කමන්තන්ති ඡමායං චඞ්කමන්තෙ, අයමෙව වා පාඨො. අයං පනෙත්ථ අත්ථො – අකතපරිච්ඡෙදාය භූමියා චඞ්කමන්තෙ පරිච්ඡෙදං කත්වා වාලිකං ආකිරිත්වා ආලම්බනං යොජෙත්වා කතචඞ්කමෙ නීචෙපි න චඞ්කමිතබ්බං, කො පන වාදො ඉට්ඨකාචයසම්පන්නෙ වෙදිකාපරික්ඛිත්තෙති! සචෙ පන පාකාරපරික්ඛිත්තො හොති ද්වාරකොට්ඨකයුත්තො පබ්බතන්තරවනන්තරගුම්බන්තරෙසු වා සුප්පටිච්ඡන්නො, තාදිසෙ චඞ්කමෙ චඞ්කමිතුං වට්ටති. අප්පටිච්ඡන්නෙපි උපචාරං මුඤ්චිත්වා වට්ටති.

වුඩ්ඪතරෙනාති එත්ථ සචෙ වුඩ්ඪතරෙ පාරිවාසිකෙ පඨමං නිපන්නෙ ඉතරො ජානන්තො පච්ඡා නිපජ්ජති, රත්තිච්ඡෙදො චස්ස හොති වත්තභෙදෙ ච දුක්කටං. වුඩ්ඪතරස්ස පන රත්තිච්ඡෙදොව න වත්තභෙදදුක්කටං. අජානිත්වා නිපජ්ජති, ද්වින්නම්පි වත්තභෙදො නත්ථි, රත්තිච්ඡෙදො පන හොති. අථ නවකපාරිවාසිකෙ පඨමං නිපන්නෙ වුඩ්ඪතරො පච්ඡා නිපජ්ජති, නවකො ච ජානාති, රත්ති චස්ස ඡිජ්ජති, වත්තභෙදෙ ච දුක්කටං හොති. වුඩ්ඪතරස්ස රත්තිච්ඡෙදොව න වත්තභෙදො. නො චෙ ජානාති, ද්වින්නම්පි වත්තභෙදො නත්ථි, රත්තිච්ඡෙදො පන හොති. සචෙ ද්වෙපි අපච්ඡාපුරිමං නිපජ්ජන්ති, වුඩ්ඪතරස්ස රත්තිච්ඡෙදොව ඉතරස්ස වත්තභෙදොපීති කුරුන්දියං වුත්තං. ද්වෙ පාරිවාසිකා සමවස්සා, එකො පඨමං නිපන්නො, එකො ජානන්තොව පච්ඡා නිපජ්ජති, රත්ති ච ඡිජ්ජති, වත්තභෙදෙ ච දුක්කටං. පඨමං නිපන්නස්ස රත්තිච්ඡෙදොව න වත්තභෙදො. සචෙ පච්ඡා නිපජ්ජන්තොපි න ජානාති, ද්වින්නම්පි වත්තභෙදො නත්ථි, රත්තිච්ඡෙදො පන හොති. සචෙ ද්වෙපි අපච්ඡාපුරිමං නිපජ්ජන්ති, ද්වින්නම්පි රත්තිච්ඡෙදොයෙව, න වත්තභෙදො.

සචෙ හි ද්වෙ පාරිවාසිකා එකතො වසෙය්‍යුං, තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස අජ්ඣාචාරං ඤත්වා අගාරවා වා විප්පටිසාරිනො වා හුත්වා පාපිට්ඨතරං වා ආපත්තිං ආපජ්ජෙය්‍යුං විබ්භමෙය්‍යුං වා, තස්මා නෙසං සහසෙය්‍යා සබ්බප්පකාරෙන පටික්ඛිත්තා. සෙසං වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. මූලායපටිකස්සනාරහාදයො චෙත්ථ පාරිවාසිකානං පකතත්තට්ඨානෙ ඨිතාති වෙදිතබ්බා.

පාරිවාසිකචතුත්ථො චෙ, භික්ඛවෙ, පරිවාසන්ති එත්ථ පාරිවාසිකං චතුත්ථං කත්වා අඤ්ඤස්ස පරිවාසදානාදීනි කාතුං න වට්ටති. එතෙස්වෙවායං ගණපූරකො න හොති, සෙසසඞ්ඝකම්මෙසු හොති. ගණෙ පන අප්පහොන්තෙ වත්තං නික්ඛිපාපෙත්වා ගණපූරකො කාතබ්බොති.

83. ඉමං පන වත්තකථං සුත්වා විනයධරඋපාලිත්ථෙරස්ස රහොගතස්ස එවං පරිවිතක්කො උදපාදි – ‘‘භගවතා බහු පාරිවාසිකවත්තං පඤ්ඤත්තං, කතිහි නු ඛො එත්ථ කාරණෙහි රත්තිච්ඡෙදො හොතී’’ති! සො භගවන්තං උපසඞ්කමිත්වා තමත්ථං පුච්ඡි. භගවා වස්ස බ්‍යාකාසි. තෙන වුත්තං – **‘‘අථ ඛො ආයස්මා උපාලි…පෙ…. රත්තිච්ඡෙදා’’**ති. තත්ථ **සහවාසොති** ය්වායං පකතත්තෙන භික්ඛුනා සද්ධිං එකච්ඡන්නෙතිආදිනා නයෙන වුත්තො එකතො වාසො. **විප්පවාසොති** එකකස්සෙව වාසො. **අනාරොචනාති** ආගන්තුකාදීනං අනාරොචනා. එතෙසු තීසු එකෙකෙන කාරණෙන රත්තිච්ඡෙදො හොති.

84. **න සක්කොන්තීති** සඞ්ඝස්ස මහන්තතාය තත්ථ තත්ථ ගන්ත්වා සබ්බෙසං ආරොචෙතුං අසක්කොන්තා සොධෙතුං න සක්කොන්ති. **පරිවාසං නික්ඛිපාමි, වත්තං නික්ඛිපාමීති** ඉමෙසු ද්වීසු පදෙසු එකෙනාපි නික්ඛිත්තොව හොති පරිවාසො; ද්වීහි සුනික්ඛිත්තොයෙව. සමාදානෙපි එසෙව නයො. එවං වත්තං සමාදියිත්වා පරිවුත්ථපරිවාසස්ස මානත්තං ගණ්හතො පුන වත්තසමාදානකිච්චං නත්ථි, සමාදින්නවත්තොයෙව හෙස තස්මාස්ස ඡාරත්තං මානත්තං දාතබ්බං, චිණ්ණමානත්තො අබ්භෙතබ්බො. එවං අනාපත්තිකො හුත්වා සුද්ධන්තෙ පතිට්ඨිතො තිස්සො සික්ඛා පූරෙත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සතීති.

පාරිවාසිකවත්තකථා නිට්ඨිතා.

මූලායපටිකස්සනාරහවත්තකථා

86. **මූලායපටිකස්සනාරහා භික්ඛූ සාදියන්ති පකතත්තානන්ති** ඨපෙත්වා නවකතරං මූලායපටිකස්සනාරහං අවසෙසානං අන්තමසො පාරිවාසිකාදීනම්පි. ඉමෙසඤ්හි

පාරිවාසිකමූලායපටිකස්සනාරහමානත්තාරහමානත්තචාරිකබ්භානාරහානං පඤ්චන්නං ඨපෙත්වා අත්තනො අත්තනො නවකතරං, සෙසා සබ්බෙ පකතත්තා එව. කස්මා? මිථු යථාවුඩ්ඪං අභිවාදනාදීනං අනුඤ්ඤාතත්තා. තෙන වුත්තං – ‘‘අවසෙසානං අන්තමසො පාරිවාසිකාදීනම්පී’’ති. මූලායපටිකස්සනාරහාදිලක්ඛණං පන නෙසං පරතො ආවිභවිස්සති. සෙසමෙත්ථ ඉතො පරෙසු ච මානත්තාරහාදිවත්තෙසු පාරිවාසිකවත්තෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං.

87. **මූලායපටිකස්සනාරහවතුත්ථො චෙ**තිආදීසුපි යථෙව පාරිවාසිකො; එවං එතෙපි එතෙසු විනයකම්මෙසු ගණපූරකා න හොන්ති, සෙසසඞ්ඝකම්මෙසු හොන්ති.

මූලායපටිකස්සනාරහවත්තකථා නිට්ඨිතා.

මානත්තචාරිකවත්තකථා

90. **මානත්තචාරිකස්ස** වත්තෙසු ‘‘දෙවසිකං ආරොචෙතබ්බ’’න්ති විසෙසො.

92. රත්තිච්ඡෙදෙසු **ඌනෙ ගණෙ**ති එත්ථ **ගණො**ති චත්තාරො වා අතිරෙකා වා; තස්මා සචෙපි තීහි භික්ඛූහි සද්ධිං වසති, රත්තිච්ඡෙදො හොතියෙව. මානත්තනික්ඛෙපසමාදානෙසු වුත්තසදිසොව විනිච්ඡයො. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

මානත්තචාරිකවත්තකථා නිට්ඨිතා.

පාරිවාසිකක්ඛන්ධකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

3. සමුච්චයක්ඛන්ධකං

සුක්කවිස්සට්ඨිකථා

97. සමුච්චයක්ඛන්ධකෙ – **ඡාරත්තං මානත්තන්ති** එත්ථ චතුබ්බිධං මානත්තං – අප්පටිච්ඡන්නමානත්තං, පටිච්ඡන්නමානත්තං, පක්ඛමානත්තං, සමොධානමානත්තන්ති. තත්ථ **අප්පටිච්ඡන්නමානත්තං** නාම – යං අප්පටිච්ඡන්නාය ආපත්තියා පරිවාසං අදත්වා කෙවලං ආපත්තිං ආපන්නභාවෙනෙව මානත්තාරහස්ස මානත්තං දිය්‍යති. **පටිච්ඡන්නමානත්තං** නාම – යං පටිච්ඡන්නාය ආපත්තියා පරිවුත්ථපරිවාසස්ස දිය්‍යති. **පක්ඛමානත්තං** නාම – යං පටිච්ඡන්නාය වා අප්පටිච්ඡන්නාය වා ආපත්තියා අද්ධමාසං භික්ඛුනීනං දිය්‍යති. **සමොධානමානත්තං** නාම – යං ඔධාය එකතො කත්වා දිය්‍යති. තෙසු ඉදං ''අප්පටිච්ඡන්නාය ඡාරත්තං මානත්ත''න්ති වචනතො ''අප්පටිච්ඡන්නමානත්ත''න්ති වෙදිතබ්බං. තං දෙන්තෙන සචෙ එකං ආපත්තිං ආපන්නො හොති, ඉධ වුත්තනයෙන දාතබ්බං. සචෙ ද්වෙ වා තිස්සො වා තතුත්තරිං වා ආපන්නො, යථෙව ''එකං ආපත්ති''න්ති වුත්තං; එවං ''ද්වෙ ආපත්තියො, තිස්සො ආපත්තියො''ති වත්තබ්බං. තතුත්තරි පන සචෙපි සතං වා සහස්සං වා හොති, ''සම්බහුලා''ති වත්තබ්බං. නානාවත්ථුකායොපි එකතො කත්වා දාතබ්බා, තාසං දානවිධිං පරිවාසදානෙ කථයිස්සාම.

එවං ආපත්තිවසෙන කම්මවාචං කත්වා දින්නෙ මානත්තෙ ''එවමෙතං ධාරයාමී''ති කම්මවාචාපරියොසානෙ මාළකසීමායමෙව ''මානත්තං සමාදියාමි, වත්තං සමාදියාමී''ති වුත්තනයෙන වත්තං සමාදාතබ්බං. වත්තං සමාදියිත්වා තත්ථෙව සඞ්ඝස්ස ආරොචෙතබ්බං, ආරොචෙන්තෙන ච එවං ආරොචෙතබ්බං –

> ''අහං, භන්තෙ, එකං ආපත්තිං ආපජ්ජිං සඤ්චෙතනිකං සුක්කවිස්සට්ඨිං අප්පටිච්ඡන්නං, සොහං සඞ්ඝං එකිස්සා ආපත්තියා සඤ්චෙතනිකාය සුක්කවිස්සට්ඨියා අප්පටිච්ඡන්නාය ඡාරත්තං මානත්තං යාචිං, තස්ස මෙ සඞ්ඝො එකිස්සා ආපත්තියා සඤ්චෙතනිකාය සුක්කවිස්සට්ඨියා අප්පටිච්ඡන්නාය ඡාරත්තං මානත්තං අදාසි. සොහං මානත්තං චරාමි, වෙදයාමහං, භන්තෙ 'වෙදයතී'ති මං සඞ්ඝො ධාරෙතූ''ති.

ඉමඤ්ච පන අත්ථං ගහෙත්වා යාය කායචි භාසාය ආරොචෙතුං වට්ටතියෙව. ආරොචෙත්වා සචෙ නික්ඛිපිතුකාමො, වුත්තනයෙනෙව සඞ්ඝමජ්ඣෙ නික්ඛිපිතබ්බං. මාළකතො භික්ඛූසු නික්ඛන්තෙසු එකස්සපි සන්තිකෙ නික්ඛිපිතුං වට්ටති. මාළකතො නික්ඛමිත්වා සතිං පටිලභන්තෙන

සභාගචිඤ්ජන්තස්ස සන්තිකෙ නික්ඛිපිතබ්බං. සචෙ සොපි පක්කන්තො, අඤ්ඤස්ස යස්ස මාළකෙ නාරොචිතං, තස්ස ආරොචෙත්වා නික්ඛිපිතබ්බං. ආරොචෙන්තෙන පන අවසානෙ ''වෙදයාමීති මං ආයස්මා ධාරෙතූ''ති වත්තබ්බං. ද්වින්නං ආරොචෙන්තෙන ''ආයස්මන්තා ධාරෙන්තූ''ති, තිණ්ණං ආරොචෙන්තෙන ''ආයස්මන්තො ධාරෙන්තූ''ති වත්තබ්බං. නික්ඛිත්තකාලතො පට්ඨාය පකතත්තට්ඨානෙ තිට්ඨති.

සචෙ අප්පභික්ඛුකො විහාරො හොති, සභාගා භික්ඛූ වසන්ති, වත්තං අනික්ඛිපිත්වා අන්තොවිහාරෙයෙව රත්තියො ගණෙතබ්බා. අථ න සක්කා සොධෙතුං, වුත්තනයෙනෙව වත්තං නික්ඛිපිත්වා පච්චූසසමයෙ චතූහි පඤ්චහි වා භික්ඛූහි සද්ධිං පරික්ඛිත්තස්ස විහාරස්ස පරික්ඛෙපතො, අපරික්ඛිත්තස්ස පරික්ඛෙපාරහට්ඨානතො ද්වෙ ලෙඩ්ඩුපාතෙ අතික්කමිත්වා මහාමග්ගතො ඔක්කම්ම ගුම්බෙන වා වතියා වා පටිච්ඡන්නට්ඨානෙ නිසීදිතබ්බං. අන්තොඅරුණෙයෙව වුත්තනයෙන වත්තං සමාදියිත්වා ආරොචෙතබ්බං. සචෙ අඤ්ඤො කොචි භික්ඛු කෙනචිදෙව කරණීයෙන තං ඨානං ආගච්ඡති, සචෙ එස තං පස්සති, සද්දං වාස්ස සුණාති, ආරොචෙතබ්බං. අනාරොචෙන්තස්ස රත්තිච්ඡෙදො චෙව වත්තභෙදො ච.

අථ ද්වාදසහත්ථං උපචාරං ඔක්කමිත්වා අජානන්තස්සෙව ගච්ඡති, රත්තිච්ඡෙදො හොති එව, වත්තභෙදො පන නත්ථි. ආරොචිතකාලතො පට්ඨාය ච එකං භික්ඛුං ඨපෙත්වා සෙසෙහි සති කරණීයෙ ගන්තුම්පි වට්ටති. අරුණෙ උට්ඨිතෙ තස්ස භික්ඛුස්ස සන්තිකෙ වත්තං නික්ඛිපිතබ්බං. සචෙ සොපි කෙනචි කම්මෙන පුරෙඅරුණෙයෙව ගච්ඡති, අඤ්ඤං විහාරතො නික්ඛන්තං වා ආගන්තුකං වා යං පඨමං පස්සති, තස්ස සන්තිකෙ ආරොචෙත්වා වත්තං නික්ඛිපිතබ්බං. අයඤ්ච යස්මා ගණස්ස ආරොචෙත්වා භික්ඛූනඤ්ච අත්ථිභාවං සල්ලක්ඛෙත්වාව වසි, තෙනස්ස ඌනෙ ගණෙ චරණදොසො වා විප්පවාසො වා න හොති. සචෙ න කඤ්චි පස්සති, විහාරං ගන්ත්වා අත්තනා සද්ධිං ගතභික්ඛූසු එකස්ස සන්තිකෙ නික්ඛිපිතබ්බන්ති මහාසුමත්ථෙරො ආහ. මහාපදුමත්ථෙරො පන ''යං පඨමං පස්සති, තස්ස ආරොචෙත්වා නික්ඛිපිතබ්බං; අයං නික්ඛිත්තවත්තස්ස පරිහාරො''ති ආහ.

එවං ඡාරත්තං මානත්තං අඛණ්ඩං චරිත්වා යත්ථ සියා වීසතිගණො භික්ඛුසඞ්ඝො, තත්ථ සො භික්ඛු අබ්භෙතබ්බො. අබ්භෙන්තෙහි ච පඨමං අබ්භානාරහො කාතබ්බො. අයඤ්හි නික්ඛිත්තවත්තත්තා පකතත්තට්ඨානෙ ඨිතො, පකතත්තස්ස ච අබ්භානං කාතුං න වට්ටති, තස්මා වත්තං සමාදාපෙතබ්බො. වත්තෙ සමාදින්නෙ අබ්භානාරහො හොති. තෙනාපි වත්තං සමාදියිත්වා ආරොචෙත්වා අබ්භානං යාචිතබ්බං. අනික්ඛිත්තවත්තස්ස පුන වත්තසමාදානකිච්චං නත්ථි. සො හි ඡාරත්තාතික්කමෙනෙව අබ්භානාරහො

හොති, තස්මා සො අබ්භෙතබ්බො. තත්‍ර ය්වායං ‘‘එවඤ්ච පන, භික්ඛවෙ, අබ්භෙතබ්බො’’ති පාළියංයෙව අබ්භානවිධි වුත්තො, අයඤ්ච එකාපත්තිවසෙන වුත්තො. සචෙ පන ද්වෙ තිස්සො සම්බහුලා වා එකවත්ථුකා වා නානාවත්ථුකා වා ආපත්තියො හොන්ති, තාසං වසෙන කම්මවාචා කාතබ්බා. එවං අප්පටිච්ඡන්නමානත්තං දාතබ්බං. පටිච්ඡන්නමානත්තං පන යස්මා පටිච්ඡන්නාය ආපත්තියා පරිවුත්ථපරිවාසස්ස දාතබ්බං හොති, තස්මා නං පරිවාසකථායංයෙව කථයිස්සාම.

පරිවාසකථා

102. ‘‘තෙන හි, භික්ඛවෙ, සඞ්ඝො උදායිස්ස භික්ඛුනො එකිස්සා ආපත්තියා සඤ්චෙතනිකාය සුක්කවිස්සට්ඨියා එකාහපටිච්ඡන්නාය එකාහපරිවාසං දෙතූ’’තිආදිනා නයෙන පාළියං අනෙකෙහි ආකාරෙහි පරිවාසො ච මානත්තඤ්ච වුත්තං. තස්ස යස්මා ආගතාගතට්ඨානෙ විනිච්ඡයො වුච්චමානො පාළි විය අතිවිත්ථාරං ආපජ්ජති, න ච සක්කා හොති සුඛෙන පරිග්ගහෙතුං, තස්මා නං සමොධානෙත්වා ඉධෙව දස්සයිස්සාම.

අයඤ්හි ඉධ අධිප්පෙතො පරිවාසො නාම – පටිච්ඡන්නපරිවාසො, සුද්ධන්තපරිවාසො, සමොධානපරිවාසොති තිවිධො හොති. තත්ථ පටිච්ඡන්නපරිවාසො තාව යථාපටිච්ඡන්නාය ආපත්තියා දාතබ්බො. කස්සචි හි එකාහපටිච්ඡන්නා ආපත්ති හොති යථා අයං උදායිත්ථෙරස්ස, කස්සචි ද්වීහාදිපටිච්ඡන්නා යථා පරතො ආගතා උදායිත්ථෙරස්සෙව, කස්සචි එකා ආපත්ති හොති යථා අයං, කස්සචි ද්වෙ තිස්සො තතුත්තරි වා යථා පරතො ආගතා, තස්මා පටිච්ඡන්නපරිවාසං දෙන්තෙන පඨමං තාව පටිච්ඡන්නභාවො ජානිතබ්බො.

අයඤ්හි ආපත්ති නාම දසහාකාරෙහි පටිච්ඡන්නා හොති. තත්ථායං මාතිකා – ආපත්ති ච හොති ආපත්තිසඤ්ඤී ච, පකතත්තො ච හොති පකතත්තසඤ්ඤී ච, අනන්තරායිකො ච හොති අනන්තරායිකසඤ්ඤී ච, පහු ච හොති පහුසඤ්ඤී ච, ඡාදෙතුකාමො ච හොති ඡාදෙති චාති.

තත්ථ **ආපත්ති ච හොති ආපත්තිසඤ්ඤී චාති** යං ආපන්නො, සා ආපත්තියෙව හොති. සොපි ච තත්ථ ආපත්තිසඤ්ඤීයෙව. ඉති ජානන්තො ඡාදෙති, ඡන්නාව හොති. අථ පනායං තත්ථ අනාපත්තිසඤ්ඤී, අච්ඡන්නා හොති, අනාපත්ති පන ආපත්තිසඤ්ඤායපි අනාපත්තිසඤ්ඤායපි ඡාදෙන්තෙනාපි අච්ඡාදිතාව හොති. ලහුකං වා ගරුකාති ගරුකං වා ලහුකාති ඡාදෙති, අලජ්ජිපක්ඛෙ තිට්ඨති, ආපත්ති පන අච්ඡන්නා හොති. ගරුකං ලහුකාති මඤ්ඤමානො දෙසෙති, නෙව දෙසිතා හොති, න ඡන්නා. ගරුකං

ගරුකාති ඤත්වා ඡාදෙති, ඡන්නා හොති. ගරුකලහුකභාවං න ජානාති, ආපත්තිං ඡාදෙමීති ඡාදෙති, ඡන්නාව හොති.

පකතත්තොති තිවිධං උක්ඛෙපනීයකම්මං අකතො – සො චෙ පකතත්තසඤ්ඤී හුත්වා ඡාදෙති, ඡන්නා හොති. අථ ''මය්හං සඞ්ඝෙන කම්මං කත''න්ති අපකතත්තසඤ්ඤී හුත්වා ඡාදෙති, අච්ඡන්නා හොති. අපකතත්තෙන පකතත්තසඤ්ඤිනා වා අපකතත්තසඤ්ඤිනා වා ඡාදිතාපි අච්ඡන්නාව හොති. වුත්තම්පි චෙතං –

''ආපජ්ජති ගරුකං සාවසෙසං,
ඡාදෙති අනාදරියං පටිච්ච;
න භික්ඛුනී නො ච ඵුසෙය්‍ය වජ්ජං,
පඤ්හා මෙසා කුසලෙහි චින්තිතා''ති. (පරි. 481);

අයඤ්හි පඤ්හො උක්ඛිත්තකෙන කථිතො.

අනන්තරායිකොති යස්ස දසසු අන්තරායෙසු එකොපි නත්ථි, සො චෙ අනන්තරායිකසඤ්ඤී හුත්වා ඡාදෙති, ඡන්නා හොති. සචෙපි සො භීරුකජාතිකතාය අන්ධකාරෙ අමනුස්සචණ්ඩමිගභයෙන අන්තරායිකසඤ්ඤී හුත්වා ඡාදෙති, අච්ඡන්නාව හොති. යස්ස හි පබ්බතවිහාරෙ වසන්තස්ස කන්දරං වා නදිං වා අතික්කමිත්වා ආරොචෙතබ්බං හොති, අන්තරාමග්ගෙ ච චණ්ඩවාළඅමනුස්සාදිභයං අත්ථි, මග්ගෙ අජගරා නිපජ්ජන්ති, නදී පූරා හොති, එකස්මිං පන සතියෙව අන්තරායෙ අන්තරායිකසඤ්ඤී හුත්වා ඡාදෙති, අච්ඡන්නාව හොති. අන්තරායිකස්ස පන අන්තරායිකසඤ්ඤාය වා අනන්තරායිකසඤ්ඤාය වා ඡාදයතො අච්ඡන්නාව හොති.

පහූති යො සක්කොති භික්ඛුනො සන්තිකං ගන්තුඤ්චෙව ආරොචෙතුඤ්ච; සො චෙ පහුසඤ්ඤී හුත්වා ඡාදෙති, ඡන්නා හොති. සචස්ස මුඛෙ අප්පමත්තකො ගණ්ඩො වා හොති, හනුකවාතො වා විජ්ඣති, දන්තො වා රුජ්ජති, භික්ඛා වා මන්දා ලද්ධා හොති, තාවතකෙන පන නෙව වත්තුං න සක්කොති න ගන්තුං; අපිච ඛො න සක්කොමීති සඤ්ඤී හොති, අයං පහු හුත්වා අප්පහුසඤ්ඤී නාම. ඉමිනා ඡාදිතාපි අච්ඡාදිතා. අප්පහුනා පන වත්තුං වා ගන්තුං වා අසමත්ථෙන පහුසඤ්ඤිනා වා අප්පහුසඤ්ඤිනා වා ඡාදිතා හොතු, අච්ඡාදිතාව.

ඡාදෙතුකාමො ච හොති ඡාදෙති චාති ඉදං උත්තානත්ථමෙව. සචෙ පන ඡාදෙස්සාමීති ධුරනික්ඛෙපං කත්වා පුරෙභත්තෙ වා පච්ඡාභත්තෙ වා

පඨමයාමාදීසු වා ලජ්ජිධම්මං ඔක්කමිත්වා අන්තොඅරුණෙයෙව ආරොචෙති, අයං ඡාදෙතුකාමො න ඡාදෙති නාම.

යස්ස පන අභික්ඛුකෙ ඨානෙ වසන්තස්ස ආපත්තිං ආපජ්ජිත්වා සභාගස්ස භික්ඛුනො ආගමනං ආගමෙන්තස්ස සභාගසන්තිකං වා ගච්ඡන්තස්ස අද්ධමාසොපි මාසොපි අතික්කමති, අයං න ඡාදෙතුකාමො ඡාදෙති නාම, අයම්පි අච්ඡන්නාව හොති.

යො පන ආපන්නමත්තොව අග්ගිං අක්කන්තපුරිසො විය සහසා අපක්කමිත්වා සභාගට්ඨානං ගන්ත්වා ආවි කරොති, අයං න ඡාදෙතුකාමොව න ඡාදෙති නාම. සචෙ පන සභාගං දිස්වාපි ''අයං මෙ උපජ්ඣායො වා ආචරියො වා''ති ලජ්ජාය නාරොචෙති, ඡන්නාව හොති ආපත්ති. උපජ්ඣායාදිභාවො හි ඉධ අප්පමාණං අවෙරිසභාගමත්තමෙව පමාණං, තස්මා අවෙරිසභාගස්ස සන්තිකෙ ආරොචෙතබ්බා.

යො පන විසභාගො හොති සුත්වා පකාසෙතුකාමො, එවරූපස්ස උපජ්ඣායස්සාපි සන්තිකෙ න ආරොචෙතබ්බා. තත්ථ පුරෙභත්තං වා ආපත්තිං ආපන්නො හොතු පච්ඡාභත්තං වා, දිවා වා රත්තිං වා යාව අරුණං න උග්ගච්ඡති තාව ආරොචෙතබ්බං. උද්ධස්තෙ අරුණෙ පටිච්ඡන්නා හොති, පටිච්ඡාදනපච්චයා ච දුක්කටං ආපජ්ජති. සභාගසඞ්ඝාදිසෙසං ආපන්නස්ස පන සන්තිකෙ ආවි කාතුං න වට්ටති. සචෙ ආවි කරොති, ආපත්ති ආවිකතා හොති, දුක්කටා පන න මුච්චති, තස්මා සුද්ධස්ස සන්තිකෙ ආවිකාතබ්බා. ආවිකරොන්තො ච ''තුය්හං සන්තිකෙ එකං ආපත්තිං ආවිකරොමී''ති වා ''ආචික්ඛාමී''ති වා ''ආරොචෙමී''ති වා ''මම එකං ආපත්තිං ආපන්නභාවං ජානාහී''ති වා වදතු, ''එකං ගරුකාපත්තිං ආවිකරොමී''තිආදිනා වා නයෙන වදතු, සබ්බෙහිපි ආකාරෙහි අප්පටිච්ඡන්නාව හොතීති කුරුන්දියං වුත්තං. සචෙ පන ලහුකාපත්තිං ආවිකරොමීතිආදිනා නයෙන වදති, පටිච්ඡන්නා හොති, වත්ථුං ආරොචෙති, ආපත්තිං ආරොචෙති, උභයං ආරොචෙති, තිවිධෙනාපි ආරොචිතාව හොති. ඉති ඉමානි දස කාරණානි උපලක්ඛෙත්වා පටිච්ඡන්නපරිවාසං දෙන්තෙන පඨමමෙව පටිච්ඡන්නභාවො ජානිතබ්බො.

තතො පටිච්ඡන්නදිවසෙ ච ආපත්තියො ච සල්ලක්ඛෙත්වා සචෙ එකාහපටිච්ඡන්නා හොති – ''අහං, භන්තෙ, එකං ආපත්තිං ආපජ්ජිං සඤ්චෙතනිකං සුක්කවිස්සට්ඨිං එකාහපටිච්ඡන්න''න්ති එවං යාචාපෙත්වා ඉධ වුත්තනයෙනෙව කම්මවාචං වත්වා පරිවාසො දාතබ්බො. අථ ද්වීහතීහාදිපටිච්ඡන්නා හොති, ද්වීහපටිච්ඡන්නං තීහපටිච්ඡන්නං චතූහපටිච්ඡන්නං පඤ්චාහපටිච්ඡන්නං ඡාහපටිච්ඡන්නං සත්තාහපටිච්ඡන්නං අට්ඨාහපටිච්ඡන්නං නවාහපටිච්ඡන්නං දසාහපටිච්ඡන්නං

එකාදසාහපටිච්ඡන්නං ද්වාදසාහපඅච්ඡන්නං තෙරසාහපටිච්ඡන්නං චුද්දසාහපටිච්ඡන්නන්ති එවං යාව චුද්දස දිවසානි දිවසවසෙන යොජනා කාතබ්බා. පඤ්චදස දිවසානි පටිච්ඡන්නාය පක්ඛපටිච්ඡන්නන්ති වත්වා යොජනා කාතබ්බා. තතො යාව එකූනතිංසතිමො දිවසො, තාව අතිරෙකපක්ඛපටිච්ඡන්නන්ති.

තතො මාසපටිච්ඡන්නං අතිරෙකමාසපටිච්ඡන්නං ද්වෙමාසපටිච්ඡන්නං අතිරෙකද්වෙමාසපටිච්ඡන්නං තෙමාසපටිච්ඡන්නං අතිරෙකතෙමාසපටිච්ඡන්නං චතුමාසපටිච්ඡන්නං අතිරෙකචතුමාසපටිච්ඡන්නං පඤ්චමාසපටිච්ඡන්නං අතිරෙකපඤ්චමාසපටිච්ඡන්නං ඡමාසපටිච්ඡන්නං අතිරෙකඡමාසපටිච්ඡන්නං සත්තමාසපටිච්ඡන්නං අතිරෙකසත්තමාසපටිච්ඡන්නං අට්ඨමාසපටිච්ඡන්නං අතිරෙකඅට්ඨමාසපටිච්ඡන්නං නවමාසපටිච්ඡන්නං අතිරෙකනවමාසපටිච්ඡන්නං දසමාසපටිච්ඡන්නං අතිරෙකදසමාසපටිච්ඡන්නං එකාදසමාසපටිච්ඡන්නං අතිරෙකඑකාදසමාසපටිච්ඡන්නන්ති එවං යොජනා කාතබ්බා. සංවච්ඡරෙ පරිපුණ්ණෙ එකසංවච්ඡරපටිච්ඡන්නන්ති. තතො පරං අතිරෙකඑකසංවච්ඡර... ද්වෙසංවච්ඡර... අතිරෙකද්වෙසංවච්ඡර... තිසංවච්ඡර... අතිරකෙතිසංවච්ඡර... චතුසංවච්ඡර... අතිරෙකචතුසංවච්ඡර... පඤ්චසංවච්ඡර... අතිරෙකපඤ්චසංවච්ඡරපටිච්ඡන්නන්ති එවං යාව සට්ඨිසංවච්ඡර... අතිරෙකසට්ඨිසංවච්ඡරපටිච්ඡන්නන්ති වා තතො වා භියොපි වත්වා යොජනා කාතබ්බා.

සචෙ පන ද්වෙ තිස්සො තතුත්තරි වා ආපත්තියො හොන්ති, යථා ඉධ එකං ආපත්තින්ති වුත්තං; එවං ද්වෙ ආපත්තියො තිස්සො ආපත්තියොති වත්තබ්බං. තතො පරං පන සතං වා හොතු සහස්සං වා, සම්බහුලාති වත්තුං වට්ටති. නානාවත්ථුකාසුපි ''අහං, භන්තෙ, සම්බහුලා සඞ්ඝාදිසෙසා ආපත්තියො ආපජ්ජිං – එකං සුක්කවිස්සට්ඨිං, එකං කායසංසග්ගං, එකං දුට්ඨුල්ලවාචං, එකං අත්තකාමං, එකං සඤ්චරිත්තං, එකාහපටිච්ඡන්නායො''ති එවං ගණනවසෙන වා ''අහං, භන්තෙ, සම්බහුලා සඞ්ඝාදිසෙසා ආපත්තියො ආපජ්ජිං නානාවත්ථුකායො එකාහපටිච්ඡන්නායො''ති එවං වත්ථුකිත්තනවසෙන වා, ''අහං, භන්තෙ, සම්බහුලා සඞ්ඝාදිසෙසා ආපත්තියො ආපජ්ජිං එකාහපටිච්ඡන්නායො''ති එවං නාමමත්තවසෙන වා යොජනා කාතබ්බා.

තත්ථ නාමං දුවිධං – සජාතිසාධාරණඤ්ච සබ්බසාධාරණඤ්ච. තත්ථ සඞ්ඝාදිසෙසොති සජාතිසාධාරණං, ආපත්තීති සබ්බසාධාරණං; තස්මා ''සම්බහුලා ආපත්තියො ආපජ්ජිං එකාහපටිච්ඡන්නායො''ති එවං සබ්බසාධාරණනාමවසෙනපි වත්තුං වට්ටති. ඉදඤ්හි සබ්බම්පි පරිවාසාදිකං

විනයකම්මං වත්ථුවසෙන ගොත්තවසෙන නාමවසෙන ආපත්තිවසෙන ච කාතුං වට්ටතියෙව.

තත්ථ ''සුක්කවිස්සට්ඨී''ති වත්ථු චෙව ගොත්තඤ්ච. ''සඞ්ඝාදිසෙසො''ති නාමඤ්චෙව ආපත්ති ච. ''කායසංසග්ගො''ති වත්ථු චෙව ගොත්තඤ්ච. ''සඞ්ඝාදිසෙසො''ති නාමඤ්චෙව ආපත්ති ච, තත්ථ ''සුක්කවිස්සට්ඨිං කායසංසග්ග''න්තිආදිනා වචනෙනාපි ''නානාවත්ථුකායො''ති වචනෙනාපි වත්ථු චෙව ගොත්තඤ්ච ගහිතං හොති. ''සඞ්ඝාදිසෙසො''ති වචනෙනාපි ''ආපත්තියො''ති වචනෙනාපි නාමඤ්චෙව ආපත්ති ච ගහිතා හොති. ඉධ පන එකං ආපත්තිං ආපජ්ජිං සඤ්චෙතනිකං ''සුක්කවිස්සට්ඨි''න්ති නාමම්පි වත්ථුගොත්තානිපි ගහිතානෙව. යථා ච ඉධ ''අයං උදායි භික්ඛූ''ති වුත්තං; එවං යො යො ආපන්නො හොති, තස්ස තස්ස නාමං ගහෙත්වා ''අයං ඉත්ථන්නාමො භික්ඛූ''ති කම්මවාචා කාතබ්බා.

කම්මවාචාපරියොසානෙ ච තෙන භික්ඛුනා මාළකසීමායමෙව ''පරිවාසං සමාදියාමි, වත්තං සමාදියාමී''ති වුත්තනයෙනෙව වත්තං සමාදාතබ්බං. සමාදියිත්වා තත්ථෙව සඞ්ඝස්ස ආරොචෙතබ්බං, ආරොචෙන්තෙන ච එවං ආරොචෙතබ්බං –

> ''අහං, භන්තෙ, එකං ආපත්තිං ආපජ්ජිං සඤ්චෙතනිකං සුක්කවිස්සට්ඨිං එකාහපටිච්ඡන්නං, සොහං සඞ්ඝං එකිස්සා ආපත්තියා සඤ්චෙතනිකාය සුක්කවිස්සට්ඨියා එකාහපටිච්ඡන්නාය එකාහපරිවාසං යාචිං, තස්ස මෙ සඞ්ඝො එකිස්සා ආපත්තියා සඤ්චෙතනිකාය සුක්කවිස්සට්ඨියා එකාහපටිච්ඡන්නාය එකාහපරිවාසං අදාසි, සොහං පරිවසාමි – 'වෙදයාමහං, භන්තෙ, වෙදයතී'ති මං සඞ්ඝො ධාරෙතූ''ති.

ඉමඤ්ච පනත්ථං ගහෙත්වා යාය කායචි භාසාය ආරොචෙතුං වට්ටතියෙව. ආරොචෙත්වා සචෙ නික්ඛිපිතුකාමො, වුත්තනයෙනෙව සඞ්ඝමජ්ඣෙ නික්ඛිපිතබ්බං. මාළකතො භික්ඛූසු නික්ඛන්තෙසු එකස්සාපි සන්තිකෙ නික්ඛිපිතුං වට්ටති. මාළකතො නික්ඛමිත්වා සතිං පටිලභන්තෙන සහගච්ඡන්තස්ස සන්තිකෙ නික්ඛිපිතබ්බං. සචෙ සොපි පක්කන්තො, අඤ්ඤස්ස යස්ස මාළකෙ නාරොචිතං, තස්ස ආරොචෙත්වා නික්ඛිපිතබ්බං. ආරොචෙන්තෙන ච අවසානෙ ''වෙදයතීති මං ආයස්මා ධාරෙතූ''ති වත්තබ්බං. ද්වින්නං ආරොචෙන්තෙන ''ආයස්මන්තා ධාරෙන්තූ''ති, තිණ්ණං ආරොචෙන්තෙන ''ආයස්මන්තො ධාරෙන්තූ''ති වත්තබ්බං. නික්ඛිත්තකාලතො පට්ඨාය පකතත්තට්ඨානෙ තිට්ඨති.

සචෙ අප්පභික්ඛුකො විහාරො හොති, සභාගා භික්ඛූ වසන්ති, වත්තං අනික්ඛිපිත්වා විහාරෙයෙව රත්තිපරිග්ගහො කාතබ්බො. අථ න සක්කා සොධෙතුං, වුත්තනයෙනෙව වත්තං නික්ඛිපිත්වා පච්චූසසමයෙ එකෙන භික්ඛුනා සද්ධිං මානත්තවණ්ණනායං වුත්තනයෙනෙව උපචාරසීමං අතික්කමිත්වා මහාමග්ගා ඔක්කම්ම පටිච්ඡන්නෙ ඨානෙ නිසීදිත්වා අන්තොඅරුණෙයෙව වුත්තනයෙනෙව වත්තං සමාදියිත්වා තස්ස භික්ඛුනො පරිවාසො ආරොචෙතබ්බො. ආරොචෙන්තෙන සචෙ නවකතරො හොති, ''ආවුසො''ති වත්තබ්බං. සචෙ වුඩ්ඪතරො, ''භන්තෙ''ති වත්තබ්බං. සචෙ අඤ්ඤො කොචි භික්ඛු කෙනචිදෙව කරණීයෙන තං ඨානං ආගච්ඡති, සචෙ එස තං පස්සති, සද්දං වාස්ස සුණාති, ආරොචෙතබ්බං; අනාරොචෙන්තස්ස රත්තිච්ඡෙදො චෙව වත්තභෙදො ච. අථ ද්වාදසහත්ථං උපචාරං ඔක්කමිත්වා අජානන්තස්සෙව ගච්ඡති, රත්තිච්ඡෙදොයෙව හොති, වත්තභෙදො පන නත්ථි.

උග්ගතෙ අරුණෙ වත්තං නික්ඛිපිතබ්බං. සචෙ සො භික්ඛු කෙනචිදෙව කරණීයෙන පක්කන්තො හොති, යං අඤ්ඤං සබ්බපඨමං පස්සති, තස්ස ආරොචෙත්වා නික්ඛිපිතබ්බං. සචෙ පන කඤ්චි න පස්සති, විහාරං ගන්ත්වා අත්තනා සද්ධිං ගතභික්ඛුස්ස සන්තිකෙ නික්ඛිපිතබ්බන්ති මහාසුමත්ථෙරො ආහ. මහාපදුමත්ථෙරො පන ''යං පඨමං පස්සති, තස්ස ආරොචෙත්වා නික්ඛිපිතබ්බං, අයං නික්ඛිත්තවත්තස්ස පරිහාරො''ති ආහ.

එවං යත්තකානි දිවසානි ආපත්ති පටිච්ඡන්නා හොති, තත්තකානි තතො අධිකතරානි වා කුක්කුච්චවිනොදනත්ථාය පරිවසිත්වා සඞ්ඝං උපසඞ්කමිත්වා වත්තං සමාදියිත්වා මානත්තං යාචිතබ්බං. අයඤ්හි වත්තෙ සමාදින්නෙ එව මානත්තාරහො හොති නික්ඛිත්තවත්තෙන පරිවුත්ථත්තා. අනික්ඛිත්තවත්තස්ස පන පුන සමාදානකිච්චං නත්ථි, සො හි පටිච්ඡන්නදිවසාතික්කමෙනෙව මානත්තාරහො හොති, තස්මා තස්ස මානත්තං දාතබ්බමෙව. ඉදං පටිච්ඡන්නමානත්තං නාම. තං දෙන්තෙන සචෙ එකාපත්ති හොති, පාළියං වුත්තනයෙනෙව දාතබ්බං. අථ ද්වෙ වා තිස්සො වා ''සොහං පරිවුත්ථපරිවාසො සඞ්ඝං ද්වින්නං ආපත්තීනං තිස්සන්නං ආපත්තීනං එකාහපටිච්ඡන්නානං ඡාරත්තං මානත්තං යාචාමී''ති පරිවාසෙ වුත්තනයෙනෙව ආපත්තියො ච දිවසෙ ච සල්ලක්ඛෙත්වා යොජනා කාතබ්බා.

අප්පටිච්ඡන්නාපත්තිං පටිච්ඡන්නාපත්තියා සමොධානෙත්වාපි දාතුං වට්ටති. කථං? පටිච්ඡන්නාය එකාහපරිවාසං වසිත්වා –

> ''අහං, භන්තෙ, එකං ආපත්තිං ආපජ්ජිං සඤ්චෙතනිකං සුක්කවිස්සට්ඨිං එකාහපටිච්ඡන්නං, සොහං සඞ්ඝං එකිස්සා ආපත්තියා සඤ්චෙතනිකාය සුක්කවිස්සට්ඨියා එකාහපටිච්ඡන්නාය එකාහපරිවාසං

යාචිං, තස්ස මෙ සඞ්ඝො එකිස්සා ආපත්තියා සඤ්චෙතනිකාය සුක්කවිස්සට්ඨියා එකාහපටිච්ඡන්නාය එකාහපරිවාසං අදාසි, සොහං පරිවුත්ථපරිවාසො. අහං, භන්තෙ, එකං ආපත්තිං ආපජ්ජිං සඤ්චෙතනිකං සුක්කවිස්සට්ඨිං අප්පටිච්ඡන්නං. සොහං, භන්තෙ, සඞ්ඝං තාසං ආපත්තීනං සඤ්චෙතනිකානං සුක්කවිස්සට්ඨීනං පටිච්ඡන්නාය ච අප්පටිච්ඡන්නාය ච ඡාරත්තං මානත්තං යාචාමී''ති.

අථස්ස තදනුරූපං කම්මවාචං කත්වා මානත්තං දාතබ්බං. සචෙ පටිච්ඡන්නා ද්වෙ, අප්පටිච්ඡන්නා එකා ''පටිච්ඡන්නානඤ්ච අප්පටිච්ඡන්නාය චා''ති වත්තබ්බං. අථ පටිච්ඡන්නා එකා, අප්පටිච්ඡන්නා ද්වෙ, ''පටිච්ඡන්නාය ච අප්පටිච්ඡන්නානඤ්චා''ති වත්තබ්බං. සචෙ පටිච්ඡන්නාපි ද්වෙ, අප්පටිච්ඡන්නාපි ද්වෙ, ''පටිච්ඡන්නානඤ්ච අප්පටිච්ඡන්නානඤ්චා''ති වත්තබ්බං. සබ්බත්ථ අනුරූපං කම්මවාචං කත්වා මානත්තං දාතබ්බං. චිණ්ණමානත්තස්ස ච තදනුරූපමෙව කම්මවාචං කත්වා අබ්භානං කාතබ්බං. ඉධ පන එකාපත්තිවසෙන වුත්තං. ඉති යං පටිච්ඡන්නාය ආපත්තියා පරිවාසාවසානෙ මානත්තං දියාති, ඉදං පටිච්ඡන්නමානත්තං නාම. එවමෙත්ථ එකෙනෙව යොජනාමුඛෙන පටිච්ඡන්නපරිවාසො ච පටිච්ඡන්නමානත්තඤ්ච වුත්තන්ති වෙදිතබ්බං. පක්ඛමානත්තං සමොධානමානත්තඤ්ච අවසෙසපරිවාසකථාවසානෙ කථයිස්සාම.

සුද්ධන්තපරිවාසො සමොධානපරිවාසොති හි ද්වෙ පරිවාසා අවසෙසා. තත්ථ **''සුද්ධන්තපරිවාසො''** නාම පරතො අධම්මිකමානත්තචාරාවසානෙ ''තෙන ඛො පන සමයෙන අඤ්ඤතරො භික්ඛු සම්බහුලා සඞ්ඝාදිසෙසා ආපත්තියො ආපන්නො හොති, ආපත්තිපරියන්තං න ජානාති, රත්තිපරියන්තං න ජානාතී''ති ඉමස්මිං වත්ථුස්මිං අනුඤ්ඤාතපරිවාසො. සො දුවිධො – චූළසුද්ධන්තො, මහාසුද්ධන්තොති. දුවිධොපි චෙස රත්තිපරිච්ඡෙදං සකලං වා එකච්චං වා අජානන්තස්ස ච අස්සරන්තස්ස ච තත්ථ වෙමතිකස්ස ච දාතබ්බො. ආපත්තිපරියන්තං පන එත්තකා අහං ආපත්තියො ආපන්නොති ජානාතු වා මා වා, අකාරණමෙතං.

තත්ථ යො උපසම්පදතො පට්ඨාය අනුලොමක්කමෙන වා ආරොචිතදිවසතො පට්ඨාය පටිලොමක්කමෙන වා ''අසුකඤ්ච අසුකඤ්ච දිවසං වා පක්ඛං වා මාසං වා සංවච්ඡරං වා තව සුද්ධභාවං ජානාසී''ති පුච්ඡියමානො ''ආම, භන්තෙ, ජානාමි, එත්තකං නාම කාලං අහං සුද්ධො''ති වදති, තස්ස දින්නො සුද්ධන්තපරිවාසො **''චූළසුද්ධන්තො''**ති වුච්චති.

තං ගහෙත්වා පරිවසන්තෙන යත්තකං කාලං අත්තනො සුද්ධිං ජානාති, තත්තකං අපනෙත්වා අවසෙසං මාසං වා ද්වෙමාසං වා පරිවසිතබ්බං. සචෙ

මාසමත්තං අසුද්ධොම්හීති සල්ලක්ඛෙත්වා අග්ගහෙසි පරිවසන්තො ච පුන අඤ්ඤං මාසං සරති, තම්පි මාසං පරිවසිතබ්බමෙව. පුන පරිවාසදානකිච්චං නත්ථි. අථ ද්වෙමාසං අසුද්ධොම්හීති සල්ලක්ඛෙත්වා අග්ගහෙසි, පරිවසන්තො ච මාසමත්තමෙවාහං අසුද්ධොම්හීති සන්නිට්ඨානං කරොති, මාසමෙව පරිවසිතබ්බං. පුන පරිවාසදානකිච්චං නත්ථි. අයඤ්හි සුද්ධන්තපරිවාසො නාම උද්ධම්පි ආරොහති, හෙට්ඨාපි ඔරොහති, ඉදමස්ස ලක්ඛණං. අඤ්ඤස්මිං පන ආපත්තිවුට්ඨානෙ ඉදං ලක්ඛණං – යො අප්පටිච්ඡන්නං ආපත්තිං පටිච්ඡන්නාති විනයකම්මං කරොති, තස්ස ආපත්ති වුට්ඨාති. යො පටිච්ඡන්නං අප්පටිච්ඡන්නාති විනයකම්මං කරොති, තස්ස න වුට්ඨාති. අචිරපටිච්ඡන්නං චිරපටිච්ඡන්නාති කරොන්තස්සාපි වුට්ඨාති. චිරපටිච්ඡන්නං අචිරපටිච්ඡන්නාති කරොන්තස්ස න වුට්ඨාති. එකං ආපත්තිං ආපජ්ජිත්වා සම්බහුලාති කරොන්තස්සාපි වුට්ඨාති, එකං විනා සම්බහුලානං අභාවතො. සම්බහුලා පන ආපජ්ජිත්වා එකං ආපජ්ජින්ති කරොන්තස්ස න වුට්ඨාති.

යො පන යථාවුත්තෙන අනුලොමපටිලොමනයෙන පුච්ඡියමානොපි රත්තිපරියන්තං න ජානාති නෙව සරති වෙමතිකො වා හොති, තස්ස දින්නො සුද්ධන්තපරිවාසො **''මහාසුද්ධන්තො''**ති වුච්චති. තං ගහෙත්වා ගහිතදිවසතො පට්ඨාය යාව උපසම්පදදිවසො, තාව රත්තියො ගණෙත්වා පරිවසිතබ්බං. අයං උද්ධං නාරොහති, හෙට්ඨා පන ඔරොහති. තස්මා සචෙ පරිවසන්තො රත්තිපරිච්ඡෙදෙ සන්නිට්ඨානං කරොති, මාසො වා සංවච්ඡරො වා මය්හං ආපන්නස්සාති මාසං වා සංවච්ඡරං වා පරිවසිතබ්බං. පරිවාසයාචනදානලක්ඛණං පනෙත්ථ පරතො පාළියං ආගතනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. කම්මවාචාපරියොසානෙ වත්තසමාදානමානත්තඅබ්භානානි වුත්තනයානෙව. අයං සුද්ධන්තපරිවාසො නාම.

''සමොධානපරිවාසො'' නාම තිවිධො හොති – ඔධානසමොධානො, අග්ඝසමොධානො, මිස්සකසමොධානොති. තත්ථ **''ඔධානසමොධානො''** නාම – අන්තරාපත්තිං ආපජ්ජිත්වා පටිච්ඡාදෙන්තස්ස පරිවුත්ථදිවසෙ ඔධුනිත්වා මක්ඛෙත්වා පුරිමාය ආපත්තියා මූලදිවසපරිච්ඡෙදෙ පච්ඡා ආපන්නං ආපත්තිං සමොදහිත්වා දාතබ්බපරිවාසො වුච්චති. සො පරතො ''තෙන හි භික්ඛවෙ සඞ්ඝො උදායිං භික්ඛුං අන්තරා එකිස්සා ආපත්තියා සඤ්චෙතනිකාය සුක්කවිස්සට්ඨියා පඤ්චාහපටිච්ඡන්නාය මූලාය පටිකස්සිත්වා පුරිමාය ආපත්තියා සමොධානපරිවාසං දෙතූ''ති ඉතො පට්ඨාය විත්ථාරතො පාළියංයෙව ආගතො.

අයං පනෙත්ථ විනිච්ඡයො – යො පටිච්ඡන්නාය ආපත්තියා පරිවාසං ගහෙත්වා පරිවසන්තො වා මානත්තාරහො වා මානත්තං චරන්තො වා අබ්භානාරහො වා අඤ්ඤං ආපත්තිං ආපජ්ජිත්වා පුරිමාය ආපත්තියා සමා වා

ඌනතරා වා රත්තියො පටිච්ඡාදෙති, තස්ස මූලායපටිකස්සනෙන තෙ පරිවුත්ථදිවසෙ ච මානත්තචිණ්ණදිවසෙ ච සබ්බෙ ඔධුනිත්වා අදිවසෙ කත්වා පච්ඡා ආපන්නාපත්තිං මූලාපත්තියං සමොධාය පරිවාසො දාතබ්බො. තෙන සචෙ මූලාපත්ති පක්ඛපටිච්ඡන්නා, අන්තරාපත්ති ඌනකපක්ඛපටිච්ඡන්නා, පුන පක්ඛමෙව පරිවාසො පරිවසිතබ්බො. අථාපි අන්තරාපත්ති පක්ඛපටිච්ඡන්නාව පක්ඛමෙව පරිවසිතබ්බං. එතෙනුපායෙන යාව සට්ඨිවස්සපටිච්ඡන්නා මූලාපත්ති, තාව විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. සට්ඨිවස්සානි පරිවසිත්වා මානත්තාරහො හුත්වාපි හි එකදිවසං අන්තරාපත්තිං පටිච්ඡාදෙත්වා පුනපි සට්ඨිවස්සානි පරිවාසාරහො හොති.

සචෙ පන අන්තරාපත්ති මූලාපත්තිතො අතිරෙකපටිච්ඡන්නා හොති, තත්ථ ''කිං කාතබ්බ''න්ති වුත්තෙ මහාසුමත්ථෙරො ආහ – ''අතෙකිච්ඡො අයං පුග්ගලො, අතෙකිච්ඡො නාම ආවිකාරාපෙත්වා විස්සජ්ජෙතබ්බො''ති. මහාපදුමත්ථෙරො පනාහ – ''කස්මා අතෙකිච්ඡො නාම, නනු අයං සමුච්චයක්ඛන්ධකො නාම බුද්ධානං ඨිතකාලසදිසො, ආපත්ති නාම පටිච්ඡන්නා වා හොතු අප්පටිච්ඡන්නා වා සමකඌනතරඅතිරෙකපටිච්ඡන්නා වා විනයධරස්ස කම්මවාචං යොජෙතුං සමත්ථභාවොයෙවෙත්ථ පමාණං, තස්මා යා අතිරෙකපටිච්ඡන්නා හොති, තං මූලාපත්තිං කත්වා තත්ථ ඉතරං සමොධාය පරිවාසො දාතබ්බො''ති. අයං ''ඔධානසමොධානො'' නාම.

''අග්ඝසමොධානො'' නාම සම්බහුලාසු ආපත්තීසු යා එකා වා ද්වෙ වා තිස්සො වා සම්බහුලා වා ආපත්තියො සබ්බචිරපටිච්ඡන්නායො, තාසං අග්ඝෙන සමොධාය තාසං රත්තිපරිච්ඡෙදවසෙන අවසෙසානං ඌනතරපටිච්ඡන්නානං ආපත්තීනං පරිවාසො දියාති. අයං වුච්චති අග්ඝසමොධානො. සොපි පරතො ''තෙන ඛො පන සමයෙන අඤ්ඤතරො භික්ඛු සම්බහුලා සඞ්ඝාදිසෙසා ආපත්තියො ආපන්නො හොති, එකා ආපත්ති එකාහපටිච්ඡන්නා එකා ආපත්ති ද්වීහපටිච්ඡන්නා''තිආදිනා නයෙන පාළියං ආගතොයෙව.

යස්ස පන සතං ආපත්තියො දසාහපටිච්ඡන්නා, අපරම්පි සතං ආපත්තියො දසාහපටිච්ඡන්නාති එවං දසක්ඛත්තුං කත්වා ආපත්තිසහස්සං දිවසසතපටිච්ඡන්නං හොති, තෙන කිං කාතබ්බන්ති? සබ්බං සමොදහිත්වා දස දිවසෙ පරිවසිතබ්බං. එවං එකෙනෙව දසාහෙන දිවසසතම්පි පරිවසිතමෙව හොති. වුත්තම්පි චෙතං –

> ''දසසතං රත්තිසතං, ආපත්තියො ඡාදයිත්වාන;
> දස රත්තියො වසිත්වාන, මුච්චෙය්‍ය පාරිවාසිකො''ති. (පරි. 477);

අයං අග්ඝසමොධානො නාම.

''මිස්සකසමොධානො'' නාම – යො නානාවත්ථුකා ආපත්තියො එකතො කත්වා දියති. තත්‍රායං නයො –

''අහං, භන්තෙ, සම්බහුලා සඞ්ඝාදිසෙසා ආපත්තියො ආපජ්ජිං එකං සුක්කවිස්සට්ඨිං, එකං කායසංසග්ගං, එකං දුට්ඨුල්ලවාචං, එකං අත්තකාමං, එකං සඤ්චරිත්තං, එකං කුටිකාරං, එකං විහාරකාරං, එකං දුට්ඨදොසං, එකං අඤ්ඤභාගියං, එකං සඞ්ඝභෙදං, එකං භෙදානුවත්තකං, එකං දුබ්බචං, එකං කුලදූසකං, සොහං, භන්තෙ, සඞ්ඝං තාසං ආපත්තීනං සමොධානපරිවාසං යාචාමී''ති –

තික්ඛත්තුං යාචාපෙත්වා තදනුරූපාය කම්මවාචාය පරිවාසො දාතබ්බො.

එත්ථ ච සඞ්ඝාදිසෙසා ආපත්තියො ආපජ්ජිං නානාවත්ථුකායොතිපි සඞ්ඝාදිසෙසා ආපත්තියො ආපජ්ජින්තිපි එවං පුබ්බෙ වුත්තනයෙන වත්ථුවසෙනපි ගොත්තවසෙනපි නාමවසෙනපි ආපත්තිවසෙනපි යොජෙත්වා කම්මවාචං කාතුං වට්ටතියෙවාති අයං මිස්සකසමොධානො. සබ්බපරිවාසකම්මවාචාවසානෙ පන නික්ඛිත්තානික්ඛිත්තවත්තාදිකථා පුරිමනයෙනෙව වෙදිතබ්බාති.

පරිවාසකථා නිට්ඨිතා.

ඉදානි යං වුත්තං ''පක්ඛමානත්තඤ්ච සමොධානමානත්තඤ්ච අවසෙසපරිවාසකථාවසානෙ කථයිස්සාමා''ති, තස්සොකාසො සම්පත්තො, තස්මා වුච්චති – **''පක්ඛමානත්ත''**න්ති භික්ඛුනියා දාතබ්බමානත්තං. තං පන පටිච්ඡන්නායපි අප්පටිච්ඡන්නායපි ආපත්තියා අඩ්ඪමාසමෙව දාතබ්බං. වුත්තඤ්හෙතං – ''ගරුධම්මං අජ්ඣාපන්නාය භික්ඛුනියා උභතොසඞ්ඝෙ පක්ඛමානත්තං චරිතබ්බ''න්ති (චූළව. 403). තං පන භික්ඛුනීහි අත්තනො සීමං සොධෙත්වා විහාරසීමාය වා විහාරසීමං සොධෙතුං අසක්කොන්තීහි ඛණ්ඩසීමාය වා සබ්බන්තිමෙන පරිච්ඡෙදෙන චතුවග්ගගණං සන්නිපාතාපෙත්වා දාතබ්බං. සචෙ එකා ආපත්ති හොති එකිස්සා වසෙන, සචෙ ද්වෙ වා තිස්සො වා සම්බහුලා වා එකවත්ථුකා වා නානාවත්ථුකා වා තාසං තාසං වසෙන වත්ථුගොත්තනාමආපත්තීසු යං යං ඉච්ඡති තං තං ආදාය යොජනා කාතබ්බා.

තත්‍රිදං එකාපත්තිවසෙන මුඛමත්තදස්සනං, තාය ආපන්නාය භික්ඛුනියා භික්ඛුනිසඞ්ඝං උපසඞ්කමිත්වා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා වුඩ්ඪානං භික්ඛුනීනං පාදෙ වන්දිත්වා උක්කුටිකං නිසීදිත්වා අඤ්ජලිං පග්ගහෙත්වා

එවමස්ස වචනීයො – ‘‘අහං, අය්‍යො, එකං ආපත්තිං ආපජ්ජිං ගාමන්තරං, සාහං, අය්‍යො, එකිස්සා ආපත්තියා ගාමන්තරාය පක්ඛමානත්තං යාචාමී’’ති.

එවං තික්ඛත්තුං යාචාපෙත්වා බ්‍යත්තාය භික්ඛුනියා පටිබලාය සඞ්ඝො ඤාපෙතබ්බො –

‘‘සුණාතු මෙ අය්‍යො සඞ්ඝො, අයං ඉත්ථන්නාමා භික්ඛුනී එකං ආපත්තිං ආපජ්ජි ගාමන්තරං, සා සඞ්ඝං එකිස්සා ආපත්තියා ගාමන්තරාය පක්ඛමානත්තං යාචති, යදි සඞ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, සඞ්ඝො ඉත්ථන්නාමාය භික්ඛුනියා එකිස්සා ආපත්තියා ගාමන්තරාය පක්ඛමානත්තං දදෙය්‍ය, එසා ඤත්ති.

‘‘සුණාතු මෙ අය්‍යො සඞ්ඝො, අයං...පෙ.... දුතියම්පි... තතියම්පි එතමත්ථං වදාමි. සුණාතු මෙ අය්‍යො සඞ්ඝො...පෙ.... දෙති... දින්නං සඞ්ඝෙන ඉත්ථන්නාමාය භික්ඛුනියා එකිස්සා ආපත්තියා ගාමන්තරාය පක්ඛමානත්තං, ඛමති සඞ්ඝස්ස, තස්මා තුණ්හී; එවමෙතං ධාරයාමී’’ති.

කම්මවාචාපරියොසානෙ වත්තං සමාදියිත්වා භික්ඛුමානත්තකථාය වුත්තනයෙනෙව සඞ්ඝස්ස ආරොචෙත්වා නික්ඛිත්තවත්තං වසිතුකාමාය තත්ථෙව සඞ්ඝමජ්ඣෙ වා පක්කන්තාසු භික්ඛුනීසු එකභික්ඛුනියා වා දුතියිකාය වා සන්තිකෙ වුත්තනයෙනෙව නික්ඛිපිතබ්බං. අඤ්ඤිස්සා පන ආගන්තුකාය සන්තිකෙ ආරොචෙත්වා නික්ඛිපිතබ්බං. නික්ඛිත්තකාලතො පට්ඨාය පකතත්තට්ඨානෙ තිට්ඨති. පුන සමාදියිත්වා අරුණං උට්ඨාපෙන්තියා පන භික්ඛුනීනංයෙව සන්තිකෙ වසිතුං න ලභති. ‘‘උභතොසඞ්ඝෙ පක්ඛමානත්තං චරිතබ්බ’’න්ති හි වුත්තං. තස්මා අස්සා ආචරියුපජ්ඣායාහි විහාරං ගන්ත්වා සඞ්ගාහකපක්ඛෙ ඨිතො එකො මහාථෙරො වා ධම්මකථිකො වා භික්ඛු වත්තබ්බො – ‘‘එකිස්සා භික්ඛුනියා විනයකම්මං කත්තබ්බමත්ථි, තත්‍ර නො අය්‍යා, චත්තාරො භික්ඛූ පෙසෙථා’’ති. සඞ්ගහං අකාතුං න ලබ්භති, පෙසෙස්සාමීති වත්තබ්බං. චතූහි පකතත්තභික්ඛුනීහි මානත්තචාරිනිං භික්ඛුනිං ගහෙත්වා අන්තොඅරුණෙයෙව නික්ඛමිත්වා ගාමූපචාරතො ද්වෙ ලෙඩ්ඩුපාතෙ අතික්කමිත්වා මග්ගා ඔක්කම්ම ගුම්බවතිආදීහි පටිච්ඡන්නට්ඨානෙ නිසීදිතබ්බං. විහාරූපචාරතොපි ද්වෙ ලෙඩ්ඩුපාතා අතික්කමිතබ්බා චතූහි පකතත්තභික්ඛූහිපි තත්ථ ගන්තබ්බං. ගන්ත්වා පන භික්ඛුනීහි සද්ධිං න එකට්ඨානෙ නිසීදිතබ්බං, පටික්කමිත්වා අවිදූරට්ඨානෙ නිසීදිතබ්බං. කුරුන්දිමහාපච්චරීසු පන ‘‘භික්ඛුනීහිපි බ්‍යත්තං එකං වා ද්වෙ වා උපාසිකායො භික්ඛූහිපි එකං වා ද්වෙ වා උපාසකෙ අත්තරක්ඛණත්ථාය ගහෙත්වා ගන්තබ්බ’’න්ති වුත්තං. කුරුන්දියංයෙව ච භික්ඛුනුපස්සයස්ස ච විහාරස්ස ච උපචාරං මුඤ්චිතුං වට්ටතී’’ති වුත්තං, ගාමස්සාති න වුත්තං.

එවං නිසින්නෙසු පන භික්ඛූසු ච භික්ඛුනීසු ච තාය භික්ඛුනියා ''මානත්තං සමාදියාමි, වත්තං සමාදියාමී''ති වත්තං සමාදියිත්වා භික්ඛුනීසඞ්ඝස්ස තාව එවං ආරොචෙතබ්බං –

> ''අහං, අය්යෙ, එකං ආපත්තිං ආපජ්ජිං ගාමන්තරං, සාහං සඞ්ඝං එකිස්සා ආපත්තියා ගාමන්තරාය පක්ඛමානත්තං යාචිං, තස්ස මෙ සඞ්ඝො එකිස්සා ආපත්තියා ගාමන්තරාය පක්ඛමානත්තං අදාසි, සාහං පක්ඛමානත්තං චරාමි, 'වෙදයාමහං, අය්යෙ, වෙදයතී'ති මං සඞ්ඝො ධාරෙතූ''ති.

තතො භික්ඛුසඞ්ඝස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා එවං ආරොචෙතබ්බං – ''අහං, අය්යා, එකං ආපත්තිං ආපජ්ජිං ...පෙ.... වෙදයාමහං, අය්යා, වෙදයතීති මං සඞ්ඝො ධාරෙතූ''ති. ඉධාපි යාය කායචි භාසාය ආරොචෙතුං වට්ටති.

ආරොචෙත්වා ච භික්ඛුනිසඞ්ඝස්සෙව සන්තිකෙ නිසීදිතබ්බං, ආරොචිතකාලතො පට්ඨාය භික්ඛූනං ගන්තුං වට්ටති. සචෙ සාසඞ්කං හොති, භික්ඛුනියො තත්ථෙව ඨානං පච්චාසීසන්ති, ඨාතබ්බං. සචෙ අඤ්ඤො භික්ඛු වා භික්ඛුනී වා තං ඨානං එති, පස්සන්තියා ආරොචෙතබ්බං. නො චෙ ආරොචෙති, රත්තිච්ඡෙදො චෙව වත්තභෙදදුක්කටඤ්ච. සචෙ අජානන්තියා එව උපචාරං ඔක්කමිත්වා ගච්ඡති, රත්තිච්ඡෙදොව හොති, න වත්තභෙදදුක්කටං. සචෙ භික්ඛුනියො උපජ්ඣායාදීනං වත්තකරණත්ථං පගෙව ගන්තුකාමා හොන්ති, රත්තිවිප්පවාසගණඔහීයනගාමන්තරාපත්තිරක්ඛණත්ථං එකං භික්ඛුනිං ඨපෙත්වා ගන්තබ්බං. තාය අරුණෙ උට්ඨිතෙ තස්සා සන්තිකෙ වත්තං නික්ඛිපිතබ්බං. එතෙනුපායෙන අඛණ්ඩා පඤ්චදස රත්තියො මානත්තං චරිතබ්බං.

අනික්ඛිත්තවත්තාය පන පාරිවාසිකක්ඛන්ධකෙ වුත්තනයෙනෙව සම්මා වත්තිතබ්බං. අයං පන විසෙසො – ''ආගන්තුකස්ස ආරොචෙතබ්බ''න්ති එත්ථ යත්තකා පුරෙභත්තං වා පච්ඡාභත්තං වා තං ගාමං භික්ඛූ වා භික්ඛුනියො වා ආගච්ඡන්ති, සබ්බෙසං ආරොචෙතබ්බං. අනාරොචෙන්තියා රත්තිච්ඡෙදො ච වත්තභෙදදුක්කටඤ්ච. සචෙපි රත්තිං කොචි භික්ඛු තං ගාමූපචාරං ඔක්කමිත්වා ගච්ඡති, රත්තිච්ඡෙදො හොතියෙව, අජානනපච්චයා පන වත්තභෙදතො මුච්චති. කුරුන්දිආදීසු පන අනික්ඛිත්තවත්තභික්ඛූනං වුත්තනයෙනෙව කථෙතබ්බන්ති වුත්තං. තං පාරිවාසිකවත්තාදීනං උපචාරසීමාය පරිච්ඡින්නත්තා යුත්තතරං දිස්සති. උපොසථෙ ආරොචෙතබ්බං, පවාරණාය ආරොචෙතබ්බං, චතුන්නං භික්ඛූනඤ්ච භික්ඛුනීනඤ්ච දෙවසිකං ආරොචෙතබ්බං. සචෙ භික්ඛූනං තස්මිං ගාමෙ භික්ඛාචාරො සම්පජ්ජති, තත්ථෙව ගන්තබ්බං. නො චෙ සම්පජ්ජති, අඤ්ඤත්‍ර චරිත්වාපි තත්‍ර ආගන්ත්වා

අත්තානං දස්සෙත්වා ගන්තබ්බං. බහිගාමෙ වා සඞ්කෙතට්ඨානං කාතබ්බං – ''අසුකස්මිං නාම ඨානෙ අම්හෙ පස්සිස්සසී''ති. තාය සඞ්කෙතට්ඨානං ගන්ත්වා ආරොචෙතබ්බං. සඞ්කෙතට්ඨානෙ අදිස්වා විහාරං ගන්ත්වා ආරොචෙතබ්බං. විහාරෙ සබ්බභික්ඛූනං ආරොචෙතබ්බං. සචෙ සබ්බෙසං සක්කා න හොති ආරොචෙතුං, බහිඋපචාරසීමාය ඨත්වා භික්ඛුනියො පෙසෙතබ්බා. තාහි ආනීතානං චතුන්නං භික්ඛූනං ආරොචෙතබ්බං. සචෙ විහාරො දූරො හොති සාසඞ්කො, උපාසකෙ ච උපාසිකායො ච ගහෙත්වා ගන්තබ්බං. සචෙ පන අයං එකා වසති, රත්තිවිප්පවාසං ආපජ්ජති, තස්මාස්සා එකා පකතත්තා භික්ඛුනී සම්මන්නිත්වා දාතබ්බා එකච්ඡන්නෙ වසනත්ථාය.

එවං අඛණ්ඩං මානත්තං චරිත්වා වීසතිගණෙ භික්ඛුනිසඞ්ඝෙ වුත්තනයෙනෙව අබ්භානං කාතබ්බං. සචෙ මානත්තං චරමානා අන්තරාපත්තිං ආපජ්ජති, මූලාය පටිකස්සිත්වා තස්සා ආපත්තියා මානත්තං දාතබ්බන්ති කුරුන්දියං වුත්තං. ඉදං ''පක්ඛමානත්තං'' නාම.

''සමොධානමානත්තං'' පන තිවිධං හොති – ඔධානසමොධානං, අග්ඝසමොධානං, මිස්සකසමොධානන්ති. තත්ථ යදෙතං පරතො උදායිත්ථෙරස්ස පඤ්චාහපටිච්ඡන්නාය ආපත්තියා පරිවාසං පරිවසන්තස්ස පරිවාසෙ ච මානත්තාරහට්ඨානෙ ච අන්තරාපත්තිං ආපජ්ජිත්වා මූලායපටිකස්සිතස්ස ''තෙන හි, භික්ඛවෙ, සඞ්ඝො උදායිස්ස භික්ඛුනො තිස්සන්නං ආපත්තීනං ඡාරත්තං මානත්තං දෙතූ''ති මානත්තං අනුඤ්ඤාතං, ඉදං **''ඔධානසමොධානං''** නාම. ඉදඤ්හි පුනප්පුනං මූලායපටිකස්සනෙන පරිවුත්ථදිවසෙ ඔධුනිත්වා පුරිමාපත්තීහි සද්ධිං සමොධාය දින්නං, තස්මා ඔධානසමොධානන්ති වුච්චති. කුරුන්දියං පන ''සමොධානපරිවාසං වුත්ථස්ස දාතබ්බං මානත්තං සමොධානමානත්ත''න්ති වුත්තං. තම්පි තෙන පරියායෙන යුජ්ජති.

අග්ඝසමොධානං පන **මිස්සකසමොධානඤ්ච** අග්ඝසමොධානමිස්සකසමොධානපරිවාසාවසානෙ දාතබ්බමානත්තමෙව වුච්චති, තං පරිවාසකම්මවාචානුසාරෙන යොජෙත්වා දාතබ්බං. එත්තාවතා යං වුත්තං ''තෙන හි, භික්ඛවෙ, සඞ්ඝො උදායිස්ස භික්ඛුනො එකිස්සා ආපත්තියා සඤ්චෙතනිකාය සුක්කවිස්සට්ඨියා එකාහපටිච්ඡන්නාය එකාහපරිවාසං දෙතූතිආදිනා නයෙන පාළියං අනෙකෙහි ආකාරෙහි පරිවාසො ච මානත්තඤ්ච වුත්තං, තස්ස යස්මා ආගතාගතඨානෙ විනිච්ඡයො වුච්චමානො පාළි විය අතිවිත්ථාරං ආපජ්ජති, න ච සක්කා හොති සුඛෙන පරිග්ගහෙතුං, තස්මා නං සමොධානෙත්වා ඉධෙව දස්සෙස්සාමා''ති, තදිදං අත්ථතො සම්පාදිතං හොති.

පටිච්ඡන්නපරිවාසකථා

102. ඉදානි යා තාව අයං පටිච්ඡන්නාය එකිස්සා ආපත්තියා වසෙන පාළි වුත්තා, සා උත්තානත්ථාව.

108. තතො පරං ද්වීහතීහචතුහපඤ්චාහපටිච්ඡන්නානං වසෙන පාළිං වත්වා පඤ්චාහපටිච්ඡන්නාය පරිවාසතො පට්ඨාය අන්තරාපත්ති දස්සිතා. යස්මා පන තං ආපත්තිං ආපන්නො මූලායපටිකස්සනාරහො නාම හොති, තස්මාස්ස තත්ථ මූලායපටිකස්සනං අනුඤ්ඤාතං. සචෙ පන නික්ඛිත්තවත්තො ආපජ්ජති, මූලායපටිකස්සනාරහො න හොති. කස්මා? යස්මා න සො පරිවසන්තො ආපන්නො, පකතත්තට්ඨානෙ ඨිතො ආපන්නො, තස්මා තස්සා ආපත්තියා විසුං මානත්තං චරිතබ්බං. සචෙ පටිච්ඡන්නා හොති පරිවාසොපි වසිතබ්බො. යඤ්චෙතං මූලායපටිකස්සනං වුත්තං, තස්මිම්පි කතෙ පරිවුත්ථදිවසා මක්ඛිතා හොන්ති. ඉති පරිවාසෙ අන්තරාපත්තිං දස්සෙත්වා පුන මානත්තාරහස්ස අන්තරාපත්තිං දස්සෙත්වා මූලායපටිකස්සනං වුත්තං, තස්මිම්පි කතෙ පරිවුත්ථදිවසා මක්ඛිතාව හොන්ති. තතො පරිවුත්ථපරිවාසස්ස තාසං තිස්සන්නම්පි ආපත්තීනං සමොධානමානත්තං දස්සිතං. තතො මානත්තචාරිකස්ස අන්තරාපත්තිං දස්සෙත්වා මූලායපටිකස්සනං වුත්තං. තස්මිං පන පටිකස්සනෙ කතෙ මානත්තචිණ්ණදිවසාපි පරිවුත්ථදිවසාපි මක්ඛිතාව හොන්ති. තතො අබ්භානාරහස්ස අන්තරාපත්තිං දස්සෙත්වා මූලායපටිකස්සනං වුත්තං. තස්මිම්පි කතෙ සබ්බෙ තෙ මක්ඛිතාව හොන්ති. තතො පරං සබ්බා අන්තරාපත්තියො යොජෙත්වා අබ්භානකම්මං දස්සිතං. එවං පටිච්ඡන්නවාරෙ එකාහපටිච්ඡන්නාදිවසෙන පඤ්ච, අන්තරාපත්තිවසෙන චතස්සොති නව කම්මවාචා දස්සිතා හොන්ති.

පටිච්ඡන්නපරිවාසකථා නිට්ඨිතා.

සමොධානපරිවාසකථා

125. තතො පරං පක්ඛපටිච්ඡන්නාය ආපත්තියා අන්තොපරිවාසතො පට්ඨාය පඤ්චාහපටිච්ඡන්නාය අන්තරාපත්තියා වසෙන සමොධානපරිවාසො ච, සමොධානමානත්තඤ්ච දස්සිතං. එත්ථ ච මානත්තචාරිකමානත්තාරහකාලෙපි ආපන්නාය ආපත්තියා මූලායපටිකස්සනෙ කතෙ මානත්තචිණ්ණදිවසාපි පරිවාසපරිවුත්ථදිවසාපි සබ්බෙ මක්ඛිතාව හොන්ති. කස්මා? යස්මා පටිච්ඡන්නා අන්තරාපත්ති. තෙනෙව වුත්තං – ‘‘මූලාය පටිකස්සිත්වා පුරිමාය ආපත්තියා සමොධානපරිවාසං දත්වා ඡාරත්තං මානත්තං දෙතූ’’ති. තතො පරං සබ්බා අන්තරාපත්තියො යොජෙත්වා අබ්භානකම්මං දස්සෙත්වා සුක්කවිස්සට්ඨිවත්ථු නිට්ඨාපිතං.

සමොධානපරිවාසකථා නිට්ඨිතා.

සුක්කවිස්සට්ඨිකථා ච නිට්ඨිතා.

අග්ඝසමොධානපරිවාසකථා

134. තතො එකාපත්තිමූලකඤ්ච ආපත්තිවඩ්ඪනකඤ්චාති ද්වෙ නයෙ දස්සෙත්වා අග්ඝසමොධානපරිවාසො දස්සිතො.

තතො සඤ්චිච්ච අනාරොචිතාපත්තිවත්ථුං දස්සෙත්වා සඤ්චිච්ච අජානනඅස්සරණවෙමතිකභාවෙහි අනාරොචිතාය ආපත්තියා පච්ඡා ලජ්ජිධම්මෙ වා ඤාණසරණනිබ්බෙමතිකභාවෙසු වා උප්පන්නෙසු යං කාතබ්බං, තං දස්සෙතුං ''ඉධ පන භික්ඛවෙ''තිආදිනා නයෙන පාළි ඨපිතා. තතො අජානනඅස්සරණවෙමතිකපටිච්ඡන්නානං අප්පටිච්ඡන්නභාවං දස්සෙතුං තථෙව පාළි ඨපිතා.

අග්ඝසමොධානපරිවාසකථා නිට්ඨිතා.

ද්වෙමාසපරිවාසකථා

138. තතො ද්වින්නං ආපත්තීනං ද්වෙමාසපටිච්ඡන්නානං එකමාසපරිවාසයාචනවත්ථුං දස්සෙත්වා අසඤ්චිච්ච අජානනඅස්සරණවෙමතිකභාවෙහි අනාරොචිතෙ ඉතරස්මිං මාසෙ පච්ඡා ලජ්ජිධම්මාදීසු උප්පන්නෙසු යං කාතබ්බං, තං දස්සෙතුං අජානනඅස්සරණවෙමතිකපටිච්ඡන්නස්ස ච ආපන්නභාවං දස්සෙතුං පුරිමනයෙනෙව පාළි ඨපිතා.

ද්වෙමාසපරිවාසකථා නිට්ඨිතා.

සුද්ධන්තපරිවාසාදිකථා

156. තතො ''ආපත්තිපරියන්තං න ජානාති, රත්තිපරියන්තං න ජානාතී''තිආදිනා නයෙන සුද්ධන්තපරිවාසො දස්සිතො.

160. තතො පරං පාරිවාසිකං ආදිං කත්වා විබ්භමිත්වා පුනඋපසම්පන්නාදීසු පටිපත්තිදස්සනත්ථං පාළි ඨපිතා.

165. තත්ථ **''අන්තරා සම්බහුලා ආපත්තියො ආපජ්ජති පරිමාණා අප්පටිච්ඡන්නායො''**තිආදීසු ආපත්තිපරිච්ඡෙදවසෙන පරිමාණායො චෙව අප්පටිච්ඡන්නායො චාති අත්ථො.

166. **පච්ඡිමස්මිං ආපත්තික්ඛන්ධෙ**ති එකොව සො ආපත්තික්ඛන්ධො, පච්ඡා ඡාදිතත්තා පන ''පච්ඡිමස්මිං ආපත්තික්ඛන්ධෙ''ති වුත්තං. **පුරිමස්මි**න්ති එත්ථාපි එසෙව නයො.

180. **චවත්ථිතා සම්භින්නා**ති සභාගවිසභාගානමෙවෙතං පරියායවචනං.

සුද්ධන්තපරිවාසාදිකථා නිට්ඨිතා.

ද්වෙභික්ඛුවාරඑකාදසකාදිකථා

181. තතො පරං යො පටිච්ඡාදෙති, තස්මිං පටිපත්තිදස්සනත්ථං **''ද්වෙ භික්ඛූ''**තිආදි වුත්තං. තත්ථ **මිස්සක**න්ති ථුල්ලච්චයාදීහි මිස්සකං. **සුද්ධක**න්ති සඞ්ඝාදිසෙසං විනා ලහුකාපත්තික්ඛන්ධමෙව.

184. තතො පරං අවිසුද්ධවිසුද්ධභාවදස්සනත්ථං **''ඉධ පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ සම්බහුලා සඞ්ඝාදිසෙසා''**තිආදි වුත්තං. තත්ථ බ්‍යඤ්ජනතො වා අධිප්පායතො වා අනුත්තානං නාම කිඤ්චි නත්ථි, තස්මා තඤ්ච ඉතො පුබ්බෙ අවුත්තඤ්ච සබ්බං පාළිඅනුසාරෙනෙව වෙදිතබ්බන්ති.

ද්වෙභික්ඛුවාරඑකාදසකාදිකථා නිට්ඨිතා.

සමුච්චයක්ඛන්ධකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

4. සමථක්ඛන්ධකං

සම්මුඛාවිනයකථා

186-187. සමථක්ඛන්ධකෙ – ‘‘අධම්මවාදී පුග්ගලො’’තිආදීනි ඡ මාතිකාපදානි නික්ඛිපිත්වා ‘‘අධම්මවාදී පුග්ගලො ධම්මවාදිං පුග්ගලං සඤ්ඤාපෙති’’තිආදිනා නයෙන විත්ථාරො වුත්තො. තත්ථ **සඤ්ඤාපෙතීති** කාරණපතිරූපකානි වත්වා පරිතොසෙත්වා ජානාපෙති. **නිජ්ඣාපෙතීති** යථා සො තං අත්ථං නිජ්ඣායති, ඔලොකෙති; එවං කරොති. **පෙක්ඛති අනුපෙක්ඛතීති** යථා සො තං අත්ථං පෙක්ඛති චෙව පුනප්පුනඤ්ච පෙක්ඛති; එවං කරොති. **දස්සෙති අනුදස්සෙතීති** තෙසඤ්ඤෙව පරියායවචනානි. **අධම්මෙන වූපසම්මතීති** යස්මා සො අධම්මමෙව ‘‘අයං ධම්මො’’තිආදිනා නයෙන මොහෙත්වා දස්සෙති, තස්මා අධම්මෙන වූපසම්මති නාම.

188. **ධම්මෙන වූපසම්මතීති** යස්මා ධම්මවාදී ධම්මමෙව ‘‘අයං ධම්මො’’තිආදිනා නයෙන අමොහෙත්වා දස්සෙති, තස්මා ධම්මෙන වූපසම්මති නාම.

සම්මුඛාවිනයකථා නිට්ඨිතා.

සතිවිනයකථා

195. **පඤ්චිමානි භික්ඛවෙ ධම්මිකානි සතිවිනයස්ස දානානීති** එත්ථ සුද්ධස්ස අනාපත්තිකස්ස දානං එකං, අනුවදිතස්ස දානං එකං, යාචිතස්ස දානං එකං, සඞ්ඝෙන දානං එකං, ධම්මෙන සමග්ගදානං එකන්ති එවං පඤ්ච. එතානි පන එකෙකඅඞ්ගවසෙන න ලබ්භන්ති, තස්මා දෙසනාමත්තමෙවෙතං, පඤ්චඞ්ගසමන්නාගතං පන සතිවිනයදානං ධම්මිකන්ති අයමෙත්ථ අත්ථො. තත්ථ ච **අනුවදන්තීති** චොදෙන්ති. සෙසං උත්තානමෙව. අයං පන සතිවිනයො ඛීණාසවස්සෙව දාතබ්බො න අඤ්ඤස්ස, අන්තමසො අනාගාමිනොපි. සො ච ඛො අඤ්ඤෙන චොදියමානස්සෙව, න අචොදියමානස්ස. දින්නෙ ච පන තස්මිං චොදකස්ස කථා න රූහති. චොදෙන්තොපි ‘‘අයං ඛීණාසවො සතිවිනයලද්ධො, කො තුය්හං කථං ගහෙස්සතී’’ති අපසාදෙතබ්බතං ආපජ්ජති.

සතිවිනයකථා නිට්ඨිතා.

අමූළ්හවිනයකථා

196. **භාසිතපරික්කන්තන්ති** වාචාය භාසිතං කායෙන පරික්කන්තං; පරික්කමිත්වා කතන්ති අත්ථො. **සරතායස්මා එවරූපිං ආපත්තිං ආපජ්ජිතාති** එත්ථ සරතු ආයස්මා එවරූපිං ආපත්තිං ආපජ්ජිතා; ආයස්මා එවරූපියා

ආපත්තියාති අයමත්ථො. ආපජ්ජිත්වාති වා පාඨො, තස්සත්ථො – පඨමං ආපජ්ජිත්වා පච්ඡා තං ආපත්තිං සරතු ආයස්මාති.

අමූළ්හවිනයකථා නිට්ඨිතා.

යෙභුය්‍යසිකාකථා

202. **යෙභුය්‍යසිකාය වූපසමෙතුන්ති** එත්ථ යස්සා කිරියාය ධම්මවාදිනො බහුතරා, එසා යෙභුය්‍යසිකා නාම.

204. අධම්මිකසලාකග්ගාහෙසු **ඔරමත්තකන්ති** පරිත්තං අප්පමත්තකං භණ්ඩනමත්තමෙව. **න ච ගතිගතන්ති** ද්වෙ තයො ආවාසෙ න ගතං, තත්ථ තත්ථෙව වා ද්වත්තික්ඛත්තුං අවිනිච්ඡිතං. **න ච සරිතසාරිතන්ති** ද්වත්තික්ඛත්තුං තෙහි භික්ඛූහි සයං සරිතං වා අඤ්ඤෙහි සාරිතං වා න හොති. **ජානාතීති** සලාකං ගාහෙන්තො ජානාති ''අධම්මවාදී බහුතරා''ති. **අප්පෙව නාමාති** ඉමිනා නීහාරෙන සලාකාය ගාහියමානාය ''අපි නාම අධම්මවාදිනො බහුතරා අස්සූ''ති අයමස්ස අජ්ඣාසයො හොති. අපරෙසුපි ද්වීසු එසෙව නයො.

අධම්මෙන ගණ්හන්තීති අධම්මවාදිනො ''එවං මයං බහූ භවිස්සාමා''ති ද්වෙ ද්වෙ සලාකායො ගණ්හන්ති. **වග්ගා ගණ්හන්තීති** ද්වෙ ධම්මවාදිනො එකං ධම්මවාදිසලාකං ගණ්හන්ති ''එවං ධම්මවාදිනො න බහූ භවිස්සන්තී''ති මඤ්ඤමානා. **න ච යථාදිට්ඨියා ගණ්හන්තීති** ධම්මවාදිනො හුත්වා ''බලවපක්ඛං භජිස්සාමා''ති අධම්මවාදිසලාකං ගණ්හන්ති. ධම්මිකසලාකග්ගාහෙසු අයමෙවත්ථො පරිවත්තෙත්වා වෙදිතබ්බො. එවං සලාකං ගාහෙත්වා සචෙ බහුතරා ධම්මවාදිනො හොන්ති; යථා තෙ වදන්ති, එවං තං අධිකරණං වූපසමෙතබ්බං, එවං යෙභුය්‍යසිකාය වූපසන්තං හොති. අයමෙත්ථ සඞ්ඛෙපො. විත්ථාරො පන පරතොපි ආගමිස්සති.

යෙභුය්‍යසිකාකථා නිට්ඨිතා.

තස්සපාපියසිකාකථා

207. **අසුචීති** අසුචීහි කායවචීකම්මෙහි සමන්නාගතො. **අලජ්ජීති** සඤ්චිච්ච ආපජ්ජනාදිනා අලජ්ජිලක්ඛණෙන සමන්නාගතො. **සානුවාදොති** සඋපවාදො. ඉති ඉමෙසඤ්ච තිණ්ණං අඞ්ගානං වසෙන තීණි කරණානි, සඞ්ඝෙන කරණං, ධම්මෙන සමග්ගෙන කරණන්ති ඉමානි ච ද්වෙති පඤ්ච තස්සපාපියසිකාකම්මස්ස කරණානි නාම හොන්ති. සෙසමෙත්ථ තජ්ජනීයාදීසු වුත්තනයමෙව. අයං පනෙත්ථ වචනත්ථො – ඉදඤ්හි යො පාපුස්සන්නතාය පාපියො පුග්ගලො, තස්ස කත්තබ්බතො ''තස්සපාපියසිකාකම්ම''න්ති වුච්චති.

තස්සපාපියසිකාකථා නිට්ඨිතා.

තිණවත්ථාරකාදිකථා

212. **කක්ඛළත්තාය වාළත්තායාති** කක්ඛළභාවාය චෙව වාළභාවාය ච. **භෙදායාති** සඞ්ඝභෙදාය. **සබ්බෙහෙව එකජ්ඣන්ති** කස්සචි ඡන්දං අනාහරිත්වා ගිලානෙපි තත්ථෙව ආනෙත්වා එකතො සන්නිපතිතබ්බං. **තිණවත්ථාරකෙන වූපසමෙය්‍යාති** එත්ථ ඉදං කම්මං තිණවත්ථාරකසදිසත්තා ‘‘තිණවත්ථාරකො’’ති වුත්තං. යථා හි ගූථං වා මුත්තං වා ඝට්ටියමානං දුග්ගන්ධතාය බාධති, තිණෙහි අවත්ථරිත්වා සුප්පටිච්ඡාදිතස්ස පනස්ස සො ගන්ධො න බාධති; එවමෙව යං අධිකරණං මූලානුමූලං ගන්ත්වා වූපසමියමානං කක්ඛළත්තාය වාළත්තාය භෙදාය සංවත්තති, තං ඉමිනා කම්මෙන වූපසන්තං ගූථං විය තිණවත්ථාරකෙන පටිච්ඡන්නං සුවූපසන්තං හොතීති ඉදං කම්මං තිණවත්ථාරකසදිසත්තා ‘‘තිණවත්ථාරකො’’ති වුත්තං.

213. **ථුල්ලවජ්ජන්ති** පාරාජිකඤ්චෙව සඞ්ඝාදිසෙසඤ්ච. **ගිහිපටිසංයුත්තන්ති** ගිහීනං හීනෙන ඛුංසනවම්භනධම්මිකපටිස්සවෙසු ආපන්නං ආපත්තිං.

214. **එවඤ්ච පන භික්ඛවෙ තෙ භික්ඛූ තාහි ආපත්තීහි වුට්ඨිතා හොන්තීති** එවං තිණවත්ථාරකකම්මවාචාය කතාය කම්මවාචාපරියොසානෙ යත්තකා තත්ථ සන්නිපතිතා අන්තමසො සුත්තාපි සමාපන්නාපි අඤ්ඤවිහිතාපි සබ්බෙ තෙ භික්ඛූ යාව උපසම්පදමණ්ඩලතො පට්ඨාය ථුල්ලවජ්ජඤ්ච ගිහිපටිසංයුත්තඤ්ච ඨපෙත්වා අවසෙසා ආපත්තියො ආපන්නා, සබ්බාහි තාහි ආපත්තීහි වුට්ඨිතා හොන්ති. යෙ පන ‘‘න මෙතං ඛමතී’’ති අඤ්ඤමඤ්ඤං දිට්ඨාවිකම්මං කරොන්ති, තෙහි වා සද්ධිං ආපත්තිං ආපජ්ජිත්වාපි තත්ථ අනාගතා, ආගන්ත්වා වා ඡන්දං දත්වා පරිවෙණාදීසු නිසින්නා, තෙ ආපත්තීහි න වුට්ඨහන්ති. තෙන වුත්තං – ‘‘ඨපෙත්වා දිට්ඨාවිකම්මං ඨපෙත්වා යෙ න තත්ථ හොන්තී’’ති.

තිණවත්ථාරකාදිකථා නිට්ඨිතා.

අධිකරණකථා

215. **භික්ඛුනීනං අනුපඛජ්ජාති** භික්ඛුනීනං අන්තො පවිසිත්වා. විවාදාධිකරණාදීනං වචනත්ථො දුට්ඨදොසවණ්ණනායං වුත්තොයෙව. **විපච්චතාය වොහාරොති** චිත්තදුක්ඛත්ථං වොහාරො; ඵරුසවචනන්ති අත්ථො. **යො තත්ථ අනුවාදොති** යො තෙසු අනුවදන්තෙසු උපවාදො. **අනුවදනාති** ආකාරනිදස්සනමෙතං; උපවදනාති අත්ථො. **අනුල්ලපනා අනුභණනාති** උභයං

අනුවදනවෙවචනමත්තමෙව. **අනුසම්පවඞ්කතා**ති පුනප්පුනං කායචිත්තවාචාහි තත්ථෙව සම්පවඞ්කතා; අනුවදනභාවොති අත්ථො. **අබ්භුස්සහනතා**ති ''කස්මා එවං න උපවදිස්සාමි, උපවදිස්සාමියෙවා''ති උස්සාහං කත්වා අනුවදනා. **අනුබලප්පදානන්ති** පුරිමවචනස්ස කාරණං දස්සෙත්වා පච්ඡිමවචනෙන බලප්පදානං.

කිච්චයතා කරණීයතාති එත්ථ කිච්චමෙව කිච්චයං, කිච්චයස්ස භාවො කිච්චයතා, කරණීයස්ස භාවො කරණීයතා; උභයම්පෙතං සඞ්ඝකම්මස්සෙව අධිවචනං. **අපලොකනකම්ම**න්තිආදි පන තස්සෙව පභෙදවචනං. තත්ථ **අපලොකනකම්මං** නාම සීමට්ඨකසඞ්ඝං සොධෙත්වා ඡන්දාරහානං ඡන්දං ආහරිත්වා සමග්ගස්ස සඞ්ඝස්ස අනුමතියා තික්ඛත්තුං සාවෙත්වා කත්තබ්බකම්මං. **ඤත්තිකම්මං** නාම වුත්තනයෙනෙව සමග්ගස්ස සඞ්ඝස්ස අනුමතියා එකාය ඤත්තියා කත්තබ්බකම්මං. **ඤත්තිදුතියකම්මං** නාම වුත්තනයෙනෙව සමග්ගස්ස සඞ්ඝස්ස අනුමතියා එකාය ඤත්තියා එකාය ච අනුස්සාවනායාති එවං ඤත්තිදුතියාය අනුස්සාවනාය කත්තබ්බකම්මං. **ඤත්තිචතුත්ථකම්මං** නාම වුත්තනයෙනෙව සමග්ගස්ස සඞ්ඝස්ස අනුමතියා එකාය ඤත්තියා තීහි ච අනුස්සාවනාහීති එවං ඤත්තිචතුත්ථාහි තීහි අනුස්සාවනාහි කත්තබ්බකම්මං.

තත්ථ අපලොකනකම්මං අපලොකෙත්වාව කාතබ්බං, ඤත්තිකම්මාදිවසෙන න කාතබ්බං. ඤත්තිකම්මම්පි එකං ඤත්තිං ඨපෙත්වාව කාතබ්බං, අපලොකනකම්මාදිවසෙන න කාතබ්බං. ඤත්තිදුතියකම්මං පන අපලොකෙත්වා කත්තබ්බම්පි අත්ථි, අකත්තබ්බම්පි අත්ථි. තත්ථ සීමාසම්මුති සීමාසමූහනනං කඨිනදානං කඨිනුබ්භාරො කුටිවත්ථුදෙසනා විහාරවත්ථුදෙසනාති ඉමානි ඡ කම්මානි ගරුකානි, අපලොකෙත්වා කාතුං න වට්ටන්ති. ඤත්තිදුතියකම්මවාචං සාවෙත්වාව කාතබ්බානි. අවසෙසා තෙරස සම්මුතියො සෙනාසනග්ගාහකමතකචීවරදානාදිසම්මුතියො චාති එවරූපානි ලහුකකම්මානි අපලොකෙත්වාපි කාතුං වට්ටන්ති. ඤත්තිකම්මඤත්තිචතුත්ථකම්මවසෙන පන න කාතබ්බමෙව. ඤත්තිචතුත්ථකම්මං ඤත්තිඤ්ච තිස්සො ච කම්මවාචායො සාවෙත්වාව කාතබ්බං, අපලොකනකම්මාදිවසෙන න කාතබ්බන්ති අයමෙත්ථ සඞ්ඛෙපො.

විත්ථාරතො පන ඉමානි චත්තාරි කම්මානි ''කතිහාකාරෙහි විපජ්ජන්තී''තිආදිනා නයෙන පරිවාරාවසානෙ කම්මවග්ගෙ එතෙසං විනිච්ඡයො ආගතොයෙව. යං පන තත්ථ අනුත්තානං, තං කම්මවග්ගෙයෙව වණ්ණයිස්සාම. එවඤ්හි සති න අට්ඨානෙ වණ්ණනා භවිස්සති, ආදිතො පට්ඨාය ච තස්ස තස්ස කම්මස්ස විඤ්ඤාතත්තා සුවිඤ්ඤෙය්‍යො භවිස්සති.

216. **විවාදාධිකරණස්ස කිං මූල**න්තිආදීනි පාළිවසෙනෙව වෙදිතබ්බානි.

220. **''විවාදාධිකරණං සියා කුසල''**න්තිආදීසු යෙන විවදන්ති, සො චිත්තුප්පාදො විවාදො, සමථෙහි ච අධිකරණීයතාය අධිකරණන්ති එවමාදිනා නයෙන අත්ථො දට්ඨබ්බො.

222. **ආපත්තාධිකරණං සියා අකුසලං සියා අබ්‍යාකතං, නත්ථි ආපත්තාධිකරණං කුසල**න්ති එත්ථ සන්ධාය භාසිතවසෙන අත්ථො වෙදිතබ්බො. යස්මිඤ්හි පථවිඛණනාදිකෙ ආපත්තාධිකරණෙ කුසලචිත්තං අඞ්ගං හොති, තස්මිං සති න සක්කා වත්තුං ''නත්ථි ආපත්තාධිකරණං කුසල''න්ති, තස්මා නයිදං අඞ්ගප්පහොනකචිත්තං සන්ධාය වුත්තං. ඉදං පන සන්ධාය වුත්තං. යං තාව ආපත්තාධිකරණං ලොකවජ්ජං, තං එකන්තතො අකුසලමෙව, තත්ථ ''සියා අකුසල''න්ති විකප්පො නත්ථි. යං පන පණ්ණත්තිවජ්ජං, තං යස්මා සඤ්චිච්ච ''ඉමං ආපත්තිං වීතික්කමාමී''ති වීතික්කමන්තස්සෙව අකුසලං හොති, අසඤ්චිච්ච පන කිඤ්චි අජානන්තස්ස සහසෙය්‍යාදිවසෙන ආපජ්ජතො අබ්‍යාකතං හොති, තස්මා තත්ථ සඤ්චිච්චාසඤ්චිච්චවසෙන ඉමං විකප්පභාවං සන්ධාය ඉදං වුත්තං – ''ආපත්තාධිකරණං සියා අකුසලං, සියා අබ්‍යාකතං, නත්ථි ආපත්තාධිකරණං කුසල''න්ති.

සචෙ පන ''යං කුසලචිත්තො ආපජ්ජති, ඉදං වුච්චති ආපත්තාධිකරණං කුසල''න්ති වදෙය්‍ය, අචිත්තකානං පන එළකලොමපදසොධම්මාදිසමුට්ඨානානම්පි කුසලචිත්තං ආපජ්ජෙය්‍ය, න ච තත්ථ විජ්ජමානම්පි කුසලචිත්තං ආපත්තියා අඞ්ගං. කායවචීවිඤ්ඤත්තිවසෙන පන චලිතප්පවත්තානං කායවාචානං අඤ්ඤතරමෙව අඞ්ගං, තඤ්ච රූපක්ඛන්ධපරියාපන්නත්තා අබ්‍යාකතන්ති.

යං ජානන්තොතිආදිම්හි පන අයමත්ථො – යං චිත්තං ආපත්තියා අඞ්ගං හොති, තෙන වත්ථුං ජානන්තො ''ඉදං වීතික්කමාමී''ති ච වීතික්කමාකාරෙන සද්ධිං ජානන්තො සඤ්ජානන්තො වීතික්කමචෙතනාවසෙන චෙතෙත්වා පකප්පෙත්වා උපක්කමවසෙන මද්දන්තො අභිවිතරිත්වා නිරාසඞ්කචිත්තං පෙසෙත්වා යං ආපත්තාධිකරණං වීතික්කමං ආපජ්ජති, තස්ස එවං වීතික්කමතො යො වීතික්කමො, ඉදං වුච්චති ''ආපත්තාධිකරණං අකුසල''න්ති.

අබ්‍යාකතවාරෙපි යං චිත්තං ආපත්තියා අඞ්ගං හොති, තස්ස අභාවෙන අජානන්තො වීතික්කමාකාරෙන ච සද්ධිං අජානන්තො අසඤ්ජානන්තො ආපත්තිඅඞ්ගභූතාය වීතික්කමචෙතනාය අභාවෙන අචෙතෙත්වා සඤ්චිච්ච

මද්දනස්ස අභාවෙන අනභිවිතරිත්වා නිරාසඞ්කචිත්තං අපෙසෙත්වා යං ආපත්තාධිකරණං වීතික්කමං ආපජ්ජති, තස්ස එවං වීතික්කමතො යො වීතික්කමො, ඉදං වුච්චති ''ආපත්තාධිකරණං අබ්‍යාකත''න්ති.

224. **අයං විවාදො නො අධිකරණ**න්තිආදීසු සමථෙහි අධිකරණීයතාය අභාවතො නොඅධිකරණන්ති එවමත්ථො වෙදිතබ්බො.

අධිකරණකථා නිට්ඨිතා.

අධිකරණවූපසමනසමථකථා

228. **යාවතිකා ච භික්ඛූ කම්මප්පත්තා**ති එත්ථ චතුවග්ගකරණෙ කම්මෙ චත්තාරො, පඤ්චවග්ගකරණෙ පඤ්ච, දසවග්ගකරණෙ දස, වීසතිවග්ගකරණෙ වීසති භික්ඛූ කම්මප්පත්තාති වෙදිතබ්බා.

230. **සුපරිග්ගහිත**න්ති සුට්ඨු පරිග්ගහිතං කත්වා සම්පටිච්ඡිතබ්බං. සම්පටිච්ඡිත්වා ච පන ''අජ්ජ භණ්ඩකං ධොවාම, අජ්ජ පත්තං පචාම, අජ්ජෙකො පලිබොධො අත්ථී''ති මානනිග්ගහත්ථාය කතිපාහං අතික්කාමෙතබ්බං.

231. **අනන්තානි චෙව භස්සානි ජායන්තී**ති අපරිමාණානි ඉතො චිතො ච වචනානි උප්පජ්ජන්ති. ''භාසානී''තිපි පාඨො, අයමෙවත්ථො. **උබ්බාහිකාය සම්මන්නිතබ්බො**ති අපලොකෙත්වා වා සම්මන්නිතබ්බො පරතො වුත්තාය ඤත්තිදුතියාය වා කම්මවාචාය. එවං සම්මතෙහි පන භික්ඛූහි විසුං වා නිසීදිත්වා තස්සායෙව වා පරිසාය ''අඤ්ඤෙහි අසම්මතෙහි න කිඤ්චි කථෙතබ්බ''න්ති සාවෙත්වා තං අධිකරණං විනිච්ඡිතබ්බං.

233. **තත්‍රාස්සා**ති තස්සං පරිසති භවෙය්‍ය. **නෙව සුත්තං ආගත**න්ති න මාතිකා ආගතා. **නො සුත්තවිභඞ්ගො**ති විනයොපි න පගුණො. **බ්‍යඤ්ජනච්ඡායාය අත්ථං පටිබාහතී**ති බ්‍යඤ්ජනමත්තමෙව ගහෙත්වා අත්ථං පටිසෙධෙති. ජාතරූපරජතඛෙත්තවත්ථුපටිග්ගහණාදීසු විනයධරෙහි භික්ඛූහි ආපත්තියා කාරියමානෙ දිස්වා ''කිං ඉමෙ ආපත්තියා කාරෙථ, 'නනු ජාතරූපරජතපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොතී'ති එවං සුත්තෙ පටිවිරතිමත්තමෙව වුත්තං, නත්ථි එත්ථ ආපත්තී''ති වදති. අපරො ධම්මකථිකො සුත්තස්ස ආගතත්තා ඔලම්බෙත්වා නිවාසෙන්තානං ආපත්තියා ආරොපියමානාය ''කිං ඉමෙසං ආපත්තිං රොපෙථ, 'නනු පරිමණ්ඩලං නිවාසෙස්සාමීති සික්ඛා කරණීයා'ති එවං සික්ඛාකරණමත්තමෙවෙත්ථ වුත්තං, නත්ථි එත්ථ ආපත්තී''ති වදති.

234. **යථා බහුතරා භික්ඛූ**ති එත්ථ එකෙනපි අධිකා බහුතරාව කො පන වාදො ද්වීහි තීහීති.

අධිකරණවූපසමනසමථකථා නිට්ඨිතා.

තිවිධසලාකග්ගාහකථා

235. **සඤ්ඤත්තියා**ති සඤ්ඤාපනත්ථාය. **ගූළ්හක**න්තිආදීසු අලජ්ජුස්සන්නාය පරිසාය ගූළ්හකො සලාකග්ගාහො කාතබ්බො, ලජ්ජුස්සන්නාය පරිසාය විවටකො, බාලුස්සන්නාය සකණ්ණජප්පකො. **වණ්ණාවණ්ණායො කත්වා**ති ධම්මවාදීනඤ්ච අධම්මවාදීනඤ්ච සලාකායො නිමිත්තසඤ්ඤං ආරොපෙත්වා අඤ්ඤමඤ්ඤං විසභාගා කාතබ්බා. තතො තා සබ්බාපි චීවරභොගෙ කත්වා වුත්තනයෙන ගාහෙතබ්බා. **දුග්ගහොති පච්චුක්කඩ්ඪිතබ්බ**න්ති ''දුග්ගහිතා සලාකායො''ති වත්වා පුන ගහෙත්වා යාවතතියං ගාහෙතබ්බා. **සුග්ගහොති සාවෙතබ්බ**න්ති එකස්මිම්පි ධම්මවාදිම්හි අතිරෙකජාතෙ ''සුග්ගහිතා සලාකායො''ති සාවෙතබ්බං. යථා ච තෙ ධම්මවාදිනො වදන්ති තථා තං අධිකරණං වූපසමෙතබ්බන්ති. අථ යාවතතියම්පි අධම්මවාදිනොව බහුතරා හොන්ති, අජ්ජ ''අකාලො, ස්වෙ ජානිස්සාමා''ති වුට්ඨහිත්වා අලජ්ජීනං පක්ඛභෙදත්ථාය ධම්මවාදිපක්ඛං පරියෙසිත්වා පුනදිවසෙ සලාකග්ගාහො කාතබ්බො. අයං ගූළ්හකො සලාකග්ගාහො.

සකණ්ණජප්පකෙ පන **ගහිතෙ වත්තබ්බො**ති එත්ථ සචෙ සඞ්ඝත්ථෙරො අධම්මවාදිසලාකං ගණ්හාති, සො එවං අවබොධෙතබ්බො – ''භන්තෙ, තුම්හෙ මහල්ලකා වයොඅනුප්පත්තා, තුම්හාකං එතං න යුත්තං, අයං පන ධම්මවාදිසලාකා''ති අස්ස ඉතරා සලාකා දස්සෙතබ්බා. සචෙ සො තං ගණ්හාති, දාතබ්බා. අථ නෙව අවබුජ්ඣති, තතො ''මා කස්සචි ආරොචෙහී''ති වත්තබ්බො. සෙසං වුත්තනයමෙව. විවටකො විවටත්ථොයෙව.

තිවිධසලාකග්ගාහකථා නිට්ඨිතා.

තස්සපාපියසිකාවිනයකථා

238. **පාරාජිකසාමන්තං වා**ති එත්ථ මෙථුනධම්මෙ පාරාජිකසාමන්තං නාම දුක්කටං හොති. අදින්නාදානාදීසු ථුල්ලච්චයං. **නිබ්බෙඨෙන්ත**න්ති ''න සරාමී''ති වචනෙන නිබ්බෙඨයමානං. **අතිවෙඨෙතී**ති ''ඉඞ්ඝායස්මා''තිආදිවචනෙහි අතිවෙඨියති. **සරාමි ඛො අහං ආවුසො**ති පාරාජිකපටිච්ඡාදනත්ථාය එවං පටිජානාති. පුන තෙන අතිවෙඨියමානො ''සරාමි ඛො''ති පටිඤ්ඤං දත්වා ''ඉදානි මං නාසෙස්සන්තී''ති භයෙන **''දවාය මෙ''**තිආදිමාහ. එතස්ස තස්සපාපියසිකාකම්මං කාතබ්බං. සචෙ සීලවා

භවිස්සති, වත්තං පරිපූරෙත්වා පටිප්පස්සද්ධිං ලභති, නො චෙ තථා නාසිතකොව භවිස්සති. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානත්ථමෙවාති.

තස්සපාපියසිකාවිනයකථා නිට්ඨිතා.

සමථක්ඛන්ධකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

5. ඛුද්දකවත්ථුක්ඛන්ධකං

ඛුද්දකවත්ථුකථා

243. ඛුද්දකවත්ථුක්ඛන්ධකෙ – **මල්ලමුට්ඨිකාති** මුට්ඨිකමල්ලා. **ගාමමුද්දවාති** ඡවිරාගමණ්ඩනානුයුත්තා නාගරිකමනුස්සා. ගාමමොද්දවාතිපි පාඨො; එසෙවත්ථො. **ථම්භෙති** න්හානතිත්ථෙ නිඛණිත්වා ඨපිතත්ථම්භෙ.

කුට්ටෙති ඉට්ඨකාසිලාදාරුකුට්ටානං අඤ්ඤතරස්මිං. **අට්ටානෙ න්හායන්තීති** එත්ථ අට්ටානං නාම රුක්ඛං ඵලකං විය තච්ඡෙත්වා අට්ඨපදාකාරෙන රාජියො ඡින්දිත්වා න්හානතිත්ථෙ නිඛණන්ති, තත්ථ චුණ්ණානි ආකිරිත්වා මනුස්සා කායං ඝංසන්ති. **ගන්ධබ්බහත්ථකෙනාති** න්හානතිත්ථෙ ඨපිතෙන දාරුමයහත්ථෙන, තෙන කිර චුණ්ණානි ගහෙත්වා මනුස්සා සරීරං ඝංසන්ති. **කුරුවින්දකසුත්තියාති** කුරුවින්දකපාසාණචුණ්ණානි ලාඛාය බන්ධිත්වා කතගුළිකකලාපකො වුච්චති, තං උභොසු අන්තෙසු ගහෙත්වා සරීරං ඝංසන්ති. **විග්ගය්හ පරිකම්මං කාරාපෙන්තීති** අඤ්ඤමඤ්ඤං සරීරෙන සරීරං ඝංසන්ති. **මල්ලකං** නාම මකරදන්තකෙ ඡින්දිත්වා මල්ලකමූලසණ්ඨානෙන කතං මල්ලකන්ති වුච්චති, ඉදං ගිලානස්සාපි න වට්ටති.

244. **අකතමල්ලකං** නාම දන්තෙ අච්ඡින්දිත්වා කතං, ඉදං අගිලානස්සෙව න වට්ටති; ඉට්ඨකාඛණ්ඩං පන කපාලඛණ්ඩං වා වට්ටති. **උක්කාසිකන්ති** වත්ථවට්ටිං; තස්මා න්හායන්තස්ස යස්ස කස්සචි න්හානසාටකවට්ටියා පිට්ඨිං ඝංසිතුං වට්ටති. **පුථුපාණිකන්ති** හත්ථපරිකම්මං වුච්චති, තස්මා සබ්බෙසං හත්ථෙන පිට්ඨිපරිකම්මං කාතුං වට්ටති.

245. **වල්ලිකාති** කණ්ණතො නික්ඛන්තමුත්තොලම්බකාදීනං එතං අධිවචනං; න කෙවලඤ්ච වල්ලිකා එව, යංකිඤ්චි කණ්ණපිළන්ධනං අන්තමසො තාලපණ්ණම්පි න වට්ටති. **පාමඞ්ගන්ති** යංකිඤ්චි පලම්බකසුත්තං. **කණ්ඨසුත්තකන්ති** යංකිඤ්චි ගීවූපගආභරණං. **කටිසුත්තකන්ති** යංකිඤ්චි කටිපිළන්ධනං අන්තමසො සුත්තතන්තුමත්තම්පි. **ඔවට්ටිකන්ති** වලයං. **කායූරාදීනි** පාකටානෙව, අක්ඛකානං හෙට්ඨා බාහාභරණං යංකිඤ්චි ආභරණං න වට්ටති.

246. **දුමාසිකං වා දුවඞ්ගුලං වාති** එත්ථ සචෙ කෙසා අන්තොද්වෙමාසෙ ද්වඞ්ගුලං පාපුණන්ති, අන්තොද්වෙමාසෙව ඡින්දිතබ්බා. ද්වඞ්ගුලෙහි අතික්කාමෙතුං න වට්ටති. සචෙපි න දීඝා, ද්වෙමාසතො එකදිවසම්පි

අතික්කාමෙතුං න වට්ටතියෙව; එවමයං උභයෙනපි උක්කට්ඨපරිච්ඡෙදොව වුත්තො, තතො ඕරං පන නවට්ටනභාවො නාම නත්ථි.

කොච්ඡෙන ඔසණ්ඨෙන්තීති කොච්ඡෙන ඔලිඛිත්වා සන්නිසීදාපෙන්ති. **ඵණකෙනාති** දන්තමයාදීසු යෙන කෙනචි. **හත්ථඵණකෙනාති** හත්ථෙනෙව ඵණකිච්චං කරොන්තා අඞ්ගුලීහි ඔසණ්ඨෙන්ති. **සිත්ථතෙලකෙනාති** මධුසිත්ථකනියාසාදීසු යෙන කෙනචි චික්කලෙන. **උදකතෙලකෙනාති** උදකමිස්සකෙන තෙලෙන. මණ්ඩනත්ථාය සබ්බත්ථ දුක්කටං, උද්ධලොමෙන පන අනුලොමනිපාතනත්ථං හත්ථං තෙමෙත්වා සීසං පුඤ්ඡිතබ්බං. උණ්හාභිතත්තරජසිරානම්පි අල්ලහත්ථෙන පුඤ්ඡිතුං වට්ටති.

247. **න භික්ඛවෙ ආදාසෙ වා උදකපත්තෙ වාති** එත්ථ කංසපත්තාදීනිපි යෙසු මුඛනිමිත්තං පඤ්ඤායති, සබ්බානි ආදාසසඞ්ඛමෙව ගච්ඡන්ති. කඤ්ජියාදීනිපි ච උදකපත්තසඞ්ඛමෙව. තස්මා යත්ථ කත්ථචි ඔලොකෙන්තස්ස දුක්කටං. **ආබාධපච්චයාති** ‘‘සඤ්ඡවි නු ඛො මෙ වණො, උදාහු න තාවා’’ති ජානනත්ථං; ‘‘ජිණ්ණො නු ඛොම්හි නො’’ති එවං ආයුසඞ්ඛාරං ඔලොකනත්ථම්පි වට්ටතීති වුත්තං.

මුඛං ආලිම්පන්තීති විප්පසන්නඡවිරාගකරෙහි මුඛාලෙපනෙහි ආලිම්පන්ති. **උම්මද්දෙන්තීති** නානාඋම්මද්දනෙහි උම්මද්දෙන්ති. **චුණ්ණෙන්තීති** මුඛචුණ්ණකෙන මක්ඛෙන්ති. **මනොසිලිකාය මුඛං ලඤ්ඡෙන්තීති** මනොසිලාය තිලකාදීනි ලඤ්ඡනානි කරොන්ති, තානි හරිතාලාදීහිපි න වට්ටන්තියෙව. **අඞ්ගරාගාදයො** පාකටායෙව. සබ්බත්ථ දුක්කටං.

248. **න භික්ඛවෙ නච්චං වාති**ආදීසු යංකිඤ්චි නච්චං අන්තමසො මොරනච්චම්පි දස්සනාය ගච්ඡන්තස්ස දුක්කටං. සයම්පි නච්චන්තස්ස වා නච්චාපෙන්තස්ස වා දුක්කටමෙව. **ගීතම්පි** යංකිඤ්චි නටගීතං වා සාධුගීතං වා අන්තමසො දන්තගීතම්පි ‘‘යං ගායිස්සාමා’’ති පුබ්බභාගෙ ඔකූජන්තා කරොන්ති, එතම්පි න වට්ටති. සයං ගායන්තස්සාපි ගායාපෙන්තස්සාපි දුක්කටමෙව. **වාදිතම්පි** යංකිඤ්චි න වට්ටති. යං පන නිට්ඨුභන්තො වා සාසඞ්කෙ වා ඨිතො අච්ඡරිකං වා ඵොටෙති, පාණිං වා පහරති, තත්ථ අනාපත්ති. සබ්බං අන්තරාරාමෙ ඨිතස්ස පස්සතො අනාපත්ති. ‘‘පස්සිස්සාමී’’ති විහාරතො විහාරං ගච්ඡන්තස්ස ආපත්තියෙව. ආසනසාලාය නිසින්නො පස්සති, අනාපත්ති. ‘‘පස්සිස්සාමී’’ති උට්ඨහිත්වා ගච්ඡතො ආපත්ති. වීථියං ඨත්වා ගීවං පරිවත්තෙත්වා පස්සතොපි ආපත්තියෙව.

249. **සරකුත්තින්ති** සරකිරියං. **භඞ්ගො හොතීති** අලද්ධං උප්පාදෙතුං න සක්කොති; ලද්ධං සමාපජ්ජිතුං. **පච්ඡිමා ජනතාති** අම්හාකං ආචරියාපි

උපජ්ඣායාපි එවං ගායිංසූති පච්ඡිමො ජනො දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජති; තථෙව ගායති. **න භික්ඛවෙ ආයතකෙනාති** එත්ථ ආයතකො නාම තං තං වත්තං භින්දිත්වා අක්ඛරානි විනාසෙත්වා පවත්තො. ධම්මෙ පන සුත්තන්තවත්තං නාම අත්ථි, ජාතකවත්තං නාම අත්ථි, ගාථාවත්තං නාම අත්ථි, තං විනාසෙත්වා අතිදීඝං කාතුං න වට්ටති. චතුරස්සෙන වත්තෙන පරිමණ්ඩලානි පදබ්‍යඤ්ජනානි දස්සෙතබ්බානි. **සරභඤ්ඤ**න්ති සරෙන භණනං. සරභඤ්ඤෙ කිර තරඞ්ගවත්තධොතකවත්තගලිතවත්තාදීනි ද්වත්තිංස වත්තානි අත්ථි. තෙසු යං ඉච්ඡති, තං කාතුං ලභති. සබ්බෙසං පදබ්‍යඤ්ජනං අවිනාසෙත්වා විකාරං අකත්වා සමණසාරුප්පෙන චතුරස්සෙන නයෙන පවත්තනංයෙව ලක්ඛණං.

බාහිරලොමිං උණ්ණින්ති උණ්ණලොමානි බහි කත්වා උණ්ණපාවාරං පාරුපන්ති; තථා ධාරෙන්තස්ස දුක්කටං. ලොමානි අන්තො කත්වා පාරුපිතුං වට්ටති. **සමණකප්පකථා** භූතගාමසික්ඛාපදවණ්ණනායං වුත්තා.

251. **න භික්ඛවෙ අත්තනො අඞ්ගජාත**න්ති අඞ්ගජාතං ඡින්දන්තස්සෙව ථුල්ලච්චයං. අඤ්ඤං පන කණ්ණනාසාඅඞ්ගුලිආදිං යංකිඤ්චි ඡින්දන්තස්ස තාදිසං වා දුක්ඛං උප්පාදෙන්තස්ස දුක්කටං. අහිකීටදට්ඨාදීසු පන අඤ්ඤආබාධපච්චයා වා ලොහිතං වා මොචෙන්තස්ස ඡින්දන්තස්ස වා අනාපත්ති.

252. **චන්දනගණ්ඨි උප්පන්නා හොතී**ති චන්දනඝටිකා උප්පන්නා හොති. සො කිර උද්ධඤ්ච අධො ච ජාලානි පරික්ඛිපාපෙත්වා ගඞ්ගාය නදියා කීළති, තස්ස නදීසොතෙන වුය්හමානා චන්දනගණ්ඨි ආගන්ත්වා ජාලෙ ලග්ගා, තමස්ස පුරිසා ආහරිත්වා අදංසු; එවං සා උප්පන්නා හොති. **ඉද්ධිපාටිහාරිය**න්ති එත්ථ විකුබ්බනිද්ධිපාටිහාරියං පටික්ඛිත්තං, අධිට්ඨානිද්ධි පන අප්පටික්ඛිත්තාති වෙදිතබ්බා.

න භික්ඛවෙ සොවණ්ණමයො පත්තොතිආදීසු සචෙපි ගිහී භත්තග්ගෙ සුවණ්ණතට්ටිකාදීසු බ්‍යඤ්ජනං කත්වා උපනාමෙන්ති, ආමසිතුම්පි න වට්ටති. ඵලිකමයකාචමයකංසමයානි පන තට්ටිකාදීනි භාජනානි පුග්ගලිකපරිභොගෙනෙව න වට්ටන්ති, සඞ්ඝිකපරිභොගෙන වා ගිහිවිකටානි වා වට්ටන්ති. ''තම්බලොහමයොපි පත්තොව න වට්ටති, ථාලකං පන වට්ටතී''ති ඉදං සබ්බං කුරුන්දියං වුත්තං. **මණිමයොති** එත්ථ පන ඉන්දනීලාදිමණිමයො වුත්තො. **කංසමයොති** එත්ථ වට්ටලොහමයොපි සඞ්ගහිතො.

253. **ලිඛිතු**න්ති තනුකරණත්ථායෙතං වුත්තං. **පකතිමණ්ඩල**න්ති මකරදන්තච්ඡින්නකමණ්ඩලමෙව.

254. **ආවට්ටිත්වාති** අඤ්ඤමඤ්ඤං පහරිත්වා. **පත්තාධාරකන්ති** එත්ථ ‘‘දන්තවල්ලිවෙත්තාදීහි කතෙ භූමිආධාරකෙ තයො, දාරුආධාරකෙ ද්වෙ පත්තෙ උපරූපරි ඨපෙතුං වට්ටතී’’ති කුරුන්දියං වුත්තං. මහාඅට්ඨකථායං පන වුත්තං – ‘‘භූමිආධාරකෙ තිණ්ණං පත්තානං අනොකාසො, ද්වෙ ඨපෙතුං වට්ටති. දාරුආධාරකදණ්ඩාධාරකෙසුපි සුසජ්ජිතෙසු එසෙව නයො. හමකොටිසදිසො පන දාරුආධාරකො තීහි දණ්ඩකෙහි බද්ධො දණ්ඩකාධාරො ච එකස්සපි පත්තස්ස අනොකාසො, තත්ථ ඨපෙත්වාපි හත්ථෙන ගහෙත්වා එව නිසීදිතබ්බං. භූමියං පන නික්කුජ්ජිත්වා එකමෙව ඨපෙතබ්බ’’න්ති.

මිඪන්තෙති ආලින්දකමිඪිකාදීනං අන්තෙ. සචෙ පන පරිවත්තෙත්වා තත්ථෙව පතිට්ඨාති, එවරූපාය විත්ථිණ්ණාය මිඪියා ඨපෙතුං වට්ටති. **පරිභණ්ඩන්තෙති** බාහිරපස්සෙ කතාය තනුකමිඪිකාය අන්තෙ. මිඪියං වුත්තනයෙනෙවෙත්ථාපි විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො.

චොළකන්ති යං පත්ථරිත්වා පත්තො ඨපීයති; තස්මිං පන අසති කටසාරකෙ වා තට්ටිකාය වා මත්තිකාපරිභණ්ඩකතාය භූමියා වා යත්ථ න දුස්සති, තථාරූපාය වාලිකාය වා ඨපෙතුං වට්ටති. පංසුරජාදීසු පන ඛරභූමියං වා ඨපෙන්තස්ස දුක්කටං. **පත්තමාළකං** ඉට්ඨකාහි වා දාරූහි වා කාතුං වට්ටති. **පත්තකුණ්ඩොලිකාති** මහාමුඛකුණ්ඩසණ්ඨානා භණ්ඩකුක්ඛලිකා වුච්චති. **යො ලග්ගෙය්‍යාති** යත්ථ කත්ථචි ලග්ගෙන්තස්ස දුක්කටමෙව. චීවරවංසෙපි ඛන්ධිත්වා ඨපෙතුං න වට්ටති. භණ්ඩකට්ඨපනත්ථමෙව වා කතං හොතු නිසීදනසයනත්ථං වා යත්ථ කත්ථචි මඤ්චෙ වා පීඨෙ වා ඨපෙන්තස්ස දුක්කටං, අඤ්ඤෙන පන භණ්ඩකෙන සද්ධිං බන්ධිත්වා ඨපෙතුං වට්ටති. අටනියං බන්ධිත්වා ඔලම්බෙතුං වා වට්ටති, බන්ධිත්වාපි උපරි ඨපෙතුං න වට්ටතියෙව. සචෙ පන මඤ්චො වා පීඨං වා උක්ඛිපිත්වා චීවරවංසාදීසු අට්ටකඡන්නෙන ඨපිතං හොති, තත්ථ ඨපෙතුං වට්ටති. අංසවද්ධනකෙන අංසකූටෙ ලග්ගෙත්වා අඞ්කෙ ඨපෙතුං වට්ටති. ඡත්තෙ හත්ථපූරොපි අංසකූටෙ ලග්ගිතපත්තොපි ඨපෙතුං න වට්ටති, භණ්ඩකෙන පන සද්ධිං බන්ධිත්වා වා අට්ටකං කත්වා වා ඨපිතෙ යො කොචි ඨපෙතුං වට්ටති.

255. **පත්තහත්ථෙනාති** එත්ථ න කෙවලං යස්ස පත්තො හත්ථෙ, සො එව පත්තහත්ථො, න කෙවලඤ්ච කවාටමෙව පණාමෙතුං න ලභති; අපිච ඛො පන හත්ථෙ වා පිට්ඨිපාදෙ වා යත්ථ කත්ථචි සරීරාවයවෙ පත්තස්මිං සති හත්ථෙන වා පාදෙන වා සීසෙන වා යෙන කෙනචි සරීරාවයවෙන කවාටං වා පණාමෙතුං ඝටිකං වා උක්ඛිපිතුං සූචිං වා කුඤ්චිකාය අපාපුරිතුං න ලභති. අංසකූටෙ පන පත්තං ලග්ගෙත්වා යථාසුඛං අවාපුරිතුං ලභති.

තුම්බකටාහන්ති ලාබුකටාහං වුච්චති, තං පරිහරිතුං න වට්ටති. ලභිත්වා පන තාවකාලිකං පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති. ඝටිකටාහෙපි එසෙව නයො. **ඝටිකටාහන්ති** ඝටිකපාලං. **අභුං මෙති** උත්‍රාසවචනමෙතං. **සබ්බපංසුකූලිකෙනාති** එත්ථ චීවරඤ්ච මඤ්චපීඨඤ්ච පංසුකූලං වට්ටති, අජ්ඣොහරණීයං පන දින්නකමෙව ගහෙතබ්බං.

චලකානීති චබ්බෙත්වා අපවිද්ධාමිසානි. **අට්ඨිකානීති** මච්ඡමංසඅට්ඨිකානි. **උච්ඡිට්ඨොදකන්ති** මුඛවික්ඛාලනොදකං. එතෙසු යංකිඤ්චි පත්තෙන නීහරන්තස්ස දුක්කටං. පත්තං පටිග්ගහං කත්වා හත්ථං ධොවිතුම්පි න ලභති. හත්ථධොතපාදධොතඋදකම්පි පත්තෙ ආකිරිත්වා නීහරිතුං න වට්ටති. අනුච්ඡිට්ඨං සුද්ධපත්තං උච්ඡිට්ඨහත්ථෙන ගණ්හිතුං න වට්ටති, වාමහත්ථෙන පනෙත්ථ උදකං ආසිඤ්චිත්වා එකං උදකගණ්ඩුසං ගහෙත්වා උච්ඡිට්ඨහත්ථෙන ගණ්හිතුං වට්ටති. එත්තාවතාපි හි සො උච්ඡිට්ඨපත්තො හොති, හත්ථං පන බහි උදකෙන වික්ඛාලෙත්වා ගහෙතුං වට්ටති. මච්ඡමංසඵලාඵලාදීනි ඛාදන්තො යං තත්ථ අට්ඨිං වා චලකං වා ඡඩ්ඩෙතුකාමො හොති, තං පත්තෙ ඨපෙතුං න ලභති. යං පන පටිඛාදිතුකාමො හොති, තං පත්තෙ ඨපෙතුං ලභති. අට්ඨිකකණ්ටකාදීනි තත්ථෙව කත්වා හත්ථෙන ලුඤ්චිත්වා ඛාදිතුං වට්ටති. මුඛතො නීහටං පන යංකිඤ්චි පුන ඛාදිතුකාමො හොති, තං පත්තෙ ඨපෙතුං න ලභති. සිඞ්ගිවෙරනාළිකෙරඛණ්ඩානි ඩංසිත්වා පුන ඨපෙතුං ලභති.

256. **නමතකන්ති** සත්ථකවෙඨනකං පිලොතිකඛණ්ඩං. **දණ්ඩසත්ථකන්ති** පිප්ඵලකං වා අඤ්ඤම්පි වා යංකිඤ්චි දණ්ඩං යොජෙත්වා කතසත්ථකං.

කණ්ණකිතා හොන්තීති මලග්ගහිතා හොන්ති. **කිණ්ණෙන පූරෙතුන්ති** කිණ්ණචුණ්ණෙන පූරෙතුං. **සත්තුයාති** හලිද්දිමිස්සකෙන පිට්ඨචුණ්ණෙන. **සරිතකන්ති** පාසාණචුණ්ණං වුච්චති; තෙන පූරෙතුං අනුජානාමීති අත්ථො. **මධුසිත්ථකෙන සාරෙතුන්ති** මධුසිත්ථකෙන මක්ඛෙතුං. **සරිතකං පරිභිජ්ජතීති** තං මක්ඛිතමධුසිත්ථකං භිජ්ජති. **සරිතසිපාටිකන්ති** මධුසිත්ථකපිලොතිකං; සත්ථකොසකසිපාටියා පන සරිතසිපාටිකාය අනුලොමාති කුරුන්දියං වුත්තං. **කථිනන්ති** නිස්සෙණිම්පි තත්ථ අත්ථරිතබ්බකටසාරකකිලඤ්ජානං අඤ්ඤතරම්පි. **කථිනරජ්ජුන්ති** යාය දුපට්ටචීවරං සිබ්බන්තා කථිනෙ චීවරම්පි බන්ධන්ති. **කථිනං නප්පහොතීති** දීඝස්ස භික්ඛුනො පමාණෙන කතං කථිනං; තත්ථ රස්සස්ස භික්ඛුනො චීවරං පත්ථරියමානං නප්පහොති, අන්තොයෙව හොති; දණ්ඩකෙ න පාපුණාතීති අත්ථො. **දණ්ඩකථිනන්ති** තස්ස මජ්ඣෙ ඉතරස්ස භික්ඛුනො පමාණෙන අඤ්ඤං නිස්සෙණිං බන්ධිතුං අනුජානාමීති අත්ථො.

බිදලකන්ති දණ්ඩකථිනප්පමාණෙන කටසාරකස්ස පරියන්තෙ පටිසංහරිත්වා දුගුණකරණං. **සලාකන්ති** දුපට්ටචීවරස්ස අන්තරෙ පවෙසනසලාකං. **විනන්ධනරජ්ජුන්ති** මහානිස්සෙණියා සද්ධිං ඛුද්දකං නිස්සෙණිං විනන්ධිතුං රජ්ජුං. **විනන්ධනසුත්තකන්ති** ඛුද්දකනිස්සෙණියා චීවරං විනන්ධිතුං සුත්තකං. **විනන්ධිත්වා චීවරං සිබ්බෙතුන්ති** තෙන සුත්තකෙන තත්ථ චීවරං විනන්ධිත්වා සිබ්බිතුං. **විසමා හොන්තීති** කාචි ඛුද්දකා හොන්ති, කාචි මහන්තා. **කළිම්භකන්ති** පමාණසඤ්ඤාකරණං යංකිඤ්චි තාලපණ්ණාදිං. **මොඝසුත්තකන්ති** වඩ්ඪකීනං දාරූසු කාළසුත්තෙන විය හලිද්දිසුත්තෙන සඤ්ඤාකරණං. **අඞ්ගුලියා පටිග්ගණ්හන්තීති** සූචිමුඛං අඞ්ගුලියා පටිච්ඡන්ති. **පටිග්ගහන්ති** අඞ්ගුලිකොසකං.

257. **ආවෙසනවිත්ථකං** නාම යංකිඤ්චි පාතිචඞ්කොටකාදි. **උච්චවත්ථුකන්ති** පංසුං ආකිරිත්වා උච්චවත්ථුකං කාතුං අනුජානාමීති අත්ථො. **ඔගුම්ඵෙත්වා උල්ලිත්තාවලිත්තං කාතුන්ති** ඡදනං ඔධුනිත්වා ඝනදණ්ඩකං කත්වා අන්තො චෙව බහි ච මත්තිකාය ලිම්පිතුන්ති අත්ථො. **ගොඝංසිකායාති** වෙළුං වා රුක්ඛදණ්ඩං වා අන්තොකත්වා තෙන සද්ධිං සඞ්ඝරිතුන්ති අත්ථො. **බන්ධනරජ්ජුන්ති** තථා සඞ්ඝරිතස්ස බන්ධනරජ්ජුං.

258. **කටච්ඡුපරිස්සාවනං** නාම තීසු දණ්ඩකෙසු විනන්ධිත්වා කතං.

259. **යො න දදෙය්‍යාති** අපරිස්සාවනකස්සෙව යො න දදාති, තස්ස ආපත්ති. යො පන අත්තනො හත්ථෙ පරිස්සාවනෙ විජ්ජමානෙපි යාචති, තස්ස න අකාමා දාතබ්බං. **දණ්ඩපරිස්සාවනන්ති** රජකානං ඛාරපරිස්සාවනං විය චතූසු පාදෙසු බද්ධනිස්සෙණිකාය සාටකං බන්ධිත්වා මජ්ඣෙදණ්ඩකෙ උදකං ආසිඤ්චිතබ්බං, තං උභොපි කොට්ඨාසෙ පූරෙත්වා පරිස්සවති. **ඔත්ථරකං** නාම යං උදකෙ ඔත්ථරිත්වා ඝටකෙන උදකං ගණ්හන්ති, තඤ්හි චතූසු දණ්ඩකෙසු වත්ථං බන්ධිත්වා උදකෙ චත්තාරො ඛාණුකෙ නිඛණිත්වා තෙසු බන්ධිත්වා සබ්බපරියන්තෙ උදකතො මොචෙත්වා මජ්ඣෙ ඔත්ථරිත්වා ඝටෙන උදකං ගණ්හන්ති. **මකසකුටිකාති** චීවරකුටිකා වුච්චති.

260. **අභිසන්නකායාති** සෙම්හාදිදොසුස්සන්නකායා. **අග්ගළවට්ටි** නාම ද්වාරබාහාය සමප්පමාණොයෙව අග්ගළත්ථම්භො වුච්චති, යත්ථ තීණි චත්තාරි ඡිද්දානි කත්වා සූචියො දෙන්ති. **කපිසීසකං** නාම ද්වාරබාහං විජ්ඣිත්වා තත්ථ පවෙසිතො අග්ගළපාසකො වුච්චති. **සූචිකාති** තත්ථ මජ්ඣෙ ඡිද්දං කත්වා පවෙසිතා. **ඝටිකාති** උපරි යොජිතා. **මණ්ඩලිකං කාතුන්ති** නීචවත්ථුකං චිනිතුං. **ධූමනෙත්තන්ති** ධූමනික්ඛමනඡිද්දං. **වාසෙතුන්ති** ගන්ධෙන වාසෙතුං.

උදකට්ඨානන්ති උදකත්ථපනට්ඨානං. තත්ථ සටෙන උදකං ඨපෙත්වා සරාවකෙන වළඤ්ජෙතබ්බං. **කොට්ඨකොති** ද්වාරකොට්ඨකො.

261. **තිස්සො පටිච්ඡාදියොති** එත්ථ ජන්තාඝරපටිච්ඡාදි ච උදකපටිච්ඡාදි ච පරිකම්මං කරොන්තස්සෙව වට්ටති, සෙසෙසු අභිවාදනාදීසු න වට්ටති. වත්ථපටිච්ඡාදි සබ්බකම්මෙසු වට්ටති. **උදකං න හොතීති** න්හානොදකං න හොති.

262. **තුලන්ති** පණ්ණිකානං විය උදකඋබ්බාහනකතුලං. **කරකටකො** වුච්චති ගොණෙ වා යොජෙත්වා හත්ථෙහි වා ගහෙත්වා දීඝවරත්තාදීහි ආකඩ්ඪනයන්තං. **චක්කවට්ටකන්ති** අරහටඝටියන්තං. **චම්මඛණ්ඩං** නාම තුලාය වා කරකටකෙ වා යොජෙතබ්බකං චම්මභාජනං. **පාකටා හොතීති** අපරික්ඛිත්තා හොති. **උදකපුඤ්ජනීති** දණ්ඩමයාපි විසාණමයාපි දාරුමයාපි වට්ටති, තස්සා අසති චොළකෙනාපි උදකං පච්චුද්ධරිතුං වට්ටති.

263. **උදකමාතිකන්ති** උදකස්ස ආගමනමාතිකං. **නිල්ලෙඛජන්තාඝරං** නාම ආවිද්ධපක්ඛපාසකං වුච්චති, ගොපානසීනං උපරි මණ්ඩලෙ පක්ඛපාසකෙ ඨපෙත්වා කතකූටච්ඡදනස්සෙතං නාමං. **චාතුමාසං නිසීදනෙනාති** නිසීදනෙන චත්තාරො මාසෙ න විප්පවසිතබ්බන්ති අත්ථො.

264. **පුප්ඵාභිකිණ්ණෙසූති** පුප්ඵෙහි සන්ථතෙසු. **නමතකං** නාම එළකලොමෙහි කතං අවායිමං චම්මඛණ්ඩපරිහාරෙන පරිභුඤ්ජිතබ්බං. **ආසිත්තකූපධානං** නාම තම්බලොහෙන වා රජතෙන වා කතාය පෙළාය එතං අධිවචනං, පටික්ඛිත්තත්තා පන දාරුමයාපි න වට්ටති. **මළොරිකාති** දණ්ඩාධාරකො වුච්චති. යට්ඨිආධාරකපණ්ණාධාරකපච්ඡිකපිට්ඨානිපි එත්ථෙව පවිට්ඨානි. ආධාරකසඞ්ඛෙපගමනතො හි පට්ඨාය ඡිද්දං විද්ධම්පි අවිද්ධම්පි වට්ටතියෙව. **එකභාජනෙති** එත්ථ සචෙ එකො භික්ඛු භාජනතො ඵලං වා පූවං වා ගහෙත්වා ගච්ඡති, තස්මිං අපගතෙ ඉතරස්ස සෙසකං භුඤ්ජිතුං වට්ටති. ඉතරස්සාපි තස්මිං ඛීණෙ පුන ගහෙතුං වට්ටති.

265. **අට්ඨහඞ්ගෙහීති** එත්ථ එකෙකෙනපි අඞ්ගෙන සමන්නාගතස්ස අන්තොසීමාය වා නිස්සීමං ගන්ත්වා නදීආදීසු වා නික්කුජ්ජිතුං වට්ටතියෙව. එවං නික්කුජ්ජිතෙ පන පත්තෙ තස්ස ගෙහෙ කොචි දෙය්‍යධම්මො න ගහෙතබ්බො – ‘‘අසුකස්ස ගෙහෙ භික්ඛං මා ගණ්හිත්ථා’’ති අඤ්ඤෙසු විහාරෙසුපි පෙසෙතබ්බං. උක්කුජ්ජනකාලෙ පන යාවතතියං යාචාපෙත්වා හත්ථපාසං විජහාපෙත්වා ඤත්තිදුතියකම්මෙන උක්කුජ්ජිතබ්බො.

268. **පුරක්ඛත්වාති** අග්ගතො කත්වා. **සංහරන්තූති** සංහරියන්තු. **චෙලපටිකන්ති** චෙලසන්ථරං. සො කිර ‘‘සචෙ අහං පුත්තං ලච්ඡාමි, අක්කමිස්සති මෙ භගවා චෙලපටික’’න්ති ඉමිනා අජ්ඣාසයෙන සන්ථරි, අභබ්බො චෙස පුත්තලාභාය; තස්මා භගවා න අක්කමි. යදි අක්කමෙය්‍ය, පච්ඡා පුත්තං අලභන්තො ‘‘නායං සබ්බඤ්ඤූ’’ති දිට්ඨිං ගණ්හෙය්‍ය. ඉදං තාව භගවතො අනක්කමනෙ කාරණං. යස්මා පන භික්ඛූපි යෙ අජානන්තා අක්කමෙය්‍යුං, තෙ ගිහීනං පරිභූතා භවෙය්‍යුං; තස්මා භික්ඛූ පරිභවතො මොචෙතුං සික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙසි. ඉදං සික්ඛාපදපඤ්ඤාපනෙ කාරණං.

මඞ්ගලත්ථාය යාචියමානෙනාති අපගතගබ්භා වා හොතු ගරුගබ්භා වා, එවරූපෙසු ඨානෙසු මඞ්ගලත්ථාය යාචියමානෙන අක්කමිතුං වට්ටති. **ධොතපාදකං** නාම පාදධොවනට්ඨානෙ ධොතෙහි පාදෙහි අක්කමනත්ථාය පච්චත්ථරණං අත්ථතං හොති, තං අක්කමිතුං වට්ටති.

269. **කතකං** නාම පදුමකණ්ණිකාකාරං පාදඝංසනත්ථං කණ්ටකෙ උට්ඨාපෙත්වා කතං. තං වට්ටං වා හොතු චතුරස්සාදිභෙදං වා, බාහුලිකානුයොගත්තා පටික්ඛිත්තමෙව, නෙව පටිග්ගහෙතුං න පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති. **සක්ඛරාති** පාසාණො වුච්චති; පාසාණඵෙණකොපි වට්ටති. **විධූපනන්ති** බීජනී වුච්චති. තාලවණ්ටං පන තාලපණ්ණෙහි වා කතං හොතු වෙළුදන්තවිලීවෙහි වා මොරපිඤ්ඡෙහි වා චම්මවිකතීහි වා සබ්බං වට්ටති. **මකසබීජනී** දන්තමයවිසාණමයදණ්ඩකාපි වට්ටති, වාකමයබීජනියා කෙතකපාරොහකුන්තාලපණ්ණාදිමයාපි සඞ්ගහිතා.

270. **ගිලානස්ස ඡත්තන්ති** එත්ථ යස්ස කායඩාහො වා පිත්තකොපො වා හොති, චක්ඛු වා දුබ්බලං, අඤ්ඤො වා කොචි ආබාධො විනා ඡත්තෙන උප්පජ්ජති, තස්ස ගාමෙ වා අරඤ්ඤෙ වා ඡත්තං වට්ටති. වස්සෙ පන චීවරගුත්තත්ථං වාළමිගචොරභයෙසු ච අත්තගුත්තත්ථම්පි වට්ටති. එකපණ්ණච්ඡත්තං පන සබ්බත්ථෙව වට්ටති.

අසිස්සාති අසි අස්ස. **විජ්ජොතලතීති** විජ්ජොතති. **දණ්ඩසම්මුතින්ති** එත්ථ පමාණයුත්තො චතුහත්ථොයෙව දණ්ඩො සම්මන්නිත්වා දාතබ්බො. තතො ඌනාතිරිත්තො විනාපි සම්මුතියා සබ්බෙසං වට්ටති. **සික්කා** පන අගිලානස්ස න වට්ටති, ගිලානස්සාපි සම්මන්නිත්වාව දාතබ්බා.

273. **රොමන්ථකස්සාති** එත්ථ ඨපෙත්වා රොමන්ථකං සෙසානං ආගතං උග්ගාරං මුඛෙ සන්ධාරෙත්වා ගිලන්තානං ආපත්ති. සචෙ පන අසන්ධාරිතමෙව පරගලං ගච්ඡති, වට්ටති.

යං දියයමානන්ති යං දායකෙහි දියයමානං පටිග්ගහිතභාජනතො බහි පතිතං, තං භික්ඛුනා සාමං ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජිතුං අනුජානාමීති අත්ථො. ඉදං භොජනවග්ගෙ වණ්ණිතමෙව.

274. **කුප්පං කරිස්සාමීති** සද්දං කරිස්සාමි. නඛාදීහි නඛච්ඡෙදනෙ ආපත්ති නත්ථි, අනුරක්ඛණත්ථං පන නඛච්ඡෙදනං අනුඤ්ඤාතං. **වීසතිමට්ඨන්ති** වීසතිපි නඛෙ ලිඛිතමට්ඨෙ කාරාපෙන්ති. **මලමත්තන්ති** නඛතො මලමත්තං අපකඩ්ඪිතුං අනුජානාමීති අත්ථො.

275. **ඛුරසිපාටිකන්ති** ඛුරකොසකං. **මස්සුං කප්පාපෙන්තීති** කත්තරියා මස්සුං ඡෙදාපෙන්ති. **මස්සුං වඩ්ඪාපෙන්තීති** මස්සුං දීඝං කාරෙන්ති. **ගොලොමිකන්ති** හනුකම්හි දීඝං කත්වා ඨපිතං එළකමස්සු වුච්චති. **චතුරස්සකන්ති** චතුකොණං. **පරිමුඛන්ති** උරෙ ලොමසංහරණං. **අඩ්ඪදුකන්ති** උදරෙ ලොමරාජිට්ඨපනං. **ආපත්ති දුක්කටස්සාති** මස්සුකප්පාපනාදීසු සබ්බත්ථ ආපත්ති දුක්කටස්ස. **ආබාධප්පච්චයා සම්බාධෙ ලොමන්ති** ගණ්ඩවණරුධිආදිආබාධප්පච්චයා. **කත්තරිකායාති** ගණ්ඩවණරුධිසීසරොගාබාධප්පච්චයා. සක්ඛරාදීහි නාසිකාලොමග්ගාහාපනෙ ආපත්ති නත්ථි. අනුරක්ඛණත්ථං පන සණ්ඩාසො අනුඤ්ඤාතො. **න භික්ඛවෙ පලිතං ගාහාපෙතබ්බන්ති** එත්ථ යං භමුකාය වා නලාටෙ වා දාඨිකාය වා උග්ගන්ත්වා බීභච්ඡං ඨිතං, තාදිසං ලොමං පලිතං වා අපලිතං වා ගාහාපෙතුං වට්ටති.

277. **කංසපත්ථරිකාති** කංසභණ්ඩවාණිජා. **ඛන්ධනමත්තන්ති** වාසිකත්තරයට්ඨිආදීනං ඛන්ධනමත්තං.

278. **න භික්ඛවෙ අකායබන්ධනෙනාති** එත්ථ අබන්ධිත්වා නික්ඛමන්තෙන යත්ථ සරති, තත්ථ බන්ධිතබ්බං. ආසනසාලාය බන්ධිස්සාමීති ගන්තුං වට්ටති. සරිත්වා යාව න බන්ධති, න තාව පිණ්ඩාය චරිතබ්බං. **කලාබුකං** නාම බහුරජ්ජුකං. **දෙඩ්ඩුභකං** නාම උදකසප්පසීසසදිසං. **මුරජං** නාම මුරජවට්ටිසණ්ඨානං වෙඨෙත්වා කතං. **මද්දවීණං** නාම පාමඞ්ගසණ්ඨානං. ඊදිසඤ්හි එකම්පි න වට්ටති, පගෙව බහූනි. **පට්ටිකං සූකරන්තකන්ති** එත්ථ පකතිවීතා වා මච්ඡකණ්ටකවායිමා වා පට්ටිකා වට්ටති, සෙසා කුඤ්ජරච්ඡිකාදිභෙදා න වට්ටන්ති. **සූකරන්තකං** නාම කුඤ්ජිකාකොසකසණ්ඨානං හොති. එකරජ්ජුකං පන මුද්දිකකායබන්ධනඤ්ච සූකරන්තකං අනුලොමෙති. **අනුජානාමි භික්ඛවෙ මුරජං මද්දවීණන්ති** ඉදං දසාසුයෙව අනුඤ්ඤාතං. පාමඞ්ගදසා චෙත්ථ චතුන්නං උපරි න වට්ටති. **සොභණං** නාම වෙඨෙත්වා මුඛවට්ටිසිබ්බනං. **ගුණකං** නාම

මුදිඞ්ගසණ්ඨානෙන සිබ්බනං; එවං සිබ්බිතා හි අන්තා පීරා හොන්ති. **පවනන්තොති** පාසන්තො වුච්චති.

280. **හත්ථිසොණ්ඩකං** නාම නාභිමූලතො හත්ථිසොණ්ඩසණ්ඨානං ඔලම්බකං කත්වා නිවත්ථං චොළිකඉත්ථීනං නිවාසනං විය. **මච්ඡවාළකං** නාම එකතො දසන්තං එකතො පාසන්තං ඔලම්බෙත්වා නිවත්ථං. **චතුකණ්ණකං** නාම උපරි ද්වෙ, හෙට්ඨතො ද්වෙති එවං චත්තාරො කණ්ණෙ දස්සෙත්වා නිවත්ථං. **තාලවණ්ටකං** නාම තාලවණ්ටාකාරෙන සාටකං ඔලම්බෙත්වා නිවාසනං. **සතවලිකං** නාම දීඝසාටකං අනෙකක්ඛත්තුං ඔභඤ්ජිත්වා ඔවට්ටිකං කරොන්තෙන නිවත්ථං, වාමදක්ඛිණපස්සෙසු වා නිරන්තරං වලියො දස්සෙත්වා නිවත්ථං. සචෙ පන ජාණුතො පට්ඨාය එකා වා ද්වෙ වා වලියො පඤ්ඤායන්ති, වට්ටති.

සංවෙල්ලියං නිවාසෙන්තීති මල්ලකම්මකාරාදයො විය කච්ඡං බන්ධිත්වා නිවාසෙන්ති; එවං නිවාසෙතුං ගිලානස්සපි මග්ගප්පටිපන්නස්සපි න වට්ටති. යම්පි මග්ගං ගච්ඡන්තා එකං වා ද්වෙ වා කොණෙ උක්ඛිපිත්වා අන්තරවාසකස්ස උපරි ලග්ගෙන්ති, අන්තො වා එකං කාසාවං තථා නිවාසෙත්වා බහි අපරං නිවාසෙන්ති, සබ්බං න වට්ටති. ගිලානො පන අන්තො කාසාවස්ස ඔවට්ටිකං දස්සෙත්වා අපරං උපරි නිවාසෙතුං ලභති. අගිලානෙන ද්වෙ නිවාසෙන්තෙන සගුණං කත්වා නිවාසෙතබ්බානි. ඉති යඤ්ච ඉධ පටික්ඛිත්තං, යඤ්ච සෙඛියවණ්ණනායං; තං සබ්බං වජ්ජෙත්වා නිබ්බිකාරං තිමණ්ඩලං පටිච්ඡාදෙන්තෙන පරිමණ්ඩලං නිවාසෙතබ්බං. යංකිඤ්චි විකාරං කරොන්තො දුක්කටා න මුච්චති. න භික්ඛවෙ ගිහිපාරුතං පාරුපිතබ්බන්ති එවං පටික්ඛිත්තං ගිහිපාරුතං අපාරුපිත්වා, උභො කණ්ණෙ සමං කත්වා පාරුපනං පරිමණ්ඩලපාරුපනං නාම, තං පාරුපිතබ්බං.

තත්ථ යංකිඤ්චි සෙතපටපාරුතං පරිබ්බාජකපාරුතං එකසාටකපාරුතං සොණ්ඩපාරුතං අන්තෙපුරිකපාරුතං මහාජෙට්ඨකපාරුතං කුටිපවෙසකපාරුතං බ්‍රාහ්මණපාරුතං පාළිකාරකපාරුතන්ති එවමාදි පරිමණ්ඩලලක්ඛණතො අඤ්ඤථා පාරුතං, සබ්බමෙතං ගිහිපාරුතං නාම. තස්මා යථා සෙතපටා අඩ්ඪපාලකනිගණ්ඨා පාරුපන්ති, යථා ච එකච්චෙ පරිබ්බාජකා උරං විවරිත්වා ද්වීසු අංසකූටෙසු පාවුරණං ඨපෙන්ති, යථා ච එකසාටකා මනුස්සා නිවත්ථසාටකස්ස එකෙනන්තෙන පිට්ඨිං පාරුපිත්වා උභො කණ්ණෙ උභොසු අංසකූටෙසු ඨපෙන්ති, යථා ච සුරාසොණ්ඩාදයො සාටකෙන ගීවං පරික්ඛිපන්තා උභො අන්තෙ උදරෙ වා ඔලම්බෙන්ති; පිට්ඨියං වා ඛිපන්ති, යථා ච අන්තෙපුරිකායො අක්ඛිතාරකමත්තං දස්සෙත්වා ඔගුණ්ඨිකං පාරුපන්ති, යථා ච මහාජෙට්ඨා දීඝසාටකං නිවාසෙත්වා තස්සෙව

එකෙනන්තෙන සකලසරීරං පාරුපන්ති, යථා ච කස්සකා ඛෙත්තකුටිං පවිසන්තා සාටකං පලිවෙඨෙත්වා උපකච්ඡකෙ පක්ඛිපිත්වා තස්සෙව එකෙනන්තෙන සරීරං පාරුපන්ති, යථා ච බ්‍රාහ්මණා උභින්නං උපකච්ඡකානං අන්තරෙන සාටකං පවෙසෙත්වා අංසකූටෙසු පක්ඛිපන්ති, යථා ච පාළිකාරකො භික්ඛු එකංසපාරුපනෙන පාරුතං වාමබාහුං විවරිත්වා චීවරං අංසකූටං ආරොපෙති; එවං අපාරුපිත්වා සබ්බෙපි එතෙ අඤ්ඤෙ ච එවරූපෙ පාරුපනදොසෙ වජ්ජෙත්වා නිබ්බිකාරං පරිමණ්ඩලං පාරුපිතබ්බං. තථා අපාරුපිත්වා ආරාමෙ වා අන්තරඝරෙ වා අනාදරෙන යංකිඤ්චි විකාරං කරොන්තස්ස දුක්කටං.

281. **මුණ්ඩවට්ටීති** යථා රඤ්ඤො කුහිඤ්චි ගච්ඡතො පරික්ඛාරභණ්ඩවහනමනුස්සාති අධිප්පායො. **අන්තරාකාජන්ති** මජ්ඣෙ ලග්ගෙත්වා ද්වීහි වහිතබ්බභාරං.

282. **අවක්ඛුස්සන්ති** චක්ඛූනං හිතං න හොති; පරිහානිං ජනෙති. **නච්ඡාදෙතීති** න රුච්චති. **අට්ඨඞ්ගුලපරමන්ති** මනුස්සානං පමාණඞ්ගුලෙන අට්ඨඞ්ගුලපරමං. **අතිමටාහකන්ති** අතිඛුද්දකං.

283. **දායං ආලිම්පෙන්තීති** තිණවනාදීසු අග්ගිං දෙන්ති. **පටග්ගින්ති** පටිඅග්ගිං. **පරිත්තන්ති** අප්පහරිතකරණෙන වා පරිඛාඛණනෙන වා පරිත්තාණං. එත්ථ පන අනුපසම්පන්නෙ සති සයං අග්ගිං දාතුං න ලභති, අසති අග්ගිම්පි දාතුං ලභති, භූමිං තච්ඡෙත්වා තිණානිපි හරිතුං, පරිඛම්පි ඛණිතුං, අල්ලසාඛං භඤ්ජිත්වාපි අග්ගිං නිබ්බාපෙතුං ලභති, සෙනාසනං පත්තං වා අප්පත්තං වා තථා නිබ්බාපෙතුං ලභතියෙව. උදකෙන පන කප්පියෙනෙව ලභති, න ඉතරෙන.

284. **සති කරණීයෙති** සුක්ඛකට්ඨාදිග්ගහණකිච්චෙ සති. **පොරිසියන්ති** පුරිසප්පමාණං. **ආපදාසූති** වාළමිගාදයො වා දිස්වා මග්ගමූළ්හො වා දිසා ඔලොකෙතුකාමො හුත්වා දවඩාහං වා උදකොඝං වා ආගච්ඡන්තං දිස්වා එවරූපාසු ආපදාසු අතිඋච්චම්පි රුක්ඛං ආරොහිතුං වට්ටති.

285. **කල්‍යාණවාක්කරණාති** මධුරසද්දා. **ඡන්දසො ආරොපෙමාති** වෙදං විය සක්කතභාසාය වාචනාමග්ගං ආරොපෙම. **සකාය නිරුත්තියාති** එත්ථ සකා නිරුත්ති නාම සම්මාසම්බුද්ධෙන වුත්තප්පකාරො මාගධිකො වොහාරො.

286. **ලොකායතං** නාම සබ්බං උච්ඡිට්ඨං, සබ්බං අනුච්ඡිට්ඨං, සෙතො කාකො, කාළො බකො; ඉමිනා ච ඉමිනා ච කාරණෙනාති එවමාදිනිරත්ථකකාරණපටිසංයුත්තං තිත්ථියසත්ථං.

288. **අන්තරා අහොසීති** අන්තරිතා අහොසි පටිච්ඡන්නා.

289. **ආබාධප්පච්චයාති** යස්ස ආබාධස්ස ලසුණං භෙසජ්ජං; තප්පච්චයාති අත්ථො.

290. **පස්සාවපාදුකන්ති** එත්ථ පාදුකා ඉට්ඨකාහිපි සිලාහිපි දාරූහිපි කාතුං වට්ටති. **වච්චපාදුකායපි** එසෙව නයො. **පරිවෙණන්ති** වච්චකුටිපරික්ඛෙපබ්භන්තරං.

293. **යථාධම්මො කාරෙතබ්බොති** දුක්කටවත්ථුම්හි දුක්කටෙන පාචිත්තියවත්ථුම්හි පාචිත්තියෙන කාරෙතබ්බො. පහරණත්ථං කතං **පහරණීති** වුච්චති, යස්ස කස්සචි ආවුධසඞ්ඛාතස්සෙතං අධිවචනං, තං ඨපෙත්වා අඤ්ඤං සබ්බං ලොහභණ්ඩං අනුජානාමීති අත්ථො. **කතකඤ්ච කුම්භකාරිකඤ්චාති** එත්ථ කතකං වුත්තමෙව. **කුම්භකාරිකඤ්චාති** ධනියස්සෙව සබ්බමත්තිකාමයකුටි වුච්චති. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

ඛුද්දකවත්ථුකථා නිට්ඨිතා.

ඛුද්දකවත්ථුක්ඛන්ධකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

6. සෙනාසනක්ඛන්ධකං

විහාරානුජානනකථා

294. සෙනාසනක්ඛන්ධකෙ – **අපඤ්ඤත්තං හොතීති** අනනුඤ්ඤාතං හොති. **විහාරො** නාම අඩ්ඪයොගාදිමුත්තකො අවසෙසාවාසො. **අඩ්ඪයොගොති** සුපණ්ණවඞ්කගෙහං. **පාසාදොති** දීඝපාසාදො. **හම්මියන්ති** උපරිආකාසතලෙ පතිට්ඨිතකූටාගාරො පාසාදොයෙව. **ගුහාති** ඉට්ඨකාගුහා සිලාගුහා දාරුගුහා පංසුගුහා. **ආගතානාගතස්ස චාතුද්දිසස්ස සඞ්ඝස්සාති** ආගතස්ස ච අනාගතස්ස ච චතූසු දිසාසු අප්පටිහතචාරස්ස චාතුද්දිසස්ස සඞ්ඝස්ස.

295. අනුමොදනගාථාසු – **සීතං උණ්හන්ති** උතුවිසභාගවසෙන වුත්තං. **සිසිරෙ චාපි වුට්ඨියොති** එත්ථ **සිසිරොති** සම්ඵුසිතකවාතො වුච්චති. **වුට්ඨියොති** උජුකමෙඝවුට්ඨියො එව. එතානි සබ්බානි **පටිහන්තීති** ඉමිනාව පදෙන යොජෙතබ්බානි.

පටිහඤ්ඤතීති විහාරෙන පටිහඤ්ඤති. **ලෙණත්ථන්ති** නිලීයනත්ථං. **සුඛත්ථන්ති** සීතාදිපරිස්සයාභාවෙන සුඛවිහාරත්ථං. **ඣායිතුඤ්ච විපස්සිතුන්ති** ඉදම්පි පදද්වයං ''සුඛත්ථඤ්චා''ති ඉමිනාව පදෙන යොජෙතබ්බං. ඉදඤ්හි වුත්තං හොති – සුඛත්ථඤ්ච විහාරදානං, කතමං සුඛත්ථං? ඣායිතුං විපස්සිතුඤ්ච යං සුඛං, තදත්ථං. අථ වා පරපදෙනපි යොජෙතබ්බං – ඣායිතුඤ්ච විපස්සිතුඤ්ච විහාරදානං; ඉධ ඣායිස්සන්ති විපස්සිස්සන්තීති දදතො **විහාරදානං සඞ්ඝස්ස අග්ගං බුද්ධෙන වණ්ණිතං**. වුත්තඤ්හෙතං – ''සො ච සබ්බදදො හොති, යො දදාති උපස්සය''න්ති (සං. නි. 1.42).

යස්මා ච අග්ගං වණ්ණිතං, **''තස්මා හි පණ්ඩිතො පොසො''**ති ගාථා. **වාසයෙත්ථ බහුස්සුතෙති** එත්ථ විහාරෙ පරියත්තිබහුස්සුතෙ ච පටිවෙධබහුස්සුතෙ ච වාසෙය්‍ය. **තෙසං අන්නඤ්චාති** යං තෙසං අනුච්ඡවිකං අන්නඤ්ච පානඤ්ච වත්ථානි ච මඤ්චපීඨාදිසෙනාසනානි ච, තං සබ්බං තෙසු උජුභූතෙසු අකුටිලචිත්තෙසු. **දදෙය්‍යාති** නිදහෙය්‍ය. තඤ්ච ඛො විප්පසන්නෙන චෙතසා න චිත්තප්පසාදං විරාධෙත්වා, එවං විප්පසන්නචිත්තස්ස හි **තෙ තස්ස ධම්මං දෙසෙන්ති...පෙ.... පරිනිබ්බාති** අනාසවොති.

296. **ආවිඤ්ඡනච්ඡිද්දං ආවිඤ්ඡනරජ්ජුන්ති** එත්ථ රජ්ජු නාම සචෙපි දීපිනඞ්ගුට්ඨෙන කතා හොති, වට්ටතියෙව; න කාචි න වට්ටති. **තීණි තාළානීති** තිස්සො කුඤ්චිකායො. **යන්තකං සූචිකන්ති** එත්ථ යං යං ජානාති තං තං යන්තකං, තස්ස විවරණසූචිකඤ්ච කාතුං වට්ටති. **වෙදිකාවාතපානං** නාම චෙතියෙ වෙදිකාසදිසං. **ජාලවාතපානං** නාම ජාලකබද්ධං. **සලාකවාතපානං** නාම ථම්භකවාතපානං. **චක්කලිකන්ති** එත්ථ චොළකපාදපුඤ්ඡනං බන්ධිතුං

අනුජානාමීති අත්ථො. **වාතපානභිසීති** වාතපානප්පමාණෙන භිසිං කත්වා බන්ධිතුං අනුජානාමීති අත්ථො. **මිඩ්ඪින්ති** මිඩ්ඪකං. **බිදලමඤ්චකන්ති** වෙත්තමඤ්චං; වෙළුවිලීවෙහි වා වීතං.

297. **ආසන්දිකොති** චතුරස්සපීඨං වුච්චති. උච්චකම්පි ආසන්දිකන්ති වචනතො එකතොභාගෙන දීඝපීඨමෙව හි අට්ඨඞ්ගුලපාදකං වට්ටති, චතුරස්සආසන්දිකො පන පමාණාතික්කන්තොපි වට්ටතීති වෙදිතබ්බො. **සත්තඞ්ගො** නාම තීසු දිසාසු අපස්සයං කත්වා කතමඤ්චො, අයම්පි පමාණාතික්කන්තො වට්ටති. **භද්දපීඨන්ති** වෙත්තමයං පීඨං වුච්චති. **පීඨිකාති** පිලොතිකාබද්ධපීඨමෙව. **එළකපාදපීඨං** නාම දාරුපට්ටිකාය උපරි පාදෙ ඨපෙත්වා භොජනඵලකං විය කතපීඨං වුච්චති. **ආමලකවට්ටිකපීඨං** නාම ආමලකාකාරෙන යොජිතං බහුපාදකපීඨං. ඉමානි තාව පාළියං ආගතපීඨානි. දාරුමයං පන සබ්බං පීඨං වට්ටතීති අයමෙත්ථ විනිච්ඡයො. **කොච්ඡන්ති** උසිරමයං වා මුඤ්ජපබ්බජමයං වා.

අට්ඨඞ්ගුලපරමං මඤ්චපටිපාදකන්ති එත්ථ මනුස්සානං පමාණඞ්ගුලමෙව අට්ඨඞ්ගුලං. **චිමිලිකා** නාම පරිකම්මකතාය භූමියා ඡවිසංරක්ඛණත්ථාය අත්ථරණං වුච්චති. **රුක්ඛතූලන්ති** සිම්බලිරුක්ඛාදීනං යෙසං කෙසඤ්චි රුක්ඛානං තූලං. **ලතාතූලන්ති** ඛීරවල්ලිආදීනං යාසං කාසඤ්චි වල්ලීනං තූලං. **පොටකිතූලන්ති** පොටකිතිණාදීනං යෙසං කෙසඤ්චි තිණජාතිකානං අන්තමසො උච්ඡුනළාදීනම්පි තූලං. එතෙහි තීහි සබ්බභූතගාමා සඞ්ගහිතා හොන්ති. රුක්ඛවල්ලිතිණජාතියො හි මුඤ්චිත්වා අඤ්ඤො භූතගාමො නාම නත්ථි, තස්මා යස්ස කස්සචි භූතගාමස්ස තූලං බිම්බොහනෙ වට්ටති, භිසිං පන පාපුණිත්වා සබ්බම්පෙතං අකප්පියතූලන්ති වුච්චති. න කෙවලඤ්ච බිම්බොහනෙ එතං තූලමෙව, හංසමොරාදීනං සබ්බසකුණානං සීහාදීනං සබ්බචතුප්පදානඤ්ච ලොමම්පි වට්ටති. පියඞ්ගුපුප්ඵබකුළපුප්ඵාදි පන යංකිඤ්චි පුප්ඵං න වට්ටති. තමාලපත්තං සුද්ධමෙව න වට්ටති, මිස්සකං පන වට්ටති. භිසීනං අනුඤ්ඤාතං පඤ්චවිධං උණ්ණාදිතූලම්පි වට්ටති.

අද්ධකායිකානීති උපඩ්ඪකායප්පමාණානි, යෙසු කටිතො පට්ඨාය යාව සීසං උපදහන්ති. **සීසප්පමාණං** නාම යස්ස විත්ථාරතො තීසු කණ්ණෙසු ද්වින්නං කණ්ණානං අන්තරං මිනීයමානං විදත්ථි චෙව චතුරඞ්ගුලඤ්ච හොති, මජ්ඣට්ඨානං මුට්ඨිරතනං හොති. දීඝතො පන දියඩ්ඪරතනං වා ද්විරතනං වාති කුරුන්දියං වුත්තං. අයං සීසප්පමාණස්ස උක්කට්ඨපරිච්ඡෙදො. ඉතො උද්ධං න වට්ටති, හෙට්ඨා පන වට්ටති. අගිලානස්ස සීසූපධානඤ්ච පාදූපධානඤ්චාති ද්වයමෙව වට්ටති. ගිලානස්ස බිම්බොහනානි සන්ථරිත්වා උපරි පච්චත්ථරණං කත්වා නිපජ්ජිතුම්පි වට්ටති. ''යානි පන භිසීනං අනුඤ්ඤාතානි පඤ්ච

කප්පියතූලානි, තෙහි බිම්බොහනං මහන්තම්පි වට්ටතී''ති ඵුස්සදෙවත්ථෙරො ආහ. විනයධරඋපතිස්සත්ථෙරො පන ''බිම්බොහනං කරිස්සාමී'ති කප්පියතූලං වා අකප්පියතූලං වා පක්ඛිපිත්වා කරොන්තස්ස පමාණමෙව වට්ටතී''ති ආහ.

පඤ්ච භිසියොති පඤ්චහි උණ්ණාදීහි පූරිතභිසියො. තූලගණනාය හි එතාසං ගණනා වුත්තා. තත්ථ උණ්ණග්ගහණෙන න කෙවලං එළකලොමමෙව ගහිතං, ඨපෙත්වා මනුස්සලොමං යංකිඤ්චි කප්පියාකප්පියමංසජාතීනං පක්ඛිචතුප්පදානං ලොමං, සබ්බං ඉධ උණ්ණග්ගහණෙනෙව ගහිතං. තස්මා ඡන්නං චීවරානං ඡන්නං අනුලොමචීවරානඤ්ච අඤ්ඤතරෙන භිසිච්ඡවිං කත්වා තං සබ්බං පක්ඛිපිත්වා භිසිං කාතුං වට්ටති. එළකලොමානි පන අපක්ඛිපිත්වා කම්බලමෙව චතුග්ගුණං වා පඤ්චගුණං වා පක්ඛිපිත්වා කතාපි උණ්ණභිසිසඞ්ඛ්‍යමෙව ගච්ඡති.

චොළභිසිආදීසු යංකිඤ්චි නවචොළං වා පුරාණචොළං වා සංහරිත්වා වා අන්තො පක්ඛිපිත්වා වා කතා **චොළභිසි,** යංකිඤ්චි වාකං පක්ඛිපිත්වා කතා **වාකභිසි,** යංකිඤ්චි තිණං පක්ඛිපිත්වා කතා **තිණභිසි,** අඤ්ඤත්‍ර සුද්ධතමාලපත්තං යංකිඤ්චි පණ්ණං පක්ඛිපිත්වා කතා **පණ්ණභිසීති** වෙදිතබ්බා. තමාලපත්තං පන අඤ්ඤෙන මිස්සමෙව වට්ටති, සුද්ධං න වට්ටති. භිසියා පමාණනියමො නත්ථි, මඤ්චභිසි පීඨභිසි භූමත්ථරණභිසි චඞ්කමනභිසි පාදපුඤ්ඡනභිසීති එතාසං අනුරූපතො සල්ලක්ඛෙත්වා අත්තනො රුචිවසෙන පමාණං කාතබ්බං. යං පනෙතං උණ්ණාදිපඤ්චවිධතූලම්පි භිසියං වට්ටති, තං ''මසූරකෙපි වට්ටතී''ති කුරුන්දියං වුත්තං. එතෙන මසූරකං පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටතීති සිද්ධං හොති.

මඤ්චභිසිං පීඨෙ සන්ථරන්තීති මඤ්චභිසිං පීඨෙ අත්ථරන්ති; අත්ථරණත්ථාය හරන්තීති යුජ්ජති. **උල්ලොකං අකරිත්වාති** හෙට්ඨා චිමිලිකං අදත්වා. **චොසිතුන්ති** රජනෙන වා හලිද්දියා වා උපරි ඵුසිතානි දාතුං. **භත්තිකම්මන්ති** භිසිච්ඡවියා උපරි භත්තිකම්මං. **හත්ථභත්තින්ති** පඤ්චඞ්ගුලිභත්තිං.

298. **ඉක්කාසන්ති** රුක්ඛනියාසං වා සිලෙසං වා. **පිට්ඨමද්දන්ති** පිට්ඨඛලිං. **කුණ්ඩකමත්තිකන්ති** කුණ්ඩකමිස්සකමත්තිකං. **සාසපකුට්ටන්ති** සාසපපිට්ඨං. **සිත්ථතෙලකන්ති** විලීනමධුසිත්ථකං. **අච්චුස්සන්නං හොතීති** බින්දු බින්දු හුත්වා තිට්ඨති. **පච්චුද්ධරිතුන්ති** පුඤ්ඡිතුං. **ගණ්ඩුමත්තිකන්ති** ගණ්ඩුප්පාදගූථමත්තිකං. **කසාවන්ති** ආමලකහරීතකානං කසාවං.

299. **න භික්ඛවෙ පටිභානචිත්තන්ති** එත්ථ න කෙවලං ඉත්ථිපුරිසරූපමෙව, තිරච්ඡානරූපම්පි අන්තමසො ගණ්ඩුප්පාදරූපම්පි භික්ඛුනො සයං කාතුං වා

‘‘කරොහී’’ති වත්තුං වා න වට්ටති, ‘‘උපාසක ද්වාරපාලං කරොහී’’ති වත්තුම්පි න ලබ්භති. ජාතකපකරණඅසදිසදානාදීනි පන පසාදනීයානි නිබ්බිදාපටිසංයුත්තානි වා වත්ථූනි පරෙහි කාරාපෙතුං ලබ්භති. මාලාකම්මාදීනි සයම්පි කාතුං ලබ්භති.

300. **අළකමන්දා**ති එකඞ්ගණා මනුස්සාභිකිණ්ණා. **තයො ගබ්භෙ**ති එත්ථ **සිවිකාගබ්භො**ති චතුරස්සගබ්භො. **නාළිකාගබ්භො**ති විත්ථාරතො දිගුණතිගුණායාමො දීඝගබ්භො. **හම්මියගබ්භො**ති ආකාසතලෙ කූටාගාරගබ්භො වා මුණ්ඩච්ඡදනගබ්භො වා.

කලඞ්කපාදකන්ති රුක්ඛං විජ්ඣිත්වා තත්ථ ඛාණුකෙ ආකොටෙත්වා කතං, තං ආහරිමං භිත්තිපාදං ජිණ්ණකුට්ටපාදස්ස උපත්ථම්භනත්ථං භූමියං පතිට්ඨාපෙතුං අනුජානාමීති අත්ථො. **පරිත්තාණකිටික**න්ති වස්සපරිත්තාණත්ථං කිටිකං. **උද්දසුධ**න්ති වච්ඡකගොමයෙන චෙව ඡාරිකාය ච සද්ධිං මද්දිතමත්තිකං.

ආළින්දො නාම පමුඛං වුච්චති. **පඝනං** නාම යං නික්ඛමන්තා ච පවිසන්තා ච පාදෙහි හනන්ති, තස්ස විහාරද්වාරෙ උභතො කුට්ටං නීහරිත්වා කතපදෙසස්සෙතං අධිවචනං, ‘‘පඝාන’’න්තිපි වුච්චති. **පකුට්ට**න්ති මජ්ඣෙ ගබ්භස්ස සමන්තා පරියාගාරො වුච්චති. ‘‘පකුට’’න්තිපි පාඨො. **ඔසාරක**න්ති අනාළින්දකෙ විහාරෙ වංසං දත්වා තතො දණ්ඩකෙ ඔසාරෙත්වා කතඡදනපමුඛං. **සංසාරණකිටිකො** නාම චක්කලයුත්තො කිටිකො.

301. **පානීයභාජන**න්ති පිවන්තානං පානීයදානභාජනං. උළුඞ්කො ච ථාලකඤ්ච පානීයසඞ්ඛස්ස අනුලොමානි.

303. **අපෙසී**ති දීඝදාරුම්හි ඛාණුකෙ පවෙසෙත්වා කණ්ටකසාඛාහි විනන්ධිත්වා කතං ද්වාරථකනකං. **පලිඝො**ති ගාමද්වාරෙසු විය චක්කයුත්තං ද්වාරථකනකං.

305. අස්සතරීහි යුත්තා රථා **අස්සතරීරථා**. **ආමුත්තමණිකුණ්ඩලා**ති ආමුත්තමණිකුණ්ඩලානි.

පරිනිබ්බුතොති කිලෙසපරිනිබ්බානෙන පරිනිබ්බුතො. **සීතිභූතො**ති කිලෙසාතපාභාවෙන සීතිභූතො. **නිරූපධී**ති කිලෙසූපධිඅභාවෙන නිරූපධීති වුච්චති.

සබ්බා ආසත්තියො ඡෙත්වාති රූපාදීසු වා විසයෙසු සබ්බභවෙසු වා පත්ථනායො ඡින්දිත්වා. **හදයෙ දරන්**ති චිත්තෙ කිලෙසදරථං විනෙත්වා. **වෙයාායිකන්**ති වයකරණං වුච්චති.

307. **ආදෙය්‍යවාචො**ති තස්ස වචනං බහූ ජනා ආදියිතබ්බං සොතබ්බං මඤ්ඤන්තීති අත්ථො. **ආරාමෙ අකංසූ**ති යෙ සධනා, තෙ අත්තනො ධනෙන අකංසු. යෙ මන්දධනා චෙව අධනා ච, තෙසං ධනං අදාසි. ඉති සො සතසහස්සකහාපණෙ සතසහස්සග්ඝනකඤ්ච භණ්ඩං දත්වා පඤ්චචත්තාලීසයොජනිකෙ අද්ධානෙ යොජනෙ යොජනෙ විහාරපතිට්ඨානං කත්වා සාවත්ථිං අගමාසි.

කොටිසන්ථරං සන්ථරාපෙසීති කහාපණකොටියා කහාපණකොටිං පටිපාදෙත්වා සන්ථරි. යෙ තත්ථ රුක්ඛා වා පොක්ඛරණියො වා තෙසං පරික්ඛෙපප්පමාණං ගහෙත්වා අඤ්ඤස්මිං ඨානෙ සන්ථරිත්වා අදාසි. එවමස්ස අට්ඨාරසකොටිකං නිධානං පරික්ඛයං අගමාසි.

කුමාරස්ස එතදහොසීති ගහපතිනො එවං බහුධනං චජන්තස්සාපි මුඛස්ස විප්පසන්නාකාරං දිස්වා එතං අහොසි. **කොට්ඨකං මාපෙසී**ති සත්තභූමිකං ද්වාරකොට්ඨකපාසාදං මාපෙසි.

අථ ඛො අනාථපිණ්ඩිකො ගහපති ජෙතවනෙ විහාරෙ කාරාපෙසි...පෙ.... මණ්ඩපෙ කාරාපෙසීති අපරාහිපි අට්ඨාරසහි කොටීහි එතෙ විහාරාදයො කාරාපෙසි අට්ඨකරීසප්පමාණාය භූමියා. විපස්සිස්ස හි භගවතො පුනබ්බසුමිත්තො ගහපති යොජනප්පමාණං භූමිං සුවණ්ණිට්ඨකාසන්ථරෙන කිණිත්වා විහාරං කාරාපෙසි. සිඛිස්ස පන සිරිවඩ්ඪො ගහපති තිගාවුතප්පමාණං සුවණ්ණයට්ඨිසන්ථරෙන, වෙස්සභුස්ස සොත්ථිජො ගහපති අඩ්ඪයොජනප්පමාණං සුවණ්ණඵාලසන්ථරෙන, කකුසන්ධස්ස පන අච්චුතො ගහපති ගාවුතප්පමාණං සුවණ්ණහත්ථිපදසන්ථරෙන, කොණාගමනස්ස උග්ගො ගහපති අඩ්ඪගාවුතප්පමාණං සුවණ්ණිට්ඨකාසන්ථරෙන, කස්සපස්ස සුමඞ්ගලො ගහපති වීසතිඋසභප්පමාණං සුවණ්ණකච්ඡපසන්ථරෙන, අම්හාකං භගවතො සුදත්තො ගහපති අට්ඨකරීසප්පමාණං භූමිං කහාපණසන්ථරෙන කිණිත්වා විහාරං කාරාපෙසීති; එවං අනුපුබ්බෙන පරිහායන්ති සම්පත්තියොති අලමෙව සබ්බසම්පත්තීසු විරජ්ජිතුං අලං විමුච්චිතුන්ති.

308. **ඛණ්ඩන්**ති භින්නොකාසො. **ඵුල්ලන්**ති ඵලිතොකාසො. **පටිසඞ්ඛරිස්සතී**ති පාකතිකං කරිස්සති. ලද්ධනවකම්මෙන පන භික්ඛුනා වාසිඵරසුනිඛාදනාදීනි ගහෙත්වා සයං න කාතබ්බං, කතාකතං ජානිතබ්බං.

310. **පිට්ඨිතො පිට්ඨිතො ගන්ත්වාති** ථෙරො කිර ගිලානෙ පටිජග්ගන්තො ජිණ්ණෙ වුඩ්ඪෙ සඞ්ගණ්හන්තො සබ්බපච්ඡතො ආගච්ඡති. ඉදමස්ස චාරිත්තං. තෙන වුත්තං – ''පිට්ඨිතො පිට්ඨිතො ගන්ත්වා''ති. **අග්ගාසනන්ති** ථෙරාසනං. **අග්ගොදකන්ති** දක්ඛිණොදකං. **අග්ගපිණ්ඩන්ති** සඞ්ඝත්ථෙරපිණ්ඩං. **අන්තරා සත්ථීනං කරිත්වාති** චතුන්නං පාදානං අන්තරෙ කරිත්වා.

315. **පතිට්ඨාපෙසීති** අට්ඨාරසකොටිපරිච්චාගං කත්වා පතිට්ඨාපෙසි. එවං සබ්බාපි චතුපණ්ණාසකොටියො පරිච්චජි.

විහාරානුජානනකථා නිට්ඨිතා.

ආසනප්පටිබාහනාදිකථා

316. **විප්පකතභොජනොති** අන්තරඝරෙ වා විහාරෙ වා අරඤ්ඤෙ වා යත්ථ කත්ථචි භුඤ්ජමානො භික්ඛු අනිට්ඨිතෙ භොජනෙ න වුට්ඨාපෙතබ්බො. අන්තරඝරෙ පච්ඡා ආගතෙන භික්ඛං ගහෙත්වා ගන්තබ්බං. සචෙ මනුස්සා වා භික්ඛූ වා ''පවිසථා''ති වදන්ති, ''මයි පවිසන්තෙ භික්ඛූ උට්ඨහිස්සන්තී''ති වත්තබ්බං. ''එථ, භන්තෙ, ආසනං අත්ථී''ති වුත්තෙන පන පවිසිතබ්බං. සචෙ කොචි කිඤ්චි න වදති, ආසනසාලං ගන්ත්වා අතිසමීපං අගන්ත්වා සභාගට්ඨානෙ ඨාතබ්බං. ඔකාසෙ කතෙ ''පවිසථා''ති වුත්තෙන පන පවිසිතබ්බං. සචෙ පන යං ආසනං තස්ස පාපුණාති, තත්ථ අභුඤ්ජන්තො භික්ඛු නිසින්නො හොති, තං උට්ඨාපෙතුං වට්ටති. යාගුඛජ්ජකාදීසු පන යංකිඤ්චි පිවිත්වා වා ඛාදිත්වා වා යාව අඤ්ඤො ආගච්ඡති, තාව නිසින්නං රිත්තහත්ථම්පි වුට්ඨාපෙතුං න වට්ටති. විප්පකතභොජනොයෙව හි සො හොති.

සචෙ වුට්ඨාපෙතීති සචෙ ආපත්තිං අතික්කමිත්වාපි වුට්ඨාපෙතියෙව. **පවාරිතො ච හොතීති** යං සො වුට්ඨාපෙති, අයඤ්ච භික්ඛු පවාරිතො ච හොති, තෙන වත්තබ්බො – ''ගච්ඡ උදකං ආහරාහී''ති. වුඩ්ඪතරඤ්හි භික්ඛුං ආණාපෙතුං ඉදමෙව එකං ඨානන්ති. සචෙ සො උදකම්පි න ආහරති, තතො යඤ්ච නවකතරෙන කත්තබ්බං, තං දස්සෙන්තො **''සාධුකං සිත්ථානී''**තිආදිමාහ.

ගිලානස්ස පතිරූපං සෙය්‍යන්ති එත්ථ යො කාසභගන්දරාතිසාරාදීහි ගිලානො හොති, ඛෙළමල්ලකවච්චකපාලාදීනි ඨපෙතබ්බානි හොන්ති. කුට්ඨී වා හොති, සෙනාසනං දූසෙති; එවරූපස්ස හෙට්ඨාපාසාදපණ්ණසාලාදීසු අඤ්ඤතරං එකමන්තං සෙනාසනං දාතබ්බං. යස්මිං වසන්තෙ සෙනාසනං න දුස්සති, තස්ස වරසෙය්‍යාපි දාතබ්බාව. යොපි සිනෙහපානවිරෙචනනත්ථුකම්මාදීසු යංකිඤ්චි භෙසජ්ජං කරොති, සබ්බො සො ගිලානොයෙව, තස්සාපි සල්ලක්ඛෙත්වා පතිරූපං සෙනාසනං දාතබ්බං.

ලෙසකප්පෙනාති අප්පකෙන සීසාබාධාදිමත්තෙන. **භික්ඛූ ගණෙත්වාති** ''එත්තකා නාම භික්ඛූ''ති විහාරෙ භික්ඛූනං පරිච්ඡෙදං ඤත්වා.

ආසනප්පටිබාහනාදිකථා නිට්ඨිතා.

සෙනාසනග්ගාහකථා

318. **සෙය්‍යාති** මඤ්චට්ඨානානි වුච්චන්ති. **සෙය්‍යග්ගෙනාති** සෙය්‍යාපරිච්ඡෙදෙන, වස්සූපනායිකදිවසෙ කාලං ඝොසෙත්වා එකමඤ්චට්ඨානං එකස්ස භික්ඛුනො ගාහෙතුං අනුජානාමීති අත්ථො. **සෙය්‍යග්ගෙන ගාහෙන්තාති** සෙය්‍යාපරිච්ඡෙදෙන ගාහියමානා. **සෙය්‍යා උස්සාරයිංසූති** මඤ්චට්ඨානානි අතිරෙකානි අහෙසුං. විහාරග්ගාදීසුපි එසෙව නයො. **අනුභාගන්ති** පුන අපරම්පි භාගං දාතුං. අතිමන්දෙසු හි භික්ඛූසු එකෙකස්ස භික්ඛුනො ද්වෙ තීණි පරිවෙණානි දාතබ්බානි. **න අකාමා දාතබ්බොති** අනිච්ඡාය න දාතබ්බො. තත්ථ වස්සූපනායිකදිවසෙ ගහිතෙ අනුභාගෙ පච්ඡා ආගතානං න අත්තනො අරුචියා සො අනුභාගො දාතබ්බො. සචෙ පන යෙන ගහිතො, සො ච අත්තනො රුචියා තං අනුභාගං වා පඨමභාගං වා දෙති, වට්ටති.

නිස්සීමෙ ඨිතස්සාති උපචාරසීමතො බහි ඨිතස්ස. අන්තො උපචාරසීමාය පන දූරෙ ඨිතස්සාපි ලබ්භතියෙව. **සෙනාසනං ගහෙත්වාති** වස්සූපනායිකදිවසෙ ගහෙත්වා. **සබ්බකාලං පටිබාහන්තීති** චතුමාසච්චයෙන උතුකාලෙපි පටිබාහන්ති. තීසු සෙනාසනග්ගාහෙසු පුරිමකො ච පච්ඡිමකො චාති ඉමෙ ද්වෙ ගාහා ථාවරා.

අන්තරාමුත්තකෙ අයං විනිච්ඡයො – එකස්මිං විහාරෙ මහාලාභසෙනාසනං හොති. සෙනාසනසාමිකා වස්සූපගතං භික්ඛුං සබ්බපච්චයෙහි සක්කච්චං උපට්ඨහිත්වා පවාරෙත්වා ගමනකාලෙ බහුං සමණපරික්ඛාරං දෙන්ති. මහාථෙරා දූරතොපි ආගන්ත්වා වස්සූපනායිකදිවසෙ තං ගහෙත්වා ඵාසුං වසිත්වා වුත්ථවස්සා ලාභං ගණ්හිත්වා පක්කමන්ති. ආවාසිකා ''මයං එත්ථුප්පන්නං ලාභං න ලභාම, නිච්චං ආගන්තුකමහාථෙරාව ලභන්ති, තෙයෙව නං ආගන්ත්වා පටිජග්ගිස්සන්ති''ති පලුජ්ජන්තම්පි න ඔලොකෙන්ති. භගවා තස්ස පටිජග්ගනත්ථං ''අපරජ්ජුගතාය පවාරණාය ආයතිං වස්සාවාසත්ථාය අන්තරාමුත්තකො ගාහෙතබ්බො''ති ආහ.

තං ගාහෙන්තෙන සඞ්ඝත්ථෙරො වත්තබ්බො – ''භන්තෙ අන්තරාමුත්තකසෙනාසනං ගණ්හථා''ති. සචෙ ගණ්හාති, දාතබ්බං; නො චෙ එතෙනෙව උපායෙන අනුථෙරං ආදිං කත්වා යො ගණ්හාති, තස්ස අන්තමසො සාමණෙරස්සාපි දාතබ්බං. තෙන තං සෙනාසනං අට්ඨමාසෙ පටිජග්ගිතබ්බං.

ඡදනභිත්තිභූමීසු යං කිඤ්චි ඛණ්ඩං වා ඵුල්ලං වා හොති, තං සබ්බං පටිසඞ්ඛරිතබ්බං. උද්දෙසපරිපුච්ඡාදීහි දිවසං ඛෙපෙත්වා රත්තිං තත්ථ වසිතුම්පි වට්ටති. රත්තිං පරිවෙණෙ වසිත්වා තත්ථ දිවසං ඛෙපෙතුම්පි වට්ටති. රත්තින්දිවං තත්ථෙව වසිතුම්පි වට්ටති. උතුකාලෙ ආගතානං වුඩ්ඪානං න පටිබාහිතබ්බං. වස්සූපනායිකදිවසෙ පන සම්පත්තෙ සචෙ සඞ්ඝත්ථෙරො ''මය්හං ඉදං සෙනාසනං දෙථා''ති වදති, න ලභති. ''භන්තෙ, ඉදං අන්තරාමුත්තකං ගහෙත්වා අට්ඨමාසෙ එකෙන භික්ඛුනා පටිජග්ගිත''න්ති වත්වා න දාතබ්බං. අට්ඨමාසෙ පටිජග්ගකභික්ඛුස්සෙව ගහිතං හොති.

යස්මිං පන සෙනාසනෙ එකසංවච්ඡරෙ ද්වික්ඛත්තුං පච්චයෙ දෙන්ති ඡමාසච්චයෙන ඡමාසච්චයෙන, තං අන්තරාමුත්තකං න ගාහෙතබ්බං. යස්මිං වා තික්ඛත්තුං දෙන්ති චතුමාසච්චයෙන චතුමාසච්චයෙන, යස්මිං වා චතුක්ඛත්තුං දෙන්ති තෙමාසච්චයෙන තෙමාසච්චයෙන, තං අන්තරාමුත්තකං න ගාහෙතබ්බං. පච්චයෙනෙව හි තං පටිජග්ගනං ලභිස්සති. යස්මිං පන එකසංවච්ඡරෙ සකිදෙව බහුපච්චයෙ දෙන්ති, එතං අන්තරාමුත්තකං ගාහෙතබ්බන්ති. අයං තාව අන්තොවස්සෙ වස්සූපනායිකදිවසෙන පාළියං ආගතසෙනාසනග්ගාහකථා.

අයං පන සෙනාසනග්ගාහො නාම දුවිධො හොති – උතුකාලෙ ච වස්සාවාසෙ ච. තත්ථ උතුකාලෙ තාව කෙචි ආගන්තුකා භික්ඛූ පුරෙභත්තං ආගච්ඡන්ති, කෙචි පච්ඡාභත්තං පඨමයාමං වා මජ්ඣිමයාමං වා පච්ඡිමයාමං වා යෙ යදා ආගච්ඡන්ති, තෙසං තදාව භික්ඛූ උට්ඨාපෙත්වා සෙනාසනං දාතබ්බං. අකාලො නාම නත්ථි. සෙනාසනපඤ්ඤාපකෙන පන පණ්ඩිතෙන භවිතබ්බං, එකං වා ද්වෙ වා මඤ්චට්ඨානානි ඨපෙතබ්බානි. සචෙ විකාලෙ එකො වා ද්වෙ වා ථෙරා ආගච්ඡන්ති, තෙ වත්තබ්බා – ''භන්තෙ, ආදිතො පට්ඨාය වුට්ඨාපියමානෙ සබ්බෙපි භික්ඛූ උබ්භණ්ඩිකා භවිස්සන්ති, තුම්හෙ අම්හාකං වසනට්ඨානෙයෙව වසථා''ති.

බහූසු පන ආගතෙසු වුට්ඨාපෙත්වා පටිපාටියා දාතබ්බං. සචෙ එකෙකං පරිවෙණං පහොති, එකෙකං පරිවෙණං දාතබ්බං. තත්ථ අග්ගිසාලදීඝසාලමණ්ඩලමාලාදයො සබ්බෙපි තස්සෙව පාපුණන්ති. එවං අප්පහොන්තෙ පාසාදග්ගෙන දාතබ්බං. පාසාදෙසු අප්පහොන්තෙසු ඔවරකග්ගෙන දාතබ්බං. ඔවරකෙසු අප්පහොන්තෙසු සෙය්‍යග්ගෙන දාතබ්බං. සෙය්‍යග්ගෙසු අප්පහොන්තෙසු මඤ්චට්ඨානෙන දාතබ්බං. මඤ්චට්ඨානෙ අප්පහොන්තෙ එකපීඨකට්ඨානවසෙන දාතබ්බං. භික්ඛුනො පන ඨිතොකාසමත්තං න ගාහෙතබ්බං. එතඤ්හි සෙනාසනං නාම න හොති. පීඨකට්ඨානෙ පන අප්පහොන්තෙ එකං මඤ්චට්ඨානං වා පීඨකට්ඨානං වා වාරෙන වාරෙන ගහෙත්වා ''භන්තෙ, විස්සමථා''ති තිණ්ණං ජනානං දාතබ්බං,

න හි සක්කා සීතසමයෙ සබ්බරත්තිං අජ්ඣොකාසෙ වසිතුං. මහාථෙරෙන පඨමයාමං විස්සමිත්වා නික්ඛමිත්වා දුතියත්ථෙරස්ස වත්තබ්බං – ''ආවුසො, ඉධ පවිසාහී''ති. සචෙ මහාථෙරො නිද්දාගරුකො හොති, කාලං න ජානාති, උක්කාසිත්වා ද්වාරං ආකොටෙත්වා ''භන්තෙ, කාලො ජාතො, සීතං අනුදහතී''ති වත්තබ්බං. තෙන නික්ඛමිත්වා ඔකාසො දාතබ්බො, අදාතුං න ලභති. දුතියත්ථෙරෙනපි මජ්ඣිමයාමං විස්සමිත්වා පුරිමනයෙනෙව ඉතරස්ස දාතබ්බං. නිද්දාගරුකො වුත්තනයෙනෙව වුට්ඨාපෙතබ්බො. එවං එකරත්තිං එකමඤ්චට්ඨානං තිණ්ණං දාතබ්බං. ජම්බුදීපෙ පන එකච්චෙ භික්ඛූ ''සෙනාසනං නාම මඤ්චට්ඨානං වා පීඨට්ඨානං වා කිඤ්චිදෙව කස්සචි සප්පායං හොති, කස්සචි අසප්පාය''න්ති ආගන්තුකා හොන්තු වා මා වා, දෙවසිකං සෙනාසනං ගාහෙන්ති. අයං උතුකාලෙ සෙනාසනග්ගාහො නාම.

වස්සාවාසෙ පන අත්ථි ආගන්තුකවත්තං, අත්ථි ආවාසිකවත්තං, ආගන්තුකෙන තාව සකට්ඨානං මුඤ්චිත්වා අඤ්ඤත්ථ ගන්ත්වා වසිතුකාමෙන වස්සූපනායිකදිවසමෙව තත්ථ න ගන්තබ්බං. වසනට්ඨානං වා හි තත්‍ර සම්බාධං භවෙය්‍ය, භික්ඛාචාරො වා න සම්පජ්ජෙය්‍ය, තෙන න ඵාසුං විහරෙය්‍ය. තස්මා ''ඉදානි මාසමත්තෙන වස්සූපනායිකා භවිස්සතී''ති තං විහාරං පවිසිතබ්බං. තත්ථ මාසමත්තං වසන්තො සචෙ උද්දෙසත්ථිකො උද්දෙසසම්පත්තිං සල්ලක්ඛෙත්වා, සචෙ කම්මට්ඨානිකො කම්මට්ඨානසප්පායතං සල්ලක්ඛෙත්වා, සචෙ පච්චයත්ථිකො පච්චයලාභං සල්ලක්ඛෙත්වා අන්තොවස්සෙ සුඛං වසිස්සති.

සකට්ඨානතො ච තත්ථ ගච්ඡන්තෙන න ගොචරගාමො ඝට්ටෙතබ්බො, න තත්ථ මනුස්සා වත්තබ්බා – ''තුම්හෙ නිස්සාය සලාකභත්තාදීනි වා යාගුඛජ්ජකාදීනි වා වස්සාවාසිකං වා නත්ථි, අයං චෙතියස්ස පරික්ඛාරො, අයං උපොසථාගාරස්ස, ඉදං තාළඤ්චෙව සූචි ච සම්පටිච්ඡථ තුම්හාකං විහාර''න්ති. සෙනාසනං පන ජග්ගිත්වා දාරුභණ්ඩමත්තිකාභණ්ඩානි පටිසාමෙත්වා ගමියවත්තං පූරෙත්වා ගන්තබ්බං. එවං ගච්ඡන්තෙනාපි දහරෙහි පත්තචීවරභණ්ඩිකායො උක්ඛිපාපෙත්වා තෙලනාළිකත්තරදණ්ඩාදීනි ගාහාපෙත්වා ඡත්තං පග්ගය්හ අත්තානං දස්සෙන්තෙන ගාමද්වාරෙනෙව න ගන්තබ්බං, පටිච්ඡන්නෙන අටවිමග්ගෙන ගන්තබ්බං. අටවිමග්ගෙ අසති ගුම්බාදීනි මද්දන්තෙන න ගන්තබ්බං, ගමියවත්තං පන පූරෙත්වා විතක්කං ඡින්දිත්වා සුද්ධචිත්තෙන ගමනවත්තෙනෙව ගන්තබ්බං. සචෙ පන ගාමද්වාරෙන මග්ගො හොති, ගච්ඡන්තඤ්ච නං සපරිවාරං දිස්වා මනුස්සා ''අම්හාකං ථෙරො විය''ති උපධාවිත්වා ''කුහිං, භන්තෙ, සබ්බපරික්ඛාරෙ ගහෙත්වා ගච්ඡථා''ති වදන්ති, තෙසු චෙ එකො එවං වදති – ''වස්සූපනායිකකාලො නාමායං, යත්ථ අන්තොවස්සෙ නිබද්ධභික්ඛාචාරො

භණ්ඩපටිච්ඡාදනඤ්ච ලබ්භති, තත්ථ භික්ඛූ ගච්ඡන්තී''ති. තස්ස චෙ සුත්වා තෙ මනුස්සා ''භන්තෙ, ඉමස්මිම්පි ගාමෙ ජනො භුඤ්ජති චෙව නිවාසෙති ච, මා අඤ්ඤත්ථ ගච්ඡථා''ති වත්වා මිත්තාමච්චෙ පක්කොසාපෙත්වා සබ්බෙ සම්මන්තයිත්වා විහාරෙ නිබද්ධවත්තඤ්ච සලාකභත්තාදීනි ච වස්සාවාසිකඤ්ච පට්ඨපෙත්වා ''ඉධෙව භන්තෙ වසථා''ති යාචන්ති, සබ්බං සාදිතුං වට්ටති. සබ්බඤ්හෙතං කප්පියඤ්චෙව අනවජ්ජඤ්ච. කුරුන්දියං පන '''කුහිං ගච්ඡථා'ති වුත්තෙ 'අසුකට්ඨාන'න්ති වත්වා, 'කස්මා තත්ථ ගච්ඡථා'ති වුත්තෙ 'කාරණං ආචික්ඛිතබ්බ'''න්ති වුත්තං. උභයම්පි පනෙත්ථ සුද්ධචිත්තත්තාව අනවජ්ජං. ඉදං ආගන්තුකවත්තං නාම.

ඉදං පන ආවාසිකවත්තං – පටිකච්චෙව හි ආවාසිකෙහි විහාරො ජග්ගිතබ්බො. ඛණ්ඩඵුල්ලපටිසඞ්ඛරණපරිභණ්ඩානි කාතබ්බානි. රත්තිට්ඨානදිවාට්ඨානවච්චකුටිපස්සාවට්ඨානානි පධානඝරවිහාරමග්ගොති ඉමානි සබ්බානි පටිජග්ගිතබ්බානි, චෙතියෙ සුධාකම්මං මුද්දවෙදිකාය තෙලමක්ඛනං මඤ්චපීඨපටිජග්ගනන්ති ඉදම්පි සබ්බං කාතබ්බං – ''වස්සං වසිතුකාමා ආගන්ත්වා උද්දෙසපරිපුච්ඡාකම්මට්ඨානානුයොගාදීනි කරොන්තා සුඛං වසිස්සන්තී''ති. කතපරිකම්මෙහි ආසාළ්හීපුණ්ණමපඤ්චමිතො පට්ඨාය වස්සාවාසිකං පුච්ඡිතබ්බං. කත්ථ පුච්ඡිතබ්බං? යතො පකතියා ලබ්භති. යෙහි පන න දින්නපුබ්බං, තෙ පුච්ඡිතුං න වට්ටති. කස්මා පුච්ඡිතබ්බං? කදාචි හි මනුස්සා දෙන්ති, කදාචි දුබ්භික්ඛාදීහි උපද්දුතා න දෙන්ති. තත්ථ යෙ න දස්සන්ති, තෙ අපුච්ඡිත්වා වස්සාවාසිකෙ ගාහිතෙ ගාහිතභික්ඛූනං ලාභන්තරායො හොති, තස්මා පුච්ඡිත්වාව ගාහෙතබ්බං, පුච්ඡන්තෙන ''තුම්හාකං වස්සාවාසිකගාහකකාලො උපකට්ඨො''ති වත්තබ්බං. සචෙ වදන්ති ''භන්තෙ, ඉමං සංවච්ඡරං ඡාතකාදීහි උපද්දුතම්හ, න සක්කොම දාතු''න්ති වා ''යං මයං පුබ්බෙ දෙම, තතො ඌනතරං දස්සාමා''ති වා ''ඉදානි කප්පාසො සුලභො, යං පුබ්බෙ දෙම, තතො බහුතරං දස්සාමා''ති වා වදන්ති, තං සල්ලක්ඛෙත්වා තදනුරූපෙන නයෙන තෙසං තෙසං සෙනාසනෙ භික්ඛූනං වස්සාවාසිකං ගාහෙතබ්බං.

සචෙ මනුස්සා වදන්ති – ''යස්ස අම්හාකං වස්සාවාසිකං පාපුණාති, සො තෙමාසං පානීයං උපට්ඨාපෙතු, විහාරමග්ගං ජග්ගතු, චෙතියඞ්ගණබොධියඞ්ගණානි ජග්ගතු, බොධිරුක්ඛෙ උදකං ආසිඤ්චතූ''ති, යස්ස තං පාපුණාති, තස්ස ආචික්ඛිතබ්බං. යො පන ගාමො පටික්කම්ම යොජනද්වියොජනන්තරෙ හොති, තත්‍ර චෙ කුලානි උපනික්ඛෙපං ඨපෙත්වා විහාරෙ වස්සාවාසිකං දෙන්තියෙව, තානි කුලානි අපුච්ඡිත්වාපි තෙසං සෙනාසනෙ වත්තං කත්වා වසන්තස්ස වස්සාවාසිකං ගාහෙතබ්බං. සචෙ පන තෙසං සෙනාසනෙ පංසුකූලිකො වසති, ආගතඤ්ච තං දිස්වා ''තුම්හාකං

වස්සාවාසිකං දෙමා''ති වදන්ති, තෙන සඞ්ඝස්ස ආචික්ඛිතබ්බං. සචෙ තානි කුලානි සඞ්ඝස්ස දාතුං න ඉච්ඡන්ති, ''තුම්හාකංයෙව දෙමා''ති වදන්ති, සභාගො භික්ඛු ''වත්තං කත්වා ගණ්හාහී''ති වත්තබ්බො. පංසුකූලිකස්ස පනෙතං න වට්ටති, ඉති සද්ධාදෙය්‍යො දායකමනුස්සා පුච්ඡිතබ්බා.

තත්‍රුප්පාදෙ පන කප්පියකාරකා පුච්ඡිතබ්බා. කථං පුච්ඡිතබ්බා? ''කිං, ආවුසො, සඞ්ඝස්ස භණ්ඩපටිච්ඡාදනං භවිස්සතී''ති. සචෙ වදන්ති – ''භවිස්සති, භන්තෙ, එකෙකස්ස නවහත්ථං සාටකං දස්සාම, වස්සාවාසිකං ගාහෙථා''ති, ගාහෙතබ්බං. සචෙපි වදන්ති – ''සාටකං නත්ථි; වත්ථු පන අත්ථි, ගාහෙථ, භන්තෙ''ති, වත්ථුම්හි සන්තෙපි ගාහෙතුං වට්ටතියෙව. කප්පියකාරකානඤ්හි හත්ථෙ ''කප්පියභණ්ඩං පරිභුඤ්ජථා''ති දින්නවත්ථුතො යං යං කප්පං, තං තං සබ්බං පරිභුඤ්ජිතුං අනුඤ්ඤාතං.

යං පනෙත්ථ පිණ්ඩපාතත්ථාය ගිලානපච්චයත්ථාය වා උද්දිස්ස දින්නං, තං චීවරෙ උපනාමෙන්තෙහි සඞ්ඝසුට්ඨුතාය අපලොකෙත්වා උපනාමෙතබ්බං. සෙනාසනත්ථාය උද්දිස්ස දින්නං ගරුභණ්ඩං හොති, චීවරවසෙනෙව චතුපච්චයවසෙන වා දින්නං චීවරෙ උපනාමෙන්තානං අපලොකනකම්මකිච්චං නත්ථි, අපලොකනකම්මං කරොන්තෙහි ච පුග්ගලවසෙනෙව කාතබ්බං, සඞ්ඝවසෙන න කාතබ්බං. ජාතරූපරජතවසෙනාපි ආමකධඤ්ඤවසෙන වා අපලොකනකම්මං න වට්ටති. කප්පියභණ්ඩවසෙන චීවරතණ්ඩුලාදිවසෙනෙව ච වට්ටති. තං පන එවං කත්තබ්බං – ''ඉදානි සුභික්ඛං සුලභපිණ්ඩං, භික්ඛූ චීවරෙන කිලමන්ති, එත්තකං නාම තණ්ඩුලභාගං භික්ඛූනං චීවරං කාතුං රුච්චතී''ති. ''ගිලානපච්චයො සුලභො ගිලානො වා නත්ථි, එත්තකං නාම තණ්ඩුලභාගං භික්ඛූනං චීවරං කාතුං රුච්චතී''ති.

එවං චීවරපච්චයං සල්ලක්ඛෙත්වා සෙනාසනස්ස කාලෙ ඝොසිතෙ සන්නිපතිතෙ සඞ්ඝෙ සෙනාසනග්ගාහකො සම්මන්නිතබ්බො. සම්මන්නන්තෙන ච ද්වෙ සම්මන්නිතබ්බාති වුත්තං. එවඤ්හි නවකො වුඩ්ඪතරස්ස, වුඩ්ඪො ච නවකස්ස ගාහෙස්සති. මහන්තෙ පන මහාවිහාරසදිසෙ විහාරෙ තයො චත්තාරො ජනා සම්මන්නිතබ්බා. කුරුන්දියං පන ''අට්ඨපි සොළසපි ජනෙ සම්මන්නිතුං වට්ටතී''ති වුත්තං. තෙසං සම්මුති කම්මවාචායපි අපලොකනෙනපි වට්ටතියෙව.

තෙහි සම්මතෙහි භික්ඛූහි සෙනාසනං සල්ලක්ඛෙතබ්බං, චෙතියඝරං බොධිඝරං ආසනඝරං සම්මුඤ්ජනිඅට්ටො දාරුඅට්ටො වච්චකුටි ඉට්ඨකසාලා වඩ්ඪකිසාලා ද්වාරකොට්ඨකො පානීයමාළො මග්ගො පොක්ඛරණීති එතානි හි අසෙනාසනානි, විහාරො අඩ්ඪයොගො පාසාදො හම්මියං ගුහා මණ්ඩපො රුක්ඛමූලං වෙළුගුම්බොති ඉමානි සෙනාසනානි, තානි ගාහෙතබ්බානි.

ගාහෙන්තෙන ච ''පඨමං භික්ඛූ ගණෙතුං, භික්ඛූ ගණෙත්වා සෙය්‍යා ගණෙතු''න්ති එත්ථ වුත්තනයෙන ගාහෙතබ්බානි. සචෙ සඞ්ඝිකො ච සද්ධාදෙය්‍යො චාති ද්වෙ චීවරපච්චයා හොන්ති, තෙසු යං භික්ඛූ පඨමං ගණ්හිතුං ඉච්ඡන්ති, තං ගාහෙත්වා තස්ස ඨිතිකතො පට්ඨාය ඉතරො ගාහෙතබ්බො.

සචෙ පන භික්ඛූනං අප්පතාය පරිවෙණග්ගෙන සෙනාසනෙ ගාහියමානෙ එකං පරිවෙණං මහාලාභං හොති, දස වා ද්වාදස වා චීවරානි ලභන්ති, තං විජටෙත්වා අඤ්ඤෙසු අලාභකෙසු ආවාසෙසු පක්ඛිපිත්වා අඤ්ඤෙසම්පි භික්ඛූනං ගාහෙතබ්බන්ති මහාසුමත්ථෙරො ආහ. මහාපදුමත්ථෙරො පනාහ – ''න එවං කාතබ්බං, මනුස්සා හි අත්තනො ආවාසජග්ගනත්ථාය පච්චයං දෙන්ති, තස්මා අඤ්ඤෙහි භික්ඛූහි තත්ථ පවිසිතබ්බ''න්ති. සචෙ පනෙත්ථ මහාථෙරො පටික්කොසති – ''මාවුසො, එවං ගාහෙථ, භගවතො අනුසිට්ඨිං කරොථ, වුත්තඤ්හෙතං භගවතා – 'අනුජානාමි, භික්ඛවෙ, පරිවෙණග්ගෙන ගාහෙතු'''න්ති තස්ස පටික්කොසනාය අට්ඨත්වා ''භන්තෙ භික්ඛූ බහූ, පච්චයො මන්දො, සඞ්ගහං කාතුං වට්ටතී''ති තං සඤ්ඤාපෙත්වා ගාහෙතබ්බමෙව.

ගාහෙන්තෙන ච සම්මතෙන භික්ඛුනා මහාථෙරස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා එවං වත්තබ්බං – ''භන්තෙ, තුම්හාකං සෙනාසනං පාපුණාති, ගණ්හථ පච්චයං ධාරෙථා''ති. ''අසුකකුලස්ස පච්චයො අසුකසෙනාසනඤ්ච මය්හං පාපුණාති, ආවුසො''ති, ''පාපුණාති, භන්තෙ, ගණ්හථ න''න්ති, ''ගණ්හාමි, ආවුසො''ති, ගහිතං හොති. සචෙ පන ''ගහිතං වො, භන්තෙ''ති වුත්තෙ ''ගහිතං මෙ''ති වා ''ගණ්හිස්සථ, භන්තෙ''ති වුත්තෙ ''ගණ්හිස්සාමී''ති වා වදති, ''අගහිතං හොතී''ති මහාසුමත්ථෙරො ආහ. මහාපදුමත්ථෙරො පනාහ – ''අතීතානාගතවචනං වා හොතු, වත්තමානවචනං වා, සතුප්පාදමත්තආලයකරණමත්තමෙව චෙත්ථ පමාණං, තස්මා ගහිතමෙව හොතී''ති.

යොපි පංසුකූලිකො භික්ඛු සෙනාසනං ගහෙත්වා පච්චයං විස්සජ්ජෙති, අයම්පි න අඤ්ඤස්මිං ආවාසෙ පක්ඛිපිතබ්බො. තස්මිංයෙව පරිවෙණෙ අග්ගිසාලාය වා දීඝසාලාය වා රුක්ඛමූලෙ වා අඤ්ඤස්ස ගාහෙතුං වට්ටති. පංසුකූලිකො ''වසාමී''ති සෙනාසනං ජග්ගිස්සති, ඉතරො ''පච්චයං ගණ්හාමී''ති, එවං ද්වීහි කාරණෙහි සෙනාසනං සුජග්ගිතතරං භවිස්සති. මහාපච්චරියං පන වුත්තං – ''පංසුකූලිකෙ වාසත්ථාය සෙනාසනං ගණ්හන්තෙ සෙනාසනග්ගාහාපකෙන වත්තබ්බං – 'භන්තෙ, ඉධ පච්චයො අත්ථි, සො කිං කාතබ්බො'ති. තෙන 'හෙට්ඨා අඤ්ඤං ගාහාපෙහී'ති වත්තබ්බො. සචෙ පන කිඤ්චි අවත්වාව වසති, වුත්ථවස්සස්ස ච පාදමූලෙ ඨපෙත්වා සාටකං දෙන්ති,

වට්ටති. අථ වස්සාවාසිකං දෙමාති වදන්ති, තස්මිං සෙනාසනෙ වස්සංවුත්ථභික්ඛූනං පාපුණාතී''ති. යෙසං පන සෙනාසනං නත්ථි; කෙවලං පච්චයමෙව දෙන්ති, තෙසං පච්චයං අවස්සාවාසිකෙ සෙනාසනෙ ගාහෙතුං වට්ටති.

මනුස්සා ථූපං කත්වා වස්සාවාසිකං ගාහාපෙන්ති, ථූපො නාම අසෙනාසනං, තස්ස සමීපෙ රුක්ඛෙ වා මණ්ඩපෙ වා උපනිබන්ධිත්වා ගාහාපෙතබ්බං. තෙන භික්ඛුනා චෙතියං පටිජග්ගිතබ්බං. බොධිරුක්ඛබොධිඝරආසනඝරසම්මුඤ්ජනිඅට්ටදාරුඅට්ටවච්චකුටිද්වාරකොට්ඨකපානීයමාළකදන්තකට්ඨමාළකෙසුපි එසෙව නයො. භොජනසාලා පන සෙනාසනමෙව, තස්මා තං එකස්ස වා බහූනං වා පරිච්ඡින්දිත්වා ගාහෙතුං වට්ටතීති සබ්බමිදං විත්ථාරෙන මහාපච්චරියං වුත්තං.

සෙනාසනග්ගාහාපකෙන පන පාටිපදඅරුණතො පට්ඨාය යාව පුන අරුණං න භිජ්ජති තාව ගාහෙතබ්බං, ඉදඤ්හි සෙනාසනග්ගාහස්ස ඛෙත්තං. සචෙ පාතොව ගාහිතෙ සෙනාසනෙ අඤ්ඤො විතක්කචාරිකො භික්ඛු ආගන්ත්වා සෙනාසනං යාචති, ''ගහිතං, භන්තෙ, සෙනාසනං, වස්සූපගතො සඞ්ඝො, රමණීයො විහාරො, රුක්ඛමූලාදීසු යත්ථ ඉච්ඡථ තත්ථ වසථා''ති වත්තබ්බො. වස්සූපගතෙහි අන්තොවස්සෙ නිබද්ධවත්තං ඨපෙත්වා වස්සූපගතා භික්ඛූ ''සම්මුඤ්ජනියො බන්ධථා''ති වත්තබ්බා. සුලභා චෙ දණ්ඩකා චෙව සලාකායො ච හොන්ති, එකෙකෙන ඡ පඤ්ච මුට්ඨිසම්මුඤ්ජනියො, ද්වෙ තිස්සො යට්ඨිසම්මුඤ්ජනියො වා බන්ධිතබ්බා. දුල්ලභා චෙ හොන්ති, ද්වෙ තිස්සො මුට්ඨිසම්මුඤ්ජනියො එකා යට්ඨිසම්මුඤ්ජනී බන්ධිතබ්බා. සාමණෙරෙහි පඤ්ච පඤ්ච උක්කා කොට්ටෙතබ්බා. වසනට්ඨානෙ කසාවපරිභණ්ඩං කාතබ්බං.

වත්තං කරොන්තෙහි පන ''න උද්දිසිතබ්බං, න උද්දිසාපෙතබ්බං, න සජ්ඣායො කාතබ්බො, න පබ්බාජෙතබ්බං, න උපසම්පාදෙතබ්බං, න නිස්සයො දාතබ්බො, න ධම්මසවනං කාතබ්බං, සබ්බෙව හි එතෙ පපඤ්චා. නිප්පපඤ්චා හුත්වා සමණධම්මමෙව කරිස්සාමා''ති වා ''සබ්බෙ තෙරස ධුතඞ්ගානි සමාදියන්තු, සෙය්‍යං අකප්පෙත්වා ඨානචඞ්කමෙහි වීතිනාමෙන්තු, මූගබ්බතං ගණ්හන්තු, සත්තාහකරණීයෙන ගතාපි භාජනීයභණ්ඩං ලභන්තූ''ති වා එවරූපං අධම්මිකවත්තං න කාතබ්බං. එවං පන කාතබ්බං – පරියත්තිධම්මො නාම තිවිධම්පි සද්ධම්මං පතිට්ඨාපෙති; තස්මා සක්කච්චං උද්දිසථ, උද්දිසාපෙථ, සජ්ඣායං කරොථ, පධානඝරෙ වසන්තානං සඞ්ඝට්ටනං අකත්වා අන්තොවිහාරෙ නිසීදිත්වා උද්දිසථ, උද්දිසාපෙථ, සජ්ඣායං කරොථ, ධම්මසවනං සමිද්ධං කරොථ, පබ්බාජෙන්තා සොධෙත්වා පබ්බාජෙථ, සොධෙත්වා උපසම්පාදෙථ, සොධෙත්වා නිස්සයං දෙථ, එකොපි හි

කුලපුත්තො පබ්බජ්ජං උපසම්පදඤ්ච ලභිත්වා සකලසාසනං පතිට්ඨාපෙති, අත්තනො ථාමෙන යත්තකානි සක්කොථ තත්තකානි ධුතඞ්ගානි සමාදියථ. අන්තොවස්සං නාමෙතං සකලදිවසං රත්තියා ච පඨමපච්ඡිමයාමෙසු අප්පමත්තෙහි භවිතබ්බං, වීරියං ආරභිතබ්බං. පොරාණකමහාථෙරාපි සබ්බපලිබොධෙ ඡින්දිත්වා අන්තොවස්සෙ එකචාරිකවත්තං පූරයිංසු, භස්සෙ මත්තං ජානිත්වා දසවත්ථුකකථං දසඅසුභදසානුස්සතිඅට්ඨතිංසාරම්මණකථඤ්ච කාතුං වට්ටති, ආගන්තුකානං වත්තං කාතුං සත්තාහකරණීයෙන ගතානං අපලොකෙත්වා දාතුං වට්ටතීති එවරූපං වත්තං කාතබ්බං.

අපිච භික්ඛූ ඔවදිතබ්බා – ''විග්ගාහිකපිසුණඵරුසවචනානි මා වදථ, දිවසෙ දිවසෙ සීලානි ආවජ්ජෙන්තා චතුරාරක්ඛං අහාපෙන්තා මනසිකාරබහුලා විහරථා''ති. දන්තකට්ඨඛාදනවත්තං ආචික්ඛිතබ්බං, චෙතියං වා බොධිං වා වන්දන්තෙන ගන්ධමාලං වා පූජෙන්තෙන පත්තං වා ථවිකාය පක්ඛිපන්තෙන න කථෙතබ්බං, භික්ඛාචාරවත්තං ආචික්ඛිතබ්බං – ''අන්තොගාමෙ මනුස්සෙහි සද්ධිං පච්චයසඤ්ඤුත්තකථා වා විසභාගකථා වා න කථෙතබ්බා, රක්ඛිතින්ද්‍රියෙහි භවිතබ්බං, ඛන්ධකවත්තඤ්ච සෙඛියවත්තඤ්ච පූරෙතබ්බ''න්ති එවරූපා බහුකාපි නියානිකකථා ආචික්ඛිතබ්බාති.

පච්ඡිමවස්සූපනායිකදිවසෙ පන සචෙ කාලං ඝොසෙත්වා සන්නිපතිතෙ සඞ්ඝෙ කොචි දසහත්ථං වත්ථං ආහරිත්වා වස්සාවාසිකං දෙති, ආගන්තුකො සචෙ භික්ඛු සඞ්ඝත්ථෙරො හොති, තස්ස දාතබ්බං. නවකො චෙ හොති, සම්මතෙන භික්ඛුනා සඞ්ඝත්ථෙරො වත්තබ්බො – ''සචෙ භන්තෙ ඉච්ඡථ, පඨමභාගං මුඤ්චිත්වා ඉදං වත්ථං ගණ්හථා''ති, අමුඤ්චන්තස්ස න දාතබ්බං. සචෙ පන පුබ්බෙ ගාහිතං මුඤ්චිත්වා ගණ්හාති, දාතබ්බං. එතෙනෙවුපායෙන දුතියත්ථෙරතො පට්ඨාය පරිවත්තෙත්වා පත්තට්ඨානෙ ආගන්තුකස්ස දාතබ්බං. සචෙ පඨමවස්සූපගතා ද්වෙ තීණි චත්තාරි පඤ්ච වා වත්ථානි අලත්ථුං, ලද්ධං ලද්ධං එතෙනෙවුපායෙන විස්සජ්ජාපෙත්වා යාව ආගන්තුකස්ස සමකං හොති, තාව දාතබ්බං. තෙන පන සමකෙ ලද්ධෙ අවසිට්ඨො අනුභාගො ථෙරාසනෙ දාතබ්බො. පච්චුප්පන්නෙ ලාභෙ සති ඨිතිකාය ගාහෙතුං කතිකං කාතුං වට්ටති.

සචෙ දුබ්භික්ඛං හොති, ද්වීසුපි වස්සූපනායිකාසු වස්සූපගතා භික්ඛූ භික්ඛාය කිලමන්තා ''ආවුසො, ඉධ වසන්තා සබ්බෙව කිලමාම, සාධු වත ද්වෙභාගා හොම, යෙසං ඤාතිපවාරිතට්ඨානානි අත්ථි, තෙ තත්ථ වසිත්වා පවාරණාය ආගන්ත්වා අත්තනො පත්තං වස්සාවාසිකං ගණ්හන්තූ''ති වදන්ති, තෙසු යෙ තත්ථ වසිත්වා පවාරණාය ආගච්ඡන්ති, තෙසං අපලොකෙත්වා වස්සාවාසිකං දාතබ්බං. සාදියන්තාපි හි තෙ නෙව වස්සාවාසිකස්ස සාමිනො, ඛීයන්තාපි ච ආවාසිකා නෙව අදාතුං ලභන්ති. කුරුන්දියං පන වුත්තං – ''කතිකවත්තං

කාතබ්බං – 'සබ්බෙසං නො ඉධ යාගුභත්තං නප්පහොති, සභාගට්ඨානෙ වසිත්වා ආගච්ඡථ, තුම්හාකං පත්තං වස්සාවාසිකං ලභිස්සථා'ති. තඤ්චෙ එකො පටිබාහති, සුපටිබාහිතං; නො චෙ පටිබාහති, කතිකා සුකතා. පච්ඡා තෙසං තත්ථ වසිත්වා ආගතානං අපලොකෙත්වා දාතබ්බං, අපලොකනකාලෙ පටිබාහිතුං න ලබ්භතී''ති. පුනපි වුත්තං – ''සචෙ වස්සූපගතෙසු එකච්චානං වස්සාවාසිකෙ අපාපුණන්තෙ භික්ඛූ කතිකං කරොන්ති – 'ඡින්නවස්සානං වස්සාවාසිකඤ්ච ඉදානි උප්පජ්ජනකවස්සාවාසිකඤ්ච ඉමෙසං දාතුං රුච්චතී'ති එවං කතිකාය කතාය ගාහිතසදිසමෙව හොති, උප්පන්නුප්පන්නං තෙසමෙව දාතබ්බ''න්ති.

තෙමාසං පානීයං උපට්ඨාපෙත්වා විහාරමග්ගචෙතියඞ්ගණබොධියඞ්ගණානි ජග්ගිත්වා බොධිරුක්ඛෙ උදකං සිඤ්චිත්වා පක්කන්තොපි විබ්භන්තොපි වස්සාවාසිකං ලභතියෙව. භතිනිවිට්ඨඤ්හි තෙන කතං. සඞ්ඝිකං පන අපලොකනකම්මං කත්වා ගාහිතං අන්තොවස්සෙ විබ්භන්තොපි ලභතෙව. පච්චයවසෙන ගාහිතං පන න ලභතීති වදන්ති.

සචෙ වුත්ථවස්සො දිසංගමිකො භික්ඛු ආවාසිකස්ස හත්ථතො කිඤ්චිදෙව කප්පියභණ්ඩං ගහෙත්වා ''අසුකකුලෙ මය්හං වස්සාවාසිකං පත්තං, තං ගණ්හථා''ති වත්වා ගතට්ඨානෙ විබ්භමති, වස්සාවාසිකං සඞ්ඝිකං හොති. සචෙ පන මනුස්සෙ සම්මුඛා සම්පටිච්ඡාපෙත්වා ගච්ඡති, ලභති. ''ඉදං වස්සාවාසිකං අම්හාකං සෙනාසනෙ වුත්ථභික්ඛුනො දෙමා''ති වුත්තෙ, යස්ස ගාහිතං තස්සෙව හොති. සචෙ පන සෙනාසනසාමිකස්ස පියකම්යතාය පුත්තධීතාදයො බහූනි වත්ථානි ආහරිත්වා ''අම්හාකං සෙනාසනෙ දෙමා''ති දෙන්ති, තත්ථ වස්සූපගතස්ස එකමෙව වත්ථං දාතබ්බං, සෙසානි සඞ්ඝිකානි හොන්ති, වස්සාවාසිකට්ඨිතිකාය ගාහෙතබ්බානි. ඨිතිකාය අසති ථෙරාසනතො පට්ඨාය ගාහෙතබ්බානි. සෙනාසනෙ වස්සූපගතං භික්ඛුං නිස්සාය උප්පන්නෙන චිත්තප්පසාදෙන බහූනි වත්ථානි ආහරිත්වා ''සෙනාසනස්ස දෙමා''ති දින්නෙසුපි එසෙව නයො. සචෙ පන පාදමූලෙ ඨපෙත්වා ''එතස්ස භික්ඛුනො දෙමා''ති වදන්ති, තස්සෙව හොන්ති.

එකස්ස ගෙහෙ ද්වෙ වස්සාවාසිකානි – පඨමභාගො සාමණෙරස්ස ගාහිතො හොති, දුතියො ථෙරාසනෙ. සො එකං දසහත්ථං, එකං අට්ඨහත්ථං සාටකං පෙසෙති ''වස්සාවාසිකං පත්තභික්ඛූනං දෙථා''ති විචිනිත්වා වරභාගං සාමණෙරස්ස දත්වා අනුභාගො ථෙරාසනෙ දාතබ්බො. සචෙ පන උභොපි සරං නෙත්වා භොජෙත්වා සයමෙව පාදමූලෙ ඨපෙති, යං යස්ස දින්නං, තදෙව තස්ස හොති.

ඉතො පරං මහාපච්චරියං ආගතනයො හොති – ‘‘එකස්ස සරෙ දහරසාමණෙරස්ස වස්සාවාසිකං පාපුණාති, සො චෙ පුච්ඡති – ‘අම්හාකං වස්සාවාසිකං කස්ස පත්ත’න්ති, ‘සාමණෙරස්සා’ති අවත්වා ‘දානකාලෙ ජානිස්සසී’ති වත්වා දානදිවසෙ එකං මහාථෙරං පෙසෙත්වා නීහරාපෙතබ්බං. සචෙ යස්ස වස්සාවාසිකං පත්තං, සො විබ්භමති වා කාලං වා කරොති, මනුස්සා චෙ පුච්ඡන්ති – ‘කස්ස අම්හාකං වස්සාවාසිකං පත්ත’න්ති, තෙසං යථාභූතං ආචික්ඛිතබ්බං. සචෙ තෙ වදන්ති – ‘තුම්හාකං දෙමා’ති, තස්ස භික්ඛුනො පාපුණාති. අථ සඞ්ඝස්ස වා ගණස්ස වා දෙන්ති, සඞ්ඝස්ස වා ගණස්ස වා පාපුණාති. සචෙ වස්සූපගතා සුද්ධපංසුකූලිකායෙව හොන්ති, ආනෙත්වා දින්නං වස්සාවාසිකං සෙනාසනපරික්ඛාරං වා කත්වා ඨපෙතබ්බං, බිම්බොහනාදීනි වා කාතබ්බානී’’ති. ඉදං නෙවාසිකවත්තං.

සෙනාසනග්ගාහකථා නිට්ඨිතා.

උපනන්දවත්ථුකථා

319. උපනන්දවත්ථුස්මිං – **තත්ථ තයා මොඝපුරිස ගහිතං ඉධ මුත්තං, ඉධ තයා ගහිතං තත්‍ර මුත්තන්ති** එත්ථ අයමත්ථො – යං තයා තත්ථ සෙනාසනං ගහිතං, තං තෙ ගණ්හන්තෙනෙව ඉධ මුත්තං හොති. ‘‘ඉධ දානාහං, ආවුසො, මුඤ්චාමී’’ති වදන්තෙන පන තං තත්‍රාපි මුත්තං. එවං ත්වං උභයත්ථ පරිබාහිරොති.

අයං පනෙත්ථ විනිච්ඡයො – ගහණෙන ගහණං පටිප්පස්සම්භති, ගහණෙන ආලයො පටිප්පස්සම්භති, ආලයෙන ගහණං පටිප්පස්සම්භති, ආලයෙන ආලයො පටිප්පස්සම්භති. කථං? ඉධෙකච්චො වස්සූපනායිකදිවසෙ එකස්මිං විහාරෙ සෙනාසනං ගහෙත්වා සාමන්තවිහාරං ගන්ත්වා තත්‍රාපි ගණ්හාති, තස්ස ඉමිනා ගහණෙන පුරිමං ගහණං පටිප්පස්සම්භති. අපරො ‘‘ඉධ වසිස්සාමී’’ති ආලයමත්තං කත්වා සාමන්තවිහාරං ගන්ත්වා තත්ථ සෙනාසනං ගණ්හාති, තස්ස ඉමිනා ගහණෙන පුරිමො ආලයො පටිප්පස්සම්භති. එකො ‘‘ඉධ වසිස්සාමී’’ති සෙනාසනං වා ගහෙත්වා ආලයං වා කත්වා සාමන්තවිහාරං ගන්ත්වා ‘‘ඉධෙව දානි වසිස්සාමී’’ති ආලයං කරොති, ඉච්චස්ස ආලයෙන වා ගහණං ආලයෙන වා ආලයො පටිප්පස්සම්භති, සබ්බත්ථ පච්ඡිමෙ ගහණෙ වා ආලයෙ වා තිට්ඨති. යො පන ‘‘එකස්මිං විහාරෙ සෙනාසනං ගහෙත්වා අඤ්ඤස්මිං විහාරෙ වසිස්සාමී’’ති ගච්ඡති, තස්ස උපචාරසීමාතික්කමෙ සෙනාසනග්ගාහො පටිප්පස්සම්භති. යදි පන ‘‘තත්ථ ඵාසු භවිස්සති, වසිස්සාමි; නො චෙ, ආගමිස්සාමී’’ති ගන්ත්වා අඵාසුභාවං ඤත්වා පච්චාගච්ඡති, වට්ටති.

320. **තිවස්සන්තරෙනාති** එත්ථ **තිවස්සන්තරො** නාම යො ද්වීහි වස්සෙහි මහන්තතරො වා දහරතරො වා හොති. යො පන එකෙන වස්සෙන මහන්තතරො වා දහරතරො වා හොති, යො වා සමානවස්සො, තත්ථ වත්තබ්බමෙව නත්ථි. ඉමෙ සබ්බෙ එකස්මිං මඤ්චෙ වා පීඨෙ වා ද්වෙ ද්වෙ හුත්වා නිසීදිතුං ලභන්ති. යං **තිණ්ණං** පහොති, තං සංහාරිමං වා හොතු අසංහාරිමං වා, තථාරූපෙ අපි ඵලකඛණ්ඩෙ අනුපසම්පන්නෙනාපි සද්ධිං නිසීදිතුං වට්ටති.

හත්ථිනඛකන්ති හත්ථිකුම්භෙ පතිට්ඨිතං; එවං කතස්ස කිරෙතං නාමං. **සබ්බං පාසාදපරිභොගන්ති** සුවණ්ණරජතාදිවිචිත්රානි කවාටානි මඤ්චපීඨානි තාලවණ්ටානි සුවණ්ණරජතමයපානීයඝටපානීයසරාවානි යංකිඤ්චි චිත්තකම්මකතං, සබ්බං වට්ටති. ''පාසාදස්ස දාසිදාසං ඛෙත්තවත්ථුං ගොමහිංසං දෙමා''ති වදන්ති, පාටෙක්කං ගහණකිච්චං නත්ථි, පාසාදෙ පටිග්ගහිතෙ පටිග්ගහිතමෙව හොති. ගොනකාදීනි සඞ්ඝිකවිහාරෙ වා පුග්ගලිකවිහාරෙ වා මඤ්චපීඨකෙසු අත්ථරිත්වා පරිභුඤ්ජිතුං න වට්ටන්ති. ධම්මාසනෙ පන ගිහිවිකටනිහාරෙන ලබ්භන්ති, තත්‍රාපි නිපජ්ජිතුං න වට්ටති.

උපනන්දවත්ථුකථා නිට්ඨිතා.

අවිස්සජ්ජියවත්ථුකථා

321. **පඤ්චිමානීති** රාසිවසෙන පඤ්ච, සරූපවසෙන පනෙතානි බහූනි හොන්ති. තත්ථ **ආරාමො** නාම පුප්ඵාරාමො වා ඵලාරාමො වා. **ආරාමවත්ථු** නාම තෙසංයෙව ආරාමානං අත්ථාය පරිච්ඡින්දිත්වා ඨපිතොකාසො; තෙසු වා ආරාමෙසු විනට්ඨෙසු තෙසං පොරාණකභූමිභාගො. **විහාරො** නාම යංකිඤ්චි පාසාදාදිසෙනාසනං. **විහාරවත්ථු** නාම තස්ස පතිට්ඨානොකාසො. **මඤ්චො** නාම – මසාරකො, බුන්දිකාබද්ධො, කුළීරපාදකො ආහච්චපාදකොති ඉමෙසං පුබ්බෙ වුත්තානං චතුන්නං මඤ්චානං අඤ්ඤතරො. **පීඨං** නාම මසාරකාදීනංයෙව චතුන්නං පීඨානං අඤ්ඤතරං. **භිසි** නාම උණ්ණභිසිආදීනං පඤ්චන්නං අඤ්ඤතරා. **බිම්බොහනං** නාම වුත්තප්පකාරානං බිම්බොහනානං අඤ්ඤතරං. **ලොහකුම්භී** නාම කාළලොහෙන වා තම්බලොහෙන වා යෙන කෙනචි ලොහෙන කතා කුම්භී. **ලොහභාණකාදීසුපි** එසෙව නයො. එත්ථ පන **භාණකන්ති** අරඤ්ජරො වුච්චති. **වාරකොති** ඝටො. **කටාහං** කටාහමෙව. **වාසිආදීසු වල්ලිආදීසු** ච දුවිඤ්ඤෙය්‍යං නාම නත්ථි. එවං –

ද්විසඞ්ගහානි ද්වෙ හොන්ති, තතියං චතුසඞ්ගහං;
චතුත්ථං නවකොට්ඨාසං, පඤ්චමං අට්ඨභෙදනං.

ඉති පඤ්චහි රාසීහි, පඤ්චනිම්මලලොචනො;

පඤ්චවීසවිධං නාථො, ගරුභණ්ඩං පකාසයි.

තත්‍රායං විනිච්ඡයකථා – ඉදඤ්හි සබ්බම්පි ගරුභණ්ඩං ඉධ අවිස්සජ්ජියං, කීටාගිරිවත්ථුස්මිං ‘‘අවෙභඞ්ගිය’’න්ති වුත්තං. පරිවාරෙ පන –

‘‘අවිස්සජ්ජියං අවෙභඞ්ගියං, පඤ්ච වුත්තා මහෙසිනා;
විස්සජ්ජෙන්තස්ස පරිභුඤ්ජන්තස්ස අනාපත්ති,
පඤ්හා මෙසා කුසලෙහි චින්තිතා’’ති. (පරි. 479) –

ආගතං. තස්මා මූලච්ඡෙජ්ජවසෙන අවිස්සජ්ජියං අවෙභඞ්ගියඤ්ච පරිවත්තනවසෙන පන විස්සජ්ජෙන්තස්ස පරිභුඤ්ජන්තස්ස ච අනාපත්තීති එවමෙත්ථ අධිප්පායො වෙදිතබ්බො.

තත්‍රායං අනුපුබ්බිකථා – ඉදං තාව පඤ්චවිධම්පි චීවරපිණ්ඩපාතභෙසජ්ජත්ථාය උපනෙතුං න වට්ටති. ථාවරෙන ච ථාවරං ගරුභණ්ඩෙන ච ගරුභණ්ඩං පරිවත්තෙතුං වට්ටති. ථාවරෙ පන ඛෙත්තං වත්ථු තළාකං මාතිකාති එවරූපං භික්ඛුසඞ්ඝස්ස විචාරෙතුං වා සම්පටිච්ඡිතුං වා අධිවාසෙතුං වා න වට්ටති, කප්පියකාරකෙහෙව විචාරිතතො කප්පියභණ්ඩං වට්ටති. ආරාමෙන පන ආරාමං ආරාමවත්ථුං විහාරං විහාරවත්ථුන්ති ඉමානි චත්තාරි පරිවත්තෙතුං වට්ටති.

තත්‍රායං පරිවත්තනනයො – සඞ්ඝස්ස නාළිකෙරාරාමො දූරෙ හොති, කප්පියකාරකා වා බහුතරං ඛාදන්ති. යම්පි න ඛාදන්ති, තතො සකටවෙතනං දත්වා අප්පමෙව හරන්ති. අඤ්ඤෙසං පන තස්ස ආරාමස්ස අවිදූරගාමවාසීනං මනුස්සානං විහාරස්ස සමීපෙ ආරාමො හොති, තෙ සඞ්ඝං උපසඞ්කමිත්වා සකෙන ආරාමෙන තං ආරාමං යාචන්ති, සඞ්ඝෙන ‘‘රුච්චති සඞ්ඝස්සා’’ති අපලොකෙත්වා සම්පටිච්ඡිතබ්බො. සචෙපි භික්ඛූනං රුක්ඛසහස්සං හොති, මනුස්සානං පඤ්ච සතානි, ‘‘තුම්හාකං ආරාමො ඛුද්දකො’’ති න වත්තබ්බං. කිඤ්චාපි හි අයං ඛුද්දකො, අථ ඛො ඉතරතො බහුතරං ආයං දෙති. සචෙපි සමකමෙව දෙති; එවම්පි ඉච්ඡිතිච්ඡිතක්ඛණෙ පරිභුඤ්ජිතුං සක්කාති ගහෙතබ්බමෙව. සචෙ පන මනුස්සානං බහුතරා රුක්ඛා හොන්ති, ‘‘නනු තුම්හාකං බහුතරා රුක්ඛා’’ති වත්තබ්බං. සචෙ ‘‘අතිරෙකං අම්හාකං පුඤ්ඤං හොතු, සඞ්ඝස්ස දෙමා’’ති වදන්ති, ජානාපෙත්වා සම්පටිච්ඡිතුං වට්ටති. භික්ඛූනං රුක්ඛා ඵලධාරිනො, මනුස්සානං රුක්ඛා න තාව ඵලං ගණ්හන්ති, කිඤ්චාපි න ගණ්හන්ති, න චිරෙන ගණ්හිස්සන්තීති සම්පටිච්ඡිතබ්බමෙව. මනුස්සානං රුක්ඛා ඵලධාරිනො, භික්ඛූනං න තාව ඵලං ගණ්හන්ති, ‘‘නනු තුම්හාකං රුක්ඛා ඵලධාරිනො’’ති වත්තබ්බං. සචෙ ‘‘ගණ්හථ, භන්තෙ, අම්හාකං පුඤ්ඤං භවිස්සතී’’ති දෙන්ති, ජානාපෙත්වා සම්පටිච්ඡිතුං වට්ටති;

එවං ආරාමෙන ආරාමො පරිවත්තෙතබ්බො. එතෙනෙව නයෙන ආරාමවත්ථුපි විහාරොපි විහාරවත්ථුපි ආරාමෙන පරිවත්තෙතබ්බං. ආරාමවත්ථුනා ච මහන්තෙන වා ඛුද්දකෙන වා ආරාමආරාමවත්ථු විහාරවිහාරවත්ථූනි.

කථං විහාරෙන විහාරො පරිවත්තෙතබ්බො? සඞ්ඝස්ස අන්තොගාමෙ ගෙහං හොති, මනුස්සානං විහාරමජ්ඣෙ පාසාදො, උභොපි අග්ඝෙන සමකා, සචෙ මනුස්සා තෙන පාසාදෙන තං ගෙහං යාචන්ති, සම්පටිච්ඡිතුං වට්ටති. භික්ඛූනං චෙ මහග්ඝතරං ගෙහං හොති, ''මහග්ඝතරං අම්හාකං ගෙහ''න්ති වුත්තෙ ''කිඤ්චාපි මහග්ඝතරං, පබ්බජිතානං අසාරුප්පං, න සක්කා තත්ථ පබ්බජිතෙහි වසිතුං, ඉදං පන සාරුප්පං ගණ්හථා''ති වදන්ති; එවම්පි සම්පටිච්ඡිතුං වට්ටති. සචෙ පන මනුස්සානං මහග්ඝං හොති, ''නනු තුම්හාකං ගෙහං මහග්ඝ''න්ති වත්තබ්බං. ''හොතු, භන්තෙ, අම්හාකං පුඤ්ඤං භවිස්සති, ගණ්හථා''ති වුත්තෙ පන සම්පටිච්ඡිතුං වට්ටති. එවං විහාරෙන විහාරො පරිවත්තෙතබ්බො. එතෙනෙව නයෙන විහාරවත්ථුපි ආරාමොපි ආරාමවත්ථුපි විහාරෙන පරිවත්තෙතබ්බං. විහාරවත්ථුනා ච මහග්ඝෙන වා අප්පග්ඝෙන වා විහාරවිහාරවත්ථුආරාමආරාමවත්ථූනි. එවං තාව ථාවරෙන ථාවරපරිවත්තනං වෙදිතබ්බං.

ගරුභණ්ඩෙන ගරුභණ්ඩපරිවත්තනෙ පන මඤ්චපීඨං මහන්තං වා හොතු ඛුද්දකං වා, අන්තමසො චතුරඞ්ගුලපාදකං වා ගාමදාරකෙහි පංසාගාරකෙසු කීළන්තෙහි කතම්පි සඞ්ඝස්ස දින්නකාලතො පට්ඨාය ගරුභණ්ඩං හොති. සචෙපි රාජරාජමහාමත්තාදයො එකප්පහාරෙනෙව මඤ්චසතං වා මඤ්චසහස්සං වා දෙන්ති, සබ්බෙ කප්පියමඤ්චා සම්පටිච්ඡිතබ්බා, සම්පටිච්ඡිත්වා වුඩ්ඪපටිපාටියා ''සඞ්ඝිකපරිභොගෙන පරිභුඤ්ජථා''ති දාතබ්බා, පුග්ගලිකවසෙන න දාතබ්බා. අතිරෙකමඤ්චෙ භණ්ඩාගාරාදීසු පඤ්ඤපෙත්වා පත්තචීවරං නික්ඛිපිතුම්පි වට්ටති. බහිසීමාය ''සඞ්ඝස්ස දෙමා''ති දින්නමඤ්චො සඞ්ඝත්ථෙරස්ස වසනට්ඨානෙ දාතබ්බො. තත්ථ චෙ බහූ මඤ්චා හොන්ති, මඤ්චෙන කම්මං නත්ථි; යස්ස වසනට්ඨානෙ කම්මං අත්ථි, තත්ථ ''සඞ්ඝිකපරිභොගෙන පරිභුඤ්ජථා''ති දාතබ්බො. මහග්ඝෙන සතග්ඝනකෙන වා සහස්සග්ඝනකෙන වා සතසහස්සග්ඝනකෙන වා මඤ්චෙන අඤ්ඤං මඤ්චසතං ලභති, පරිවත්තෙත්වා ගහෙතබ්බං. න කෙවලං මඤ්චෙන මඤ්චොයෙව, ආරාමආරාමවත්ථුවිහාරවිහාරවත්ථුපීඨභිසිබිම්බොහනානිපි පරිවත්තෙතුං වට්ටන්ති. එස නයො පීඨභිසිබිම්බොහනෙසුපි. එතෙසු හි කප්පියාකප්පියං වුත්තනයමෙව. තත්ථ අකප්පියං න පරිභුඤ්ජිතබ්බං, කප්පියං සඞ්ඝිකපරිභොගෙන පරිභුඤ්ජිතබ්බං. අකප්පියං වා මහග්ඝං කප්පියං වා පරිවත්තෙත්වා වුත්තවත්ථූනි ගහෙතබ්බානි. අගරුභණ්ඩුපගං පන භිසිබිම්බොහනං නාම නත්ථි.

ලොහකුම්භී ලොහභාණකං ලොහකටාහන්ති ඉමානි තීණි මහන්තානි වා හොන්තු ඛුද්දකානි වා අන්තමසො පසතමත්තඋදකගණ්හනකානිපි ගරුභණ්ඩානියෙව. ලොහවාරකො පන කාළලොහතම්බලොහවට්ටලොහකංසලොහානං යෙන කෙනචි කතො සීහළදීපෙ පාදගණ්හනකො භාජෙතබ්බො. පාදො ච නාම මගධනාළියා පඤ්චනාළිමත්තං ගණ්හාති, තතො අධිකගණ්හනකො ගරුභණ්ඩං. ඉමානි තාව පාළියං ආගතානි ලොහභාජනානි.

පාළියං පන අනාගතානිපි භිඞ්ගාරපටිග්ගහඋළුඞ්කදබ්බිකටච්ඡුපාතිතට්ටකසරකසමුග්ගඅඞ්ගාරකපල්ලධූමකටච්ඡුආදීනි ඛුද්දකානි වා මහන්තානි වා සබ්බානි ගරුභණ්ඩානි. පත්තො, අයථාලකං, තම්බලොහථාලකන්ති ඉමානි පන භාජනීයානි. කංසලොහවට්ටලොහභාජනවිකති සඞ්ඝිකපරිභොගෙන වා ගිහිවිකටා වා වට්ටති, පුග්ගලිකපරිභොගෙන න වට්ටති. කංසලොහාදිභාජනං සඞ්ඝස්ස දින්නම්පි හි පාරිහාරියං න වට්ටති. ''ගිහිවිකටනිහාරෙනෙව පරිභුඤ්ජිතබ්බ''න්ති මහාපච්චරියං වුත්තං.

ඨපෙත්වා පන භාජනවිකතිං අඤ්ඤස්මිම්පි කප්පියලොහභණ්ඩෙ – අඤ්ජනී, අඤ්ජනිසලාකා, කණ්ණමලහරණී, සූචි, පණ්ණසූචි, ඛුද්දකො, පිප්ඵලකො, ඛුද්දකං, ආරකණ්ටකං, කුඤ්චිකා, තාළං, කත්තරයට්ඨි වෙධකො, නත්ථුදානං, භින්දිවාලො, ලොහකූටො, ලොහකුට්ටි, ලොහගුළො, ලොහපිණ්ඩි, ලොහචක්කලිකං, අඤ්ඤම්පි විප්පකතලොහභණ්ඩං භාජනීයං. ධූමනෙත්තඵාලදීපරුක්ඛදීපකපල්ලකඔලම්බකදීපඉත්ථිපුරිසතිරච්ඡානගතරූපකානි පන අඤ්ඤානි වා භිත්තිච්ඡදනකවාටාදීසු උපනෙතබ්බානි, අන්තමසො ලොහඛිලකං උපාදාය සබ්බානි ලොහභණ්ඩානි ගරුභණ්ඩානියෙව හොන්ති, අත්තනා ලද්ධානිපි පරිහරිත්වා පුග්ගලිකපරිභොගෙන න පරිභුඤ්ජිතබ්බානි, සඞ්ඝිකපරිභොගෙන වා ගිහිවිකටානි වා වට්ටන්ති. තිපුභණ්ඩෙපි එසෙව නයො. ඛීරපාසාණමයානි තට්ටකසරකාදීනි ගරුභණ්ඩානියෙව.

ඝටකො පන තෙලභාජනං වා පාදගණ්හනකතො අතිරෙකමෙව ගරුභණ්ඩං. සුවණ්ණරජතහාරකූටජාතිඵලිකභාජනානි ගිහිවිකටානිපි න වට්ටන්ති, පගෙව සඞ්ඝිකපරිභොගෙන වා පුග්ගලිකපරිභොගෙන වා. සෙනාසනපරිභොගෙ පන ආමාසම්පි අනාමාසම්පි සබ්බං වට්ටති.

වාසිආදීසු යාය වාසියා ඨපෙත්වා දණ්ඩකට්ඨච්ඡෙදනං වා උච්ඡුතච්ඡනං වා අඤ්ඤං මහාකම්මං කාතුං න සක්කා, අයං භාජනීයා. තතො මහත්තරී යෙන කෙනචි ආකාරෙන කතා වාසි ගරුභණ්ඩමෙව. ඵරසු පන අන්තමසො වෙජ්ජානං සිරාවෙධනඵරසුපි ගරුභණ්ඩමෙව. කුඨාරියං ඵරසුසදිසො එව

විනිච්ඡයො. යා පන ආවුධසඞ්ඛෙපෙන කතා, අයං අනාමාසා. කුදාලො අන්තමසො චතුරඞ්ගුලමත්තොපි ගරුභණ්ඩමෙව. නිඛාදනං චතුරස්සමුඛං වා හොතු දොණිමුඛං වා වඞ්කං වා උජුකං වා, අන්තමසො සම්මුඤ්ජනිදණ්ඩකවෙධනම්පි දණ්ඩබද්ධං චෙ, ගරුභණ්ඩමෙව. සම්මුඤ්ජනිදණ්ඩඛණනකං පන අදණ්ඩකං ඵලමත්තමෙව, යං සක්කා සිපාටිකාය පක්ඛිපිත්වා පරිහරිතුං, තං භාජනීයං. සිඛරම්පි නිඛාදනෙනෙව සඞ්ගහිතං. යෙහි මනුස්සෙහි විහාරෙ වාසිආදීනි දින්නානි හොන්ති, තෙ ච සචෙ දඩ්ඪෙ වා චොරෙහි වා විලුත්තෙ ''දෙථ නො, භන්තෙ, උපකරණෙ, පුන පාකතිකෙ කරිස්සාමා''ති වදන්ති, දාතබ්බා. සචෙ ආහරන්ති, න වාරෙතබ්බා; අනාහරන්තාපි න චොදෙතබ්බා.

කම්මාරතට්ටකාරචුන්දකාරනළකාරමණිකාරපත්තබන්ධකානං අධිකරණිමුට්ඨිකසණ්ඩාසතුලාදීනි සබ්බානි ලොහමයඋපකරණානි සඞ්ඝෙ දින්නකාලතො පට්ඨාය ගරුභණ්ඩානි. තිපුකොට්ටකසුවණ්ණකාරචම්මකාරඋපකරණෙසුපි එසෙව නයො. අයං පන විසෙසො – තිපුකොට්ටකඋපකරණෙසුපි තිපුච්ඡෙදනසත්ථකං, සුවණ්ණකාරඋපකරණෙසු සුවණ්ණච්ඡෙදනසත්ථකං, චම්මකාරඋපකරණෙසු කතපරිකම්මචම්මඡිද්දනකං ඛුද්දකසත්ථකන්ති ඉමානි භාජනීයභණ්ඩානි. නහාපිතතුන්නකාරඋපකරණෙසුපි ඨපෙත්වා මහාකත්තරිං මහාසණ්ඩාසං මහාපිප්ඵලකඤ්ච සබ්බං භාජනීයං. මහාකත්තරිආදීනි ගරුභණ්ඩානි.

වල්ලිආදීසු වෙත්තවල්ලිආදිකා යා කාචි අඩ්ඪබාහුප්පමාණා වල්ලි සඞ්ඝස්ස දින්නා වා තත්ථජාතකා වා රක්ඛිතගොපිතා ගරුභණ්ඩං හොති, සා සඞ්ඝකම්මෙ ච චෙතියකම්මෙ ච කතෙ සචෙ අතිරෙකා හොති, පුග්ගලිකකම්මෙපි උපනෙතුං වට්ටති; අරක්ඛිතා පන ගරුභණ්ඩමෙව න හොති. සුත්තමකචිවාකනාළිකෙරහීරචම්මමයා රජ්ජුකා වා යොත්තානි වා වාකෙ ච නාළිකෙරහීරෙ ච වට්ටෙත්වා කතා එකවට්ටා වා ද්විවට්ටා වා සඞ්ඝස්ස දින්නකාලතො පට්ඨාය ගරුභණ්ඩං. සුත්තං පන අවට්ටෙත්වා දින්නං මකචිවාකනාළිකෙරහීරා ච භාජනීයා. යෙහි පනෙතානි රජ්ජුකයොත්තාදීනි දින්නානි හොන්ති, තෙ අත්තනො කරණීයෙන හරන්තා න වාරෙතබ්බා.

යො කොචි අන්තමසො අට්ඨඞ්ගුලසූචිදණ්ඩමත්තොපි වෙළු සඞ්ඝස්ස දින්නො වා තත්ථජාතකො වා රක්ඛිතගොපිතො ගරුභණ්ඩං, සොපි සඞ්ඝකම්මෙ ච චෙතියකම්මෙ ච කතෙ අතිරෙකො පුග්ගලිකකම්මෙ දාතුං වට්ටති. පාදගණ්ඨිකතෙලනාළි පන කත්තරයට්ඨි, උපාහනදණ්ඩකො, ඡත්තදණ්ඩො, ඡත්තසලාකාති ඉදමෙත්ථ භාජනීයභණ්ඩං. දඩ්ඪගෙහමනුස්සා ගණ්හිත්වා ගච්ඡන්තා න වාරෙතබ්බා. රක්ඛිතගොපිතං වෙළුං ගණ්හන්තෙන සමකං වා අතිරෙකං වා ථාවරං අන්තමසො තංඅග්ඝනකම්පි ඵාතිකම්මං කත්වා

ගහෙතබ්බො. ඵාතිකම්මං අකත්වා ගණ්හන්තෙන තත්ථෙව වළඤ්ජෙතබ්බො, ගමනකාලෙ සඞ්ඝිකාවාසෙ ඨපෙත්වා ගන්තබ්බං. අසතියා ගහෙත්වා ගතෙන පහිණිත්වා දාතබ්බො. දෙසන්තරං ගතෙන සම්පත්තවිහාරෙ සඞ්ඝිකාවාසෙ ඨපෙතබ්බො.

තිණන්ති මුඤ්ජං පබ්බජඤ්ච ඨපෙත්වා අවසෙසං යංකිඤ්චි තිණං. යත්ථ පන තිණං නත්ථි, තත්ථ පණ්ණෙහි ඡාදෙන්ති; තස්මා පණ්ණම්පි තිණෙනෙව සඞ්ගහිතං. ඉති මුඤ්ජාදීසු යංකිඤ්චි මුට්ඨිප්පමාණම්පි තිණං තාලපණ්ණාදීසු ච එකං පණ්ණම්පි සඞ්ඝස්ස දින්නං වා තත්ථජාතකං වා බහාරාමෙ සඞ්ඝස්ස තිණවත්ථුතො ජාතතිණං වා රක්ඛිතගොපිතං ගරුභණ්ඩං හොති, තම්පි සඞ්ඝකම්මෙ ච චෙතියකම්මෙ ච කතෙ අතිරෙකං පුග්ගලිකකම්මෙ දාතුං වට්ටති. දඞ්ඝගෙහමනුස්සා ගහෙත්වා ගච්ඡන්තා න වාරෙතබ්බා. අට්ඨඞ්ගුලප්පමාණොපි රිත්තපොත්ථකො ගරුභණ්ඩමෙව.

මත්තිකා පකතිමත්තිකා වා හොතු පඤ්චවණ්ණා වා සුධා වා සජ්ජුරසකඞ්ගුට්ඨසිලෙසාදීසු වා යංකිඤ්චි, දුල්ලභට්ඨානෙ ආනෙත්වා වා දින්නං තත්ථජාතකං වා රක්ඛිතගොපිතං තාලඵලපක්කමත්තං ගරුභණ්ඩං හොති. තම්පි සඞ්ඝකම්මෙ ච චෙතියකම්මෙ ච නිට්ඨිතෙ අතිරෙකං පුග්ගලිකකම්මෙ දාතුං වට්ටති. හිඞ්ගුහිඞ්ගුලකහරිතාලමනොසිලඤ්ජනානි පන භාජනීයභණ්ඩානි.

දාරුභණ්ඩෙ යො කොචි අට්ඨඞ්ගුලසූචිදණ්ඩමත්තොපි දාරුභණ්ඩකො දාරුදුල්ලභට්ඨානෙ සඞ්ඝස්ස දින්නො වා තත්ථජාතකො වා රක්ඛිතගොපිතො, අයං ගරුභණ්ඩං හොතීති කුරුන්දියං වුත්තං. මහාඅට්ඨකථායං පන සබ්බම්පි දාරුවෙළුචම්මපාසාණාදිවිකතිං දාරුභණ්ඩෙන සඞ්ගණ්හිත්වා ''තෙන ඛො පන සමයෙන සඞ්ඝස්ස ආසන්දිකො උප්පන්නො හොතී''ති ඉතො පට්ඨාය දාරුභණ්ඩවිනිච්ඡයො වුත්තො.

තත්‍රායං අත්ථුද්ධාරො, ආසන්දිකො, සත්තඞ්ගො, භද්දපීඨං, පීඨිකා, එළකපාදකපීඨං, ආමලකවට්ටකපීඨං, ඵලකං, කොච්ඡං, පලාලපීඨකන්ති ඉමෙසු තාව යංකිඤ්චි ඛුද්දකං වා හොතු මහන්තං වා, සඞ්ඝස්ස දින්නං ගරුභණ්ඩං හොති. පලාලපීඨෙන චෙත්ථ කදලිපත්තාදිපීඨානිපි සඞ්ගහිතානි. බ්‍යග්ඝචම්මඔනද්ධම්පි වාළරූපපරික්ඛිත්තං, රතනපරිසිබ්බිතං, කොච්ඡකං ගරුභණ්ඩමෙව.

වඞ්කඵලකං, දීඝඵලකං, චීවරධොවනඵලකං, ඝට්ටනඵලකං, ඝට්ටනමුග්ගරො, දන්තකට්ඨච්ඡෙදනගණ්ඨිකා, දණ්ඩමුග්ගරො, අම්බණං, රජනදොණි, උදකපටිච්ඡකො, දාරුමයො වා දන්තමයො වා වෙළුමයො වා

සපාදකොපි අපාදකොපි සමුග්ගො, මඤ්ජූසා, පාදගණ්හනකතො අතිරෙකප්පමාණො කරණ්ඩො, උදකදොණි, උදකකටාහං, උළුඞ්කො, කටච්ඡු, පානීයසරාවං, පානීයසඞ්ඛොති එතෙසුපි යංකිඤ්චි සඞ්ඝෙ දින්නං ගරුභණ්ඩං. සඞ්ඛථාලකං පන භාජනීයං, තථා දාරුමයො උදකතුම්බො.

පාදකඨලිකමණ්ඩලං දාරුමයං වා හොතු චොළපණ්ණාදිමයං වා සබ්බං ගරුභණ්ඩං. ආධාරකො පත්තපිධානං, තාලවණ්ටං, බීජනී, චඞ්කොටකං, පච්ඡි, යට්ඨිසම්මුඤ්ජනී මුට්ඨිසම්මුඤ්ජනීති එතෙසුපි යංකිඤ්චි බුද්දකං වා මහන්තං වා දාරුවෙළුපණ්ණචම්මාදීසු යෙන කෙනචි කතං ගරුභණ්ඩමෙව.

ථම්භතුලාසොපානඵලකාදීසු දාරුමයං වා පාසාණමයං වා යංකිඤ්චි ගෙහසම්භාරරූපං, යො කොචි කටසාරකො, යංකිඤ්චි භූමත්ථරණං, යංකිඤ්චි අකප්පියචම්මං, සබ්බං සඞ්ඝෙ දින්නං ගරුභණ්ඩං, භූමත්ථරණං කාතුං වට්ටති. එළකචම්මං පන පච්චත්ථරණගතිකං හොති, තම්පි ගරුභණ්ඩමෙව. කප්පියචම්මානි භාජනීයානි. කුරුන්දියං පන ''සබ්බං මඤ්චප්පමාණං චම්මං ගරුභණ්ඩ''න්ති වුත්තං.

උදුක්ඛලං, මුසලං, සුප්පං, නිසදං, නිසදපොතො, පාසාණදොණි, පාසාණකටාහං, තුරිවෙමභස්තාදි සබ්බං පෙසකාරාදිභණ්ඩං, සබ්බං කසිභණ්ඩං, සබ්බං චක්කයුත්තකයානං ගරුභණ්ඩමෙව. මඤ්චපාදො, මඤ්චඅටනී, පීඨපාදො, පීඨඅටනී, වාසිඵරසුආදීනං දණ්ඩාති එතෙසු යංකිඤ්චි විප්පකතතච්ඡනකම්මං අනිට්ඨිතමෙව භාජනීයං, තච්ඡිතමට්ඨං පන ගරුභණ්ඩං හොති. අනුඤ්ඤාතවාසියා පන දණ්ඩො ඡත්තමුට්ඨිපණ්ණං කත්තරයට්ඨි උපාහනා අරණිසහිතං ධම්මකරණො පාදගණ්හනකතො අනතිරිත්තං ආමලකතුම්බං ආමලකඝටො ලාබුකතුම්බං ලාබුඝටො විසාණකතුම්බන්ති සබ්බමෙතං භාජනීයං, තතො මහන්තතරං ගරුභණ්ඩං.

හත්ථිදන්තො වා යංකිඤ්චි විසාණං වා අතච්ඡිතං යථාජාතමෙව භාජනීයං, තෙහි කතමඤ්චපාදාදීසු පුරිමසදිසොයෙව විනිච්ඡයො. තච්ඡිතනිට්ඨිතොපි හිඞ්ගුකරණ්ඩකො අඤ්ජනකරණ්ඩකො ගණ්ඨිකා විධො අඤ්ජනී අඤ්ජනිසලාකා උදකපුඤ්ඡනීති ඉදං සබ්බං භාජනීයමෙව.

මත්තිකාභණ්ඩෙ සබ්බං මනුස්සානං උපභොගපරිභොගං ඝටපිඨරාදිකුලාලභාජනං පත්තකටාහං අඞ්ගාරකටාහං ධූමදානකං දීපරුක්ඛකො දීපකපල්ලිකා චයනිට්ඨකා ඡදනිට්ඨකා ථූපිකාති සඞ්ඝස්ස දින්නකාලතො පට්ඨාය ගරුභණ්ඩං, පාදගණ්හනකතො අනතිරිත්තප්පමාණො පන ඝටකො පත්තං ථාලකං කඤ්චනකො කුණ්ඩිකාති ඉදමෙත්ථ

භාජනීයභණ්ඩං. යථා ච මත්තිකාභණ්ඩෙ; එවං ලොහභණ්ඩෙපි කුණ්ඩිකා භාජනීයකොට්ඨාසමෙව භජතීති අයමෙත්ථ අනුපුබ්බිකථා.

අවිස්සජ්ජියවත්ථුකථා නිට්ඨිතා.

නවකම්මදානකථා

323. **භණ්ඩිකාට්ඨපනමත්තෙනාති** ද්වාරබාහානං උපරි කපොතභණ්ඩිකයොජනමත්තෙන. **පරිභණ්ඩකරණමත්තෙනාති** ගොමයපරිභණ්ඩකසාවපරිභණ්ඩකරණමත්තෙන. **ධූමකාලිකන්ති** ඉදං යාවස්ස චිතකධූමො න පඤ්ඤායති, තාව අයං විහාරො එතස්සෙවාති එවං ධූමකාලෙ අපලොකෙත්වා කතපරියොසිතං විහාරං දෙන්ති. **විප්පකතන්ති** එත්ථ විප්පකතො නාම යාව ගොපානසියො න ආරොහන්ති. ගොපානසීසු පන ආරුළ්හාසු බහුකතො නාම හොති, තස්මා තතො පට්ඨාය න දාතබ්බො, කිඤ්චිදෙව සමාදපෙත්වා කාරෙස්සති. **ඛුද්දකෙ විහාරෙ කම්මං ඔලොකෙත්වා ඡප්පඤ්චවස්සිකන්ති** කම්මං ඔලොකෙත්වා චතුහත්ථවිහාරෙ චතුවස්සිකං, පඤ්චහත්ථෙ පඤ්චවස්සිකං, ඡහත්ථෙ ඡවස්සිකං දාතබ්බං. අඩ්ඪයොගො පන යස්මා සත්තට්ඨහත්ථො හොති, තස්මා එත්ථ ''සත්තට්ඨවස්සික''න්ති වුත්තං. සචෙ පන සො නවහත්ථො හොති නවවස්සිකම්පි දාතබ්බං. මහල්ලකෙ පන දසහත්ථෙ එකාදසහත්ථෙ විහාරෙ වා පාසාදෙ වා දසවස්සිකං වා එකාදසවස්සිකං වා දාතබ්බං. ද්වාදසහත්ථෙ පන තතො අධිකෙ වා ලොහපාසාදසදිසෙපි ද්වාදසවස්සිකමෙව දාතබ්බං, න තතො උත්තරි.

නවකම්මිකො භික්ඛු අන්තොවස්සෙ තං ආවාසං ලභති, උතුකාලෙ පටිබාහිතුං න ලභති. සචෙ සො ආවාසො ජීරති, ආවාසසාමිකස්ස වා තස්ස වංසෙ උප්පන්නස්ස වා කස්සචි කථෙතබ්බං – ''ආවාසො තෙ නස්සති, ජග්ගථ එතං ආවාස''න්ති. සචෙ සො න සක්කොති, භික්ඛූහි ඤාතී වා උපට්ඨාකෙ වා සමාදපෙත්වා ජග්ගිතබ්බො. සචෙ තෙපි න සක්කොන්ති, සඞ්ඝිකෙන පච්චයෙන ජග්ගිතබ්බො. තස්මිම්පි අසති එකං ආවාසං විස්සජ්ජෙත්වා අවසෙසා ජග්ගිතබ්බා. බහූ විස්සජ්ජෙත්වා එකං සණ්ඨාපෙතුම්පි වට්ටතියෙව.

දුබ්භික්ඛෙ භික්ඛූසු පක්කන්තෙසු සබ්බෙ ආවාසා නස්සන්ති, තස්මා එකං වා ද්වෙ වා තයො වා ආවාසෙ විස්සජ්ජෙත්වා තතො යාගුභත්තචීවරාදීනි පරිභුඤ්ජන්තෙහි සෙසාවාසා ජග්ගිතබ්බායෙව. කුරුන්දියං පන වුත්තං ''සඞ්ඝිකෙ පච්චයෙ අසති එකො භික්ඛු 'තුය්හං එකං මඤ්චට්ඨානං ගහෙත්වා ජග්ගාහී'ති වත්තබ්බො. සචෙ බහුතරං ඉච්ඡති, තිභාගං වා උපඩ්ඪභාගං වා දත්වාපි ජග්ගාපෙතබ්බං. අථ 'ථම්භමත්තමෙවෙත්ථ අවසිට්ඨං, බහුකම්මං කාතබ්බ'න්ති න ඉච්ඡති, 'තුය්හං පුග්ගලිකමෙව කත්වා ජග්ග; එවම්පි භි

සඞ්ඝස්ස භණ්ඩකට්ඨපනට්ඨානං නවකානඤ්ච වසනට්ඨානං ලභිස්සතී'ති ජග්ගාපෙතබ්බො. එවං ජග්ගිතො පන තස්මිං ජීවන්තෙ පුග්ගලිකො හොති, මතෙ සඞ්ඝිකොයෙව. සචෙ සද්ධිවිහාරිකානං දාතුකාමො හොති, කම්මං ඔලොකෙත්වා තිභාගං වා උපඩ්ඪං වා පුග්ගලිකං කත්වා ජග්ගාපෙතබ්බො. එවඤ්හි සද්ධිවිහාරිකානං දාතුං ලභති. එවං ජග්ගනකෙ පන අසති 'එකං ආවාසං විස්සජ්ජෙත්වා'තිආදිනා නයෙන ජග්ගාපෙතබ්බො''ති.

ඉදම්පි ච අඤ්ඤං තත්ථෙව වුත්තං – ද්වෙ භික්ඛූ සඞ්ඝිකං භූමිං ගහෙත්වා සොධෙත්වා සඞ්ඝිකං සෙනාසනං කරොන්ති. යෙන සා භූමි පඨමං ගහිතා, සො සාමී. උභොපි පුග්ගලිකං කරොන්ති, සොයෙව සාමී. සො සඞ්ඝිකං කරොති, ඉතරො පුග්ගලිකං කරොති, අඤ්ඤං චෙ බහුං සෙනාසනට්ඨානං අත්ථි, පුග්ගලිකං කරොන්තොපි න වාරෙතබ්බො. අඤ්ඤස්මිං පන තාදිසෙ පතිරූපෙ ඨානෙ අසති තං පටිබාහිත්වා සඞ්ඝිකං කරොන්තෙනෙව කාතබ්බං. යං පන තස්ස තත්ථ වයකම්මං කතං, තං දාතබ්බං. සචෙ පන කතාවාසෙ වා ආවාසකරණට්ඨානෙ වා ඵලූපගඵලූපගරුක්ඛා හොන්ති, අපලොකෙත්වා හාරෙතබ්බා. පුග්ගලිකා චෙ හොන්ති, සාමිකා ආපුච්ඡිතබ්බා; නො චෙ දෙන්ති, යාවතතියං ආපුච්ඡිත්වා ''රුක්ඛඅග්ඝනකමූලං දස්සාමා''ති හාරෙතබ්බා.

යො පන සඞ්ඝිකවල්ලිමත්තම්පි අග්ගහෙත්වා ආහරිමෙන උපකරණෙන සඞ්ඝිකාය භූමියා පුග්ගලිකවිහාරං කාරෙති, උපඩ්ඪං සඞ්ඝිකං හොති; උපඩ්ඪං පුග්ගලිකං. පාසාදො චෙ හොති, හෙට්ඨාපාසාදො සඞ්ඝිකො; උපරි පුග්ගලිකො. සචෙ සො හෙට්ඨාපාසාදං ඉච්ඡති, තස්ස හොති. අථ හෙට්ඨා ච උපරි ච ඉච්ඡති, උභයත්ථ උපඩ්ඪං ලභති. ද්වෙ සෙනාසනානි කාරෙති – එකං සඞ්ඝිකං, එකං පුග්ගලිකං. සචෙ විහාරෙ උට්ඨිතෙන දබ්බසම්භාරෙන කාරෙති, තතියභාගං ලභති. සචෙ අකතට්ඨානෙ චයං වා පමුඛං වා කරොති, බහිකුට්ටෙ උපඩ්ඪං සඞ්ඝස්ස, උපඩ්ඪං තස්ස. අථ මහන්තං විසමං පූරෙත්වා අපදෙ පදං දස්සෙත්වා කතං හොති, අනිස්සරො තත්ථ සඞ්ඝො.

එකං වරසෙය්‍යන්ති එත්ථ නවකම්මදානට්ඨානෙ වා වස්සග්ගෙන පත්තට්ඨානෙ වා යං ඉච්ඡති, තං එකං වරසෙය්‍යං අනුජානාමීති අත්ථො.

පරියොසිතෙ පක්කමති තස්සෙවෙතන්ති පුන ආගන්ත්වා වසන්තස්ස අන්තොවස්සං තස්සෙව තං; අනාගච්ඡන්තස්ස පන සද්ධිවිහාරිකාදයො ගහෙතුං න ලභන්ති.

නවකම්මදානකථා නිට්ඨිතා.

අඤ්ඤත්‍රපටිභොගපටික්ඛෙපාදිකථා

324. **නාතිහරන්තීති** අඤ්ඤත්‍ර හරිත්වා න පරිභුඤ්ජන්ති. **ගුත්තත්ථායාති** යං තත්ථ මඤ්චපීඨාදි, තස්ස ගුත්තත්ථාය, තං අඤ්ඤත්‍ර හරිතුං අනුජානාමීති අත්ථො. තස්මා තං අඤ්ඤත්‍ර හරිත්වා සඞ්ඝිකපරිභොගෙන පරිභුඤ්ජන්තස්ස නට්ඨං සුනට්ඨං, ජිණ්ණං සුජිණ්ණං. සචෙ අරොගං තස්මිං විහාරෙ පටිසඞ්ඛතෙ පුන පාකතිකං කාතබ්බං. පුග්ගලිකපරිභොගෙන පරිභුඤ්ජතො නට්ඨං වා ජිණ්ණං වා ගීවා හොති, තස්මිං පටිසඞ්ඛතෙ දාතබ්බමෙව. සචෙ තතො ගොපානසිආදීනි ගහෙත්වා අඤ්ඤස්මිං සඞ්ඝිකාවාසෙ යොජෙන්ති, සුයොජිතානි. පුග්ගලිකාවාසෙ යොජෙන්තෙහි පන මූලං වා දාතබ්බං, පටිපාකතිකං වා කාතබ්බං ඡඩ්ඩිතවිහාරතො මඤ්චපීඨාදීනි ථෙය්‍යචිත්තෙන ගණ්හන්තො උද්ධාරෙයෙව භණ්ඩග්ඝෙන කාරෙතබ්බො. පුන ආවාසිකකාලෙ දස්සාමීති ගහෙත්වා සඞ්ඝිකපරිභොගෙන පරිභුඤ්ජන්තස්ස නට්ඨං සුනට්ඨං, ජිණ්ණං සුජිණ්ණං. අරොගඤ්චෙ පාකතිකං කාතබ්බං. පුග්ගලිකපරිභොගෙන පරිභුඤ්ජන්තස්ස නට්ඨං ගීවා හොති. තතො ද්වාරවාතපානාදීනි සඞ්ඝිකාවාසෙ වා පුග්ගලිකාවාසෙ වා යොජිතානි පටිදාතබ්බානියෙව.

ඵාතිකම්මත්ථායාති වඩ්ඪිකම්මත්ථාය. ඵාතිකම්මඤ්චෙත්ථ සමකං වා අතිරෙකං වා අග්ඝනකං මඤ්චපීඨාදිසෙනාසනමෙව වට්ටති.

චක්කලිකන්ති කම්බලාදීහි වෙඨෙත්වා කතචක්කලිකං. **අල්ලෙහි පාදෙහීති** යෙහි අක්කන්තට්ඨානෙ උදකං පඤ්ඤායති, එවරූපෙහි පාදෙහි පරිභණ්ඩකතභූමි වා සෙනාසනං වා න අක්කමිතබ්බං. සචෙ පන උදකසිනෙහමත්තමෙව පඤ්ඤායති, න උදකං, වට්ටති. පාදපුඤ්ඡනිං පන අල්ලපාදෙහිපි අක්කමිතුං වට්ටතියෙව. සඋපාහනෙන ධොතපාදෙහි අක්කමිතබ්බට්ඨානෙයෙව න වට්ටති.

චොළකෙන පලිවෙඨෙතුන්ති සුධාභූමියං වා පරිභණ්ඩභූමියං වා සචෙ තට්ටිකා වා කටසාරකො වා නත්ථි, චොළකෙන පාදා වෙඨෙතබ්බා, තස්මිං අසති පණ්ණම්පි අත්ථරිතුං වට්ටති. කිඤ්චි අනත්ථරිත්වා ඨපෙන්තස්ස පන දුක්කටං. යදි පන තත්ථ නෙවාසිකා අනත්ථතායපි භූමියා ඨපෙන්ති, අධොතපාදෙහිපි වළඤ්ජෙන්ති, තථෙව වළඤ්ජෙතුං වට්ටති.

න භික්ඛවෙ පරිකම්මකතා භිත්තීති සෙතභිත්ති වා චිත්තකම්මකතා වා. න කෙවලඤ්ච භිත්තිමෙව, ද්වාරම්පි වාතපානම්පි අපස්සෙනඵලකම්පි පාසාණත්ථම්භම්පි රුක්ඛත්ථම්භම්පි චීවරෙන වා කෙනචි වා අප්පටිච්ඡාදෙත්වා අපස්සයිතුං න ලබ්භතියෙව.

ධොතපාදකාති ධොතපාදකා හුත්වා ධොතෙහි පාදෙහි අක්කමිතබ්බට්ඨානෙ නිපජ්ජිතුං කුක්කුච්චායන්ති. ‘‘ධොතපාදකෙ’’තිපි පාඨො. ධොතෙහි පාදෙහි අක්කමිතබ්බට්ඨානස්සෙතං අධිවචනං. **පච්චත්ථරිත්වාති** පරිභණ්ඩකතං භූමිං වා භූමත්ථරණසෙනාසනං වා සඞ්ඝිකමඤ්චපීඨං වා අත්තනො සන්තකෙන පච්චත්ථරණෙන පච්චත්ථරිත්වාව නිපජ්ජිතබ්බං. සචෙ නිද්දායතොපි පච්චත්ථරණෙ සඞ්කුටිතෙ කොචි සරීරාවයවො මඤ්චං වා පීඨං වා ඵුසති, ආපත්තියෙව. ලොමෙසු පන ලොමගණනාය ආපත්තියෙව. පරිභොගසීසෙන අපස්සයන්තස්සාපි එසෙව නයො. හත්ථතලපාදතලෙහි පන ඵුසිතුං වා අක්කමිතුං වා වට්ටති. මඤ්චපීඨං නීහරන්තස්ස කායෙ පටිහඤ්ඤති, අනාපත්ති.

අඤ්ඤත්‍රපරිභොගපටික්ඛෙපාදිකථා නිට්ඨිතා.

සඞ්ඝභත්තාදිඅනුජානනකථා

325. **න සක්කොන්ති සඞ්ඝභත්තං කාතුන්ති** සකලස්ස සඞ්ඝස්ස භත්තං කාතුං න සක්කොන්ති. **උද්දෙසභත්තන්තිආදීසු** ‘‘එකං වා ද්වෙ වා…පෙ.… දස වා භික්ඛූ සඞ්ඝතො උද්දිසිත්වා දෙථා’’ති එවං උද්දෙසෙන ලද්ධභික්ඛූනං භත්තං කාතුං ඉච්ඡන්ති. අපරෙ තථෙව භික්ඛූ පරිච්ඡින්දිත්වා නිමන්තෙත්වා තෙසං භත්තං කාතුං ඉච්ඡන්ති. අපරෙ සලාකායො ඡින්දිත්වා, අපරෙ පක්ඛිකං උපොසථිකං පාටිපදිකන්ති එවං නියාමෙත්වා, එකස්ස වා ද්වින්නං වා…පෙ.… දසන්නං වා භික්ඛූනං භත්තං කාතුං ඉච්ඡන්ති. ඉති එතානි භත්තානි උද්දෙසභත්තං නිමන්තනන්ති ඉමං වොහාරං පත්තානි. යස්මා පන තෙ සචෙපි දුබ්භික්ඛෙ න සක්කොන්ති, සුභික්ඛෙ ජාතෙ පන පුන සඞ්ඝභත්තං කාතුං සක්ඛිස්සන්ති, තස්මා භගවා තම්පි අන්තො කත්වා **‘‘අනුජානාමි, භික්ඛවෙ, සඞ්ඝභත්තං උද්දෙසභත්ත’’**න්තිආදිමාහ.

තත්ථ **සඞ්ඝභත්තෙ** ඨිතිකා නාම නත්ථි, තස්මා ‘‘අම්හාකං අජ්ජ දස ද්වාදස දිවසා භුඤ්ජන්තානං ඉදානි අඤ්ඤතො භික්ඛූ ආනෙථා’’ති න එවං තත්ථ වත්තබ්බං. ‘‘පුරිමදිවසෙසු අම්හෙහි න ලද්ධං, ඉදානි තං අම්හාකං ගාහෙථා’’ති එවම්පි වත්තුං න ලබ්භති. තඤ්හි ආගතාගතානං පාපුණාතියෙව.

සඞ්ඝභත්තාදිඅනුජානනකථා නිට්ඨිතා.

උද්දෙසභත්තකථා

උද්දෙසභත්තාදීසු පන අයං නයො – රඤ්ඤා වා රාජමහාමත්තෙන වා සඞ්ඝතො උද්දිසිත්වා ‘‘එත්තකෙ භික්ඛූ ආනෙථා’’ති පහිතෙ කාලං ඝොසෙත්වා ඨිතිකා පුච්ඡිතබ්බා. සචෙ අත්ථි, තතො පට්ඨාය ගාහෙතබ්බං; නො

වෙ, ථෙරාසනතො පට්ඨාය ගාහෙතබ්බං. උද්දෙසකෙන පිණ්ඩපාතිකානම්පි න අතික්කාමෙතබ්බං. තෙ පන ධුතඞ්ගං රක්ඛන්තා සයමෙව අතික්කමිස්සන්ති; එවං ගාහියමානෙ අලසජාතිකා මහාථෙරා පච්ඡා ආගච්ඡන්ති, ''භන්තෙ, වීසතිවස්සානං ගාහියති, තුම්හාකං ඨිතිකා අතික්කන්තා''ති න වත්තබ්බා, ඨිතිකං ඨපෙත්වා තෙසං ගාහෙත්වා පච්ඡා ඨිතිකාය ගාහෙතබ්බං. ''අසුකවිහාරෙ බහුං උද්දෙසභත්තං උප්පන්න''න්ති සුත්වා යොජනන්තරිකවිහාරතොපි භික්ඛූ ආගච්ඡන්ති, සම්පත්තසම්පත්තානං ඨිතට්ඨානතො පට්ඨාය ගාහෙතබ්බං. අසම්පත්තානම්පි උපචාරසීමං පවිට්ඨානං අන්තෙවාසිකාදීසු ගණ්හන්තෙසු ගාහෙතබ්බමෙව. බහිඋපචාරසීමාය ඨිතානං ගාහෙථාති වදන්ති, න ගාහෙතබ්බං. සචෙ පන උපචාරසීමං ඔක්කන්තෙහි එකාබද්ධා හුත්වා අත්තනො විහාරද්වාරෙ වා අන්තොවිහාරෙයෙව වා හොන්ති, පරිසාවසෙන වඩ්ඪිතා නාම සීමා හොති, තස්මා ගාහෙතබ්බං. සඞ්ඝනවකස්ස දින්නෙපි පච්ඡා ආගතානං ගාහෙතබ්බමෙව. දුතියභාගෙ පන ථෙරාසනං ආරුළ්හෙ පුන ආගතානං පඨමභාගො න පාපුණාති, දුතියභාගතො වස්සග්ගෙන ගාහෙතබ්බං.

එකස්මිං විහාරෙ එකං හත්තුද්දෙසට්ඨානං පරිච්ඡින්දිත්වා ගාවුතප්පමාණායපි උපචාරසීමාය යත්ථ කත්ථචි ආරොචිතං උද්දෙසභත්තං, තස්මිංයෙව හත්තුද්දෙසට්ඨානෙ ගාහෙතබ්බං. එකො එකස්ස භික්ඛුනො පහිණාති ''ස්වෙපි සඞ්ඝතො උද්දිසිත්වා දස භික්ඛූ පහිණථා''ති, තෙන සො අත්ථො හත්තුද්දෙසකස්ස ආරොචෙතබ්බො. සචෙ තං දිවසං පමුස්සති, දුතියදිවසෙ පාතොව ආරොචෙතබ්බො. අථ පමුස්සිත්වාව පිණ්ඩාය පවිසන්තො සරති, යාව උපචාරසීමං නාතික්කමති, තාව යා හොජනසාලාය පකතිට්ඨිතිකා, තස්සායෙව වසෙන ගාහෙතබ්බං. සචෙපි උපචාරසීමං අතික්කන්තා භික්ඛූ ච උපචාරසීමට්ඨකෙහි එකාබද්ධා හොන්ති, අඤ්ඤමඤ්ඤං ද්වාදසහත්ථන්තරං අවිජහිත්වා ගච්ඡන්ති, පකතිට්ඨිතිකාය වසෙන ගාහෙතබ්බං. භික්ඛූනං පන තාදිසෙ එකාබද්ධෙ අසති බහිඋපචාරසීමාය යස්මිං ඨානෙ සරති, තත්ථ නවං ඨිතිකං කත්වා ගාහෙතබ්බං. අන්තොගාමෙ ආසනසාලාය සරන්තෙන ආසනසාලාය ඨිතිකාය ගාහෙතබ්බං. යත්ථ කත්ථචි සරිත්වා ගාහෙතබ්බමෙව, අගාහෙතුං න වට්ටති. න හි එතං දුතියදිවසෙ ලබ්භතීති.

සචෙ සකවිහාරතො අඤ්ඤං විහාරං ගච්ඡන්තෙ භික්ඛූ දිස්වා කොචි උද්දෙසභත්තං උද්දිසාපෙති, යාව අන්තොඋපචාරෙ වා උපචාරසීමට්ඨකෙහි සද්ධිං වුත්තනයෙන එකාබද්ධා වා හොන්ති, තාව සකවිහාරෙ ඨිතිකාවසෙනෙව ගාහෙතබ්බං. බහිඋපචාරෙ ඨිතානං දින්නං පන ''සඞ්ඝතො භන්තෙ එත්තකෙ නාම භික්ඛූ උද්දිසථා''ති වුත්තෙ සම්පත්තානං ගාහෙතබ්බං. තත්ථ ද්වාදසහත්ථන්තරං අවිජහිත්වා එකාබද්ධනයෙන දූරෙ ඨිතාපි

සම්පත්තායෙවාති වෙදිතබ්බං. සචෙ යං විහාරං ගච්ඡන්ති, තත්ථ පවිට්ඨානං ආරොචෙන්ති, තස්ස විහාරස්ස ඨිතිකාවසෙන ගාහෙතබ්බං. සචෙපි ගාමද්වාරෙ වා වීථියං වා චතුක්කෙ වා අන්තරඝරෙ වා භික්ඛූ දිස්වා කොචි සඞ්ඝුද්දෙසං ආරොචෙති, තස්මිං තස්මිං ඨානෙ අන්තොඋපචාරගතානං ගාහෙතබ්බං.

ඝරූපචාරො චෙත්ථ ''එකං ඝරං එකූපචාරං, එකං ඝරං නානූපචාරං, නානාඝරං එකූපචාරං, නානාඝරං නානූපචාර''න්ති ඉමෙසං වසෙන වෙදිතබ්බො. තත්ථ යං එකකුලස්ස ඝරං එකවළඤ්ජං හොති, තං සුප්පපාතපරිච්ඡෙදස්ස අන්තො එකූපචාරං නාම. තත්ථුප්පන්නො උද්දෙසලාභො තස්මිං උපචාරෙ භික්ඛාචාරවත්තෙනපි ඨිතානං සබ්බෙසං පාපුණාති, එතං **''එකං ඝරං එකූපචාරං''** නාම.

යං පන එකං ඝරං ද්වින්නං භරියානං සුඛවිහාරත්ථාය මජ්ඣෙ භිත්තිං උට්ඨාපෙත්වා නානාද්වාරවළඤ්ජං කතං, තත්ථුප්පන්නො උද්දෙසලාභො භිත්තිඅන්තරිකස්ස න පාපුණාති, තස්මිං තස්මිං ඨානෙ නිසින්නස්සෙව පාපුණාති, එතං **''එකං ඝරං නානූපචාරං''** නාම.

යස්මිං පන ඝරෙ බහූ භික්ඛූ නිමන්තෙත්වා අන්තොගෙහතො පට්ඨාය එකාබද්ධෙ කත්වා පටිවිස්සකඝරානිපි පූරෙත්වා නිසීදාපෙන්ති, තත්ථුප්පන්නො උද්දෙසලාභො සබ්බෙසං පාපුණාති. යම්පි නානාකුලස්ස නිවෙසනං මජ්ඣෙ භිත්තිං අකත්වා එකද්වාරෙනෙව වළඤ්ජන්ති, තත්‍රාපි එසෙව නයො. එතං **''නානාඝරං එකූපචාරං''** නාම.

යො පන නානානිවෙසනෙසු නිසින්නානං භික්ඛූනං උද්දෙසලාභො උප්පජ්ජති, කිඤ්චාපි භිත්තිච්ඡිද්දෙන භික්ඛූ දිස්සන්ති, තස්මිං තස්මිං නිවෙසනෙ නිසින්නානංයෙව පාපුණාති, එතං **''නානාඝරං නානූපචාරං''** නාම.

යො පන ගාමද්වාරවීථිචතුක්කෙසු අඤ්ඤතරස්මිං ඨානෙ උද්දෙසභත්තං ලභිත්වා අඤ්ඤස්මිං භික්ඛුස්මිං අසති අත්තනොව පාපුණාපෙත්වා දුතියදිවසෙපි තස්මිංයෙව ඨානෙ අඤ්ඤං ලභති, තෙන යං අඤ්ඤං නවකං වා වුඩ්ඪං වා භික්ඛුං පස්සති, තස්ස ගාහෙතබ්බං. සචෙ කොචි නත්ථි, අත්තනොව පාපෙත්වා භුඤ්ජිතබ්බං.

සචෙ ආසනසාලාය නිසීදිත්වා කාලං පටිමානෙන්තෙසු භික්ඛූසු කොචි ආගන්ත්වා ''සඞ්ඝුද්දෙසපත්තං දෙථ, උද්දෙසපත්තං දෙථ, සඞ්ඝතො උද්දිසිත්වා පත්තං දෙථ, සඞ්ඝිකං පත්තං දෙථා''ති වා වදති, උද්දෙසපත්තං ඨිතිකාය ගාහෙත්වා දාතබ්බං. ''සඞ්ඝුද්දෙසභික්ඛුං දෙථ, සඞ්ඝතො උද්දිසිත්වා භික්ඛුං දෙථ, සඞ්ඝිකං භික්ඛුං දෙථා''ති වුත්තෙපි එසෙව නයො.

උද්දෙසකො පනෙත්ථ පෙසලො ලජ්ජී මෙධාවී ඉච්ඡිතබ්බො, තෙන තික්ඛත්තුං ඨිතිකං පුච්ඡිත්වා සචෙ කොචි ඨිතිකං ජානන්තො නත්ථි, ථෙරාසනතො ගාහෙතබ්බං. සචෙ පන ‘‘අහං ජානාමි, දසවස්සෙන ලද්ධ’’න්ති කොචි භණති, ‘‘අත්ථාවුසො, දසවස්සා භික්ඛූ’’ති පුච්ඡිතබ්බං. සචෙ තස්ස සුත්වා ‘‘දසවස්සම්හ දසවස්සම්හා’’ති බහූ ආගච්ඡන්ති, ‘‘තුය්හං පාපුණාති, තුය්හං පාපුණාතී’’ති අවත්වා ‘‘සබ්බෙ අප්පසද්දා හොථා’’ති වත්වා පටිපාටියා ඨපෙතබ්බා. ඨපෙත්වා ‘‘කති ඉච්ඡථා’’ති උපාසකො පුච්ඡිතබ්බො. ‘‘එත්තකෙ නාම, භන්තෙ, භික්ඛූ’’ති වුත්තෙ ‘‘තුය්හං පාපුණාති, තුය්හං පාපුණාතී’’ති අවත්වා සබ්බනවකස්ස වස්සග්ගඤ්ච උතු ච දිවසභාගො ච ඡායා ච පුච්ඡිතබ්බා. සචෙ ඡායායපි පුච්ඡියමානාය අඤ්ඤො වුඩ්ඪතරො ආගච්ඡති, තස්ස දාතබ්බං. අථ ඡායං පුච්ඡිත්වා ‘‘තුය්හං පාපුණාතී’’ති වුත්තෙ වුඩ්ඪතරො ආගච්ඡති, න ලභති. කථාපපඤ්චෙන හි නිසින්නස්සාපි නිද්දායන්තස්සාපි ගාහිතං සුග්ගාහිතං, අතික්කන්තං සුඅතික්කන්තං, භාජනීයභණ්ඩඤ්හි නාමෙතං සම්පත්තස්සෙව පාපුණාති, තත්ථ සම්පත්තභාවො උපචාරෙන පරිච්ඡින්දිතබ්බො. ආසනසාලාය ච අන්තොපරික්ඛෙපො උපචාරො, තස්මිං ඨිතස්ස ලාභො පාපුණාතීති.

කොචි ආසනසාලතො අට්ඨ උද්දෙසපත්තෙ ආහරාපෙත්වා සත්ත පත්තෙ පණීතභොජනානං එකං උදකස්ස පූරෙත්වා ආසනසාලායං පහිණාති, ගහෙත්වා ආගතා කිඤ්චි අවත්වා භික්ඛූනං හත්ථෙසු පතිට්ඨාපෙත්වා පක්කමන්ති. යෙන යං ලද්ධං, තස්සෙව තං හොති. යෙන පන උදකං ලද්ධං, තස්ස අතික්කන්තම්පි ඨිතිකං ඨපෙත්වා අඤ්ඤං උද්දෙසභත්තං ගාහෙතබ්බං. තඤ්ච ලූඛං වා ලභතු පණීතං වා තිචීවරපරිවාරං වා, තස්සෙවෙතං. ඊදිසො හිස්ස පුඤ්ඤවිසෙසො. උදකං පන යස්මා ආමිසං න හොති, තස්මා අඤ්ඤං උද්දෙසභත්තං ලබ්භති.

සචෙ පන තෙ ගහෙත්වා ආගතා ‘‘ඉදං කිර භන්තෙ සබ්බං භාජෙත්වා භුඤ්ජථා’’ති වත්වා ගච්ඡන්ති, සබ්බෙහි භාජෙත්වා භුඤ්ජිත්වා උදකං පාතබ්බං. සඞ්ඝතො උද්දිසිත්වා ‘‘අට්ඨ මහාථෙරෙ දෙථ, මජ්ඣිමෙ දෙථ, නවකෙ දෙථ, පරිපුණ්ණවස්සසාමණෙරෙ දෙථ, මජ්ඣිමභාණකාදයො දෙථ, මය්හං ඤාතිභික්ඛූ දෙථා’’ති වදන්තස්ස පන ‘‘උපාසක, ත්වං එවං වදසි, ඨිතිකාය පන තෙසං න පාපුණාතී’’ති වත්වා ඨිතිකාවසෙනෙව දාතබ්බා. දහරසාමණෙරෙහි පන උද්දෙසභත්තෙසු ලද්ධෙසු සචෙ දායකානං ඝරෙ මඞ්ගලං හොති, ‘‘තුම්හාකං ආචරියුපජ්ඣායෙ පෙසෙථා’’ති වත්තබ්බං.

යස්මිං පන උද්දෙසභත්තෙ පඨමභාගො සාමණෙරානං පාපුණාති, අනුභාගො මහාථෙරානං, න තත්ථ සාමණෙරා ‘‘මයං පඨමභාගං ලභිම්හා’’ති පුරතො ගන්තුං ලභන්ති, යථාපටිපාටියා එව ගන්තබ්බං. ‘‘සඞ්ඝතො උද්දිසිත්වා

'තුම්හෙ එථා'ති වුත්තෙ 'මය්හං අඤ්ඤදාපි ජානිස්සසි, ඨිතිකා පන එවං ගච්ඡතී'''ති ඨිතිකාවසෙනෙව ගාහෙතබ්බං. අථ ''සඞ්ඝුද්දෙසපත්තං දෙථා''ති වත්වා අගාහිතෙයෙව පත්තෙ යස්ස කස්සචි පත්තං ගහෙත්වා පූරෙත්වා ආහරති, ආහටම්පි ඨිතිකාය එව ගාහෙතබ්බං.

එකො ''සඞ්ඝුද්දෙසපත්තං ආහරා''ති පෙසිතො ''භන්තෙ, එකං පත්තං දෙථ, නිමන්තනභත්තං ආහරිස්සාමී''ති වදති, සො චෙ උද්දෙසභත්තසරතො අයං ආගතොති ඤත්වා භික්ඛූහි ''නනු ත්වං අසුකසරතො ආගතො''ති වුත්තො ''ආම, භන්තෙ, න නිමන්තනභත්තං, උද්දෙසභත්ත''න්ති භණති, ඨිතිකාය ගහෙතබ්බං. යො පන ''එකං පත්තං ආහරා''ති වුත්තො '''කි'න්ති වත්වා ආහරාමී''ති වත්වා ''යථා තෙ රුච්චතී''ති වුත්තො ආගච්ඡති, අයං විස්සට්ඨදූතො නාම. උද්දෙසපත්තං වා පටිපාටිපත්තං වා පුග්ගලිකපත්තං වා යං ඉච්ඡති, තං තස්ස දාතබ්බං. එකො බාලො අබ්‍යත්තො ''උද්දෙසපත්තං ආහරා''ති පෙසිතො වත්තුං න ජානාති, තුණ්හීභූතො තිට්ඨති, සො ''කස්ස සන්තිකං ආගතොසී''ති වා ''කස්ස පත්තං හරිස්සසී''ති වා න වත්තබ්බො. එවඤ්හි වුත්තො පුච්ඡාසභාගෙන ''තුම්හාකං සන්තිකං ආගතොම්හී''ති ''තුම්හාකං පත්තං හරිස්සාමී''ති වා වදෙය්‍ය, තතො තං භික්ඛුං අඤ්ඤෙ භික්ඛූ ජිගුච්ඡන්තා න ඔලොකෙය්‍යුං. ''කුහිං ගච්ඡසි, කිං කරොන්තො ආහිණ්ඩසී''ති පන වත්තබ්බො. තස්ස ''උද්දෙසපත්තත්ථාය ආගතොම්හී''ති වදන්තස්ස ගාහෙත්වා පත්තො දාතබ්බො.

එකා **කූටට්ඨිතිකා** නාම හොති. රඤ්ඤො වා හි රාජමහාමත්තස්ස වා ගෙහෙ අතිපණීතානි අට්ඨ උද්දෙසභත්තානි නිච්චං දිය්‍යන්ති, තානි එකචාරිකභත්තානි කත්වා භික්ඛූ විසුං ඨිතිකාය පරිභුඤ්ජන්ති. එකච්චෙ භික්ඛූ ''ස්වෙ දානි අම්හාකං පාපුණිස්සන්තී''ති අත්තනො ඨිතිකං සල්ලක්ඛෙත්වා ගතා, තෙසු අනාගතෙසුයෙව අඤ්ඤෙ ආගන්තුකා භික්ඛූ ආගන්ත්වා ආසනසාලාය නිසීදන්ති; තඞ්ඛණඤ්ඤෙව රාජපුරිසා ආගන්ත්වා ''පණීතභත්තපත්තෙ දෙථා''ති වදන්ති. ආගන්තුකා ඨිතිකං අජානන්තා ගාහෙන්ති. තඞ්ඛණඤ්ඤෙව ච ඨිතිකං ජානනකභික්ඛූ ආගන්ත්වා ''කිං ගාහෙථා''ති වදන්ති. ''රාජගෙහෙ පණීතභත්ත''න්ති. ''කතිවස්සතො පට්ඨායා''ති? ''එත්තකවස්සතො නාමා''ති. ''මා ගාහෙථා''ති නිවාරෙත්වා ඨිතිකාය ගාහෙතබ්බං. ගාහිතෙ ආගතෙහිපි පත්තදානකාලෙ ආගතෙහිපි දින්නකාලෙ ආගතෙහිපි රාජගෙහතො පත්තෙ පූරෙත්වා ආහටකාලෙ ආගතෙහිපි රාජා ''අජ්ජ භික්ඛූයෙව ආගච්ඡන්තූ''ති පෙසෙත්වා භික්ඛූනංයෙව හත්ථෙ පිණ්ඩපාතං දෙති; එවං දින්නපිණ්ඩපාතං ගහෙත්වා ආගතකාලෙ ආගතෙහිපි ඨිතිකං ජානනකභික්ඛූහි ''මා භුඤ්ජිත්ථා''ති වාරෙත්වා ඨිතිකායමෙව ගාහෙතබ්බං.

අථ නෙ රාජා භොජෙත්වා පත්තෙපි නෙසං පූරෙත්වා දෙති, යං ආහටං තං ඨිතිකාය ගාහෙතබ්බං. සචෙ පන ‘‘මා තුච්ඡහත්ථා ගච්ඡන්තූ’’ති ථොකමෙව පත්තෙසු පක්ඛිත්තං හොති, තං න ගාහෙතබ්බං. අථ භුඤ්ජිත්වා තුච්ඡපත්තාව ආගච්ඡන්ති, යං තෙහි භුත්තං, තං නෙසං ගීවා හොතීති මහාසුමත්ථෙරො ආහ. මහාපදුමත්ථෙරො පනාහ – ‘‘ගීවාකිච්චං එත්ථ නත්ථි, ඨිතිකං පන අජානන්තෙහි යාව ජානනකා ආගච්ඡන්ති, තාව නිසීදිතබ්බං සියා; එවං සන්තෙපි භුත්තං සුභුත්තං, ඉදානි පත්තට්ඨානෙන ගාහෙතබ්බ’’න්ති.

එකො තිචීවරපරිවාරො සතග්ඝනකො පිණ්ඩපාතො අවස්සිකස්ස භික්ඛුනො පත්තො, විහාරෙ ච ‘‘එවරූපො පිණ්ඩපාතො අවස්සිකස්ස පත්තො’’ති ලිඛිත්වා ඨපෙසුං. අථ සට්ඨිවස්සසච්චයෙන අඤ්ඤො තථාරූපො පිණ්ඩපාතො උප්පන්නො, අයං කිං අවස්සිකට්ඨිතිකාය ගාහෙතබ්බො, උදාහු සට්ඨිවස්සිකට්ඨිතිකායාති. සට්ඨිවස්සිකට්ඨිතිකායාති වුත්තං, අයඤ්හි භික්ඛු ඨිතිකං ගහෙත්වායෙව වඩ්ඪිතොති.

එකො උද්දෙසභත්තං භුඤ්ජිත්වා සාමණෙරො ජාතො, පුන තං භත්තං සාමණෙරට්ඨිතිකාය පත්තං ගණ්හිතුං ලභති. අයං කිර **අන්තරාභට්ඨකො** නාම. යො පන පරිපුණ්ණවස්සො සාමණෙරො ‘‘ස්වෙ උද්දෙසභත්තං ලභිස්සතී’’ති අජ්ජෙව උපසම්පජ්ජති, අතික්කන්තා තස්ස ඨිතිකා. එකස්ස භික්ඛුනො උද්දෙසභත්තං පත්තං, පත්තො චස්ස න තුච්ඡො හොති, සො අඤ්ඤස්ස සමීපෙ නිසින්නස්ස පත්තං දාපෙති, තඤ්චෙ ථෙයාාය හරන්ති, ගීවා හොති. සචෙ පන සො භික්ඛු ‘‘මය්හං පත්තං දම්මී’’ති සයමෙව දෙති, අස්ස ගීවා න හොති. අථාපි තෙන භත්තෙන අනත්ථිකො හුත්වා ‘‘අලං මය්හං, තවෙතං භත්තං දම්මි, පත්තං පෙසෙත්වා ආහරාපෙහී’’ති අඤ්ඤං වදති, යං තතො ආහරීයති සබ්බං පත්තසාමිකස්ස හොති. පත්තඤ්චෙ ථෙයාාය හරන්ති, සුහටො; භත්තස්ස දින්නත්තා ගීවා න හොති.

විහාරෙ දස භික්ඛූ හොන්ති, තෙසු නව පිණ්ඩපාතිකා, එකො සාදියනකො. ‘‘දස උද්දෙසපත්තෙ දෙථා’’ති වුත්තෙ පිණ්ඩපාතිකා ගහෙතුං න ඉච්ඡන්ති. ඉතරො භික්ඛු ‘‘සබ්බානි මය්හං පාපුණන්තී’’ති ගණ්හාති, ඨිතිකා න හොති. එකෙකං වෙ පාපෙත්වා ගණ්හාති, ඨිතිකා තිට්ඨති. එවං ගාහෙත්වා දසහිපි පත්තෙහි ආහරාපෙත්වා ‘‘භන්තෙ, මය්හං සඞ්ගහං කරොථා’’ති නව පත්තෙ පිණ්ඩපාතිකානං දෙති, භික්ඛුදත්තියං නාමෙතං, ගණ්හිතුං වට්ටති.

සචෙ සො උපාසකො ‘‘භන්තෙ, ඝරං ආගන්තබ්බ’’න්ති වදති, සො ච භික්ඛු තෙ භික්ඛූ ‘‘එථ, භන්තෙ, මය්හං සහායා හොථා’’ති තස්ස ඝරං ගච්ඡති. යං තත්ථ ලභති, සබ්බං තස්සෙව හොති. ඉතරෙ තෙන දින්නං ලභන්ති. අථ නෙසං ඝරෙයෙව නිසීදාපෙත්වා දක්ඛිණොදකං දත්වා යාගුඛජ්ජකාදීනි දෙන්ති,

‘‘භන්තෙ, යං මනුස්සා දෙන්ති, තං ගණ්හථා’’ති තස්ස භික්ඛුනො වචනෙනෙව ඉතරෙසං වට්ටති. භුත්තාවීනං පත්තෙ පූරෙත්වා ගණ්හිත්වා ගමනත්ථාය දෙන්ති, සබ්බං තස්සෙව භික්ඛුනො හොති, තෙන දින්නං ඉතරෙසං වට්ටති.

යදි පන තෙ විහාරෙයෙව තෙන භික්ඛුනා ‘‘භන්තෙ, මය්හං භික්ඛං ගණ්හථ, මනුස්සානඤ්ච වචනං කාතුං වට්ටතී’’ති වුත්තා ගච්ඡන්ති, යං තත්ථ භුඤ්ජන්ති චෙව නීහරන්ති ච, සබ්බං තං තස්සෙව සන්තකං. අථාපි ‘‘මය්හං භික්ඛං ගණ්හථා’’ති අවුත්තා ‘‘මනුස්සානං වචනං කාතුං වට්ටතී’’ති ගච්ඡන්ති, තත්‍ර චෙ එකස්ස මධුරෙන සරෙන අනුමොදනං කරොන්තස්ස සුත්වා ථෙරානඤ්ච උපසමෙ පසීදිත්වා බහුං සමණපරික්ඛාරං දෙන්ති, අයං ථෙරෙසු පසාදෙන උප්පන්නො ‘‘අකතභාගො’’ නාම, තස්මා සබ්බෙසං පාපුණාති.

එකො සඞ්ඝතො උද්දිසාපෙත්වා ඨිතිකාය ගාහිතං පත්තං හරිත්වා පණීතස්ස ඛාදනීයභොජනීයස්ස පූරෙත්වා ආහරිත්වා ‘‘ඉමං, භන්තෙ, සබ්බො සඞ්ඝො පරිභුඤ්ජතූ’’ති දෙති, සබ්බෙහි භාජෙත්වා පරිභුඤ්ජිතබ්බං. පත්තසාමිකස්ස පන අතික්කන්තම්පි ඨිතිකං ඨපෙත්වා අඤ්ඤං උද්දෙසභත්තං දාතබ්බං. අථ ‘‘පඨමංයෙව සබ්බං සඞ්ඝිකං පත්තං දෙථා’’ති වදති, එකස්ස ලජ්ජිභික්ඛුනො සන්තකො පත්තො දාතබ්බො. ආහරිත්වා ච ‘‘සබ්බො සඞ්ඝො පරිභුඤ්ජතූ’’ති වුත්තෙ භාජෙත්වා පරිභුඤ්ජිතබ්බං.

එකො පාතියා භත්තං ආහරිත්වා ‘‘සඞ්ඝුද්දෙසං දම්මී’’ති වදති, එකෙකං ආලොපං අදත්වා ඨිතිකාය එකස්ස යාපනමත්තං කත්වා දාතබ්බං. අථ සො භත්තං ආහරිත්වා කිඤ්චි වත්තුං අජානන්තො තුණ්හීභූතො අච්ඡති, ‘‘කස්ස තෙ ආනීතං, කස්ස දාතුකාමොසී’’ති න වත්තබ්බං. පුච්ඡාසභාගෙන හි ‘‘තුම්හාකං ආනීතං, තුම්හාකං දාතුකාමොම්හී’’ති වදෙය්‍ය, තතො තං භික්ඛුං අඤ්ඤෙ භික්ඛූ ජිගුච්ඡන්තා ගීවං පරිවත්තෙත්වා ඔලොකෙතබ්බම්පි න මඤ්ඤෙය්‍යුං. සචෙ පන ‘‘කුහිං යාසි, කිං කරොන්තො ආහිණ්ඩසී’’ති වුත්තෙ ‘‘උද්දෙසභත්තං ගහෙත්වා ආගතොම්හී’’ති වදති, එකෙන ලජ්ජිභික්ඛුනා ඨිතිකාය ගාහෙතබ්බං. සචෙ ආභතං බහු හොති, සබ්බෙසං පහොති, ඨිතිකාකිච්චං නත්ථි, ථෙරාසනතො පට්ඨාය පත්තං පූරෙත්වා දාතබ්බං.

‘‘සඞ්ඝුද්දෙසපත්තං දෙථා’’ති වුත්තෙ ‘‘කිං ආහරිස්සසී’’ති අවත්වා පකතිට්ඨිතිකාය එව ගාහෙතබ්බං. යො පන පායාසො වා රසපිණ්ඩපාතො වා නිච්චං ලබ්භති; එවරූපානං පණීතභොජනානං ආවෙණිකා ඨිතිකා කාතබ්බා, තථා සපරිවාරාය යාගුයා මහග්ඝානං ඵලානං පණීතානඤ්ච ඛජ්ජකානං. පකතිභත්තයාගුඵලඛජ්ජකානං පන එකාව ඨිතිකා කාතබ්බා. ‘‘සප්පිං ආහරිස්සාමී’’ති වුත්තෙ සබ්බසප්පීනං එකාව ඨිතිකා වට්ටති, තථා සබ්බතෙලානං. ‘‘මධුං ආහරිස්සාමී’’ති වුත්තෙ පන මධුනො එකාව ඨිතිකා

වට්ටති, තථා ඵාණිතස්ස ලට්ඨිමධුකාදීනඤ්ච භෙසජ්ජානං. සචෙ පන ගන්ධමාලං සඞ්ඝුද්දෙසං දෙන්ති, පිණ්ඩපාතිකස්ස වට්ටති, න වට්ටතීති. ආමිසස්සෙව පටික්ඛිත්තත්තා වට්ටති, සඞ්ඝං උද්දිස්ස දින්නත්තා පන න ගහෙතබ්බන්ති වදන්ති.

උද්දෙසභත්තකථා නිට්ඨිතා.

නිමන්තනභත්තකථා

නිමන්තනං පුග්ගලිකඤ්චෙ, සයමෙව ඉස්සරො. සඞ්ඝිකං පන උද්දෙසභත්තෙ වුත්තනයෙනෙව ගාහෙතබ්බං. සචෙ පනෙත්ථ දූතො බ්‍යත්තො හොති, ‘‘භන්තෙ, රාජගෙහෙ භික්ඛුසඞ්ඝස්ස භත්තං ගණ්හථා’’ති අවත්වා ‘‘භික්ඛං ගණ්හථා’’ති වදති, පිණ්ඩපාතිකානම්පි වට්ටති. අථ දූතො අබ්‍යත්තො ‘‘භත්තං ගණ්හථා’’ති වදති, භත්තුද්දෙසකො බ්‍යත්තො ‘‘භත්ත’’න්ති අවත්වා ‘‘භන්තෙ, තුම්හෙ යාථා’’ති වදති; එවම්පි පිණ්ඩපාතිකානම්පි වට්ටති. තුම්හාකං පටිපාටියා ‘‘භත්තං පාපුණාතී’’ති වුත්තෙ පන න වට්ටති. සචෙ නිමන්තෙතුං ආගතමනුස්සො ආසනසාලං පවිසිත්වා ‘‘අට්ඨ භික්ඛූ දෙථා’’ති වා ‘‘අට්ඨ පත්තෙ දෙථා’’ති වා වදති; එවම්පි පිණ්ඩපාතිකානං වට්ටති, ‘‘තුම්හෙ ච තුම්හෙ ච ගච්ඡථා’’ති වත්තබ්බං. සචෙ පන ‘‘අට්ඨ භික්ඛූ දෙථ; භත්තං ගණ්හථ, අට්ඨ පත්තෙ දෙථ; භත්තං ගණ්හථා’’ති වදති, පටිපාටියා ගාහෙතබ්බං. ගාහෙන්තෙන පන විච්ඡින්දිත්වා ‘‘භත්ත’’න්ති අවදන්තෙන ‘‘තුම්හෙ ච තුම්හෙ ච ගච්ඡථා’’ති වුත්තෙ පිණ්ඩපාතිකානං වට්ටති. ‘‘භන්තෙ, තුම්හාකං පත්තං දෙථ, තුම්හෙ එථා’’ති වුත්තෙ පන ‘‘සාධු, උපාසකා’’ති ගන්තබ්බං. සඞ්ඝතො උද්දිසිත්වා ‘‘තුම්හෙ එථා’’ති වුත්තෙපි යථාඨිතිකාය ගාහෙතබ්බං.

නිමන්තනභත්තඝරතො පන පත්තත්ථාය ආගතස්ස උද්දෙසභත්තෙ වුත්තනයෙනෙව ඨිතිකාය පත්තො දාතබ්බො. එකො ‘‘සඞ්ඝතො පටිපාටියා පත්ත’’න්ති අවත්වා කෙවලං ‘‘එකං පත්තං දෙථා’’ති වත්වා අගාහිතෙයෙව පත්තෙ යස්ස කස්සචි පත්තං ගහෙත්වා පූරෙත්වා ආහරති, තං පත්තසාමිකස්සෙව හොති, උද්දෙසභත්තෙ විය ඨිතිකාය න ගාහෙතබ්බං. ඉධාපි යො ආගන්ත්වා තුණ්හීභූතො තිට්ඨති, සො ‘‘කස්ස සන්තිකං ආගතොසී’’ති වා ‘‘කස්ස පත්තං හරිස්සසී’’ති වා න වත්තබ්බො.

පුච්ඡාසභාගෙන හි ‘‘තුම්හාකං සන්තිකං ආගතො, තුම්හාකං පත්තං හරිස්සාමී’’ති වදෙය්‍ය, තතො සො භික්ඛු භික්ඛූහි ජිගුච්ඡනීයො අස්ස. ‘‘කුහිං ගච්ඡසි, කිං කරොන්තො ආහිණ්ඩසී’’ති පන වුත්තෙ ‘‘තස්ස පත්තත්ථාය ආගතොම්හී’’ති වදන්තස්ස පටිපාටියා භත්තට්ඨිතිකාය ගාහෙත්වා පත්තො දාතබ්බො. ‘‘භත්තාහරණකපත්තං දෙථා’’ති වුත්තෙපි පටිපාටියා

හත්තට්ඨිතිකාය එව දාතබ්බො. සචෙ ආහරිත්වා ‘‘සබ්බො සඞ්ඝො භුඤ්ජතූ’’ති වදති, භාජෙත්වා භුඤ්ජිතබ්බං. පත්තසාමිකස්ස අතික්කන්තම්පි ඨිතිකං ඨපෙත්වා අඤ්ඤං පටිපාටිහත්තං ගාහෙතබ්බං.

එකො පාතියා හත්තං ආහරිත්වා ‘‘සඞ්ඝස්ස දම්මී’’ති වදති, ආලොපහත්තට්ඨිතිකතො පට්ඨාය ආලොපසඞ්ඛෙපෙන භාජෙතබ්බං. සචෙ පන තුණ්හීභූතො අච්ඡති, ‘‘කස්ස තෙ ආහතං, කස්ස දාතුකාමොසී’’ති න වත්තබ්බො. සචෙ පන ‘‘කුහිං ගච්ඡසි, කිං කරොන්තො ආහිණ්ඩසී’’ති වුත්තෙ ‘‘සඞ්ඝස්ස මෙ හත්තං ආහතං, ථෙරානං මෙ හත්තං ආහත’’න්ති වදති, ගහෙත්වා ආලොපහත්තට්ඨිතිකාය භාජෙතබ්බං. සචෙ පන එවං ආහතං බහුං හොති, සකලස්ස සඞ්ඝස්ස බහු හොති, අභිහටභික්ඛා නාම පිණ්ඩපාතිකානම්පි වට්ටති, ඨිතිකාපුච්ඡනකිච්චං නත්ථි, ථෙරාසනතො පට්ඨාය පත්තං පූරෙත්වා දාතබ්බං.

උපාසකො සඞ්ඝත්ථෙරස්ස වා ගන්ථධුතඞ්ගවසෙන අභිඤ්ඤාතස්ස වා හත්තුද්දෙසකස්ස වා පහිණාති ‘‘අම්හාකං හත්තගහණත්ථාය අට්ඨ භික්ඛූ ගහෙත්වා ආගච්ඡථා’’ති, සචෙපි ඤාතිඋපට්ඨාකෙහි පෙසිතං හොති, ඉමෙ තයො ජනා පුච්ඡිතුං න ලහන්ති, ආරුළ්හායෙව මාතිකං, සඞ්ඝතො අට්ඨ භික්ඛූ උද්දිසාපෙත්වා අත්තනවමෙහි ගන්තබ්බං. කස්මා? භික්ඛුසඞ්ඝස්ස හි එතෙ භික්ඛූ නිස්සාය ලාභො උප්පජ්ජතීති. ගන්ථධුතඞ්ගාදීහි පන අනභිඤ්ඤාතො ආවාසිකභික්ඛු පුච්ඡිතුං ලහති, තස්මා තෙන ‘‘කිං සඞ්ඝතො ගණ්හාමි, උදාහු යෙ ජානාමි, තෙහි සද්ධිං ආගච්ඡාමී’’ති මාතිකං ආරොපෙත්වා යථා දායකා වදන්ති, තථා පටිපජ්ජිතබ්බං. ‘‘තුම්හාකං නිස්සිතකෙ වා යෙ වා ජානාථ, තෙ ගහෙත්වා එථා’’ති වුත්තෙ පන යෙ ඉච්ඡන්ති, තෙහි සද්ධිං ගන්තුං ලහති. සචෙ ‘‘අට්ඨ භික්ඛූ පහිණථා’’ති පෙසෙන්ති, සඞ්ඝතොව පෙසෙතබ්බා. අත්තනා සචෙ අඤ්ඤස්මිං ගාමෙ සක්කා හොති භික්ඛා ලභිතුං, අඤ්ඤො ගාමො ගන්තබ්බො. න සක්කා චෙ හොති ලභිතුං, සොයෙව ගාමො පිණ්ඩාය පවිසිතබ්බො.

නිමන්තිතභික්ඛූ ආසනසාලාය නිසින්නා හොන්ති, තත්‍ර චෙ මනුස්සා ‘‘පත්තෙ දෙථා’’ති ආගච්ඡන්ති, අනිමන්තිතෙහි න දාතබ්බා. ‘‘එතෙ නිමන්තිතභික්ඛූ’’ති වත්තබ්බං. ‘‘තුම්හෙපි දෙථා’’ති වුත්තෙ පන දාතුං වට්ටති. උස්සවාදීසු මනුස්සා සයමෙව පරිවෙණානි ච පධානඝරානි ච ගන්ත්වා තිපිටකෙ ච ධම්මකථිකෙ ච භික්ඛූසතෙනපි සද්ධිං නිමන්තෙන්ති. තදා යෙපි ජානන්ති, තෙ ගහෙත්වා ගන්තුං වට්ටති. කස්මා? න හි මහාභික්ඛුසඞ්ඝෙන අත්ථිකා මනුස්සා පරිවෙණානි ච පධානඝරානි ගච්ඡන්ති, සන්නිපාතට්ඨානතොව යථාසත්ති යථාබලං භික්ඛූ ගණ්හිත්වා ගච්ඡන්තීති.

සචෙ පන සඞ්ඝත්ථෙරො වා ගන්ථධුතඞ්ගවසෙන අභිඤ්ඤාතකො වා භත්තුද්දෙසකො වා අඤ්ඤත්‍ර වා වස්සං වසිත්වා කත්ථචි වා ගන්ත්වා පුන සකට්ඨානං ආගච්ඡන්ති, මනුස්සා ච ආගන්තුකස්ස සක්කාරං කරොන්ති, එකවාරං යෙ ජානන්ති, තෙ ගහෙත්වා ගන්තබ්බං. පටිබද්ධකාලතො පන පට්ඨාය දුතියවාරෙ ආරද්ධෙ සඞ්ඝතොයෙව ගහෙත්වා ගන්තබ්බං. අභිනවආගන්තුකාව හුත්වා ඤාතී වා උපට්ඨාකෙ වා පස්සිස්සාමාති ගච්ඡන්ති, තත්‍ර තෙසං ඤාතී ච උපට්ඨාකා ච සක්කාරං කරොන්ති. එත්ථ පන යෙ ජානන්ති, තෙ ගහෙත්වා ගන්තුං වට්ටති.

යො පන අතිලාභී හොති, සකට්ඨානඤ්ච ආගන්තුකට්ඨානඤ්ච එකසදිසං, සබ්බත්ථ මනුස්සා සඞ්ඝභත්තං සජ්ජෙත්වාව නිසීදන්ති, තෙන සඞ්ඝතොව ගහෙත්වා ගන්තබ්බන්ති අයං නිමන්තනෙ විසෙසො. අවසෙසො සබ්බපඤ්හො උද්දෙසභත්තෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො. කුරුන්දියං පන ''අට්ඨ මහාථෙරෙ දෙථා''ති වුත්තෙ ''අට්ඨ මහාථෙරාව දාතබ්බා''ති වුත්තං. එස නයො මජ්ඣිමාදීසු. සචෙ පන අවිසෙසෙත්වා ''අට්ඨ භික්ඛූ දෙථා''ති වදති, සඞ්ඝතො දාතබ්බා.

නිමන්තනභත්තකථා නිට්ඨිතා.

සලාකභත්තකථා

සලාකභත්තෙ පන ''අනුජානාමි, භික්ඛවෙ, සලාකාය වා පට්ටිකාය වා උපනිබන්ධිත්වා ඔපුඤ්ජිත්වා උද්දිසිතු''න්ති වචනතො රුක්ඛසාරමයාය සලාකාය වා වෙළුවිලීවතාලපණ්ණාදිමයාය පට්ටිකාය වා ''අසුකස්ස නාම සලාකභත්ත''න්ති එවං අක්ඛරානි උපනිබන්ධිත්වා පච්ඡියං වා චීවරභොගෙ වා කත්වා සබ්බා සලාකායො ඔපුඤ්ජිත්වා පුනප්පුනං හෙට්ඨුපරිවසෙනෙව ආලොළෙත්වා පඤ්චඞ්ගසමන්නාගතෙන භත්තුද්දෙසකෙන සචෙ ඨිතිකා අත්ථි, ඨිතිකතො පට්ඨාය; නො චෙ අත්ථි, ථෙරාසනතො පට්ඨාය සලාකා දාතබ්බා. පච්ඡා ආගතානම්පි එකාබද්ධවසෙන දූරෙ ඨිතානම්පි උද්දෙසභත්තෙ වුත්තනයෙනෙව දාතබ්බා.

සචෙ විහාරස්ස සමන්තතො බහූ ගොචරගාමා, භික්ඛූ පන න බහුකා, ගාමවසෙනපි සලාකායො පාපුණන්ති, ''තුම්හාකං අසුකගාමෙ සලාකභත්තං පාපුණාතී''ති ගාමවසෙනෙව ගාහෙතබ්බා. එවං ගාහෙන්තෙන සචෙපි එකෙකස්මිං ගාමෙ නානප්පකාරානි සට්ඨිසලාකභත්තානි, සබ්බානි ගාහිතානෙව හොන්ති, තස්ස පත්තගාමසමීපෙ අඤ්ඤානිපි ද්වෙ තීණි සලාකභත්තානි හොන්ති, තානිපි තස්සෙව දාතබ්බානි. න හි සක්කා තෙසං කාරණා අඤ්ඤං භික්ඛුං පහිණිතුන්ති.

සචෙ එකච්චෙසු ගාමෙසු බහූනි සලාකභත්තානි සල්ලක්ඛෙත්වා සත්තන්නම්පි අට්ඨන්නම්පි භික්ඛූනං දාතබ්බානි. දදන්තෙන පන චතුන්නං පඤ්චන්නං භත්තානං සලාකායො එකතො බන්ධිත්වා දාතබ්බා. සචෙ තං ගාමං අතික්කමිත්වා අඤ්ඤො ගාමො හොති, තස්මිඤ්ච එකමෙව සලාකභත්තං, තං පන පාතොව දෙන්ති, තම්පි එතෙසු භික්ඛූසු එකස්ස නිග්ගහෙන දත්වා ''පාතොව තං ගහෙත්වා පච්ඡා ඔරිමගාමෙ ඉතරානි භත්තානි ගණ්හාහී''ති වත්තබ්බො. සචෙ ඔරිමගාමෙ සලාකභත්තෙසු අගාහිතෙස්වෙව ගාහිතසඤ්ඤාය ගච්ඡති, පරභාගගාමෙ සලාකභත්තං ගාහෙත්වා පුන විහාරං ආගන්ත්වා ඉතරානි ගාහෙත්වා ඔරිමගාමො ගන්තබ්බො. ''න හි බහිසීමාය සඞ්ඝලාභො ගාහෙතුං ලබ්භතී''ති අයං නයො කුරුන්දියං වුත්තො.

සචෙ පන භික්ඛූ බහූ හොන්ති, ගාමවසෙන සලාකා න පාපුණන්ති, වීථිවසෙන වා වීථියං එකගෙහවසෙන වා කුලවසෙන වා ගාහෙතබ්බා. වීථිආදීසු ච යත්ථ බහූනි භත්තානි, තත්ථ ගාමෙ වුත්තනයෙනෙව බහූනං භික්ඛූනං ගාහෙතබ්බානි. සලාකාසු අසති උද්දිසිත්වාපි ගාහෙතබ්බානි.

සලාකදායකෙන පන වත්තං ජානිතබ්බං. තෙන හි කාලස්සෙව වුට්ඨාය පත්තචීවරං ගහෙත්වා භොජනසාලං ගන්ත්වා අසම්මට්ඨට්ඨානං සම්මජ්ජිත්වා පානීයං පරිභොජනීයං උපට්ඨාපෙත්වා ''ඉදානි භික්ඛූහි වත්තං කතං භවිස්සතී''ති කාලං සල්ලක්ඛෙත්වා ඝණ්ටිං පහරිත්වා භික්ඛූසු සන්නිපතිතෙසු පඨමමෙව වාරගාමෙ සලාකභත්තං ගාහෙතබ්බං. ''තුය්හං අසුකස්මිං නාම වාරගාමෙ සලාකා පාපුණාති තත්‍ර ගච්ඡා''ති වත්තබ්බං.

සචෙ අතිරෙකගාවුතෙ ගාමො හොති, තං දිවසං ගච්ඡන්තා කිලමන්ති, ''ස්වෙ තුය්හං වාරගාමෙ පාපුණාතී''ති අජ්ජෙව ගාහෙතබ්බං. යො වාරගාමං පෙසියමානො න ගච්ඡති, අඤ්ඤං සලාකං මග්ගති, න දාතබ්බා. සද්ධානඤ්හි මනුස්සානං පුඤ්ඤහානි සඞ්ඝස්ස ච ලාභච්ඡෙදො හොති, තස්මා තස්ස දුතියෙපි තතියෙපි දිවසෙ අඤ්ඤා සලාකා න දාතබ්බා, ''අත්තනො පත්තට්ඨානං ගන්ත්වා භුඤ්ජාහී''ති වත්තබ්බො, තීණි පන දිවසානි අගච්ඡන්තස්ස වාරගාමතො ඔරිමවාරගාමෙ සලාකා ගාහෙතබ්බා. තඤ්චෙ න ගණ්හාති, තතො පට්ඨාය තස්ස අඤ්ඤං සලාකං දාතුං න වට්ටති, දණ්ඩකම්මං පන ගාළ්හං කාතබ්බං, සට්ඨිතො වා පණ්ණාසතො වා න පරිහාපෙතබ්බං. වාරගාමෙ ගාහෙත්වා විහාරවාරො ගාහෙතබ්බො, ''තුය්හං විහාරවාරො පාපුණාතී''ති වත්තබ්බං. විහාරවාරිකස්ස ද්වෙ තිස්සො යාගුසලාකායො තිස්සො චතස්සො වා භත්තසලාකායො ච දාතබ්බා, නිබද්ධං කත්වා පන න දාතබ්බා. යාගුභත්තදායකා හි ''අම්හාකං යාගුභත්තං විහාරගොපකාව භුඤ්ජන්තී''ති අඤ්ඤථත්තං ආපජ්ජෙය්‍යුං, තස්මා අඤ්ඤෙසු කුලෙසු දාතබ්බා.

සචෙ විහාරවාරිකානං සභාගා ආහරිත්වා දෙන්ති, ඉච්චෙතං කුසලං; නො චෙ, වාරං ගාහෙත්වා තෙසං යාගුභත්තං ආහරාපෙතබ්බං. තාව නෙසං සලාකා ඵාතිකම්මමෙව භවන්ති, වස්සග්ගෙන පත්තට්ඨානෙ පන අඤ්ඤම්පි පණීතභත්තසලාකං ගණ්හිතුං ලභන්තියෙව. අතිරෙකඋත්තරිභඞ්ගස්ස එකවාරිකභත්තස්ස විසුං ඨිතිකං කත්වා සලාකා දාතබ්බා.

සචෙ යෙන සලාකා ලද්ධා, සො තංදිවසං තං භත්තං න ලභති, පුනදිවසෙ ගාහෙතබ්බං. භත්තමෙව ලභති, න උත්තරිභඞ්ගං; එවම්පි පුන ගාහෙතබ්බං. ඛීරභත්තස්ස සලාකායපි එසෙව නයො. සචෙ පන ඛීරමෙව ලභති, න භත්තං; ඛීරලාභතො පට්ඨාය පුන න ගාහෙතබ්බං. ද්වෙ තීණි එකවාරිකභත්තානි එකස්සෙව පාපුණන්ති, දුබ්භික්ඛසමයෙ සඞ්ඝනවකෙන ලද්ධකාලෙ විජටෙත්වා විසුං ගාහෙතබ්බානි, පාකතිකසලාකභත්තං අලද්ධස්සාපි පුනදිවසෙ ගාහෙතබ්බං.

සචෙ ඛුද්දකො විහාරො හොති, සබ්බෙ භික්ඛූ එකසම්භොගා, උච්ඡුසලාකං ගාහෙන්තෙන යස්ස කස්සචි සම්මුඛීභූතස්ස පාපෙත්වා මහාථෙරාදීනං දිවා තච්ඡෙත්වා දාතුං වට්ටති. රසසලාකං පාපෙත්වා පච්ඡාභත්තං පරිස්සාවෙත්වා වා ඵාණිතං වා කාරෙත්වා පිණ්ඩපාතිකාදීනම්පි දාතබ්බං. ආගන්තුකානං ආගතානාගතභාවං ඤත්වා ගාහෙතබ්බා, මහාආවාසෙ ඨිතිකං කත්වා ගාහෙතබ්බා.

තක්කසලාකම්පි සභාගට්ඨානෙ පාපෙත්වා වා පචාපෙත්වා වා ධූමාපෙත්වා වා ථෙරානං දාතුං වට්ටති. මහාආවාසෙ වුත්තනයෙනෙව පටිපජ්ජිතබ්බං ඵලසලාකපූවසලාකභෙසජ්ජගන්ධමාලසලාකායොපි විසුං ඨිතිකාය ගාහෙතබ්බා. භෙසජ්ජාදිසලාකායො චෙත්ථ කිඤ්චාපි පිණ්ඩපාතිකානම්පි වට්ටන්ති, සලාකවසෙන ගාහිතත්තා පන න සාදිතබ්බා. අග්ගභික්ඛාමත්තං සලාකභත්තං දෙන්ති, ඨිතිකං පුච්ඡිත්වා ගාහෙතබ්බං. අසතියා ඨිතිකාය ථෙරාසනතො පට්ඨාය ගාහෙතබ්බං. සචෙ තාදිසානි භත්තානි බහූනි හොන්ති, එකෙකස්ස භික්ඛුනො ද්වෙ තීණි දාතබ්බානි; නො චෙ, එකෙකමෙව දත්වා පටිපාටියා ගතාය පුන ථෙරාසනතො පට්ඨාය දාතබ්බං. සචෙ අන්තරාව උපච්ඡිජ්ජති, ඨිතිකා සල්ලක්ඛෙතබ්බා. යදි පන තාදිසං භත්තං නිබද්ධමෙව හොති, යස්ස පාපුණාති, සො වත්තබ්බො ''ලද්ධා වා අලද්ධා වා ස්වෙපි ගණ්හෙය්‍යාසී''ති. එකං අනිබද්ධං හොති, ලභනදිවසෙ පන යාවදත්ථං ලභති, අලභනදිවසා බහුතරා හොන්ති, තං යස්ස පාපුණාති, සො අලභිත්වා ''ස්වෙ ගණ්හෙය්‍යාසී''ති වත්තබ්බො.

යො සලාකාසු ගාහිතාසු පච්ඡා ආගච්ඡති, තස්ස අතික්කන්තාව සලාකා න උපට්ඨාපෙත්වා දාතබ්බා. සලාකං නාම සණ්ටිප්පහරණතො පට්ඨාය

ආගන්ත්වා හත්ථං පසාරෙන්තොව ලභති. අඤ්ඤස්ස ආගන්ත්වා සමීපෙ ඨිතස්සාපි අතික්කන්තා අතික්කන්තාව හොති. සචෙ පනස්ස අඤ්ඤො ගණ්හන්තො අත්ථි, සයං අනාගතොපි ලභති. සභාගට්ඨානෙ අසුකො අනාගතොති ඤත්වා ''අයං තස්ස සලාකා''ති ඨපෙතුං වට්ටති. සචෙ ''අනාගතස්ස න දාතබ්බා''ති කතිකං කරොන්ති, අධම්මිකා හොති. අන්තොඋපචාරෙ ඨිතස්ස හි භාජනීයභණ්ඩං පාපුණාති. සචෙ පන ''අනාගතස්ස දෙථා''ති මහාසද්දං කරොන්ති, දණ්ඩකම්මං ඨපෙතබ්බං, ''ආගන්ත්වා ගණ්හන්තූ''ති වත්තබ්බං.

ඡප්පඤ්චසලාකා නට්ඨා හොන්ති, භත්තුද්දෙසකො දායකානං නාමං නස්සරති, සො චෙ නට්ඨසලාකා මහාථෙරස්ස වා අත්තනො වා පාපෙත්වා භික්ඛූ වදෙය්‍ය, ''මයා අසුකගාමෙ සලාකභත්තං මය්හං පාපිතං, තුම්හෙ තත්ථ ලද්ධං සලාකභත්තං භුඤ්ජෙය්‍යාථා''ති, වට්ටති. විහාරෙ අපාපිතං පන ආසනසාලාය තං භත්තං ලභිත්වා තත්ථෙව පාපෙත්වා භුඤ්ජිතුං න වට්ටති. ''අජ්ජ පට්ඨාය මය්හං සලාකභත්තං ගණ්හථා''ති වුත්තෙ තත්‍ර ආසනසාලාය ගාහෙතුං න වට්ටති, විහාරං ආනෙත්වා ගාහෙතබ්බං. ''ස්වෙ පට්ඨායා''ති වුත්තෙ පන භත්තුද්දෙසකස්ස ආචික්ඛිතබ්බං ''ස්වෙ පට්ඨාය අසුකකුලං නාම සලාකභත්තං දෙති, සලාකග්ගාහණකාලෙ සරෙය්‍යාසී''ති. දුබ්භික්ඛෙ සලාකභත්තං පච්ඡින්දිත්වා සුභික්ඛෙ ජාතෙ කිඤ්චි දිස්වා ''අජ්ජ පට්ඨාය අම්හාකං සලාකභත්තං ගණ්හථා''ති පුන පට්ඨපෙන්ති, අන්තොගාමෙ අගාහෙත්වා විහාරං ආනෙත්වාව ගාහෙතබ්බං. ඉදඤ්හි ''සලාකභත්තං'' නාම. උද්දෙසභත්තසදිසං න හොති, විහාරමෙව සන්ධාය දිය්‍යති, තස්මා බහිඋපචාරෙ ගාහෙතුං න වට්ටති. ''ස්වෙ පට්ඨායා''ති වුත්තෙ පන විහාරෙ ගාහෙතබ්බමෙව.

ගමිකො භික්ඛු යං දිසාභාගං ගන්තුකාමො, තත්ථ අඤ්ඤෙන වාරගාමසලාකා ලද්ධා හොති, තං ගහෙත්වා ඉතරං භික්ඛුං ''මය්හං පත්තසලාකං ත්වං ගණ්හාහී''ති වත්වා ගන්තුං වට්ටති. තෙන පන උපචාරසීමං අනතික්කන්තෙයෙව තස්මිං තස්ස සලාකා ගාහෙතබ්බා.

ඡඩ්ඩිතවිහාරෙ මනුස්සා බොධිචෙතියාදීනි ජග්ගිත්වා භුඤ්ජන්තූති සලාකභත්තං පට්ඨපෙන්ති, භික්ඛූ සකට්ඨානෙසු වසිත්වා කාලස්සෙව ගන්ත්වා තත්ථ වත්තං කරිත්වා තං භත්තං භුඤ්ජන්ති, වට්ටති. සචෙ තෙසු ස්වාතනාය අත්තනො පාපෙත්වා ගතෙසු ආගන්තුකො භික්ඛු ඡඩ්ඩිතවිහාරෙ වසිත්වා කාලස්සෙව වත්තං කත්වා ඝණ්ටිං පහරිත්වා සලාකභත්තං අත්තනො පාපෙත්වා ආසනසාලං ගච්ඡති, සොව තස්ස භත්තස්ස ඉස්සරො. යො පන භික්ඛූසු වත්තං කරොන්තෙසුයෙව භූමියං ද්වෙ තයො සම්මුඤ්ජනිප්පහාරෙ දත්වා ඝණ්ටිං පහරිත්වා ''ධුරගාමෙ සලාකභත්තං මය්හං පාපුණාතී''ති ගච්ඡති,

තස්ස තං චොරිකාය ගහිතත්තා න පාපුණාති, වත්තං කත්වා පාපෙත්වා පච්ඡා ගතභික්ඛූනංයෙව හොති.

එකො ගාමො අතිදූරෙ හොති, භික්ඛූ නිච්චං ගන්තුං න ඉච්ඡන්ති, මනුස්සා ''මයං පුඤ්ඤෙන පරිබාහිරා හොමා''ති වදන්ති, යෙ තස්ස ගාමස්ස ආසන්නවිහාරෙ සභාගභික්ඛූ, තෙ වත්තබ්බා ''ඉමෙසං භික්ඛූනං අනාගතදිවසෙ තුම්හෙ භුඤ්ජථා''ති. සලාකා පන දෙවසිකං පාපෙතබ්බා, තා ච ඛො පන ඝණ්ටිප්පහරණමත්තෙන වා පච්ඡිචාලනමත්තෙන වා පාපිතා න හොන්ති, පච්ඡිං පන ගහෙත්වා සලාකා පීඨකෙ ආකිරිතබ්බා, පච්ඡි පන මුඛවට්ටියං න ගහෙතබ්බා. සචෙ හි තත්ථ අහි වා විච්ඡිකො වා භවෙය්‍ය, දුක්ඛං උප්පාදෙය්‍ය; තස්මා හෙට්ඨා ගහෙත්වා පච්ඡිං පරම්මුඛං කත්වා සලාකා ආකිරිතබ්බා ''සචෙපි සප්පො භවිස්සති, එත්තොව පලායිස්සතී''ති. එවං සලාකා ආකිරිත්වා ගාමාදිවසෙන පුබ්බෙ වුත්තනයෙනෙව ගාහෙතබ්බා. අපිච එකං මහාථෙරස්ස පාපෙත්වා ''අවසෙසා මය්හං පාපුණන්තී''ති අත්තනො පාපෙත්වා වත්තං කත්වා චෙතියං වන්දිත්වා විතක්කමාළකෙ ඨිතෙහි භික්ඛූහි ''පාපිතා, ආවුසො, සලාකා''ති වුත්තෙ ''ආම, භන්තෙ, තුම්හෙ ගතගතගාමෙ සලාකභත්තං ගණ්හථා''ති වත්තබ්බං; එවං පාපිතාපි හි සුපාපිතාව හොන්ති.

භික්ඛූ සබ්බරත්තිං ධම්මසවනත්ථං අඤ්ඤං විහාරං ගච්ඡන්තා ''මයං තත්ථ දානං අග්ගහෙත්වාව අම්හාකං ගොචරගාමෙව පිණ්ඩාය චරිත්වා ආගමිස්සාමා''ති සලාකා අග්ගහෙත්වාව ගතා, විහාරෙ ථෙරස්ස පත්තසලාකභත්තං භුඤ්ජිතුං ආගච්ඡන්ති, වට්ටති. අථ මහාථෙරොපි ''අහං ඉධ කිං කරොමී''ති තෙහියෙව සද්ධිං ගච්ඡති, තෙහි ගතවිහාරෙ අභුඤ්ජිත්වාව ගොචරගාමං අනුප්පත්තෙහි ''දෙථ, භන්තෙ, පත්තෙ සලාකයාගුආදීනි ආහරිස්සාමා''ති වුත්තෙ පත්තා න දාතබ්බා. ''කස්මා, භන්තෙ, න දෙථා''ති ''විහාරට්ඨකං භත්තං විහාරෙ වුත්ථානං පාපුණාති, මයං අඤ්ඤස්මිං විහාරෙ වුත්ථා''ති. ''දෙථ, භන්තෙ, න මයං විහාරෙ පාළිකාය දෙම, තුම්හාකං දෙම, ගණ්හථ අම්හාකං භික්ඛ''න්ති වුත්තෙ පන වට්ටති.

සලාකභත්තකථා නිට්ඨිතා.

පක්ඛිකභත්තාදිකථා

පක්ඛිකාදීසු පන යං අභිලක්ඛිතෙසු චාතුද්දසී පඤ්චදසී පඤ්චමී අට්ඨමීති ඉමෙසු පක්ඛෙසු කම්මප්පසුතෙහි උපොසථං කාතුං සතිකරණත්ථාය දිය්‍යති, තං **පක්ඛිකං** නාම. තං සලාකභත්තගතිකමෙව හොති, ගාහෙත්වා භුඤ්ජිතබ්බං. සචෙ සලාකභත්තම්පි පක්ඛිකභත්තම්පි බහු සබ්බෙසං විනිවිජ්ඣිත්වා ගච්ඡති, ද්වෙපි භත්තානි විසුං විසුං ගාහෙතබ්බානි. සචෙ භික්ඛුසඞ්ඝො මහා, පක්ඛිකං

ගාහෙත්වා තස්ස ඨිතිකාය සලාකභත්තං ගාහෙතබ්බං, සලාකභත්තං වා ගාහාපෙත්වා තස්ස ඨිතිකාය පක්ඛිකං ගාහෙතබ්බං. යෙසං න පාපුණාති, තෙ පිණ්ඩාය චරිස්සන්ති. සචෙ ද්වෙපි භත්තානි බහූනි, භික්ඛූ මන්දා; සලාකභත්තං නාම දෙවසිකං ලබ්භති, තස්මා තං ඨපෙත්වා ''පක්ඛිකං ආවුසො භුඤ්ජථා''ති පක්ඛිකමෙව ගාහෙතබ්බං. පක්ඛිකං පණීතං දෙන්ති, විසුං ඨිතිකා කාතබ්බා. ''ස්වෙ පක්ඛො''ති අජ්ජ පක්ඛිකං න ගාහෙතබ්බං. සචෙ පන දායකා වදන්ති ''ස්වෙ අම්හාකං ඝරෙ ලූඛභත්තං භවිස්සති, අජ්ජෙව පක්ඛිකභත්තං උද්දිසථා''ති, එවං වට්ටති.

උපොසථිකං නාම අන්වඩ්ඪමාසෙ උපොසථඞ්ගානි සමාදියිත්වා යං අත්තනා භුඤ්ජති, තදෙව දියෳති. **පාටිපදිකං** නාම ''උපොසථෙ බහූ සද්ධා පසන්නා භික්ඛූනං සක්කාරං කරොන්ති, පාටිපදෙ පන භික්ඛූ කිලමන්ති, පාටිපදෙ දින්නං දුබ්භික්ඛදානසදිසං මහප්ඵලං හොති, උපොසථකම්මෙන වා පරිසුද්ධසීලානං දුතියදිවසෙ දින්නං මහප්ඵලං හොතී''ති සල්ලක්ඛෙත්වා පාටිපදෙ දියෳනකදානං, තම්පි උභයං සලාකභත්තගතිකමෙව. ඉති ඉමානි සත්තපි භත්තානි පිණ්ඩපාතිකානං න වට්ටන්ති, ධුතඞ්ගභෙදං කරොන්තියෙව.

අපරානිපි චීවරක්ඛන්ධකෙ විසාඛාය වරං යාචිත්වා දින්නානි ආගන්තුකභත්තං ගමියභත්තං ගිලානභත්තං ගිලානුපට්ඨාකභත්තන්ති චත්තාරි භත්තානි පාළියං ආගතානෙව, තත්ථ ආගන්තුකානං දින්නං භත්තං **''ආගන්තුකභත්තං''**. එස නයො සෙසෙසු. සචෙ පනෙත්ථ ආගන්තුකභත්තානිපි ආගන්තුකාපි බහූ හොන්ති, සබ්බෙසං එකෙකං ගාහෙතබ්බං, භත්තෙසු අප්පහොන්තෙසු ඨිතිකාය ගාහෙතබ්බං. එකො ආගන්තුකො පඨමමෙව ආගන්ත්වා සබ්බං ආගන්තුකභත්තං අත්තනො ගාහෙත්වා නිසීදති, සබ්බං තස්සෙව හොති, පච්ඡා ආගතෙහි ආගන්තුකෙහි තෙන දින්නානි පරිභුඤ්ජිතබ්බානි. තෙනපි එකං අත්තනො ගහෙත්වා සෙසානි දාතබ්බානි. අයං උළාරො.

සචෙ පන යො පඨමං ආගන්ත්වාපි අත්තනො අග්ගහෙත්වා තුණ්හීභූතො නිසීදති, පච්ඡා ආගතෙහි සද්ධිං පටිපාටියා ගණ්හිතබ්බං. සචෙ නිච්චං ආගන්තුකා ආගච්ඡන්ති, ආගතදිවසෙයෙව භුඤ්ජිතබ්බං, අන්තරන්තරා චෙ ආගච්ඡන්ති, ද්වෙ තීණි දිවසානි භුඤ්ජිතබ්බං. මහාපච්චරියං පන ''සත්ත දිවසානි භුඤ්ජිතුං වට්ටතී''ති වුත්තං.

ආවාසිකො කත්ථචි ගන්ත්වා ආගතො, තෙනාපි ආගන්තුකභත්තං පරිභුඤ්ජිතබ්බං. සචෙ පන තං විහාරෙ නිබන්ධාපිතං හොති, විහාරෙ ගාහෙතබ්බං. අථ විහාරො දූරෙ හොති, ආසනසාලාය නිබන්ධාපිතං

ආසනසාලාය ගාහෙතබ්බං. සචෙ පන දායකා ‘‘ආගන්තුකෙසු අසති ආවාසිකාපි පරිභුඤ්ජන්තූ’’ති වදන්ති, වට්ටති.

ගමියභත්තෙපි අයමෙව කථාමග්ගො. අයං පන විසෙසො – ආගන්තුකො ආගන්තුකභත්තමෙව ලභති, ගමිකො ආගන්තුකභත්තම්පි ගමියභත්තම්පි. ආවාසිකොපි පක්කමිතුකාමො ගමිකො හොති; ගමියභත්තං ලභති. යථා පන ආගන්තුකභත්තං; එවමිදං ද්වෙ වා තීණි වා සත්ත වා දිවසානි න ලබ්භති. ‘‘ගමිස්සාමී’’ති භුත්තො තංදිවසං කෙනචිදෙව කාරණෙන න ගතො, පුනදිවසෙපි භුඤ්ජිතුං වට්ටති, සඋස්සාහත්තා. ‘‘ගමිස්සාමී’’ති භුත්තස්ස චොරා වා පන්ථං රුන්ධන්ති උදකං වා, දෙවො වා වස්සති, සත්ථො වා න ගච්ඡති, සඋස්සාහෙන භුඤ්ජිතබ්බං. එතෙ උපද්දවෙ ඔලොකෙන්තෙන ‘‘ද්වෙ තයො දිවසෙ භුඤ්ජිතුං වට්ටතී’’ති මහාපච්චරියං වුත්තං. ‘‘ගමිස්සාමී’’ති පන ලෙසං ඔඩ්ඩෙත්වා භුඤ්ජිතුං න ලභති.

ගිලානභත්තම්පි සචෙ සබ්බෙසං ගිලානානං පහොති, සබ්බෙසං දාතබ්බං; නො චෙ, ඨිතිකං කත්වා ගාහෙතබ්බං. එකො ගිලානො අරොගරූපො සක්කොති අන්තොගාමං ගන්තුං, එකො න සක්කොති, අයං **‘‘මහාගිලානො’’** නාම. එතස්ස ගිලානභත්තං දාතබ්බං. ද්වෙ මහාගිලානා – එකො ලාභී අභිඤ්ඤාතො බහුං ඛාදනීයං භොජනීයං ලභති, එකො අනාථො අප්පලාභතාය අන්තොගාමං පවිසති – එතස්ස ගිලානභත්තං දාතබ්බං. ගිලානභත්තෙ පන දිවසපරිච්ඡෙදො නත්ථි. යාව රොගො න වූපසම්මති, සප්පායභොජනං අභුඤ්ජන්තො න යාපෙති, තාව භුඤ්ජිතබ්බං. යදා පන මිස්සකයාගුං වා මිස්සකභත්තං වා භුත්තස්සාපි රොගො න කුප්පති, තතො පට්ඨාය න භුඤ්ජිතබ්බං.

ගිලානුපට්ඨාකභත්තම්පි යං සබ්බෙසං පහොති, තං සබ්බෙසං දාතබ්බං; නො චෙ පහොති, ඨිතිකං කත්වා ගාහෙතබ්බං. ඉදම්පි ද්වීසු ගිලානෙසු මහාගිලානුපට්ඨාකස්ස ගාහෙතබ්බං, ද්වීසු මහාගිලානෙසු අනාථගිලානුපට්ඨාකස්ස. යං කුලං ගිලානභත්තම්පි දෙති ගිලානුපට්ඨාකභත්තම්පි, තත්ථ යස්ස ගිලානස්ස භත්තං පාපුණාති තදුපට්ඨාකස්සාපි තත්ථෙව ගාහෙතබ්බං. ගිලානුපට්ඨාකභත්තෙපි දිවසපරිච්ඡෙදො නත්ථි, යාව ගිලානො ලභති, තාවස්ස උපට්ඨාකොපි ලභතීති. ඉමානි චත්තාරි භත්තානි සචෙ එවං දින්නානි හොන්ති ‘‘ආගන්තුකගමිකගිලානුපට්ඨාකා මම භික්ඛං ගණ්හන්තූ’’ති, පිණ්ඩපාතිකානම්පි වට්ටති. සචෙ පන ආගන්තුකාදීනං භත්තං නිබන්ධාපෙමි, ‘‘මම භත්තං ගණ්හන්තූ’’ති එවං දින්නානි හොන්ති, පිණ්ඩපාතිකානං න වට්ටති.

අපරානිපි ‘‘ධුරභත්තං, කුටිභත්තං, වාරභත්ත’’න්ති තීණි භත්තානි. තත්ථ **ධුරභත්තන්ති** නිච්චභත්තං වුච්චති, තං දුවිධං – සඞ්ඝිකං පුග්ගලිකඤ්ච. තත්ථ යං ‘‘සඞ්ඝස්ස ධුරභත්තං දෙමා’’ති නිබන්ධාපිතං, තං සලාකභත්තගතිකං. ‘‘මම නිබද්ධං භික්ඛං ගණ්හන්තූ’’ති වත්වා දින්නං පන පිණ්ඩපාතිකානම්පි වට්ටති. පුග්ගලිකෙපි ‘‘තුම්හාකං ධුරභත්තං දම්මී’’ති වුත්තෙ පිණ්ඩපාතිකො චෙ, න වට්ටති. ‘‘මම නිබද්ධං භික්ඛං ගණ්හථා’’ති වුත්තෙ පන වට්ටති, සාදිතබ්බං. සචෙපි පච්ඡා කතිපාහෙ වීතිවත්තෙ ‘‘ධුරභත්තං ගණ්හථා’’ති වදති, මූලෙ සුට්ඨු සම්පටිච්ඡිතත්තා වට්ටති.

කුටිභත්තං නාම යං සඞ්ඝස්ස ආවාසං කාරෙත්වා ‘‘අම්හාකං සෙනාසනවාසිනො අම්හාකංයෙව භත්තං ගණ්හන්තූ’’ති එවං නිබන්ධාපිතං, තං සලාකභත්තගතිකමෙව හොති, ගහෙත්වා භුඤ්ජිතබ්බං. ‘‘අම්හාකං සෙනාසනවාසිනො අම්හාකංයෙව භික්ඛං ගණ්හන්තූ’’ති වුත්තෙ පන පිණ්ඩපාතිකානම්පි වට්ටති. යං පන පුග්ගලෙ පසීදිත්වා තස්ස වා ආවාසං කත්වා ‘‘තුම්හාකං දෙමා’’ති දින්නං, තං තස්සෙව හොති, තස්මිං කත්ථචි ගතෙ නිස්සිතකෙහි භුඤ්ජිතබ්බං.

වාරභත්තං නාම දුබ්භික්ඛසමයෙ ‘‘වාරෙන භික්ඛූ ජග්ගිස්සාමා’’ති ධුරගෙහතො පට්ඨාය දින්නං, තම්පි භික්ඛාවචනෙන දින්නං පිණ්ඩපාතිකානං වට්ටති. ‘‘වාරභත්ත’’න්ති වුත්තෙ පන සලාකභත්තගතිකං හොති. සචෙ තණ්ඩුලාදීනි පෙසෙන්ති, ‘‘සාමණෙරා පචිත්වා දෙන්තූ’’ති, පිණ්ඩපාතිකානං වට්ටති. ඉති ඉමානි ච තීණි ආගන්තුකභත්තාදීනි ච චත්තාරීති සත්ත, තානි සඞ්ඝභත්තාදීහි සහ චුද්දස භත්තානි හොන්ති.

අට්ඨකථායං පන විහාරභත්තං, අට්ඨකභත්තං, චතුක්කභත්තං, ගුළ්හකභත්තන්ති අඤ්ඤානිපි චත්තාරි භත්තානි වුත්තානි. තත්ථ **විහාරභත්තං** නාම විහාරෙ තත්රුප්පාදභත්තං, තං සඞ්ඝභත්තෙන ගහිතං. තං පන තිස්සමහාවිහාරචිත්තලපබ්බතාදීසු පටිසම්භිදාපත්තෙහි ඛීණාසවෙහි යථා පිණ්ඩපාතිකානම්පි සක්කා හොති පරිභුඤ්ජිතුං, තථා පටිග්ගහිතත්තා තාදිසෙසු ඨානෙසු පිණ්ඩපාතිකානම්පි වට්ටති. ‘‘අට්ඨන්නං භික්ඛූනං දෙම, චතුන්නං දෙමා’’ති එවං දින්නං පන **අට්ඨකභත්තඤ්චෙව චතුක්කභත්තඤ්ච;** තම්පි භික්ඛාවචනෙන දින්නං පිණ්ඩපාතිකානං වට්ටති. මහාභිසඞ්ඛාරිකෙන අතිරසකපූවෙන පත්තං පූරෙත්වා ථකෙත්වා දින්නං **ගුළ්හකභත්තං** නාම. ඉමානි තීණි සලාකභත්තගතිකානෙව.

අපරම්පි **ගුළකභත්තං** නාම අත්ථි, ඉධෙකච්චෙ මනුස්සා මහාධම්මසවනඤ්ච විහාරපූජඤ්ච කාරෙත්වා සකලසඞ්ඝස්ස දාතුං න සක්කොමාති, ‘‘ද්වෙ තීණි භික්ඛුසතානි අම්හාකං භික්ඛං ගණ්හන්තූ’’ති

භික්ඛුපරිච්ඡෙදජානනත්ථං ගුළකෙ දෙන්ති, ඉදං පිණ්ඩපාතිකානම්පි වට්ටති. ඉති චීවරක්ඛන්ධකෙ චීවරභාජනීයං, ඉමස්මිං පන සෙනාසනක්ඛන්ධකෙ සෙනාසනභාජනීයඤ්චෙව පිණ්ඩපාතභාජනීයඤ්ච වුත්තං.

ගිලානපච්චයභාජනීයං පන එවං වෙදිතබ්බං – සප්පිආදීසු භෙසජ්ජෙසු රාජරාජමහාමත්තා සප්පිස්ස තාව කුම්භසතම්පි කුම්භසහස්සම්පි විහාරං පෙසෙන්ති, ඝණ්ටිං පහරිත්වා ථෙරාසනතො පට්ඨාය ගහිතභාජනං පූරෙත්වා දාතබ්බං, පිණ්ඩපාතිකානම්පි වට්ටති. සචෙ අලසජාතිකා මහාථෙරා පච්ඡා ආගච්ඡන්ති, ‘‘භන්තෙ, වීසතිවස්සානං දියාති, තුම්හාකං ඨිතිකා අතික්කන්තා’’ති න වත්තබ්බා, ඨිතිකං ඨපෙත්වා තෙසං දත්වා පච්ඡා ඨිතිකාය දාතබ්බං.

‘‘අසුකවිහාරෙ බහු සප්පි උප්පන්න’’න්ති සුත්වා යොජනන්තරවිහාරතොපි භික්ඛූ ආගච්ඡන්ති, සම්පත්තසම්පත්තානං ඨිතට්ඨානතො පට්ඨාය දාතබ්බං. අසම්පත්තානම්පි උපචාරසීමං පවිට්ඨානං අන්තෙවාසිකාදීසු ගණ්හන්තෙසු දාතබ්බමෙව. ‘‘බහිඋපචාරසීමාය ඨිතානං දෙථා’’ති වදන්ති, න දාතබ්බං. සචෙ පන උපචාරසීමං ඔක්කන්තෙහි එකාබද්ධා හුත්වා අත්තනො විහාරද්වාරෙ වා අන්තොවිහාරෙයෙව වා හොන්ති, පරිසාවසෙන වඩ්ඪිතා නාම සීමා හොති, තස්මා දාතබ්බං. සඞ්ඝනවකස්ස දින්නෙපි පච්ඡා ආගතානං දාතබ්බමෙව. දුතියභාගෙ පන ථෙරාසනං ආරුළ්හෙ පච්ඡා ආගතානං පඨමභාගො න පාපුණාති, දුතියභාගතො වස්සග්ගෙන දාතබ්බං. උපචාරසීමං පවිසිත්වා යත්ථ කත්ථචි දින්නං හොති, සබ්බසන්නිපාතට්ඨානෙයෙව භාජෙතබ්බං.

යස්මිං විහාරෙ දස භික්ඛූ, දසෙව ච සප්පිකුම්භා දියාන්ති, එකෙකකුම්භවසෙනෙව භාජෙතබ්බං. එකො සප්පිකුම්භො හොති, දස භික්ඛූහි භාජෙත්වා ගහෙතබ්බං. සචෙ යථාඨිතංයෙව ‘‘අම්හාකං පාපුණාතී’’ති ගණ්හන්ති, දුග්ගහිතං; ගතගතට්ඨානෙ සඞ්ඝිකමෙව හොති. කුම්භං පන ආවජ්ජෙත්වා ථාලකෙ ථොකං සප්පිං කත්වා ‘‘ඉදං මහාථෙරස්ස පාපුණාති, අවසෙසං අම්හාකං පාපුණාතී’’ති වත්වා තම්පි කුම්භෙයෙව ආකිරිත්වා යථිච්ඡිතං ගහෙත්වා ගන්තුං වට්ටති. සචෙ ථිනං සප්පි හොති, ලෙඛං කත්වා ‘‘ලෙඛතො පරභාගො මහාථෙරස්ස පාපුණාති, අවසෙසං අම්හාක’’න්ති ගහිතම්පි සුග්ගහිතං, වුත්තපරිච්ඡෙදතො ඌනාධිකෙසුපි භික්ඛූසු ච සප්පිකුම්භෙසු ච එතෙනෙවුපායෙන භාජෙතබ්බං.

සචෙ පනෙකො භික්ඛු, එකොපි කුම්භො හොති, ඝණ්ටිං පහරිත්වා ‘‘අයං මය්හං පාපුණාතී’’තිපි ගහෙතුං වට්ටති. ‘‘අයං පඨමභාගො මය්හං පාපුණාති, අයං දුතියභාගො’’ති එවං ථොකං ථොකම්පි පාපෙතුං වට්ටති. එස නයො නවනීතාදීසුපි. යස්මිං පන විප්පසන්නෙ තිලතෙලාදිම්හි ලෙඛා න සන්තිට්ඨති,

තං උද්ධරිත්වා භාජෙතබ්බං. සිඞ්ගිවෙරමරිචාදිභෙසජ්ජම්පි අවසෙසපත්තථාලකාදිසමණපරික්ඛාරොපි සබ්බො වුත්තානුරූපෙනෙව නයෙන සුට්ඨු සල්ලක්ඛෙත්වා භාජෙතබ්බොති.

පාළිං අට්ඨකථඤ්චෙව, ඔලොකෙත්වා විචක්ඛණො;
සඞ්ඝිකෙ පච්චයෙ එවං, අප්පමත්තොව භාජයෙති.

ඉති සබ්බාකාරෙන පච්චයභාජනීයකථා නිට්ඨිතා.

සම්මන්නිත්වා ඨපිතයාගුභාජකාදීහි භාජනීයට්ඨානං ආගතමනුස්සානං අනාපුච්ඡිත්වාව උපඩ්ඪභාගො දාතබ්බො, අසම්මතෙහි පන අපලොකෙත්වා දාතබ්බො. සම්මතෙන අප්පමත්තකවිස්සජ්ජනකෙන භික්ඛුනා චීවරකම්මං කරොන්තස්ස ‘‘සූචිං දෙහී’’ති වදතො එකා දීඝා, එකා රස්සාති ද්වෙ සූචියො දාතබ්බා. ‘‘අවිභත්තං සඞ්ඝිකං භණ්ඩ’’න්ති පුච්ඡිතබ්බකිච්චං නත්ථි. පිප්ඵලකත්ථිකස්ස එකො පිප්ඵලකො, අද්ධානකන්තාරං පටිපජ්ජිතුකාමස්ස උපාහනයුගළං, කායබන්ධනත්ථිකස්ස කායබන්ධනං, ‘‘අංසබද්ධකො මෙ ජිණ්ණො’’ති ආගතස්ස අංසබද්ධකො, පරිස්සාවනත්ථිකස්ස පරිස්සාවනං දාතබ්බං. ධම්මකරණත්ථිකස්ස ධම්මකරණො. සචෙ පටකො න හොති, ධම්මකරණො පටකෙන සද්ධිං දාතබ්බො. ‘‘ආගන්තුකපට්ටං ආරොපෙස්සාමී’’ති යාචන්තස්ස කුසියා ච අඩ්ඪකුසියා ච පහොනකං දාතබ්බං. ‘‘මණ්ඩලං නප්පහොතී’’ති ආගතස්ස මණ්ඩලං එකං දාතබ්බං, අඩ්ඪමණ්ඩලානි ද්වෙ දාතබ්බානි. ද්වෙ මණ්ඩලානි යාචන්තස්ස න දාතබ්බානි. අනුවාතපරිභණ්ඩත්ථිකස්ස එකස්ස චීවරස්ස පහොනකං දාතබ්බං. සප්පිනවනීතාදිඅත්ථිකස්ස ගිලානස්ස එකං භෙසජ්ජං නාළිමත්තං කත්වා තතො තතියකොට්ඨාසො දාතබ්බො. එවං තීණි දිවසානි දත්වා නාළියා පරිපුණ්ණාය චතුත්ථදිවසතො පට්ඨාය සඞ්ඝං පුච්ඡිත්වා දාතබ්බං. ගුළපිණ්ඩෙපි එකදිවසං තතියභාගො දාතබ්බො. එවං තීහි දිවසෙහි නිට්ඨිතෙ පිණ්ඩෙ තතො පරං සඞ්ඝං පුච්ඡිත්වා දාතබ්බං. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

පක්ඛිකභත්තාදිකථා නිට්ඨිතා.

සෙනාසනක්ඛන්ධකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

7. සඞ්ඝභෙදකක්ඛන්ධකං

ඡසක්‍යපබ්බජ්ජාකථා

330. සඞ්ඝභෙදකක්ඛන්ධකෙ **අභිඤ්ඤාතා අභිඤ්ඤාතාති** පාකටා පාකටා. **සක්‍යකුමාරා** නාම කාළුදායිප්පභුතයො දස දූතා සද්ධිං පරිවාරෙහි අඤ්ඤෙ ච බහූ ජනා. **අම්හාකන්ති** අම්හෙසු; අම්හාකං කුලතොති වා වුත්තං හොති. **ඝරාවාසත්ථං අනුසාසිස්සාමීති** ඝරාවාසෙ යං කත්තබ්බං, තං ජානාපෙස්සාමි. **උදකං නින්නෙතබ්බන්ති** යථා උදකං සබ්බට්ඨානෙ සමං හොති, එවං කාතබ්බං. **නිද්ධාපෙතබ්බන්ති** තිණානි උද්ධරිතබ්බානි. **භුසිකා උද්ධරාපෙතබ්බාති** සුබුමපලාලමිස්සධඤ්ඤා පලාලිකා පලාපෙතබ්බා. **ඔපුනාපෙතබ්බන්ති** සුබුමපලාලං අපනෙතබ්බං. **ත්වඤ්ඤෙව ඝරාවාසත්ථෙන උපජානාහීති** ත්වඤ්ඤෙව ඝරාවාසත්ථං ජානාහි. **අහං තයා යථාසුඛං පබ්බජාහීති** එත්ථ අහං තයා සද්ධිං පබ්බජිස්සාමීති සහායසිනෙහෙන සහසා වත්තුකාමො හුත්වා පුන රජ්ජසිරිලොභෙන පරිකඞ්ඛීයමානහදයො ''අහං තයා''ති එත්තකමෙව වත්වා සෙසං වත්තුං නාසක්ඛීති එවමත්ථො වෙදිතබ්බො.

331. **නිප්පාතිතාති** නික්ඛමිතා. **මානස්සිනොති** මානස්සයිනො; මානනිස්සිතාති වුත්තං හොති.

332. **යස්සන්තරතො න සන්ති කොපාති** තතියමග්ගෙන සමූහතත්තා යස්ස චිත්තෙ කොපා න සන්ති. යස්මා පන **භවොති** සම්පත්ති, **විභවොති** විපත්ති; තථා භවොති වුඩ්ඪි, විභවොති හානි; භවොති සස්සතං, විභවොති උච්ඡෙදො; භවොති පුඤ්ඤං, විභවොති පාපං; විභවොති ච අභවොති ච අත්ථතො එකමෙව, තස්මා **ඉතිභවාභවතඤ්ච වීතිවත්තොති** එත්ථ යා එසා සම්පත්තිවිපත්තිවුඩ්ඪිහානිසස්සතුච්ඡෙදපුඤ්ඤපාපවසෙන ඉති අනෙකප්පකාරා භවාභවතා වුච්චති; චතූහිපි මග්ගෙහි යථාසම්භවං තෙන තෙන නයෙන තං ඉතිභවාභවතඤ්ච වීතිවත්තොති එවමත්ථො දට්ඨබ්බො. **නානුභවන්තීති** න සම්පාපුණන්ති; තස්ස දස්සනං දෙවානම්පි දුල්ලභන්ති අධිප්පායො.

333. **අභිමෙඛලිකාති** අහිං කටියං බන්ධිත්වා. **උච්ඡඞ්ගෙති** අඞ්කෙ.

334. **සම්මන්නතීති** සම්මානෙති. **යං තුමො කරිස්සතීති** යං සො කරිස්සති.

ඡසක්‍යපබ්බජ්ජාකථා නිට්ඨිතා.

පකාසනීයකම්මාදිකථා

336. **බෙළාසකස්සාති** එත්ථ මිච්ඡාජීවෙන උප්පන්නපච්චයා අරියෙහි වන්තබ්බා බෙළසදිසා, තථාරූපෙ පච්චයෙ අයං අජ්ඣොහරතීති කත්වා බෙළාසකොති භගවතා වුත්තො.

340. **පත්ථද්ධෙන කායෙනාති** පොත්ථකරූපසදිසෙන නිච්චලෙන කායෙන.

342. **මයං ඛො භණෙ රාජඤ්ඤාතකා නාමාති** රාජා අම්හෙ ජානාතීති රාජඤ්ඤාතකස්ස භාවෙන අත්තානං උක්කංසන්තො ආහ. **පහට්ඨකණ්ණවාලොති** බන්ධනෙ නිච්චලෙ කත්වා.

දුක්ඛඤ්හි කුඤ්ජර නාගමාසදොති භො කුඤ්ජර බුද්ධනාගං ආසාදනං වධකචිත්තෙන උපගමනං නාම දුක්ඛං. **නාගහතස්සාති** බුද්ධනාගං ඝාතකස්ස.

පටිකුටියොව ඔසක්කීති තථාගතාභිමුඛොයෙව පිට්ඨිමෙහි පාදෙහි අවසක්කි. **අලක්ඛිකොති** එත්ථ න ලක්ඛෙතීති අලක්ඛිකො; න ජානාතීති අත්ථො, අහං පාපකම්මං කරොමීති න ජානාති. න ලක්ඛිතබ්බොති වා අලක්ඛිකො; න පස්සිතබ්බොති අත්ථො.

343. **තිකභොජනන්ති** එත්ථ තීහි ජනෙහි භුඤ්ජිතබ්බභොජනං. **තං පඤ්ඤාපෙස්සාමීති** තං අනුජානිස්සාමි. ගණභොජනෙ පන යථාධම්මො කාරෙතබ්බොති. **පඤ්චවත්ථුයාචනකථා** සඞ්ඝාදිසෙසවණ්ණනායං වුත්තා. **කප්පන්ති** ආයුකප්පං. **බ්‍රහ්මං පුඤ්ඤන්ති** සෙට්ඨං පුඤ්ඤං. **කප්පං සග්ගම්හීති** ආයුකප්පමෙව.

පකාසනීයකම්මාදිකථා නිට්ඨිතා.

සඞ්ඝභෙදකකථා

344. අථ **ඛො දෙවදත්තො සඞ්ඝං භින්දිත්වාති** සො කිර එවං සලාකං ගාහෙත්වා තත්ථෙව ආවෙණිකං උපොසථං කත්වා ගතො, තෙනෙතං වුත්තං.

345. **පිට්ඨි මෙ ආගිලායතීති** චිරනිසජ්ජාය වෙදනාභිභූතා බාධති. **තමහං ආයමිස්සාමීති** තං අහං පසාරෙස්සාමි. **ආදෙසනාපාටිහාරියානුසාසනී** නාම ‘‘එවම්පි තෙ මනො, තථාපි තෙ මනො’’ති එවං පරස්ස චිත්තං ජානිත්වා තදනුරූපා ධම්මදෙසනා.

346. **මමානුකුබ්බන්ති** මමානුකිරියං කුරුමානො. **කපණොති** දුක්ඛිතො. **මහාවරාහස්සාති** මහානාගස්ස. **මහිං විකුබ්බතොති** පථවිං පදාලෙන්තස්ස. **භිසං ඝසමානස්සාති** භිසං ඛාදන්තස්ස. **නදීසු ජග්ගතොති** එත්ථ සො කිර හත්ථිනාගො සායන්හසමයං තං නදිනාමකං පොක්ඛරණිං ඔගාහෙත්වා කිලන්තො සබ්බරත්තිං වීතිනාමෙසි, ජාලිකං කරොති, තෙන වුත්තං ''නදීසු ජග්ගතො''ති.

347. **සුතාති** සොතා. **අසන්දිද්ධො ච අක්ඛාතීති** නිස්සන්දෙහො හුත්වා අක්ඛාති අනුසන්ධිවසෙන යොජෙත්වා යොජෙත්වා.

350. අපායෙ නිබ්බත්තිස්සතීති **ආපායිකො**. එවං **නෙරයිකො**. කප්පං ඨස්සතීති **කප්පට්ඨො**. ඉදානි බුද්ධසහස්සෙනාපි තිකිච්ඡිතුං න සක්කාති **අතෙකිච්ඡො**.

මා ජාතු කොචි ලොකස්මින්ති මා කදාචිපි කොචි සත්තො ලොකස්මිං. **උදපජ්ජථාති** උපපජ්ජථ. **ජලංව යසසා අට්ඨාති** යසසා ජලන්තො විය ඨිතො. **දෙවදත්තොති මෙ සුතන්ති** ''ඊදිසො දෙවදත්තො''ති භගවතා සුතම්පි අත්ථි, තදෙව ගහෙත්වා ඉදං වුත්තං. **සො පමාදමනුචිණ්ණොති** එත්ථ පමාදං අනුචිනාතීති අනුචිණ්ණො, පමාදො අප්පහීනොති අත්ථො. **ආසජ්ජ නන්ති** පාපකෙන චිත්තෙන පත්වා, විසොසෙත්වාති වා අත්ථො. **අවීචිනිරයං පත්තොති** ඉදං පන ආසීසායං අතීතවචනං. **භෙස්මාති** භයානකො.

සඞ්ඝභෙදකකථා නිට්ඨිතා.

උපාලිපඤ්හාකථා

351. **එකතො උපාලි එකොති** ධම්මවාදිපක්ඛෙ එකො. **එකතො ද්වෙති** අධම්මවාදිපක්ඛෙ ද්වෙ. **චතුත්ථො අනුස්සාවෙතීති** සඞ්ඝං භින්දිස්සාමීති අධම්මවාදිචතුත්ථො හුත්වා අනුස්සාවෙති; අනුනයන්තො සාවෙති ''න තුම්හාකංයෙව නරකභයං අත්ථි, අම්හාකම්පි අත්ථි, න අම්හාකං අවීචිමග්ගො පිහිතො, න මයං අකුසලා න භායාම. යදි හි අයං අධම්මො අවිනයො අසත්ථුසාසනං වා භවෙය්‍ය, න මයං ගණ්හෙය්‍යාම''තිආදිනා නයෙන ''අධම්මං ධම්මො''ති එවං අට්ඨාරස භෙදකරවත්ථූනි බොධෙතීති අත්ථො. **සලාකං ගාහෙතීති** එවං අනුස්සාවෙත්වා පන ''ඉදං ගණ්හථ, ඉදං රොචෙථා''ති වදන්තො සලාකං ගාහෙති.

එකතො උපාලි ද්වෙ හොන්තීතිආදීසුපි එසෙව නයො. **එවං ඛො උපාලි සඞ්ඝරාජි චෙව හොති සඞ්ඝභෙදො චාති** එවං හොති; න පන එත්තාවතා සඞ්ඝො භින්නො හොති.

භික්ඛු ඛො උපාලි පකතත්තො සමානසංවාසකො සමානසීමායං ඨිතො සඞ්ඝං භින්දතීති එත්ථ සියා එවං ''දෙවදත්තො කථං පකතත්තො''ති. කථං තාව න පකතත්තො, රඤ්ඤො සාතාපිතත්තා රුහිරුප්පාදස්ස ච කතත්තාති? තත්ථ වදාම – ආණත්තියා තාව විරද්ධත්තා රඤ්ඤො සාතාපනං නත්ථි. ''තෙන හි ත්වං, කුමාර, පිතරං හන්ත්වා රාජා හොහි, අහං භගවන්තං හන්ත්වා බුද්ධො භවිස්සාමී''ති එවඤ්හි තස්ස ආණත්ති. කුමාරො පන රාජා හුත්වා පච්ඡා පිතරං මාරෙසි; එවං තාව ආණත්තියා විරද්ධත්තා රඤ්ඤො සාතාපනං නත්ථි. රුහිරුප්පාදෙ පන කතමත්තෙයෙව රුහිරුප්පාදපච්චයා භගවතා අභබ්බතා න වුත්තා, න ච සක්කා භගවතො වචනං විනායෙව තස්ස අභබ්බතා ආරොපෙතුං.

> ''රුහිරුප්පාදකො, භික්ඛවෙ, අනුපසම්පන්නො න උපසම්පාදෙතබ්බො, උපසම්පන්නො නාසෙතබ්බො''ති –

ඉදං පන භගවතා සඞ්ඝභෙදතො පච්ඡා වුත්තං, තස්මා පකතත්තෙනෙව තෙන සඞ්ඝො භින්නොති.

අධම්මං ධම්මොති දීපෙන්තීතිආදීසු අට්ඨාරසසු භෙදකරවත්ථූසු සුත්තන්තපරියායෙන තාව දස කුසලකම්මපථා ධම්මො, දස අකුසලකම්මපථා අධම්මො. තථා චත්තාරො සතිපට්ඨානා, චත්තාරො සම්මප්පධානා, චත්තාරො ඉද්ධිපාදා, පඤ්චින්ද්‍රියානි, පඤ්ච බලානි, සත්ත බොජ්ඣඞ්ගා, අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගොති සත්තතිංස බොධිපක්ඛියධම්මා ධම්මො නාම; තයො සතිපට්ඨානා, තයො සම්මප්පධානා, තයො ඉද්ධිපාදා, ඡ ඉන්ද්‍රියානි, ඡ බලානි, අට්ඨ බොජ්ඣඞ්ගා, නවඞ්ගිකො මග්ගොති ච චත්තාරො උපාදානා, පඤ්ච නීවරණා, සත්ත අනුසයා, අට්ඨ මිච්ඡත්තාති ච අයං අධම්මො.

තත්ථ යංකිඤ්චි එකං අධම්මකොට්ඨාසං ගහෙත්වා ''ඉමං අධම්මං ධම්මොති කරිස්සාම; එවං අම්හාකං ආචරියකුලං නිස්සාය නියානිකං භවිස්සති, මයඤ්ච ලොකෙ පාකටා භවිස්සාමා''ති තං අධම්මං ''ධම්මො අය''න්ති කථයන්තා අධම්මං ධම්මොති දීපෙන්ති නාම. තථෙව ධම්මකොට්ඨාසෙසු ච එකං ගහෙත්වා අයං අධම්මොති කථෙන්තා ධම්මං අධම්මොති දීපෙන්ති නාම. විනයපරියායෙන පන භූතෙන වත්ථුනා චොදෙත්වා සාරෙත්වා යථාපටිඤ්ඤාය කාතබ්බං කම්මං ධම්මො නාම, අභූතෙන වත්ථුනා අචොදෙත්වා අසාරෙත්වා අපටිඤ්ඤාය කාතබ්බං කම්මං අධම්මො නාම.

සුත්තන්තපරියායෙන රාගවිනයො දොසවිනයො මොහවිනයො සංවරො පහානං පටිසඞ්ඛාති අයං විනයො නාම, රාගාදීනං අවිනයො අසංවරො අප්පහානං අප්පටිසඞ්ඛාති අයං අවිනයො නාම. විනයපරියායෙන වත්ථුසම්පත්ති ඤත්තිසම්පත්ති අනුස්සාවනසම්පත්ති සීමාසම්පත්ති

පරිසාසම්පත්තීති අයං විනයො නාම, වත්ථුවිපත්ති...පෙ.... පරිසාවිපත්තීති අයං අවිනයො නාම.

සුත්තන්තපරියායෙන චත්තාරො සතිපට්ඨානා... අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගොති ඉදං භාසිතං ලපිතං තථාගතෙන; තයො සතිපට්ඨානා, තයො සම්මප්පධානා, තයො ඉද්ධිපාදා, ඡ ඉන්ද්‍රියානි, ඡ බලානි, අට්ඨ බොජ්ඣඞ්ගා, නවඞ්ගිකො මග්ගොති ඉදං අභාසිතං අලපිතං තථාගතෙන. විනයපරියායෙන චත්තාරො පාරාජිකා, තෙරස සඞ්ඝාදිසෙසා, ද්වෙ අනියතා, තිංස නිස්සග්ගියා පාචිත්තියාති ඉදං භාසිතං ලපිතං තථාගතෙන; තයො පාරාජිකා, චුද්දස සඞ්ඝාදිසෙසා, තයො අනියතා, එකත්තිංස නිස්සග්ගියා පාචිත්තියාති ඉදං අභාසිතං අලපිතං තථාගතෙන.

සුත්තන්තපරියායෙන දෙවසිකං ඵලසමාපත්තිසමාපජ්ජනං, මහාකරුණාසමාපත්තිසමාපජ්ජනං, බුද්ධචක්ඛුනා ලොකවොලොකනං, අට්ඨුප්පත්තිවසෙන සුත්තන්තදෙසනා, ජාතකකථාති ඉදං ආචිණ්ණං; න දෙවසිකං ඵලසමාපත්තිසමාපජ්ජනං...පෙ.... න ජාතකකථාති ඉදං අනාචිණ්ණං. විනයපරියායෙන නිමන්තිතස්ස වස්සාවාසං වසිත්වා අපලොකෙත්වා චාරියපක්කමනං, පවාරෙත්වා චාරියපක්කමනං, ආගන්තුකෙහි සද්ධිං පඨමං පටිසන්ථාරකරණන්ති ඉදං ආචිණ්ණං; තස්සෙව ආචිණ්ණස්ස අකරණං අනාචිණ්ණං නාම.

සුත්තන්තපරියායෙන චත්තාරො සතිපට්ඨානා...පෙ.... අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගොති ඉදං පඤ්ඤත්තං නාම; තයො සතිපට්ඨානා...පෙ.... නවඞ්ගිකො මග්ගොති ඉදං අපඤ්ඤත්තං නාම. විනයපරියායෙන චත්තාරො පාරාජිකා...පෙ.... තිංස නිස්සග්ගියා පාචිත්තියාති ඉදං පඤ්ඤත්තං නාම; තයො පාරාජිකා...පෙ.... එකත්තිංස නිස්සග්ගියා පාචිත්තියාති ඉදං අපඤ්ඤත්තං නාම.

''අනාපත්ති අජානන්තස්ස, අථෙය්‍යචිත්තස්ස, න මරණාධිප්පායස්ස, අනුල්ලපනාධිප්පායස්ස, න මොචනාධිප්පායස්සා''ති තත්ථ තත්ථ වුත්තා අනාපත්ති අනාපත්ති නාම. ''ජානන්තස්ස, ථෙය්‍යචිත්තස්සා''තිආදිනා නයෙන වුත්තා ආපත්ති ආපත්ති නාම. පඤ්චාපත්තික්ඛන්ධා ලහුකාපත්ති නාම, ද්වෙ ආපත්තික්ඛන්ධා ගරුකාපත්ති නාම. ඡ ආපත්තික්ඛන්ධා සාවසෙසාපත්ති නාම, එකො පාරාජිකාපත්තික්ඛන්ධො අනවසෙසාපත්ති නාම. ද්වෙ ආපත්තික්ඛන්ධා දුට්ඨුල්ලාපත්ති නාම, පඤ්චාපත්තික්ඛන්ධා අදුට්ඨුල්ලාපත්ති නාම.

පුරිමනයෙනෙව පනෙත්ථ වුත්තප්පකාරං ධම්මං ''අධම්මො අය''න්ති කථයන්තා ''ධම්මං අධම්මො''ති දීපෙන්ති නාම. අවිනයං ''විනයො අය''න්ති...පෙ.... අදුට්ඨුල්ලාපත්තිං ''දුට්ඨුල්ලාපත්ති අය''න්ති කථයන්තා ''අදුට්ඨුල්ලාපත්තිං දුට්ඨුල්ලාපත්තී''ති දීපෙන්ති නාම. එවං ''අධම්මං ධම්මො''ති වා...පෙ.... ''අදුට්ඨුල්ලාපත්තිං දුට්ඨුල්ලාපත්තී''ති වා දීපෙත්වා පක්ඛං ලභිත්වා චතුන්නං සඞ්ඝකම්මානං අඤ්ඤතරං සඞ්ඝකම්මං එකසීමායං විසුං කරොන්තෙහි සඞ්ඝො භින්නො නාම හොති. තෙන වුත්තං – ''තෙ ඉමෙහි අට්ඨාරසහි වත්ථූහි **අපකස්සන්ති''**තිආදි.

තත්ථ **අපකස්සන්තී**ති පරිසං ආකඩ්ඪන්ති, විජටෙන්ති, එකමන්තං උස්සාරෙන්ති ච. **අවපකාසන්තී**ති අති විය පකාසෙන්ති යථා විසංසට්ඨාව හොන්ති, එවං කරොන්ති. **ආවෙනි**න්ති විසුං. **එත්තාවතා ඛො උපාලි සඞ්ඝො භින්නො හොතී**ති එවං අට්ඨාරසසු භෙදකරවත්ථූසු යංකිඤ්චි එකම්පි වත්ථුං දීපෙත්වා තෙන තෙන කාරණෙන ''ඉමං ගණ්හථ, ඉමං රොචෙථා''ති සඤ්ඤාපෙත්වා සලාකං ගාහාපෙත්වා විසුං සඞ්ඝකම්මෙ කතෙ සඞ්ඝො භින්නො හොති. පරිවාරෙ පන ''පඤ්චහි උපාලි ආකාරෙහි සඞ්ඝො භිජ්ජතී''තිආදි වුත්තං, තස්ස ඉමිනා ඉධ වුත්තෙන සඞ්ඝභෙදලක්ඛණෙන අත්ථතො නානාකරණං නත්ථි. තං පනස්ස නානාකරණාභාවං තත්ථෙව පකාසයිස්සාම. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

උපාලිපඤ්හාකථා නිට්ඨිතා.

සඞ්ඝභෙදකක්ඛන්ධකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

8. වත්තක්ඛන්ධකං

ආගන්තුකවත්තකථා

357. වත්තක්ඛන්ධකෙ **ඉදානි ආරාමං පවිසිස්සාමීති** ඉමිනා උපචාරසීමසමීපං දස්සෙති; තස්මා උපචාරසීමං පත්වා උපාහනාඔමුඤ්චනාදි සබ්බං කාතබ්බං. **ගහෙත්වාති** උපාහනදණ්ඩකෙන ගහෙත්වා. **පටික්කමන්තීති** සන්නිපතන්ති. **විස්සජ්ජෙතබ්බන්ති** පත්ථරිතබ්බං. **ගොචරො පුච්ඡිතබ්බොති** ''ගොචරගාමො ආසන්නෙ උදාහු දූරෙ, කාලස්සෙව පිණ්ඩාය චරිතබ්බං උදාහු දිවා''ති එවං භික්ඛාචාරො පුච්ඡිතබ්බො. **අගොචරො** නාම මිච්ඡාදිට්ඨිකානං වා ගාමො පරිච්ඡින්නභික්ඛො වා ගාමො; යත්ථ එකස්ස වා ද්වින්නං වා භික්ඛා දියාති, සොපි පුච්ඡිතබ්බො. **පානීයං පුච්ඡිතබ්බන්ති** ''කිං ඉමිස්සා පොක්ඛරණියා පානීයංයෙව පිවන්ති, නහානාදිපරිභොගම්පි කරොන්තී''ති එවං පානීයඤ්චෙව පරිභොජනීයඤ්ච පුච්ඡිතබ්බං. කෙසුචි ඨානෙසු වාළමිගා වා අමනුස්සා වා හොන්ති, තස්මා ''කං කාලං පවිසිතබ්බං, කං කාලං නික්ඛමිතබ්බ''න්ති පුච්ඡිතබ්බං.

බහි ඨිතෙනාති බහි නික්ඛමන්තස්ස අහිනො වා අමනුස්සස්ස වා මග්ගං දත්වා ඨිතෙන නිල්ලොකෙතබ්බො. **සචෙ උස්සහති සොධෙතබ්බොති** යදි සක්කොති, සබ්බො විහාරො සොධෙතබ්බො. අසක්කොන්තෙන අත්තනො වසනොකාසො ජග්ගිතබ්බො. සබ්බං සොධෙතුං සක්කොන්තස්ස පන දස්සිතෙ විහාරසොධනවත්තෙ විනිච්ඡයො මහාඛන්ධකෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො.

ආගන්තුකවත්තකථා නිට්ඨිතා.

ආවාසිකවත්තකථා

359. ආවාසිකවත්තෙ – **ආසනං පඤ්ඤපෙතබ්බන්ති** එවමාදි සබ්බං වුඩ්ඪතරෙ ආගතෙ චීවරකම්මං වා නවකම්මං වා ඨපෙත්වාපි කාතබ්බං. චෙතියඞ්ගණං සම්මජ්ජන්තෙන සම්මජ්ජනිං නික්ඛිපිත්වා තස්ස වත්තං කාතුං ආරභිතබ්බං. පණ්ඩිතො හි ආගන්තුකො ''සම්මජ්ජාහි තාව චෙතියඞ්ගණ''න්ති වක්ඛති. ගිලානභෙසජ්ජං කරොන්තෙන පන සචෙ නාතිආතුරො ගිලානො හොති, භෙසජ්ජං අකත්වා වත්තමෙව කාතබ්බං. මහාගිලානස්ස පන භෙසජ්ජමෙව කාතබ්බං. පණ්ඩිතො හි ආගන්තුකො ''කරොහි තාව භෙසජ්ජ''න්ති වක්ඛති. පානීයෙන පුච්ඡන්තෙන සචෙ සකිං ආනීතං පානීයං සබ්බං පිවති, ''පුන ආනෙමී''ති පුච්ඡිතබ්බොයෙව. අපිච බීජනෙනපි බීජිතබ්බො, බීජන්තෙන සකිං පාදපිට්ඨියං බීජිත්වා සකිං මජ්ඣෙ සකිං සීසෙ බීජිතබ්බං, ''අලං හොතූ''ති වුත්තෙන තතො මන්දතරං බීජිතබ්බං. පුන

‘‘අල’’න්ති වුත්තෙන තතො මන්දතරං බීජිතබ්බං. තතියවාරං වුත්තෙන බීජනී ඨපෙතබ්බා. පාදාපිස්ස ධොවිතබ්බා, ධොවිත්වා සචෙ අත්තනො තෙලං අත්ථි, තෙන මක්ඛෙතබ්බා. නො චෙ අත්ථි, තස්ස සන්තකෙන මක්ඛෙතබ්බා. උපාහනාපුඤ්ඡනං පන අත්තනො රුචිවසෙන කාතබ්බං. තෙනෙව හෙත්ථ ‘‘සචෙ උස්සහතී’’ති වුත්තං. තස්මා උපාහනා අපුඤ්ඡන්තස්සාපි අනාපත්ති. ‘‘කත්ථ මය්හං සෙනාසනං පාපුණාතී’’ති පුච්ඡිතෙන සෙනාසනං පඤ්ඤපෙතබ්බං, ‘‘එතං තුම්හාකං සෙනාසනං පාපුණාතී’’ති එවං ආචික්ඛිතබ්බන්ති අත්ථො. පප්ඵොටෙත්වා හි පත්ථරිතුං පන වට්ටතියෙව.

නවකස්ස වත්තෙ – **පානීයං ආචික්ඛිතබ්බ**න්ති ‘‘එතං පානීයං ගහෙත්වා පිවාහී’’ති ආචික්ඛිතබ්බං. පරිභොජනීයෙපි එසෙව නයො. සෙසං පුරිමසදිසමෙව. මහාආවාසෙපි අත්තනො සන්තිකං සම්පත්තස්ස ආගන්තුකස්ස වත්තං අකාතුං න ලභති.

ආවාසිකවත්තකථා නිට්ඨිතා.

ගමිකවත්තකථා

360. ගමිකවත්තෙසු **දාරුභණ්ඩ**න්ති සෙනාසනක්ඛන්ධකෙ වුත්තං මඤ්චපීඨාදි. **මත්තිකාභණ්ඩම්පි** රජනභාජනාදි සබ්බං තත්ථ වුත්තප්පභෙදමෙව. තං සබ්බං අග්ගිසාලාය වා අඤ්ඤතරස්මිං වා ගුත්තට්ඨානෙ පටිසාමෙත්වා ගන්තබ්බං. අනොවස්සකෙ පබ්භාරෙපි ඨපෙතුං වට්ටති. **සෙනාසනං ආපුච්ඡිතබ්බ**න්ති එත්ථ යං පාසාණපිට්ඨියං වා පාසාණත්ථම්භෙසු වා කතසෙනාසනං, යත්ථ උපචිකා නාරොහන්ති, තං අනාපුච්ඡන්තස්සාපි අනාපත්ති. **චතූසු පාසාණකෙසූ**තිආදි උපචිකානං උප්පත්තිට්ඨානෙ පණ්ණසාලාදිසෙනාසනෙ කත්තබ්බාකාරදස්සනත්ථං වුත්තං. **අප්පෙව නාම අඞ්ගානිපි සෙසෙය්‍යු**න්ති අයං අජ්ඣොකාසෙ ඨපිතම්හි ආනිසංසො. ඔවස්සකගෙහෙ පන තිණෙසු ච මත්තිකාපිණ්ඩෙසු ච උපරි පතන්තෙසු මඤ්චපීඨානං අඞ්ගානිපි විනස්සන්ති.

ගමිකවත්තකථා නිට්ඨිතා.

අනුමොදනවත්තකථා

362. අනුමොදනවත්ථුස්මිං **ඉද්ධං අහොසී**ති සම්පන්නං අහොසි. **චතූහි පඤ්චහී**ති සඞ්ඝත්ථෙරෙන අනුමොදනත්ථාය නිසින්නෙ හෙට්ඨා පටිපාටියා චතූහි නිසීදිතබ්බං. අනුථෙරෙ නිසින්නෙ මහාථෙරෙන ච හෙට්ඨා ච තීහි නිසීදිතබ්බං. පඤ්චමෙ නිසින්නෙ උපරි චතූහි නිසීදිතබ්බං. සඞ්ඝත්ථෙරෙන හෙට්ඨා දහරභික්ඛුස්මිං අජ්ඣිට්ඨෙපි සඞ්ඝත්ථෙරතො පට්ඨාය චතූහි

නිසීදිතබ්බමෙව. සචෙ පන අනුමොදකො භික්ඛු ‘‘ගච්ඡථ භන්තෙ, ආගමෙතබ්බකිච්චං නත්ථී’’ති වදති, ගන්තුං වට්ටති. මහාථෙරෙන ‘‘ගච්ඡාම ආවුසො’’ති වුත්තෙ ‘‘ගච්ඡථා’’ති වදති, එවම්පි වට්ටති. ‘‘බහිගාමෙ ආගමෙස්සාමා’’ති ආභොගං කත්වාපි බහිගාමං ගන්ත්වා අත්තනො නිස්සිතකෙ ‘‘තුම්හෙ තස්ස ආගමනං ආගමෙථා’’ති වත්වාපි ගන්තුං වට්ටතියෙව. සචෙ පන මනුස්සා අත්තනො රුචිකෙන එකෙන අනුමොදනං කාරෙන්ති, නෙව තස්ස අනුමොදතො ආපත්ති, න මහාථෙරස්ස භාරො හොති. උපනිසින්නකථායමෙව හි මනුස්සෙසු කථාපෙන්තෙසු මහාථෙරො ආපුච්ඡිතබ්බො, මහාථෙරෙන ච අනුමොදනාය අජ්ඣිට්ඨොව ආගමෙතබ්බොති ඉදමෙත්ථ ලක්ඛණං. **වච්චිතොති** සඤ්ජාතවච්චො; වච්චපීළිතොති අධිප්පායො.

අනුමොදනවත්තකථා නිට්ඨිතා.

භත්තග්ගවත්තකථා

364. භත්තග්ගවත්තෙ ‘‘අන්තොගාමො වා හොතු විහාරො වා, මනුස්සානං පරිවෙසනට්ඨානං ගච්ඡන්තෙන චීවරං පාරුපිත්වා කායබන්ධනං බන්ධනමෙව වට්ටතී’’ති අට්ඨකථාසු වුත්තං. **න ථෙරෙ භික්ඛූ අනුපඛජ්ජාති** ථෙරෙ භික්ඛූ අතිඅල්ලීයිත්වා න නිසීදිතබ්බං. සචෙ මහාථෙරස්ස නිසින්නාසනෙන සමකං ආසනං හොති, බහූසු ආසනෙසු සති එකං ද්වෙ ආසනානි ඨපෙත්වා නිසීදිතබ්බං. භික්ඛූ ගණෙත්වා පඤ්ඤත්තාසනෙසු අනිසීදිත්වා මහාථෙරෙන නිසීදාති වුත්තෙන නිසීදිතබ්බං. නො චෙ මහාථෙරො වදති, ‘‘ඉදං, භන්තෙ, ආසනං උච්ච’’න්ති වත්තබ්බං. ‘‘නිසීදා’’ති වුත්තෙ නිසීදිතබ්බං. සචෙ පන එවං ආපුච්ඡිතෙපි න වදති, නිසීදන්තස්ස අනාපත්ති; මහාථෙරස්සෙව ආපත්ති. නවකො හි එවරූපෙ ආසනෙ අනාපුච්ඡා නිසීදන්තො ආපජ්ජති, ථෙරො ආපුච්ඡිතෙ අනනුජානන්තො. **න සඞ්ඝාටිං ඔත්ථරිත්වාති** න සඞ්ඝාටිං අවත්ථරිත්වා නිසීදිතබ්බං.

උභොහි හත්ථෙහීති පත්තධොවනඋදකං සන්ධාය වුත්තං. දක්ඛිණොදකං පන පුරතො ආධාරකෙ පත්තං ඨපෙත්වා ගහෙතබ්බං. **සාධුකන්ති** උදකසද්දං අකරොන්තෙන.

සූපස්ස ඔකාසොති යථා සූපස්ස ඔකාසො හොති; එවං මත්තාය ඔදනො ගණ්හිතබ්බොති අත්ථො. **සමකං සම්පාදෙහීති** ඉදං න කෙවලං සප්පිආදීසුයෙව ඔදනෙපි වත්තබ්බං. සප්පිආදීසු පන යං අප්පං හොති එකස්ස වා ද්වින්නං වා අනුරූපකං, තං සබ්බෙසං සමකං සම්පාදෙහීති වුත්තෙ මනුස්සානං විහසා හොති, තස්මා තාදිසං සකිං වා ද්වික්ඛත්තුං වා ගහෙත්වා සෙසං න ගහෙතබ්බං.

න තාව ථෙරෙන භුඤ්ජිතබ්බන්ති ඉදං යං පරිච්ඡින්නභික්ඛුකං භත්තග්ගං, යත්ථ මනුස්සා සබ්බෙසං පාපෙත්වා දාතුකාමා හොන්ති, තං සන්ධාය වුත්තං. යං පන මහාභත්තග්ගං හොති, යත්ථ එකස්මිං පදෙසෙ භුඤ්ජන්ති, එකස්මිං පදෙසෙ උදකං දියාති, තත්ථ යථාසුඛං භුඤ්ජිතබ්බං.

න තාව උදකන්ති ඉදං හත්ථධොවනඋදකං සන්ධාය වුත්තං. අන්තරා පිපාසිතෙන පන ගලෙ විලග්ගාමිසෙන වා පානීයං පිවිත්වා හත්ථා න ධොවිතබ්බා. සචෙ මනුස්සා ‘‘ධොවථ භන්තෙ පත්තඤ්ච හත්ථෙ චා’’ති වදන්ති, භික්ඛූ වා ‘‘තුම්හෙ උදකං ගණ්හථා’’ති වදන්ති, වට්ටති.

නිවත්තන්තෙනාති භත්තග්ගතො උට්ඨාය නිවත්තන්තෙන සඞ්ඝෙන එවං නිවත්තිතබ්බන්ති දස්සෙති. කථං? **‘‘නවකෙහී’’**ති සබ්බං දට්ඨබ්බං. සම්බාධෙසු හි ඝරෙසු මහාථෙරානං නික්ඛමනොකාසො න හොති, තස්මා එවං වුත්තං. එවං නිවත්තන්තෙහි පන නවකෙහි ගෙහද්වාරෙ ඨත්වා ථෙරෙසු නික්ඛන්තෙසු පටිපාටියා ගන්තබ්බං. සචෙ පන මහාථෙරා ධුරෙ නිසින්නා හොන්ති, නවකා අන්තොගෙහෙ, ථෙරාසනතො පට්ඨාය පටිපාටියා එව නික්ඛමිතබ්බං. කායෙන කායං අඝට්ටෙන්තෙන යථා අන්තරෙන මනුස්සා ගන්තුං සක්කොන්ති, එවං විරළාය පටිපාටියා ගන්තබ්බං.

භත්තග්ගවත්තකථා නිට්ඨිතා.

පිණ්ඩචාරිකවත්තකථා

366. පිණ්ඩචාරිකවත්තෙ – **කම්මං වා නික්ඛිපතීති** කප්පාසං වා සුප්පං වා මුසලං වා යං ගහෙත්වා කම්මං කරොන්ති, ඨිතා වා නිසින්නා වා හොන්ති, තං නික්ඛිපති. **න ච භික්ඛාදායිකායාති** ඉත්ථී වා හොතු පුරිසො වා, භික්ඛාදානසමයෙ මුඛං න උල්ලොකෙතබ්බං.

පිණ්ඩචාරිකවත්තකථා නිට්ඨිතා.

ආරඤ්ඤිකවත්තකථා

368. ආරඤ්ඤිකවත්තෙ – **සෙනාසනා ඔතරිතබ්බන්ති** වසනට්ඨානතො නික්ඛමිතබ්බං.

පත්තං ථවිකාය පක්ඛිපිත්වාති එත්ථ සචෙ බහිගාමෙ උදකං නත්ථි, අන්තොගාමෙයෙව භත්තකිච්චං කත්වා අථ බහිගාමෙ අත්ථි, බහිගාමෙ භත්තකිච්චං කත්වා පත්තො ධොවිත්වා වොදකො කත්වා ථවිකාය පක්ඛිපිතබ්බො.

පරිභොජනීයං උපට්ඨාපෙතබ්බන්ති සචෙ භාජනානි නප්පහොන්ති, පානීයමෙව පරිභොජනීයම්පි කත්වා උපට්ඨාපෙතබ්බං. භාජනං අලභන්තෙන වෙළුනාළිකායපි උපට්ඨාපෙතබ්බං. තම්පි අලභන්තස්ස යථා සමීපෙ උදකආවාටො හොති, එවං කාතබ්බං. අරණිසහිතෙ සති අග්ගිං අකාතුම්පි වට්ටති. යථා ච ආරඤ්ඤිකස්ස, එවං කන්තාරප්පටිපන්නස්සාපි අරණිසහිතං ඉච්ඡිතබ්බං. ගණවාසිනො පන තෙන විනාපි වට්ටති. නක්ඛත්තානෙව **නක්ඛත්තපදානි**.

ආරඤ්ඤිකවත්තකථා නිට්ඨිතා.

සෙනාසනවත්තකථා

369. සෙනාසනවත්තෙ – **ද්වාරං** නාම යස්මා මහාවළඤ්ජං, තස්මා තත්ථ ආපුච්ඡනකිච්චං නත්ථි, සෙසානි පන උද්දෙසදානාදීනි ආපුච්ඡිත්වාව කාතබ්බානි. දෙවසිකම්පි ආපුච්ඡිතුං වට්ටති. අථාපි ‘‘භන්තෙ ආපුච්ඡිතමෙව හොතූ’’ති වුත්තෙ වුඩ්ඪතරො ‘‘සාධූ’’ති සම්පටිච්ඡති, සයමෙව වා ‘‘ත්වං යථාසුඛං විහරාහී’’ති වදති; එවම්පි වට්ටති. සභාගස්ස විස්සාසෙනාපි වට්ටතියෙව. **යෙන වුඩ්ඪො තෙන පරිවත්තිතබ්බන්ති** වුඩ්ඪාභිමුඛෙන පරිවත්තිතබ්බං. **භොජනසාලාදීසුපි** එවමෙව පටිපජ්ජිතබ්බං.

සෙනාසනවත්තකථා නිට්ඨිතා.

ජන්තාඝරවත්තාදිකථා

371. ජන්තාඝරවත්තෙ – **පරිභණ්ඩන්ති** බහිජගති.

373. ආචමනවත්ථුස්මිං – **සති උදකෙති** එත්ථ සචෙ උදකං අත්ථි, පටිච්ඡන්නට්ඨානං පන නත්ථි, භාජනෙන නීහරිත්වා ආචමිතබ්බං. භාජනෙ අසති පත්තෙන නීහරිතබ්බං. පත්තෙපි අසති අසන්තං නාම හොති. ‘‘ඉදං අතිවිවටං පුරතො අඤ්ඤං උදකං භවිස්සතී’’ති ගතස්ස උදකං අලභන්තස්සෙව භික්ඛාචාරවෙලා හොති, කට්ඨෙන වා කෙනචි වා පුඤ්ඡිත්වා ගන්තබ්බං, භුඤ්ජිතුම්පි අනුමොදනම්පි කාතුං වට්ටති. **ආගතපටිපාටියාති** වච්චකුටියං පස්සාවට්ඨානෙ න්හානතිත්ථෙති තීසුපි ආගතපටිපාටියෙව පමාණං.

374. වච්චකුටිවත්තෙ – **න දන්තකට්ඨං ඛාදන්තෙනාති** අයං වච්චකුටියාපි අවච්චකුටියාපි සබ්බත්ථෙව පටික්ඛෙපො. **න ඵරුසෙන කට්ඨෙනාති** ඵාලිතකට්ඨෙන වා ඛරෙන වා ගණ්ඨිකෙන වා කණ්ටකෙන වා සුසිරෙන වා පූතිනා වා න අවලෙඛිතබ්බං. අවලෙඛනකට්ඨං පන අග්ගහෙත්වා පවිට්ඨස්ස ආපත්ති නත්ථි.

න ආචමනසරාවකෙති සබ්බසාධාරණට්ඨානං සන්ධායෙතං වුත්තං. තත්‍ර හි අඤ්ඤෙ අඤ්ඤෙ ආගච්ඡන්ති, තස්මා උදකං න සෙසෙතබ්බං. යං පන සඞ්ඝිකෙපි විහාරෙ එකදෙසෙ නිබද්ධගමනත්ථාය කතං ඨානං හොති පුග්ගලිකට්ඨානං වා, තස්මිං වට්ටති. විරෙචනං පිවිත්වා පුනප්පුනං පවිසන්තස්සාපි වට්ටතියෙව.

ඌහතාති ඌහදිතා; බහි වච්චමක්ඛිතාති අත්ථො. **ධොවිතබ්බාති** උදකං ආහරිත්වා ධොවිතබ්බා. උදකං අත්ථි, භාජනං නත්ථි, අසන්තං නාම හොති. භාජනං අත්ථි, උදකං නත්ථි, එතම්පි අසන්තං. උභයෙ පන අසති අසන්තමෙව, කට්ඨෙන වා කෙනචි වා පුඤ්ඡිත්වා ගන්තබ්බං. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

ජන්තාඝරවත්තාදිකථා නිට්ඨිතා.

වත්තක්ඛන්ධකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

9. පාතිමොක්ඛට්ඨපනක්ඛන්ධකං

පාතිමොක්ඛුද්දෙසයාචනකථා

383. පාතිමොක්ඛට්ඨපනක්ඛන්ධකෙ – **(නන්දිමුඛියා රත්තියාති** අරුණුට්ඨිතකාලෙපි හි නන්දිමුඛා විය රත්ති ඛායති. තෙනාහ ‘‘නන්දිමුඛියා රත්තියා’’ති. **අන්තොපූතින්ති** අත්තචිත්තසන්තානෙ කිලෙසපූතිභාවෙන අන්තොපූතිං. **අවස්සුතන්ති** කිලෙසවස්සනවසෙන අවස්සුතං. **කසම්බුකජාතන්ති** ආකිණ්ණදොසතාය සංකිලිට්ඨජාතං.) **යාව බාහාගහණාපි නාමාති** ‘‘අපරිසුද්ධා ආනන්ද පරිසා’’ති වචනං සුත්වායෙව හි තෙන පක්කමිතබ්බං සියා, එවං අපක්කමිත්වා යාව බාහාගහණාපි නාම සො මොඝපුරිසො ආගමෙස්සති, අච්ඡරියමිදන්ති දස්සෙති.

384. **න ආයතකෙනෙව පපාතොති** න පඨමමෙව ගම්භීරො; අනුපුබ්බෙන ගම්භීරොති අත්ථො. **ඨිතධම්මො වෙලං නාතිවත්තතීති** වීචීනං ඔසක්කනකන්දරං මරියාදවෙලං නාතික්කමති. **තීරං වාහෙතීති** තීරතො අප්පෙති; උස්සාරෙතීති අත්ථො. **අඤ්ඤාපටිවෙධොති** අරහත්තප්පත්ති.

385. **ඡන්නමතිවස්සතීති** ආපත්තිං ආපජ්ජිත්වා පටිච්ඡාදෙන්තො අඤ්ඤං නවං ආපත්තිං ආපජ්ජති ඉදමෙතං සන්ධාය වුත්තං. **විවටං නාතිවස්සතීති** ආපත්තිං ආපජ්ජිත්වා විවරන්තො අඤ්ඤං නාපජ්ජති ඉදමෙතං සන්ධාය වුත්තං.

පාතිමොක්ඛුද්දෙසයාචනකථා නිට්ඨිතා.

පාතිමොක්ඛසවනාරහකථා

386. **ඨපිතං හොති පාතිමොක්ඛ**න්ති එත්ථ පුරෙ වා පච්ඡා වා ඨපිතම්පි අට්ඨපිතං හොති, ඛෙත්තෙ ඨපිතමෙව පන ඨපිතං නාම හොති. තස්මා ‘‘සුණාතු මෙ, භන්තෙ සඞ්ඝො, අජ්ජුපොසථො පන්නරසො, යදි සඞ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, සඞ්ඝො උපොසථං කරෙය්‍යා’’ති එත්ථ යාව රෙ-කාරං භණති, තාව ඨපෙතබ්බං, ඉදඤ්හි ඛෙත්තං. ය්‍යා-කාරෙ පන වුත්තෙ ඨපෙන්තෙන පච්ඡා ඨපිතං නාම හොති. ‘‘සුණාතු මෙ’’ති අනාරද්ධෙයෙව ඨපෙන්තෙන පුරෙ ඨපිතං හොති.

පාතිමොක්ඛසවනාරහකථා නිට්ඨිතා.

ධම්මිකාධම්මිකපාතිමොක්ඛට්ඨපනකථා

387. **අමූලිකාය සීලවිපත්තියා පාතිමොක්ඛං ඨපෙති අකතායාති** තෙන පුග්ගලෙන සා විපත්ති කතා වා හොතු අකතා වා, පාතිමොක්ඛට්ඨපනකස්ස

සඤ්ඤාඅමූලිකවසෙන අමූලිකා හොති. **කතාකතායාති** කතඤ්ච අකතඤ්ච උභයං ගහෙත්වා වුත්තං.

ධම්මිකං සාමග්ගිං න උපෙතීති කම්මං කොපෙතුකාමතාය සඞ්ඝස්ස කම්මෙ කරීයමානෙ නෙව ආගච්ඡති, න ඡන්දං දෙති, සම්මුඛීභූතොව පටික්කොසති, තෙන දුක්කටං ආපජ්ජති. ඉච්චස්සාපි සාපත්තිකස්සෙව පාතිමොක්ඛං ඨපිතං හොති. **පච්චාදියතීති** ''පුන කාතබ්බං කම්ම''න්ති පච්චාදියති, තෙන උක්කොටනකෙන පාචිත්තියං ආපජ්ජති. ඉච්චස්සාපි සාපත්තිකස්සෙව පාතිමොක්ඛං ඨපිතං හොති.

ධම්මිකාධම්මිකපාතිමොක්ඛට්ඨපනකථා නිට්ඨිතා.

ධම්මිකපාතිමොක්ඛට්ඨපනකථා

388. **යෙහි ආකාරෙහි යෙහි ලිඞ්ගෙහි යෙහි නිමිත්තෙහීති** එත්ථ මග්ගෙනමග්ගපටිපාදනාදීසු ආකාරාදිසඤ්ඤා වෙදිතබ්බා. **තෙන දිට්ඨෙන තෙන සුතෙන තාය පරිසඞ්කායාති** එත්ථ දිට්ඨඤ්ච සුතඤ්ච පාළියං ආගතමෙව. සචෙ පන තෙහි දිට්ඨසුතෙහි පරිසඞ්කං උප්පාදෙය්‍ය, තං සන්ධාය වුත්තං ''තාය පරිසඞ්කායා''ති.

ධම්මිකපාතිමොක්ඛට්ඨපනකථා නිට්ඨිතා.

අත්තාදානඅඞ්ගකථා

398. **අත්තාදානං ආදාතුකාමෙනාති** එත්ථ සාසනං සොධෙතුකාමො භික්ඛු යං අධිකරණං අත්තනා ආදියති, තං අත්තාදානන්ති වුච්චති. **අකාලො ඉමං අත්තාදානං ආදාතුන්ති** එත්ථ රාජභයං චොරභයං දුබ්භික්ඛභයං වස්සාරත්තොති අයං අකාලො, විපරීතො කාලො.

අභූතං ඉදං අත්තාදානන්ති අසන්තමිදං, මයා අධම්මො වා ධම්මොති, ධම්මො වා අධම්මොති, අවිනයො වා විනයොති, විනයො වා අවිනයොති, දුස්සීලො වා පුග්ගලො සීලවාති, සීලවා වා දුස්සීලොති ගහිතොති අත්ථො; විපරියායෙන භූතං වෙදිතබ්බං. **අනත්ථසංහිතං ඉදං අත්තාදානන්ති** එත්ථ යං ජීවිතන්තරායාය වා බ්‍රහ්මචරියන්තරායාය වා සංවත්තති, ඉදං අනත්ථසංහිතං, විපරීතං අත්ථසංහිතං නාම.

න ලභිස්සාමි සන්දිට්ඨෙ සම්භත්තෙ භික්ඛූති අප්පෙකදා හි රාජභයාදීසු එවරූපා අත්තනො පක්ඛස්ස උපත්ථම්භකා භික්ඛූ ලද්ධුං න සක්කා හොන්ති, තං සන්ධාය වුත්තං ''න ලභිස්සාමී''ති. අප්පෙකදා පන ඛෙමසුභික්ඛාදීසු ලද්ධුං සක්කා හොන්ති, තං සන්ධාය ''ලභිස්සාමී''ති වුත්තං.

හවිස්සති සඞ්ඝස්ස තතොනිදානං භණ්ඩනන්ති කොසම්බකානං විය භණ්ඩනං කලහො විග්ගහො විවාදො සඞ්ඝභෙදො ච හවිස්සතීති. **පච්ඡාපි අවිප්පටිසාරකරං හවිස්සතීති** සුභද්දං වුඩ්ඪපබ්බජිතං නිග්ගහෙත්වා පඤ්චසතිකසඞ්ගීතිං කරොන්තස්ස මහාකස්සපත්ථෙරස්සෙව, දසවත්ථුකෙ අධිකරණෙ දසභික්ඛුසහස්සානි නිග්ගහෙත්වා සත්තසතිකසඞ්ගීතිං කරොන්තස්ස ආයස්මතො යසස්සෙව, සට්ඨිභික්ඛුසහස්සානි නිග්ගහෙත්වා සහස්සිකසඞ්ගීතිං කරොන්තස්ස මොග්ගලිපුත්තතිස්සත්ථෙරස්සෙව ච පච්ඡා සමනුස්සරණකරණං හොති, සාසනස්ස ච විගතුපක්කිලෙසචන්දිමසූරියසස්සිරිකතාය සංවත්තති.

අත්තාදානඅඞ්ගකථා නිට්ඨිතා.

චොදකෙනපච්චවෙක්ඛිතබ්බධම්මකථා

399. **අච්ඡිද්දෙන අප්පටිමංසෙනාති**ආදීසු යෙන ගහට්ඨපබ්බජිතෙසු යො කොචි පහටො වා හොති, ගිහීනං ගණ්ඩඵාලනාදීනි වෙජ්ජකම්මානි වා කතානි, තස්ස කායසමාචාරො උපචිකාහි ඛායිතතාලපණ්ණමිව ඡිද්දො ච පටිමාසිතුං යත්ථ කත්ථචි ගහෙත්වා ආකඩ්ඪිතුං සක්කුණෙය්‍යතාය සප්පටිමංසො ච හොති, විපරීතො අච්ඡිද්දො අප්පටිමංසොති වෙදිතබ්බොති. වචීසමාචාරො පන මුසාවාදඔමසවාදපෙසුඤ්ඤඅමූලකානුද්ධංසනාදීහි ඡිද්දො ච සප්පටිමංසො ච හොති, විපරීතො අච්ඡිද්දො අප්පටිමංසො.

මෙත්තං නු ඛො මෙ චිත්තන්ති පලිබොධෙ ඡින්දිත්වා කම්මට්ඨානභාවනානුයොගෙන අධිගතං මෙත්තචිත්තං. **අනාඝාතන්ති** ආඝාතවිරහිතං, වික්ඛම්භනවසෙන විහතාඝාතන්ති අත්ථො. **ඉදං පනාවුසො කත්ථ වුත්තං භගවතාති** ඉදං සික්ඛාපදං කතරස්මිං නගරෙ වුත්තන්ති අත්ථො.

චොදකෙනපච්චවෙක්ඛිතබ්බධම්මකථා නිට්ඨිතා.

චොදකෙනඋපට්ඨාපෙතබ්බකථා

400. **කාලෙන වක්ඛාමීති**ආදීසු එකො එකං ඔකාසං කාරෙත්වා චොදෙන්තො **කාලෙන වදති** නාම. සඞ්ඝමජ්ඣගණමජ්ඣසලාකග්ගයාගුඅග්ගවිතක්කමාළකභික්ඛාචාරමග්ගආසනසාලාදීසු උපට්ඨාකෙහි පරිවාරිතක්ඛණෙ වා චොදෙන්තො **අකාලෙන වදති** නාම. තච්ඡෙන වදන්තො **භූතෙන වදති** නාම. ''අම්භො මහල්ලක, පරිසාවචර, පංසුකූලික, ධම්මකථික, පතිරූපං තව ඉද''න්ති වදන්තො **ඵරුසෙන වදති** නාම. කාරණනිස්සිතං පන කත්වා ''භන්තෙ මහල්ලකත්ථ, පරිසාවචරා, පංසුකූලිකා, ධම්මකථිකත්ථ, පතිරූපං තුම්හාකං ඉද''න්ති වදන්තො **සණ්හෙන වදති** නාම.

කාරණනිස්සිතං කත්වා වදන්තො **අත්ථසංහිතෙන වදති** නාම. **මෙත්තචිත්තො වක්ඛාමි නො දොසන්තරොති** මෙත්තචිත්තං උපට්ඨපෙත්වා වක්ඛාමි, න දුට්ඨචිත්තො හුත්වා.

චොදකෙනඋපට්ඨාපෙතබ්බකථා නිට්ඨිතා.

චොදකචුදිතකපටිසංයුත්තකථා

401. **අජ්ඣත්තං මනසිකරිත්වාති** අත්තනො චිත්තෙ උප්පාදෙත්වා. **කාරුඤ්ඤතාති** කරුණාභාවො. ඉමිනා කරුණඤ්ච කරුණාපුබ්බභාගඤ්ච දස්සෙති. **හිතෙසිතාති** හිතගවෙසනතා. **අනුකම්පිතාති** තෙන හිතෙන සංයොජනතා. ද්වීහිපි මෙත්තඤ්ච මෙත්තාපුබ්බභාගඤ්ච දස්සෙති. **ආපත්තිවුට්ඨානතාති** ආපත්තිතො වුට්ඨාපෙත්වා සුද්ධන්තෙ පතිට්ඨාපනා. වත්ථුං චොදෙත්වා සාරෙත්වා පටිඤ්ඤං ආරොපෙත්වා යථාපටිඤ්ඤාය කම්මකරණං **විනයපුරෙක්ඛාරතා** නාම. **ඉමෙ පඤ්ච ධම්මෙති** යෙ එතෙ කාරුඤ්ඤතාතිආදිනා නයෙන වුත්තා, ඉමෙ පඤ්ච ධම්මෙ අජ්ඣත්තං මනසි කරිත්වා පරො චොදෙතබ්බොති.

සච්චෙ ච අකුප්පෙ චාති වචීසච්චෙ ච අකුප්පනතාය ච. චුදිතකෙන හි සච්චඤ්ච වත්තබ්බං, කොපො ච න කාතබ්බො. නෙව අත්තනා කුජ්ඣිතබ්බො, න පරො ඝට්ටෙතබ්බොති අත්ථො. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

චොදකචුදිතකපටිසංයුත්තකථා නිට්ඨිතා.

පාතිමොක්ඛට්ඨපනක්ඛන්ධකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

10. භික්ඛුනික්ඛන්ධකං

මහාපජාපතිගොතමීවත්ථුකථා

402. භික්ඛුනික්ඛන්ධකෙ – **අලං ගොතමි මා තෙ රුච්චීති** කස්මා පටික්ඛිපති, නනු සබ්බෙසම්පි බුද්ධානං චතස්සො පරිසා හොන්තීති? කාමං හොන්ති, කිලමෙත්වා පන අනෙකක්ඛත්තුං යාචිතෙන අනුඤ්ඤාතං පබ්බජ්ජං ''දුක්ඛෙන ලද්ධා අයං අම්හෙහී''ති සම්මා පරිපාලෙස්සන්තීති හද්දකං කත්වා අනුජානිතුකාමො පටික්ඛිපති. **අට්ඨගරුධම්මකථා** මහාවිභඞ්ගෙයෙව කථිතා.

403. **කුම්භථෙනකෙහීති** කුම්භෙ දීපං ජාලෙත්වා තෙන ආලොකෙන පරඝරෙ භණ්ඩං විචිනිත්වා ථෙනකචොරෙහි.

සෙතට්ඨිකා නාම රොගජාතීති එකො පාණකො නාළිමජ්ඣගතං කණ්ඩං විජ්ඣති, යෙන විද්ධත්තා නික්ඛන්තම්පි සාලිසීසං ඛීරං ගහෙතුං න සක්කොති.

මඤ්ජිට්ඨිකා නාම රොගජාතීති උච්ඡූනං අන්තොරත්තභාවො. **මහතො තළාකස්ස පටිකච්චෙව ආළින්ති** ඉමිනා පන එතමත්ථං දස්සෙති – යථා මහතො තළාකස්ස ආළියා අබද්ධායපි කිඤ්චි උදකං තිට්ඨෙය්‍ය, පඨමමෙව බද්ධාය පන යං අබද්ධපච්චයා න තිට්ඨෙය්‍ය, තම්පි තිට්ඨෙය්‍ය; එවමෙව යෙ ඉමෙ අනුප්පන්නෙ වත්ථුස්මිං පටිකච්චෙව අවීතික්කමනත්ථාය ගරුධම්මා පඤ්ඤත්තා. තෙසු අපඤ්ඤත්තෙසුපි මාතුගාමස්ස පබ්බජිතත්තා පඤ්චෙව වස්සසතානි සද්ධම්මො තිට්ඨෙය්‍ය. පටිකච්චෙව පඤ්ඤත්තත්තා පන අපරානිපි පඤ්චවස්සසතානි ඨස්සතීති එවං පඨමං වුත්තං වස්සසහස්සමෙව ඨස්සතීති. **වස්සසහස්සන්ති** චෙතං පටිසම්භිදාපභෙදප්පත්තඛීණාසවවසෙනෙව වුත්තං. තතො පන උත්තරිම්පි සුක්ඛවිපස්සකඛීණාසවවසෙන වස්සසහස්සං, අනාගාමිවසෙන වස්සසහස්සං, සකදාගාමිවසෙන වස්සසහස්සං, සොතාපන්නවසෙන වස්සසහස්සන්ති එවං පඤ්චවස්සසහස්සානි පටිවෙධසද්ධම්මො ඨස්සති. පරියත්තිධම්මොපි තානියෙව. න හි පරියත්තියා අසති පටිවෙධො අත්ථි, නාපි පරියත්තියා සති පටිවෙධො න හොති; ලිඞ්ගං පන පරියත්තියා අන්තරහිතායපි චිරං පවත්තිස්සතීති.

මහාපජාපතිගොතමීවත්ථුකථා නිට්ඨිතා.

භික්ඛුනීඋපසම්පදානුජානනකථා

404. **අනුජානාමි භික්ඛවෙ භික්ඛූහි භික්ඛුනියො උපසම්පාදෙතුන්ති** ඉමාය අනුපඤ්ඤත්තියා භික්ඛූ පඤ්චසතා සාකියානියො මහාපජාපතියා සද්ධිවිහාරිනියො කත්වා උපසම්පාදෙසුං. ඉති තා සබ්බාපි

එකතොඋපසම්පන්නා නාම අහෙසුං. යෙ බො ත්වං ගොතමීති ඉමිනා ඔවාදෙන ගොතමී අරහත්තං පත්තා.

409. **කම්මං න කරීයතීති** තජ්ජනීයාදි සත්තවිධම්පි කම්මං න කරීයති. **ඛමාපෙන්තීති** න පුන එවං කරිස්සාමීති ඛමාපෙන්ති.

410. **අනුජානාමි, භික්ඛවෙ, භික්ඛූහි භික්ඛුනීනං කම්මං රොපෙත්වා නියාාදෙතුන්ති** එත්ථ තජ්ජනීයාදීසු ''ඉදං නාම කම්මං එතිස්සා කාතබ්බ''න්ති එවං රොපෙත්වා ''තං දානි තුම්හෙව කරොථා''ති නියාාදෙතබ්බං. සචෙ පන අඤ්ඤස්මිං රොපිතෙ අඤ්ඤං කරොන්ති, ''තජ්ජනීයකම්මාරහස්ස නියස්සකම්මං කරොති''ති එත්ථ වුත්තනයෙන කාරෙතබ්බතං ආපජ්ජන්ති.

411. **කද්දමොදකෙනාති** එත්ථ න කෙවලං කද්දමොදකෙන, විප්පසන්නඋදකරජනකද්දමාදීසුපි යෙන කෙනචි ඔසිඤ්චන්තස්ස දුක්කටමෙව. **අවන්දියො සො භික්ඛවෙ භික්ඛු භික්ඛුනිසඞ්ඝෙන කාතබ්බොති** භික්ඛුනුපස්සයෙ සන්නිපතිත්වා ''අසුකො නාම අය්‍යො භික්ඛුනීනං අපසාදනීයං දස්සෙති, එතස්ස අය්‍යස්ස අවන්දියකරණං රුච්චතී''ති එවං තික්ඛත්තුං සාවෙතබ්බං. එත්තාවතා අවන්දියො කතො හොති. තතො පට්ඨාය යථා සාමණෙරෙ දිස්වා න වන්දන්ති; එවමෙව දිස්වාපි න වන්දිතබ්බො. තෙන භික්ඛුනා සම්මා වත්තන්තෙන භික්ඛුනුපස්සයං ආගන්ත්වා විහාරෙයෙව සඞ්ඝං වා ගණං වා එකපුග්ගලං වා උපසඞ්කමිත්වා උක්කුටිකං නිසීදිත්වා අඤ්ජලිං පග්ගහෙත්වා ''භික්ඛුනිසඞ්ඝො මය්හං ඛමතූ''ති ඛමාපෙතබ්බං. තෙන භික්ඛුනා භික්ඛුනීනං සන්තිකං ආගන්ත්වා ''එසො භික්ඛු තුම්හෙ ඛමාපෙතී''ති වත්තබ්බං. තතො පට්ඨාය සො වන්දිතබ්බො. අයමෙත්ථ සඞ්ඛෙපො, විත්ථාරං පන කම්මවිභඞ්ගෙ වක්ඛාම.

ඔභාසෙන්තීති අසද්ධම්මෙන ඔභාසෙන්ති. **භික්ඛුනීහි සද්ධිං සම්පයොජෙන්තීති** භික්ඛුනීහි සද්ධිං පුරිසෙ අසද්ධම්මෙන සම්පයොජෙන්ති. අවන්දියකරණං වුත්තනයමෙව. **ආවරණන්ති** විහාරප්පවෙසනෙ නිවාරණං. **ඔවාදං ඨපෙතුන්ති** එත්ථ න භික්ඛුනුපස්සයං ගන්ත්වා ඨපෙතබ්බො. ඔවාදත්ථාය පන ආගතා භික්ඛුනියො වත්තබ්බා ''අසුකා නාම භික්ඛුනී සාපත්තිකා, තස්සා ඔවාදං ඨපෙමි, මා තාය සද්ධිං උපොසථං කරිත්ථා''ති. කායවිවරණාදීසුපි දණ්ඩකම්මං වුත්තනයමෙව.

413. **න භික්ඛවෙ භික්ඛුනියා ඔවාදො න ගන්තබ්බොති**ආදි භික්ඛුනිවිභඞ්ගවණ්ණනායං වුත්තමෙව.

416. **ඵාසුකා නමෙන්තීති** ගිහිදාරිකායො විය ඝනපට්ටකෙන කායබන්ධනෙන ඵාසුකා නමනත්ථාය බන්ධන්ති. **එකපරියාකත**න්ති එකවාරං පරික්ඛිපනකං.

විලීවෙන පට්ටෙනාති සණ්හෙහි වෙළුවිලීවෙහි කතපට්ටෙන. **දුස්සපට්ටෙනාති** සෙතවත්ථපට්ටෙන. **දුස්සවෙණියාති** දුස්සෙන කතවෙණියා. **දුස්සවට්ටියාති** දුස්සෙන කතවට්ටියා. **චොළපට්ටාදීසු** චොළකාසාවං චොළන්ති වෙදිතබ්බං.

අට්ඨිල්ලෙනාති ගොජඞ්ඝට්ඨිකෙන. **ජඝන**න්ති කටිප්පදෙසො වුච්චති. **හත්ථං කොට්ටාපෙන්තීති** අග්ගබාහං කොට්ටාපෙත්වා මොරපත්තාදීහි චිත්තාලඞ්කාරං කරොන්ති. **හත්ථකොච්ඡ**න්ති පිට්ඨිහත්ථං. **පාද**න්ති ජඞ්ඝං. **පාදකොච්ඡ**න්ති පිට්ඨිපාදං.

417. **මුඛලිම්පනාදීනි** වුත්තනයානෙව. **අවඞ්ගං කරොන්තීති** අක්ඛි අඤ්ජන්තියො අවඞ්ගදෙසෙ අධොමුඛං ලෙඛං කරොන්ති. **විසෙසක**න්ති ගණ්ඩප්පදෙසෙ විචිත්‍රසණ්ඨානං විසෙසකං කරොන්ති. **ඔලොකෙන්තීති** වාතපානං විවරිත්වා වීථිං ඔලොකෙන්ති. **සාලොකෙ තිට්ඨන්තීති** ද්වාරං විවරිත්වා උපඩ්ඪකායං දස්සෙන්තියො තිට්ඨන්ති. **නච්ච**න්ති නටසමජ්ජං කාරෙන්ති. **වෙසිං වුට්ඨාපෙන්තීති** ගණිකං වුට්ඨාපෙන්ති. **පානාගාරං ඨපෙන්තීති** සුරං වික්කිණන්ති. **සූනං ඨපෙන්තීති** මංසං වික්කිණන්ති. **ආපණ**න්ති නානාභණ්ඩානං අනෙකවිධං ආපණං පසාරෙන්ති. **දාසං උපට්ඨාපෙන්තීති** දාසං ගහෙත්වා තෙන අත්තනො වෙයාවච්චං කාරෙන්ති. දාසීආදීසුපි එසෙව නයො. **හරිතකපක්කිකං පකිණන්තීති** හරිතකඤ්චෙව පක්කඤ්ච පකිණන්ති; පකිණ්ණකාපණං පසාරෙන්තීති වුත්තං හොති.

418. **සබ්බනීලකාදිකථා** කථිතායෙව.

419. **භික්ඛුනී චෙ, භික්ඛවෙ, කාලං කරොන්තීති**ආදීසු අයං පාළිමුත්තකවිනිච්ඡයො – සචෙ හි පඤ්චසු සහධම්මිකෙසු යො කොචි කාලං කරොන්තො ‘‘මමච්චයෙන මය්හං පරික්ඛාරො උපජ්ඣායස්ස හොතු, ආචරියස්ස හොතු, සද්ධිවිහාරිකස්ස හොතු, අන්තෙවාසිකස්ස හොතු, මාතු හොතු, පිතු හොතු, අඤ්ඤස්ස වා යස්ස කස්සචි හොතූ’’ති වදති තෙසං න හොති, සඞ්ඝස්සෙව හොති. න හි පඤ්චන්නං සහධම්මිකානං අච්චයදානං රුහති, ගිහීනං පන රුහති. භික්ඛු හි භික්ඛුනිවිහාරෙ කාලං කරොති, තස්ස පරික්ඛාරො භික්ඛූනංයෙව හොති. භික්ඛුනී භික්ඛුවිහාරෙ කාලං කරොති, තස්සා පරික්ඛාරො භික්ඛුනීනංයෙව හොති.

420. **පුරාණමල්ලීති** පුරාණෙ ගිහිකාලෙ මල්ලකස්ස භරියා. **පුරිසබ්‍යඤ්ජනන්ති** පුරිසනිමිත්තං, ඡින්නං වා හොතු අච්ඡින්නං වා, පටිච්ඡන්නං වා අප්පටිච්ඡන්නං වා. සචෙ එතස්මිං ඨානෙ පුරිසබ්‍යඤ්ජනන්ති චිත්තං උප්පාදෙත්වා උපනිජ්ඣායති, දුක්කටං.

421. **අත්තනො පරිභොගත්ථාය දින්නං** නාම යං ''තුම්හෙයෙව පරිභුඤ්ජථා''ති වත්වා දින්නං, තං අඤ්ඤස්ස දදතො දුක්කටං. අග්ගං ගහෙත්වා පන දාතුං වට්ටති. සචෙ අසප්පායං, සබ්බං අපනෙතුං වට්ටති. චීවරං එකාහං වා ද්වීහං වා පරිභුඤ්ජිත්වා දාතුං වට්ටති. පත්තාදීසුපි එසෙව නයො.

භික්ඛූනං සන්නිධිං භික්ඛුනීහි පටිග්ගාහාපෙත්වාති භියෝ‍යා පටිග්ගහෙත්වා ඨපිතමංසං අජ්ජ අඤ්ඤස්මිං අනුපසම්පන්නෙ අසති භික්ඛූහි පටිග්ගාහාපෙත්වා භික්ඛුනීහි පරිභුඤ්ජිතබ්බං. භික්ඛූහි පටිග්ගහිතඤ්හි භික්ඛුනීනං අප්පටිග්ගහිතකට්ඨානෙ තිට්ඨති, භික්ඛුනීනං පටිග්ගහිතම්පි භික්ඛූසු එසෙව නයො.

426. ආසනං **සංකසායන්තියො කාලං වීතිනාමෙසුන්ති** අඤ්ඤං වුට්ඨාපෙත්වා අඤ්ඤං නිසීදාපෙන්තියො භොජනකාලං අතික්කාමෙසුං.

අට්ඨන්නං භික්ඛුනීනං යථාවුඩ්ඪන්ති එත්ථ සචෙ පුරෙ අට්ඨසු නිසින්නාසු තාසං අබ්භන්තරිමා අඤ්ඤා ආගච්ඡති, සා අත්තනො නවකං උට්ඨාපෙත්වා නිසීදිතුං ලභති. යා පන අට්ඨහිපි නවකතරා, සා සචෙපි සට්ඨිවස්සා හොති, ආගතපටිපාටියාව නිසීදිතුං ලභති. **අඤ්ඤත්ථ සබ්බත්ථ යථාවුඩ්ඪං න පටිබාහිතබ්බන්ති** ඨපෙත්වා භත්තග්ගං අඤ්ඤස්මිං චතුපච්චයභාජනීයට්ඨානෙ ''අහං පුබ්බෙ ආගතා''ති වුඩ්ඪං පටිබාහිත්වා කිඤ්චි න ගහෙතබ්බං; යථාවුඩ්ඪමෙව වට්ටති. **පවාරණාකථා** කථිතායෙව.

429. **ඉත්ථියුත්තන්ති**ආදීහි සබ්බයානානි අනුඤ්ඤාතානි. **පාටඞ්කින්ති** පටපොට්ටලිකං.

430. **දූතෙන උපසම්පදා** දසන්නං අන්තරායානං යෙන කෙනචි වට්ටති. කම්මවාචාපරියොසානෙ සා භික්ඛුනී භික්ඛුනුපස්සයෙ ඨිතා වා හොතු නිපන්නා වා ජාගරා වා නිද්දං ඔක්කන්තා වා, උපසම්පන්නාව හොති. තාවදෙව ඡායාදීනි ආගතාය දූතභික්ඛුනියා ආචික්ඛිතබ්බානි.

431. **උදොසිතොති** භණ්ඩසාලා. **න සම්මතීති** නප්පහොති. **උපස්සයන්ති** ඝරං. **නවකම්මන්ති** සඞ්ඝස්සත්ථාය භික්ඛුනියා නවකම්මම්පි කාතුං අනුජානාමීති අත්ථො.

432. **තස්සා පබ්බජිතායාති** තස්සා පබ්බජිතකාලෙ. **යාව සො දාරකො විඤ්ඤුතං පාපුණාතීති** යාව ඛාදිතුං භුඤ්ජිතුං නහායිතුඤ්ච මණ්ඩිතුඤ්ච අත්තනො ධම්මතාය සක්කොතීති අත්ථො.

ඨපෙත්වා සාගාරන්ති සහගාරසෙය්‍යමත්තං ඨපෙත්වා. යථා අඤ්ඤස්මිං පුරිසෙ; එවං දුතියිකාය භික්ඛුනියා තස්මිං දාරකෙ පටිපජ්ජිතබ්බන්ති දස්සෙති. මාතා පන නහාපෙතුං පායෙතුං භොජෙතුං මණ්ඩෙතුං උරෙ කත්වා සයිතුඤ්ච ලභති.

434. **යදෙව සා විබ්භන්තාති** යස්මා සා විබ්භන්තා අත්තනො රුචියා ඛන්තියා ඔදාතානි වත්ථානි නිවත්ථා, තස්මායෙව සා අභික්ඛුනී, න සික්ඛාපච්චක්ඛානෙනාති දස්සෙති. සා පුන උපසම්පදං න ලභති.

සා ආගතා න උපසම්පාදෙතබ්බාති න කෙවලං න උපසම්පාදෙතබ්බා, පබ්බජ්ජම්පි න ලභති. ඔදාතානි ගහෙත්වා විබ්භන්තා පන පබ්බජ්ජාමත්තං ලභති.

අභිවාදනන්තිආදීසු පුරිසා පාදෙ සම්බාහන්තා වන්දන්ති, කෙසෙ ඡින්දන්ති, නඛෙ ඡින්දන්ති, වණපටිකම්මං කරොන්ති, තං සබ්බං කුක්කුච්චායන්තා න සාදියන්තීති අත්ථො. තත්‍රෙකෙ ආචරියා ''සචෙ එකතො වා උභතො වා අවස්සුතා හොන්ති සාරත්තා, යථාවත්ථුකමෙව''. එකෙ ආචරියා ''නත්ථි එත්ථ ආපත්තී''ති වදන්ති. එවං ආචරියවාදං දස්සෙත්වා ඉදං ඔදිස්ස අනුඤ්ඤාතං වට්ටතීති අට්ඨකථාසු වුත්තං. තං පමාණං. ''අනුජානාමි භික්ඛවෙ සාදිතු''න්ති හි වචනෙනෙව තං කප්පියං.

435. **පල්ලඞ්කෙන නිසීදන්තීති** පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා නිසීදන්ති. **අඩ්ඪපල්ලඞ්කන්ති** එකං පාදං ආභුජිත්වා කතපල්ලඞ්කං. **හෙට්ඨා විවටෙ උපරි පටිච්ඡන්නෙති** එත්ථ සචෙ කූපො ඛතො හොති, උපරි පන පදරමත්තමෙව සබ්බදිසාසු පඤ්ඤායති, එවරූපෙපි වට්ටති.

436. **කුක්කුසං මත්තිකන්ති** කුණ්ඩකඤ්චෙව මත්තිකඤ්ච. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙවාති.

භික්ඛුනීඋපසම්පදානුජානනකථා නිට්ඨිතා.

භික්ඛුනික්ඛන්ධකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

11. පඤ්චසතිකක්ඛන්ධකං

බුද්ධානුබුද්ධකසික්ඛාපදකථා

441. පඤ්චසතිකක්ඛන්ධකෙ – **චත්තාරි පාරාජිකානි ඨපෙත්වා අවසෙසානි බුද්ධානුබුද්ධකානී**ති එවමාදි එකසික්ඛාපදම්පි අපරිච්චජිත්වා සබ්බෙසං සඞ්ගහෙතබ්බභාවදස්සනත්ථං පරියායෙන වුත්තං. **ඉදං වො සමණානන්**ති ඉදං සමණානං. පදපූරණමත්තෙ වොකාරො.

443. **ඉදම්පි තෙ ආවුසො ආනන්ද දුක්කටන්**ති ''ඉදං තයා දුට්ඨු කත''න්ති කෙවලං ගරහන්තෙහි ථෙරෙහි වුත්තං, න ආපත්තිං සන්ධාය වුත්තං. න හි තෙ ආපත්තානාපත්තිං න ජානන්ති. ඉදානෙව චෙතං අනුස්සාවිතං – ''සඞ්ඝො අපඤ්ඤත්තං න පඤ්ඤපෙති, පඤ්ඤත්තං න සමුච්ඡින්දතී''ති. **දෙසෙහි තං දුක්කටන්**ති ඉදම්පි ච ''ආම, භන්තෙ, දුට්ඨු මයා කත''න්ති එවං පටිජානාහි, තං දුක්කටන්ති ඉදං සන්ධාය වුත්තං, න ආපත්තිදෙසනං. ථෙරො පන යස්මා අසතියා න පුච්ඡි න අනාදරෙන, තස්මා තත්ථ දුට්ඨුකතභාවම්පි අසල්ලක්ඛෙන්තො ''නාහං තං දුක්කටං පස්සාමී''ති වත්වා ථෙරෙසු ගාරවං දස්සෙන්තො ''අපිචායස්මන්තානං සන්ධාය දෙසෙමි තං දුක්කට''න්ති ආහ. යථා තුම්හෙ වදථ, තථා පටිජානාමීති වුත්තං හොති. එසෙව නයො අවසෙසෙසු චතූසු ඨානෙසු. සෙසමෙත්ථ යං වත්තබ්බං සියා, තං නිදානවණ්ණනායමෙව වුත්තං.

බුද්ධානුබුද්ධකසික්ඛාපදකථා නිට්ඨිතා.

පඤ්චසතිකක්ඛන්ධකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

12. සත්තසතිකක්ඛන්ධකං

දසවත්ථුකථා

446. සත්තසතිකක්ඛන්ධකෙ – **භික්ඛග්ගෙනාති** භික්ඛුඅග්ගෙන, භික්ඛූ ගණෙත්වා තත්තකෙ පටිවීසෙ ඨපෙසුන්ති අත්ථො. **මහියාති** හිමපාතසමයෙ හිමවලාහකා.

447. **අවිජ්ජානිවුටාති** අවිජ්ජාපටිච්ඡන්නා. **පොසාති** පුරිසා. පියරූපං අභිනන්දන්ති පත්ථෙන්තීති **පියරූපාභිනන්දිනො. අවිද්දසූති** අවිජානන්තා. රාගරජෙහි **සරජා.** මගසදිසාති **මගා.** සහ නෙත්තියාති **සනෙත්තිකා. වඩ්ඪෙන්ති කටසින්ති** පුනප්පුනං කළෙවරං නික්ඛිපමානා භූමිං වඩ්ඪෙන්ති. එවං වඩ්ඪෙන්තාව ඝොරං ආදියන්ති පුනබ්භවං.

454. **පාපකං නො ආවුසො කතන්ති** ආවුසො අම්හෙහි පාපකං කතන්ති අත්ථො.

455. **කතමෙන ත්වං භූමි විහාරෙනාති** එත්ථ **භූමීති** පියවචනමෙතං. පියං වත්තුකාමො කිර ආයස්මා සබ්බකාමී නවකෙ භික්ඛූ එවං ආමන්තෙති. **කුල්ලකවිහාරෙනාති** උත්තානවිහාරෙන.

457. **සාවත්ථියා සුත්තවිභඞ්ගෙති** කථං සුත්තවිභඞ්ගෙ පටික්ඛිත්තං හොති? තත්‍ර හි ‘‘සන්නිධි නාම අජ්ජ පටිග්ගහිතං අපරජ්ජූ’’ති වත්වා පුන ‘‘සන්නිධිකාරකෙ අසන්නිධිකාරකසඤ්ඤී ඛාදනීයං වා භොජනීයං වා ඛාදති වා භුඤ්ජති වා ආපත්ති පාචිත්තියස්සා’’ති ආපත්තිං වදන්තෙන පටික්ඛිත්තං හොති. තත්‍රෙකෙ මඤ්ඤන්ති ‘‘යො පන භික්ඛු සන්නිධිකාරකං ඛාදනීයං වා භොජනීයං වා’’ති හි වුත්තං, ඉදඤ්ච ලොණං නාම යාවජීවිකත්තා සන්නිධිභාවං නාපජ්ජති. යම්පි අලොණකං ආමිසං පටිග්ගහෙත්වා තෙන සද්ධිං පරිභුඤ්ජති, තං තදහුපටිග්ගහිතමෙව, තස්මා ‘‘‘යාවකාලිකෙන, භික්ඛවෙ, යාවජීවිකං තදහුපටිග්ගහිතං කාලෙ කප්පති, විකාලෙ න කප්පතී’ති වචනතො දුක්කටෙනෙත්ථ භවිතබ්බ’’න්ති. තෙ වත්තබ්බා – ‘‘තුම්හාකං මතෙන දුක්කටෙනපි න භවිතබ්බං, න හි එත්ථ යාවජීවිකං තදහුපටිග්ගහිතං, යාවකාලිකමෙව තදහුපටිග්ගහිතං, න ච තං විකාලෙ පරිභුත්තං. යදි වා ‘‘විකාලෙ න කප්පතී’’ති වචනෙන තුම්හෙ දුක්කටං මඤ්ඤෙථ, යාවජීවිකමිස්සං යාවකාලිකං විකාලෙ භුඤ්ජන්තස්ස විකාලභොජනපාචිත්තියං න භවෙය්‍ය. තස්මා න බ්‍යඤ්ජනමත්තං ගහෙතබ්බං, අත්ථො උපපරික්ඛිතබ්බො.

අයඤ්හෙත්ථ අත්ථො – යාවකාලිකෙන යාවජීවිකං තදහුපටිග්ගහිතං යදි සම්භින්නරසං හොති, යාවකාලිකගතිකමෙව හොති. තස්මා ‘‘යො පන භික්ඛු විකාලෙ ඛාදනීයං වා භොජනීයං වා’’ති ඉමිනා සික්ඛාපදෙන කාලෙ කප්පති, විකාලෙ න කප්පති. න ඉධ ‘‘න කප්පතී’’ති වචනමත්තෙනෙත්ථ දුක්කටං හොති. යථෙව යාවජීවිකං තදහුපටිග්ගහිතං යාවකාලිකෙන සම්භින්නරසං විකාලෙ න කප්පති, විකාලභොජනපාචිත්තියාවහං හොති. එවං අජ්ජ පටිග්ගහිතම්පි අපරජ්ජු යාවකාලිකෙන සම්භින්නරසං න කප්පති, සන්නිධිභොජනපාචිත්තියාවහං හොති. තං ‘‘සන්නිධිකතං ඉද’’න්ති අජානන්තොපි න මුච්චති. වුත්තඤ්හෙතං – ‘‘සන්නිධිකාරකෙ අසන්නිධිකාරකසඤ්ඤී ඛාදනීයං වා භොජනීයං වා ඛාදති වා භුඤ්ජති වා ආපත්ති පාචිත්තියස්සා’’ති. තස්මා ‘‘කත්ථ පටික්ඛිත්ත’’න්ති ඉමිස්සා පුච්ඡාය ‘‘පරිසුද්ධමිදං බ්‍යාකරණං සාවත්ථියා සුත්තවිභඞ්ගෙ’’ති.

රාජගහෙ උපොසථසංයුත්තෙති ඉදං ‘‘න භික්ඛවෙ එකස්මිං ආවාසෙ ද්වෙ උපොසථාගාරානි සම්මන්නිතබ්බානි; යො සම්මන්නෙය්‍ය, ආපත්ති දුක්කටස්සා’’ති එතං සන්ධාය වුත්තං. **විනයාතිසාරෙ දුක්කටන්ති** ‘‘න භික්ඛවෙ එකස්මිං ආවාසෙ ද්වෙ උපොසථාගාරානි සම්මන්නිතබ්බානී’’ති එතස්ස විනයස්ස අතිසාරෙ දුක්කටං. **චම්පෙය්‍යකෙ විනයවත්ථුස්මින්ති** ඉදං ‘‘අධම්මෙන චෙ භික්ඛවෙ වග්ගකම්මං, අකම්මං න ච කරණීය’’න්ති එවමාදිං කත්වා චම්පෙය්‍යක්ඛන්ධකෙ ආගතං විනයවත්ථුං සන්ධාය වුත්තං.

එකච්චො කප්පතීති ඉදං ධම්මිකං ආචිණ්ණං සන්ධාය වුත්තං. **ඡෙදනකෙ පාචිත්තියන්ති** සුත්තවිභඞ්ගෙ හි ‘‘නිසීදනං නාම සදසං වුච්චතී’’ති ආගතං, තස්මා ද්වින්නං සුගතවිදත්ථීනං උපරි දසායෙව විදත්ථිමත්තා ලබ්භති. දසාය විනා තං පමාණං කරොන්තස්ස ඉදං ආගතමෙව හොති – ‘‘තං අතික්කාමයතො ඡෙදනකං පාචිත්තිය’’න්ති. තස්මා ‘‘කිං ආපජ්ජතී’’ති පුට්ඨො ‘‘ඡෙදනකෙ පාචිත්තිය’’න්ති ආහ. ඡෙදනකසික්ඛාපදෙ වුත්තපාචිත්තියං ආපජ්ජතීති අත්ථො. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

දසවත්ථුකථා නිට්ඨිතා.

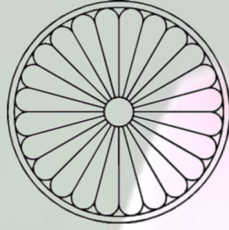
සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය

සත්තසතිකක්ඛන්ධකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

ද්විවග්ගසඞ්ගහා වුත්තා, ද්වාවීසතිපභෙදනා;
ඛන්ධකා සාසනෙ පඤ්චක්ඛන්ධදුක්ඛප්පහායිනො.

යා තෙසං වණ්ණනා එසා, අන්තරායං විනා යථා;
සිද්ධා සිජ්ඣන්තු කල්‍යාණා, එවං ආසාපි පාණිනන්ති.

චූළවග්ග-අට්ඨකථා නිට්ඨිතා.

සබ්බදානං ධම්ම දානං ජිනාති,
සබ්බරසං ධම්ම රසං ජිනාති;
සබ්බරතිං ධම්ම රතිං ජිනාති
තණ්හක්ඛයො සබ්බදුක්ඛං ජිනාති

(ධම්මපදය තණ්හා වග්ගො)

ධම්මාරාමො ධම්මරතො - ධම්මං අනුවිචින්තයං;
ධම්මං අනුස්සරං භික්ඛු - සද්ධම්මා න පරිහායති.

(ධම්මපදය භික්ඛු වග්ගො)

ධම්මො පනෙසො සුගතප්පසත්ථො,
තරණීව සංසාර මහණ්ණවස්ස;
බ්‍රහ්මාසුරාදීහි නමස්සනීයෙහා,
රසො රසානං පරමො තිලොකෙ.

මහාගදො මච්චුජරා පහානො,
සබ්බීතිනාසාය විසෙසමන්තො;
සබ්බත්ථි දානෙන ච කප්පරුක්ඛො,
චින්තාමණී භද්දඝටොව ධම්මො.

ධම්මං විනා නත්ථි පිතාව මාතා,
තමෙව තාණං සරණං පතිට්ඨා;
තස්මා හි භො කිච්චමඤ්ඤකප්පහාය,
සුණාථ ධාරෙථ චරාථ ධම්මෙ.

(රසවාහිනී)

චිරං තිට්ඨතු ලොකස්මිං - සම්මා සම්බුද්ධ සාසානං!

ධර්ම දානය පිණිසයි.........